

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויצא

לקראת שבועת מלכתא

התגלית ההיסטורית שסיפר לי הגאון רבי ישראל גנס שליט"א על 'הויתור' שקבע את מעמד 'רחבת הכותל' כמקום תפילה ולא כמוזיאון תירות!

ומי החליט על הפיכת הרחבה לשתי רחבות - עליונה ותחתונה?

הרב בנימין בירנצווייג

"וַיְהִי בַּבֶּקֶר וַהֲנֵה הוּא לְאָהָה" (בראשית כ"ט, כ"ה)

ופירש רש"י: "ויהי בבוקר - אבל בלילה לא הייתה לאה, לפי שמסר יעקב סימנים לרחל, וכשראתה שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תיכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים".

כבר עמדו כל המפרשים על מעלת ויתורה של רחל ללאה אחותה, שלא היה זה סתם ויתר חד-פעמי, אלא ויתור לאורך ימים. כל חייה עם יעקב הייתה גומלת חסד עם לאה, ונתנה ללאה להרגיש שעשתה עמה חסד במה שנישאה ליעקב לפניה, ואף כשלאה הקניטתה שתקה רחל ולא דיברה!

ובזה מבאר ר' שלום שבדרון זצוק"ל מדוע ניסיון זה של רחל עמד לה שבשעת החורבן והגלות זיכרונה הוא שיעלה לפני ה' לגאול את בניו מהגלות, ושאר ניסיונות האבות הקדושים - שהיו ניסיונות קשים וגדולים - לא עמדו לישראל להעלותם מהגלות. והיינו, שניסיונם של האבות היה בשעת מעשה אבל ניסיונה של רחל היה לאורך ימים, והתגברה תמיד בשתיקה ולא אמרה כלום! זו גבורה שאין למעלה ממנה, שבזכות גבורה זו זכתה לדורות עולם להיות זו שבזכותה יעלה רצון לפני ה' לגאול את בניו.

כשהתרבו ההטרדות החליטו תושבי השכונה לעשות תורנות של שמירה בלילות, וכל לילה התנדב תושב אחר לשמור בלילה. כשהגיע כמה ימים לפני ליל הסדר התברר שאף שכן לא רוצה לשמור בלילה הקדוש של ליל הסדר, כולם רצו לשהות עם בני משפחתם בלילה הקדוש והמרומם. בעקבות זאת החליטו לעשות גורל שבו יחלט מי יתנדב בליל הסדר.

בשכונה התגורר גם יהודי שהיה קבלן במקצועו, והיה שומר מצוות אבל לא הקפיד כל כך על אורח חיים חרדי. והנה נעשה הגורל והוא עלה בגורל. התרעם היהודי הזה על מר 'גורלו', ואמר שאם כך הוא לא יעשה ליל הסדר בשנה זו!

הרב יוסף שיינברגר ז"ל (חמיו של הגר"י גנס שליט"א) שהיה תושב השכונה והיה יהודי ת"ח וירא שמים, וגם היה אחראי על בניית בתי כנסת ומקוואות מטעם המדינה, שמע את דבריו של אותו יהודי

המשך בעמוד 27

סיפור זה שמעתי מהגאון רבי ישראל גנס שליט"א, מראשי ישיבת 'קול תורה' ומזקני ההוראה שבדור:

בזמן קום המדינה שכנה שכונת סנהדריה ממש בגבול, דבר שהביא להטרדות וטרור מצד השכנים הערביים, שהיו מגיעים בלילות לשכונה ומציקים בפעולות טרור לתושביה היהודים של השכונה.

כעבור זמן־מה, כשהגישו לפניו את כוס השתייה החמה אותה נהג לשתות בטרם החל בלימודו, דחה רבנו את הכוס מעליו ואמר בהתנצלות: "איני יכול לשתות כעת, עלי להשלים את שלוש הדקות בהן עניתי לאותו יהודי באמצעות שלוש הדקות בהן אני רגיל לשתות את כוס הקפה"

עמל התורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא" (בראשית כ"ח, י"א)

"אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה שהיה עוסק בתורה" (רש"י)

ועד השעה שבע בערב. בכל פעם, לאחר שסיימה את מלאכתה הייתה ניגשת להיפרד מאביה הגדול ולברכו בברכת "אגוטע נאכט" קודם שתצא לדרכה. רבינו היה משיב לעומתה במילים חמות, כשהוא מודה לה על טרחתה ומברכה בחום שתזכה להצלחה וברכה ונחת מכל יוצאי חלציה.

בשלהי ימיו התחזק אביה בלימודו ובהתמדתו אף יותר משנות קדם, עד־כדי־כך שלא אבה לחדול מתלמודו לשום דבר ועניין. באותה תקופה חס רבינו גם על רגע קט זה, ובשעה שבתו באה להיפרד ממנו ולברכו החל להנהן לה בראשו לשלום ותו לא, בלי להפסיק מתלמודו.

כאשר שאלו אותה אם אינה נפגעת מכך שאביה מהנהן לה קצרות בשעה שאת כל הפוקדים את ביתו הוא מברך ברוחב לב, השיבה הרבנית ישראלזון בזו הלשון: "אבי מברך בחום את כל הבאים לביתו משום שהוא יודע שהם זקוקים לכך, אבל אותי הוא מכיר ויודע כי שמחה אני בכל שנייה בה הוא לומד, ועל כן מעדיפה אני לוותר על ברכת השלום ובלבד שלא להפסיקו מתלמודו ולא לכלות את רגעיו היקרים!"

במניין ובמספר

דקותיו של רבינו היו מחושבות ומדודות במניין ובמספר, ובכל עת שהחסיר אף רגע קט מלימודו חש חובה להשלימו. באחד הלילות הזדמן לביתו יהודי, שבפיו הייתה שאלה דחופה שאינה

הנהגת רבנו הייתה בבחינת "אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידיך". מצד אחד היה בו מתח נוראי לנצל כל רגע. כל דקה מימי חייו הייתה ספורה ומדודה, וממש היה נראה בחוש כיצד הוא מונה את הרגעים ואת השניות על מנת שאף פרק זמן לא ילך לאיבוד. אך מצד שני נחרטה על פניו הארה תמידית, שהשרתה אווירה נעימה ונינוחה על השוהים במחציתו.

לכאורה נראה כי שתי הנהגות אלו אינן יכולות להתקיים זו לצד זו, שהרי כאשר אדם שרוי במתח תמידי וחרד לנצל כל רגע מימי חייו, הדבר משפיע על סובביו שאינם חשים בנוח לעמוד במחיצתו.

ברם, רבינו ברוחו הגדולה היטיב למזג את שתי הנהגות יחדיו, בבחינת "עוזו וחדוהו במקומו", כך שכל הנכנס לביתו יצא בתחושה נעימה ומרוממת. רבינו הקדיש מזמנו אף לצעיר שבצעירים שלא הגיע לקרסולי קרסוליו, אמנם בקצרה אך בהארת פנים מופלאה.

משאת נפשו הייתה שלא יפריעוהו מלימודו, ומנהגו היה לבקש במידת האפשר שלא לקבל את השואלים מאחר שכל חפצו להגות בתורת ה'. ברם, כשגמר בדעתו כי יש להשיב ב'דבר ה' זו הלכה' כשעה מדי יום, ענה לשואלים בסבלנות ובאורך רוח, כמי שכל עתותיו בידינו. לעתים רבות תמהו היוצאים מחדרו מפני מה נאמר להם כי רבינו מסרב לקבל את השואלים, בה בשעה שבעת דברם עמו חשו כי הוא מקדיש להם את מלוא תשומת לבו באכפתיות ובהתעניינות, כשראשו ורובו מונחים בצרותיהם ובדאגותיהם, כביכול שקוע הוא בעיצומה של סוגיה חמורה.

שלום לרחוק ולקרוב

תלמיד רבינו, רבי יצחק דרוי, מספר: בת רבינו, הרבנית ישראלזון תחי', נהגה להגיע מבני ברק לבית אביה פעמיים בשבוע כדי לטפל בכל ענייני הבית - החל מהשעה אחת־עשרה וחצי בבוקר

את דעתו עד מאוד, ולפיכך סבר הנכד כי אם הוא יהיה זה שיציג את העניין ניתן להניח שיעלה בידי לרצותו ולקבל על עצמו את הכיבוד ולקבוע את המזווה.

רבי אברהם דב שמע את הבקשה ונרתע בהסתייגות: "הלוא זמנו של מרן כה יקר! ואף-על-פי-כן ניאות הוא להקדיש לי מעתותיו היות ואנו דנים בהלכות חמורות וסבוכות, אך כיצד אעז להעלות בפניו ענייני חולין ולשוחח עמו דברים בטלים?".

בסופו של דבר, היות וידע כי המוסד ומנהליו יקרים ללבו של רבינו, הואיל רבי אברהם דב לפרוש את הבקשה בפניו.

לאחר שסיים לדון עם מרן בדבר הלכה הציג רבי אברהם דב את העניין, כשבין השאר הוא מנמק את הבקשה בכך שרבינו השתתף בקביעת המזווה במוסד פלוני בעבר.

"קביעת המזווה היא חובת הבעלים, והלכה היא ש'מצוה בו יותר מבשלוחו", ציטט רבנו, "וכי יעלה על הדעת שראשי המוסד יבקשו ממני להוציאם ידי חובה גם במצוות קידוש?".

"אלא מה? תמה אתה מפני מה קבעתי את המזווה בפתחו של מוסד פלוני, אין זה אלא מפני שלא יכולתי לסרב לבקשתם של מנהלי המוסד, שלא היו מסוגלים להבין כי אין בכך כל רבותא אלא גריעותא. אבל לך יכול אני לומר על מנת שתבהיר זאת לשולחך, כי אין בכך כל מעלה ואדרבה 'מצוה בו יותר מבשלוחו'".

רבינו עצר קמעה משטף דבריו וכעבור רגע קט הוסיף: "כדי שהמנהלים לא יפגעו מכך שאיני נענה לבקשתם, אנא מסור להם, שבאותן דקות בהן יקבעו הם את המזווה אלמד אני עוד כמה שורות גמרא, ולימוד זה יהיה לזכות המוסד ומנהליו שהשלימו עם אי השתתפותי בשמחתם!".

כדי שמחת חתן

באחת הפעמים הוכרח מרן להתנתק מתלמודו לרגל חתונה שערך אחד ממקורביו. היה זה מפני שחש כי הוא חב לאותו אדם הכרת הטוב; וכיוון שכך, על אף מנהגו למעט ביציאות והשתתפות באירועים, נסע לחתונה כדי להשיב טובה לבעל השמחה.

לפני צאתו מן הרכב פנה מרן למלווהו ואמר: "אני מבקש לשהות בחתונה פרק זמן קצר ככל האפשר ותיכף לאחר מכן לשוב ללימודי. אנא, סייע לי לצאת מהאולם במהירות האפשרית ובקש מאנשים שלא יפנו אלי בשאלות שונות, כדי שאוכל תיכף ומיד לחזור ללמוד!".

המלווה הנהן בראשו בהסכמה ושאל: "במשך כמה זמן הרב'ה מעוניין להתעכב בשמחה?".

"מה זאת אומרת?", נענה מרן, "הרי אני מגיע לחתונה בשביל לשמח את החתן, ואם כן עלי לשהות באירוע כדי שיעור הזמן הנדרש על מנת לשמחו, שהרי זו המצווה!".

"וכמה הוא שיעור הזמן כדי לשמח את החתן?", הוסיף המלווה להקשות.

סובלת דיחוי. רבינו קיבל את פניו, האזין בקשב רב לשאלתו וענהו בפרוטרוט, כשכל העניין נמשך כשלוש דקות תמימות.

כעבור זמן-מה, כשהגישו לפניו את כוס השתייה החמה אותה נהג לשתות בטרם החל בלימודו, דחה רבנו את הכוס מעליו ואמר בהתנצלות: "איני יכול לשתות כעת, עלי להשלים את שלוש הדקות בהן עניתי לאותו יהודי באמצעות שלוש הדקות בהן אני רגיל לשתות את כוס הקפה!".

נכד רבינו, הרב יעקב ברלין, מספר: "מנהגו של רבינו היה לקום בכל לילה בשעה שתיים לפנות בוקר בלי להתחשב בשעה בה עלה על משכבו. וזאת למרות שהיו לילות בהם היה כה חלש, עד שבטרם עלה על יצועו בקושי אזור כוח כדי לפסוע מכיסאו אל המיטה. אולם אף-על-פי-כן, כאשר לא ישן בשעות המועטות אותן הועיד לתנומה היה מזדרז לקום בשעה הקבועה ולשוב לתלמודו.

"באחד הלילות בהם שהיתי בביתו, עלה רבינו על משכבו בשעה מאוחרת, ולמרות כן התגבר כארי וקם מיצועו עוד בטרם השעה היעודה. הדבר עורר את פליאתי. סבא, מפני מה קמת מוקדם יותר מבכל לילה על אף שהלכת לישון בשעה מאוחרת מבכל לילה!? תמהתי באוזניו.

"ענה לי רבנו בקצרה כדרכו: 'הרי יודע אתה מי הגיע לכאן אתמול בלילה ומפני מה הלכתי לישון בשעה מאוחרת!'.

"באותו לילה הגיע לבית אדם רחוק משמירת תורה ומצוות, שסייע לרבנו בטיפול רפואי שנאלץ לעבור זמן-מה קודם המעשה. ועל כן, על אף שבדרך כלל השתדל להימנע מלקבל אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, חרג רבינו ממנהגו ומשום הכרת הטוב קיבלו לביתו. אך כיוון שעקב אותו ביקור נאלץ לעלות על יצועו בשעה מאוחרת יותר, למחרת קם מרן בשעה מוקדמת יותר כדי להשלים את הזמן היקר אותו החסיר אמש".

זכות התורה

בשנת תשס"ב נחנך אגף חדש במוסד תורני, שמנהליו זכו לתמיכתו ולהכוונתו התדירה של מרן. ראשי המוסד, שזכו באורח קבע ליהנות מעצתו ותבונתו של רבינו, ביקשו לכבדו בקביעת המזווה לפתח האגף החדש. אולם מאחר שידעו גם ידעו כי נפשו הענוגה סולדת מכל דבר שריח כבוד וסממני יוהרה דבוקים בו, פנו לאחד מנכדיו ושאלוהו כיצד יעלה בידם לרצות את סבו ליטול על עצמו את הכיבוד.

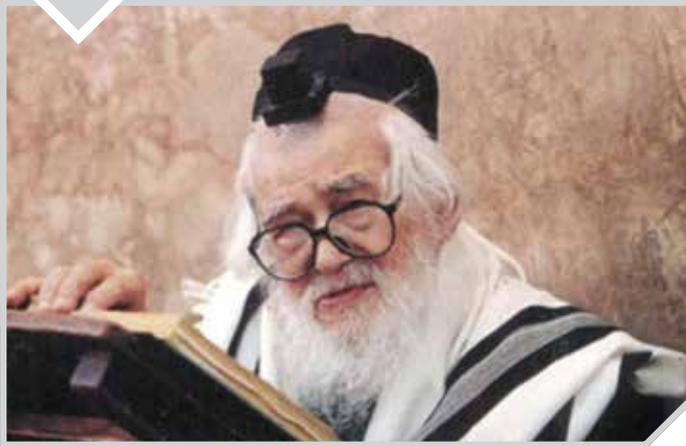
"אין כל הסתברות שסבי יענה למשאלה, שקיומה כה רחוק מאורחות חייו וצניעותו!", העריך הנכד. "אולם אם העניין יועלה בפניו על ידי גברא רבה שיש להתחשב בדעתו, יתכן שסבא ייעתר לבקשה!".

בין הדברים עלה שמו של רבי אברהם דב לוי, אב בית דין בירושלים, שנהג לפקוד את מעונו של רבינו באורח קבע כדי להיוועץ בו בשאלות הלכתיות שונות שניצבו לפתחו. מרן הוקיר

נאלצתי לספר לראש הישיבה את האמת: נכון שב־15:9 הוא כבר מופיע ב'סדר', אבל הוא ישן עד מאוחר ומבקש שיעירוהו בשעה 9 בדיוק. תוך כמה דקות היה קם וממהר ל'סדר' אחרי תפילה חפוזה, והעיקר שהרב שך רואה אותו בזמן במקום... עצב עלה על פני מרן. הבנתי שהוא מאוכזב מהבחור, ואז שמעתי את קולו של מרן מודאג וחושש: "אז מתי הוא אוכל ארוחת בוקר?!..."

הרה"ג רבי ישראל מאיר שושן שליט"א על לב אוהב ורחום של מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל

"וְהָיָה סֵלֶם מֵצֵב אֲרָצָה וְרֵאשׁוּ מִגֵּיעַ הַשְּׁמַיְמָה" (בראשית כ"ח, י"ב)

זכינו לשעה של קורת רוח ומוסרי השכל נפלאים במחיצת הרה"ג רבי ישראל מאיר שושן שליט"א, הדולה מאוצרותיו פנינים נפלאים ועובדות הוד אותן שמע מתלמידי מרן זצוק"ל ובאי היכלו, ועל צבאם מהגאון רבי אברהם צבי טובי שליט"א, כמי שזכה להבחל"ח לקבל מפי מרן זצוק"ל תורה והנהגה הן כתלמיד בישיבת פוניבז' והן כאברך ומרביץ תורה שזכה לקרבה והארת פנים מאת רבן של ישראל.

במעשי קונדס, לא מעטים, שלא אחת הביאו את ראשי הישיבה להציע לו לתור לעצמו מקום אחר.

"באחת הפעמים הוא הגדיש את הסאה וקיבל הוראה חד־משמעית: לקום ולעזוב. באותו בוקר שהודיעו לו זאת, הוא הגיע אלי - כבחור מבוגר יותר שאף זוכה לסייע לבחורים לעתים כאלו ואחרות - והוא מודיע לי בשפה רפה: 'שלחו אותי מהישיבה, אני מבקש מאוד שתנסה לסדר לי שאוכל להישאר...!'

"כדרכי, באתי וסיפרתי את הסיפור לרבינו הגדול זצוק"ל שישב אז בהיכל בית המדרש (הוא לא היה בקבלת ההחלטה הסופית בדבר שליחת הנ"ל מהישיבה). מרן ראש הישיבה זצוק"ל הקשיב לדבריי והחל מהרהר בקול: 'מה אני עושה אתו? מה ניתן לעשות?'

"אלא שמספר רגעים לאחר מכן הוא התעשת ושאלני שאלה כמו לא ממין העניין: 'אמור לי, היכן נמצא הבחור ברגעים אלו?'

"עניתי שלבטח הוא נמצא בחדרו באגף 'ברזיל' בישיבה. 'אם כך', אמר מרן, 'הבה נרד. ניכנס לחדרו, ונדבר על לבו שישוב לדרך טובים!'

"כמובן שהגבתי מיד שאין זה לכבודו של ראש הישיבה שיסור הוא אל חדרו של הבחור. הצעתי אפוא שאלך אני ואקרא לו שיבוא אל ההיכל, לראש הישיבה. אך מרן ראש הישיבה בשלו; הוא התעקש לרדת לחדר ב'ברזיל'. הוא אחז בידי והחל צועד עמי במורד המדרגות מהיכל הישיבה, וכך הלך עמי יד ביד עד לחדרו של אותו

בחן אשר הוצק בשפתותיו מגיד הרה"ג ר"מ שושן שליט"א מישרים וקושט דברי אמת, וכה פותח ואומר:

"אומר לכם את האמת, כבר סופר ונכתב כה הרבה על דמותו של מרן זצוק"ל בכל מפעלות הקודש שפעל והפעיל בכל שנות הנהגתו, על גאונותו וצדקותו, עד כי כמעט אין מה להוסיף. משום כך חש אנוכי כי מן הראוי להרחיב את הדיבור דווקא על מידותיו המופלאות, על רגישותו לזולת שהדהימה את כל רואיו, שנוכחו עד כמה אדם כה גדול יכול להתחשב ולרדת לכל פרט ולמצותו עד תומו על מנת לסייע לזולת. חלק מהעובדות שמעתי בעבר מפי הגרא"צ טובי שליט"א ומעוד תלמידי מרן זצוק"ל.

"ובטוחני כי הדברים יתקבלו ויעוררו את הלבבות המבקשים ללמוד מקצת דרכיו, בפרט בקרב צעירי הצאן שלא ראו את דמותו ורק שמעו את שמעו הרם, וגדלו על דמותו כאיש מרגיז ממלכות וגברא דמסתפינא מיניה. מן הראוי אפוא להעמיד את דמותו כאב רחמן, רב מסור ואהוב לתלמידיו."

והוא פותח במעשה אשר סיפר פעם הגרא"צ שליט"א, המעיד על הכלל כולו:

"היה זה כאשר למדתי בישיבה בבחרותי. בחור אחד היה אז בישיבה, שהגיע מבית ומרקע לא תורני, בעל כישרון אדיר, שהיה קולט ברגעים את הנלמד, אך היו לו בעיות התנהגותיות קשות שבעטיין הספיק להיפלט מכמה ישיבות קודם לכן. אף בפוניבז' שלח ידו

בחור, שהיה ממוקם במרחק די משמעותי בבנין ההיכל. "מלבד עוצמת הרגע של ההליכה לחדרו של הבחור, הרי שאיני יכול לשכוח גם את הדברים שנהם הארי הישיש באוזניו של הבחור הצעיר. הם נחרטו בליבי ובמוחי. וכה אמר לו: 'מה אתה חושב, שהחיים הם קלים לכל אחד?! נראה לך שלי היה כל הזמן טוב וגדלתי בקלות בימי חיי? היו לי עליות ומורדות כל העת! אבל דע לך, כל המשברים חולפים אם אכן דברים ביעד האמתי ואז מגיעים למטרה הנכספת'. כך הלך ודיבר על לבו, הרגיעו, ומשחש כי הדברים מחלחלים ללבו של הבחור דרש ממנו הבטחות ברורות להמשך דרכו, מה שסלל את הדרך להישארותו בישיבה.

"לאחר שיצאנו מהחדר שאלתי את מרן זצוק"ל מדוע ראה לנכון לטרוח ולבוא עד לחדרו של הבחור - ששכן כאמור במקום די מרוחק ובקומה גבוהה. והרי יכול היה ראש הישיבה לקרוא לו לאולם, ושם היה שומע את אותם דברים? שאלתי בדרך ארץ.

"ענה לי ראש הישיבה תשובה עצומה: 'כשסיפרת לי ש'זרקו' אותי מהישיבה הבנתי שהוא הגדיש את הסאה. חשבתי לעצמי איך אצליח לשנות בו דבר-מה לאחר הרבה ניסיונות כושלים? מה ניתן עוד לעשות?

"ואז אמרתי לעצמי: אני אעשה מאמץ מיוחד. אטריח את עצמי בשביל שלא יתבייש שיראוהו מגיע אלי להיכל בית המדרש לעיני כל, ואלך עד לחדרו לחזק אותו. אולי בזכות המאמץ לבוא עד אליו, והזהירות בכבודו, תהיה לי סייעתא דשמיא מיוחדת...".

"ואכן, מהיכרות מעידני שהוא זכה לסייעתא דשמיא מיוחדת והדברים פעלו היטב את פעולתם".

"אז מתי הוא אוכל ארוחת בוקר?"

והוא נזכר בסיפור נוסף ששמע מפיו, המוכיח כמה רגישותו לבחורי ישיבה הייתה מופלאה:

"היה בחור בישיבה שהתבגר וחל שינוי שלא לטובה בהתנהגותו. אביו, שהיה מודע לכך, שוחח עם מרן הגרא"מ שך זצוק"ל ושאלו אם יוכל לעקוב במידת האפשר אחר בנו ולראות כיצד הוא מתנהל. מרן זצוק"ל נענה לבקשה והחל שם עינו ולבו עליו. בנוסף, ביקש הוא ממני שאשלים לו את התמונה ואמסור לו מהו סדר היום של הבחור. "לבקשתו 'עקבת' מעט אחרי הבחור, וגיליתי שמדי בוקר הוא מגיע לסדר בשעה 9:15. בשעה זו היה נכנס מרן הגרא"מ שך להיכל הישיבה, ולבקשת האב הוא היה שולח את מבטו לעבר מקומו של אותו בחור ושמוח לראות כי הוא נמצא כבר בביהמ"ד על תלמודו".

אלא שהמעקב גילה עוד כמה דברים. "כעבור כמה ימים נאלצתי לספר לראש הישיבה את האמת: נכון שב-9:15 הוא כבר מופיע בסדר, אבל העובדה היא שהלה היה ישן עד מאוחר ומבקש שיעירוהו בשעה 9 בדיוק. תוך כמה דקות היה קם וממהר ל'סדר' אחרי תפילה חפוזה, כשתוך רבע שעה הרי הוא כבר אחרי הנחת תפילין ותפילת שחרית! והעיקר שהרב שך רואה אותו בזמן במקום..."

"עצב עלה על פני מרן לשמע הדברים. לא התפלאתי. הבנתי שהוא מאוכזב מהבחור, שעוד עסוק בלהציג מצג שווה תוך זלזול בתפילה ח"ו.

"אלא שעודני מהרהר, חודר מבעד למחשבותיי קולו של מרן, מודאג וחושש:

'אז מתי הוא אוכל ארוחת בוקר?!...'

"הדאגה הכנה הזו, הביאה גם את סוף הסיפור: אני מכיר אותו כיום, את הבחור הזה. הוא ת"ח חשוב, שלהרבה יש מה ללמוד ממנו בעבודת התפילה... הוא לומד תורה יומם וליילה, יהודי של צורה ותורה. ואין בכך פלא: תלמיד שחש בדאגה אמיתית של רבו ומורה דרכו, סופו שמסריו ומוסריו יחלחלו פנימה בלבו, ולטווח הרחוק יעשו פרי בס"ד".

בין ניסיון ל'שיטה'

הוא הוסיף וסיפר על יסוד גדול אותו שמע בעצמו ממרן זצוק"ל באחת ההזדמנויות, כלל גדול בתורת המידות:

"הייתה מחלוקת גדולה באיזה מוסד גדול, וביקשו את עזרתו של מרן הגרא"מ שך שינסה לפשר ולגשר בין הנצים. בעל הבית של המוסד, שאף היה ת"ח נכבד וידוע, שהחזיק כמה וכמה מוסדות איתנים, התבצר בעמדתו ולא הסכים לוותר כמלוא ניה. ככל שניסה מרן לדבר על לבו של הלה לא הצליח להזיז מעמדתו עליה התעקש שלא לוותר.

"באחת הפגישות ביניהם השתתפתי אף אני, ובסיומה ליוויתי את מרן ראש הישיבה לביתו. הוא כמובן היה מאוכזב מכך שהמחלוקת רחוקה מסיומה, ואז שמעתי ממני ביטוי נדיר שלא יישכח מזיכרוני: "גם לי יש מידות שאינן טובות", אמר בפשטות, אבל אני יודע לתפוס את עצמי ולהתגבר עליהן. אבל אדם שעושה 'שיטה' מהמידות הרעות שלו - אין לו תקנה!".

"והוסיף והפסיד בחריפות: 'טומאה כתיב בה כעריות! ולא יסף. "לאחר שהגענו חזרה לביתו הרהרתי מעט בדברים ולא הבנתי מה הוסיף מרן זצוק"ל בסוף דבריו את המילים 'טומאה כתיב בה כעריות' - מושג ממסכת יבמות, שאין לו קשר לכאורה לענין מידות כלל. פניתי אפוא למרן ושאלתי מה פשר הביטוי הזה.

"והוא הסביר לי בלבביות, כדרכו: 'תשמע יסוד שאומר הפרישה (אבן העזר כה, ב). הוא מבאר שאכן רק מיעוט נכשל בכך, אבל אלו שמורגלים קשה להם לפרוש. וההסבר הוא, שבניסיון זה האדם כל העת צריך להילחם כנגד היצר שאורב לו ומנסה להחטיאו, ולכן הוא מתגבר כל העת שוב ושוב. אבל מי ששקוע ואינו רואה בכך את העוון, נעשה אצלו הדבר לשיטה ודרך חיים, והוא כבר לא יוכל להתגבר ולצאת מכך!".

"כך הוא בעיניי המידות. יכולים לעבור על אדם שנים רבות והוא אינו יודע כלל שהוא מושחת במידותיו, ולעתים רק כשהוא 'נתקע' בצומת מסוים שבו הוא מבחין לפתע להיכן התדרדר עם מידותיו הנחשלות, הוא אומר לעצמו: 'אוי, למה עשיתי זאת' ומנסה להיטיב דרכו, לאחר שלפתע הבין שהוא עושה דברים שלא האמין שהוא מסוגל לעשות כי לא עמד בניסיון כנגד היצר האורב לו.

"'אבל', הטעים מרן זצוק"ל, 'אדם שעשה ממידותיו הרעות 'שיטה', שרואה בכך את תהלוכותיו ללא כל הכרת הרע, ואינו מבין כלל מה פשעו וחטאו, זוהי 'טומאה כעריות!' 'שיטה' נפסדת זו כל העת

לא חלפו כמה ימים והעסקה הגדולה יצאה לדרך. מיודענו הרוויח בבת אחת הון עתק! הוא קיבל מכל צד כדמי תיווך 'אחוז וחצי' מסך העסקה, שהגיעו ביחד לכדי מיליון ומאתיים אלף דולר! סכום נכבד זה היה רק 'אות הפתיחה' שלו בענף. מאז עלו קרנו ומזלו שבעתיים, וכיום הוא אחד המתווכים הגדולים והחזקים לעסקי ענק בנדל"ן שבניו יורק

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על 'השלך על ה' יהבך'

"אֶת עֲנֵי וְאֶת יָגִיעַ כִּפֵּי רָאָה אֱלֹקִים" (בראשית ל"א, מ"ב)

שח לי יהודי יקר שיחיה הדר באחת הערים הגדולות שבאמריקה, 'בעל תשובה' שנשא גורת אמריקאית, שאביה (הגוי) הוא אחד מאילי ההון שבעשירייה הראשונה בארצות הברית, והונו האגדי מערך בכמה עשרות מיליארדים טבין ותקילין! ברוב עשרו המופלג הוא מבלה כל ימיו בחיי תענוגות והנאות הבלי עולם הזה, עד שאמרו על אשתו הגבירה שהקנייה הקטנה ביותר שלה היא למעלה מאלף דולר...

הבת היקרה, שנשמתה חצובה כנראה ממקור גבוה ונעלה, מאסה ובחלה מאוד בתענוגי ההבל הללו! הרדיפה אחר הנהנתנות הבהמית הזאת לא סיפקה לה שום תוכן ושום משמעות בחיים, והיא חיפשה ודרשה אחר תכלית החיים ואחר תוכן של אמת הממלא את חדרי הלב והמוח בחיי נפש פנימיים עילאיים, ולא חיי גוף שפלים ומבוזים. בסופו של דבר, בחסד עליון מצאה נשמתה בדת ישראל קודש, התגיירה כדת וכדין, והתנתקה לגמרי מבית אביה להסתפח בנחלת ה', תוך שהיא משליכה אחרי גווה את כל העושר המופלג ואת כל הנאות העולם וחמודות בית אביה. אביה ואימה מצדם נעלבו מאוד והתנכרו אליה לגמרי, ולא רצו להכיר בה יותר כבתם.

מעתה יכלה להתמסר כל כולה להתעלות הנפש בתורה, בתפילה ובקיום המצוות בקדושה כראוי, כשאיפתה הטהורה. כאשר הגיעה עת נישואיה עם הבחור היקר, בעל התשובה דנן, לא קיבלה כמובן שום סיוע מבית אביה העשיר, אף לא של 'סנט' אחד... היא החלה דרכה עם חתנה החדש מאפס אפסים ממש, ובתרומת נדיבי לב מאחזינו בית ישראל הם הקימו ביתם בדירה צנועה ופשוטה, באחד מפרברי ניו יורק רבתי, ושמוחו בחלקם הרוחני שבקיום התורה ומצוותיה בשמחה ובהידור!

לאחר כמה שנות נישואין, כאשר כבר התברך ביתם בכמה זאטוטים קטנים, נוצר להם קושי גדול בעניין הפרנסה, ובכל אשר שלחו ידם נחלו אכזבות מרות והפסדים קשים.

אולם בעל התשובה דידן לא נפל בעצבות חלילה, אלא חיזק עצמו בתורה ומצוות בשמחה. בהתייעצות עם אחד מחבריו ייעץ לו הלה להרגיל עצמו בלימוד ספר 'חובות הלבבות'. הוא התחבר מאוד

בכל נימי לבו ונפשו לספר זה! בהיותו עתה במצוקת פרנסתו ייעץ לו החבר לאמץ לעצמו את 'שער הביטחון' שב'חובות הלבבות', המאריך הרבה בהלכות בטחון והשתדלות שבפרנסה והמסתעף מהן. ואכן לא מש ספר זה מעל שולחנם כל אותם ימים הקשים, תוך שהוא מחזק מאוד את עצמו ואת אשתו שלא לאבד חלילה את התקווה והביטחון בצור עולמים ברוך הוא, הזן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כינים. בכל יום בארוחת הערב היה מסכם עם אשתו את אשר התחדש לו היום בלימוד ב'שער הביטחון'.

כך חיו להם בני הזוג מתוך עוני תקופה ארוכה, באושר ובשלווה, בצניעות ובפשטות, מקפידים על קלה כבחמורה, ומתחזקים כל העת בביטחונם הגדול בחסדו יתברך. כך הם צעדו בדרכם של רבי עקיבא ואשתו רחל (נדרים נ.). אורח חייהם וחזיונם הגדול עשו רושם גדול למעלה בשמים! ואחר שעמדו בניסיון הקשה בעוז ובתעצומות, שמעולם לא כעסו ולא התקוטטו, ולא היה בלבם תלונות על מצבם הקשה, נגזר עליהם מלמעלה להוציאם מצרה לרווחה!

ערב אחד נפל בדעתו של האיש: 'הרי יש לי מעט ניסיון בעסקי תיווך נדל"ן, אולי אנסה את מזלי במקצוע זה?', וממחשבה למעשה - הוא פנה לכמה מחבריו, בעלי עסקים, וניסה לברר אם יש להם איזושהי הצעה עסקית טובה. ואכן, אחד מחבריו שמח להציע בפניו 'עסקה' שעומדת תקועה זה כמה שנים באין קונה. המדובר היה במבנה ענק

ויוקרתי באחד האזורים היקרים שבמרכז העסקים הגדול במנהטן, שערכו היה כ־40 מיליון דולר! "אדרבה!", אמר האיש, "הבה נראה את מומחיותך על ידי שתמצא קונה טוב וישר בשביל עסקה נכבדה זו, ובוודאי תבוא על שכרך!".

בלית ברירה, לאחר שלא מצא שום עסקה אחרת פשוטה יותר הראויה לתיווכו, החליט לנסות את גורלו בעסקת ענק זו. הוא התחיל עם מודעה קטנה וצנועה באחד העיתונים המקומיים, שם פרסם מעט נתונים על המבנה המוצע, מיקומו ומחירו, ועל כניסה מיידית תיכף להעברת התשלום!

אחת האטרקציות האהובות על הסוחרים האמריקאים העשירים של מנהטן היא גלישה על הקרח - 'סקי' - באתר הסקי הגדול שבמנהטן. אחד הגולשים הקבועים במקום, גוי אמריקאי, התרווח לו על כיסא הנוח שבמקום לאחר סיום מסלול גלישה ארוך ומתיש. תוך כדי לגימת כוס משקה קר הוא שם לב לפיסת עיתון יומי שהתגוללה על הארץ, ומתוך סקרנות הרימה והחל לעלעל בה מתוך שעמום. והנה, צדה עינו מודעה קטנה צדדית על מבנה גדול ויוקרתי המוצע למכירה. ההצעה קסמה בעיניו! זה היה נראה כעסק מכניס ורווחי ביותר, ועל אתר התקשר למספר הטלפון שבמודעה.

המתווך הטרי דגן נדהם מההיענות המהירה של המודעה הקטנה. לאחר שהחליפו מספר פרטים נוספים, התברר שמדובר בקונה רציני המוכן להשליש את כל הסכום תיכף ומיד!

לא חלפו כמה ימים והעסקה הגדולה יצאה לדרך. מיודענו הרוויח בבת אחת הון עתק! הוא קיבל מכל צד כדמי תיווך 'אחוז וחצי' מסך העסקה, שהגיעו ביחד לכדי מיליון ומאתיים אלף דולר!

סכום נכבד זה היה רק 'אות הפתיחה' שלו בענף. מאז עלו קרנו ומזלו שבעתיים, וכיום הוא אחד המתווכים הגדולים והחזקים לעסקי ענק בנדל"ן שבניו יורק. בתוך תקופה קצרה ביותר הם התעשרו עושר רב כברכת ה' עליהם, ככתוב (תהילים פד, ו) "אשרי אדם עוז לו בך".

ועוד על עסקי נדל"ן שבאמריקה הגדולה:

טיב מעשה נפלא נוסף שהתרחש לפני כמה שנים בארצות הברית מלמד אף הוא על עוצם כוחה וברכתה של מידת הביטחון השלם באלוקים, וגם על השפע הגדול שמשפיעה מצוות ברכת המזון במתניות ובכוונה!

מעשה זה קיבלתי מיהודי נאמן בעל משפחה גדולה באמריקה, שאף הם התקשו מאוד בעניין הפרנסה, ובנוסף היה ביתם ממושכן בבנק מקומי למשכנתאות.

לאחר שלא עמדו כמה פעמים בתשלומי המשכנתא הסדירים קיבלו איומים מהבנק, שהוא מעביר את התיק לידי ה'הוצאה לפועל'. ואכן, לא עבר זמן רב והאיום הגרוע מכל הגיע לביתם בדואר רשום - הם קיבלו מכתב חתום הישר מבית המשפט הפדרלי, שמחייבם לפנות את הדירה תוך תשעים יום, או לחילופין לכסות את כל החוב הנזקף בחשבונם!

האיש לא ידע את נפשו. לא הייתה לו פרוטה לפרטה, אבל הוא חיזק את עצמו ואת ביתו ומשפחתו בביטחון איתן, וביקשם שישתדלו בתפילות נרגשות לפני כיסא הכבוד.

בהתייעצותו עם אחד מתבריו הקרובים, איש ירא שמים מרבים, הפנה אותו הלה אל פסק ברור שנפסק ב'משנה ברורה' (סימן קפ"ה סק"א) בשם הב"ח (שם) שמביא מספר 'החינוך' (מצוה ת"ל) שמקובל בידו מרבתי, וזה לשונו: "כתב בספר 'החינוך', כל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויות לו כל ימיו בכבוד. והמדקדק ייזהר לברך לכתחילה תוך הספר ולא בעל פה", עכ"ל ה'משנה ברורה' שם. על אתר החליט האיש לאמץ לעצמו ולמשפחתו קיום הלכה זו בהידור רב; "הבטחה של הרא"ה ז"ל בעל 'החינוך' שווה יותר מהכל!", אמר לבני ביתו, ואכן נרתמו כולם לקיום מצווה זו בהידור, בכוונה ומתוך סידור דווקא; וליתר חיזוק והתקשרות, החל האיש בלימוד סדיר בספר 'החינוך' כדי לקשר נפשו ונשמתו בנשמת רבינו בעל 'החינוך'. והישועה לא איחרה לבוא...

היה לו לאיש מלפני שנים רבות שטח גדול באחד מפרבריה הענקיים הריקים והשוממים שמחוץ לעיר 'דנור' בירתה של מדינת קולורדו (אחת מהמדינות המרכיבות את ארצות הברית), מקום שומם בשולי העיר. השטח עמד כך בריקנותו שנים רבות, כשלא ניתן להניב ממנו שום פירות - לא בשכירות, לא במכירה, ואף לא בחקלאות. כך עמד לו הנכס בשוממותו, תקוע כאבן שאין לה הופכין, ולא ניתן היה לעשות בו כלום מלבד הוצאות דמי תחזוקה מעטים שהיה עליו לשלם על המקום מפעם לפעם...

מול אותו מגרש שומם עמד בנין גדול של תחנת המשטרה המקומית, שהתמקמה דווקא מחוץ לעיר, רחוק מן ההמולה והרחק ממקומות המגורים. באחד הימים התקבלה החלטה בצמרת המשטרה להקים בנין ענק שישימש כעין 'פנימייה' עבור השוטרים הרבים, אשר מתוקף תפקידם נצרכים לעתים לשרת ימים שלמים במשמרתם, והם נצרכו אפוא למבנה רחב ידיים שיהיו בו מלבד חדרי מנוחה והתרענונות גם אולם ענק לחדר אוכל ומטבח גדול לחלוקת ארוחות סדירות לשוטרים, וכן מרפסות נוף עם פינות עישון וכדומה. הם חיפשו אחר מקום יפה, צדדי ושקט, שיהיה בו מצד אחד רחוק משאונה של עיר ומצד שני גם קרוב למוקד המשטרה, מקום עבודתם ושירותם של השוטרים.

כשיצאו לחפש אחר מקום מתאים גילו את אותו שטח שבבעלות היהודי, הממוקם ממש ממוול תחנת המשטרה. המקום נראה להם הולם במדויק את צרכיהם. לאחר בירור קצר בטאבו המקומי קיבלו את כתובתו של בעל הנכס, והוא קיבל מכתב רשמי לביתו ממשרדי המשטרה המקומית, המבקשת לרכוש ממנו את השטח תמורת סכום הגון ומפולפל! הוא, כמובן, שמח מאוד על ההצעה. ההצעה נחתמה והאיש שלשל לידי הון עתק, שבחלק קטן ביותר ממנו כיסה מידית את כל חוב המשכנתא שרביץ עליהם, וביתר התפרנס ברווח גדול שנים רבות וארוכות, בדיוק כהבטחת ספר 'החינוך': "מזונותיו מצוים לו כל ימיו בכבוד".

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')

אני זוכר את בית הכנסת של חסידות סאטמאר בשנת תשי"ב, היו שם בסך הכל שלושים אנשים. אף לא לאחד מהם היה שטריימל, ובקושי היו כמה בעלי זקנים. ומהקומץ הזה הצליח הצדיק להחיות עם רב, וחסידות סאטמאר פרוחה ושגשגה, וכיום ישנם למעלה מ־50 אלף חסידים יראים ושלמים

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על יציאת צדיק עושה רושם

”וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיְלֶךְ חֲרָנָה” (בראשית כ"ה, י')

”לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם. שבזמן שהצדיק בעיר - הוא הודה, הוא זיווה, הוא הדרה; יצא משם - פנה הודה, פנה זיווה, פנה הדרה. וכן 'ותצא מן המקום' האמור בנעמי ורות” (רש"י). הצדיק מטביע רושם על סביבתו, עדידייך שאפילו הגויים רואים זאת ומוודים בכך.

כאשר הגיעו אלימלך ושריו ליצחק כדי להתפייס עמו, שאלם יצחק: ”מדוע באתם אלי, ואתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם?”, והם ענו: ”ראו ראינו כי היה ה' עימך, ונאמר תהי נא אלה בינותינו... ונכרתה ברית עמך” (בראשית כו, כז-כח).

מה ראו אנשי פלישתים שהביא אותם למסקנה שהקב"ה נמצא עם יצחק?

בתרגום יונתן בן עוזיאל פירש: ”בזכותך הוות לן כל טבתא, וכדו נפקתא מן ארען יבישו בירן ואילנא לא עבדו פירין”. כלומר, הם ראו כי לאחר עזיבת יצחק התייבשו כל הבארות שבפלישתים וכל העצים יבשו ולא הוציאו פירות. ניתן ללמוד מכך בקל וחומר - אם כה רבה השפעת הצדיק על הדומם, קל וחומר על בני אדם!

תחיית העצמות היבשות

לאחר מלחמת העולם השנייה נשארו אודים מוצלים מאש, אחד מעיר ושניים ממשפחה, אשר איבדו את בני משפחותיהם, את בתיהם וגם את רצון החיים.

זכורני כיצד הגיע כ"ק האדמו"ר מבעלזא לארץ ישראל. בזמן המלחמה היה האדמו"ר מחופש לקצין גרמני. הוא הפליג באניה לחיפה, ללא זקן, עם שפם גדול. לאחר שבוע הגיע לבית שהכינו לו ברחוב 'אחד העם' בתל אביב, ואנשים רבים באו לקבל את פניו. באותה תקופה הייתי ילד בחיידר, נתנו לנו דגלים כמו בשמחת תורה ושרנו: "אור זרוע לצדיק" (תהילים צז, יא). האדמו"ר דמה למלאך אלוקים, כביכול נשמה ללא גוף - היה שרוי תמיד בצומות, לא אכל ולא שתה, וסביבו התאסף קומץ יהודים שבורים, בבחינת עצמות יבשות.

קשה להבין ולקלוט את הנס הגדול שקרה. "ותבוא בהם הרוח

(בעצמות היבשות) ויחיו, ויעמדו על רגליהם, חיל גדול מאד מאד (יחזקאל לו, י'). הרבי הצליח להקים מחדש את החסידות. בית המדרש בתל אביב היה צר מלהכיל את כל החסידים, קול תפילה וקול תורה הדהדו בין הכתלים 24 שעות ביממה!

זה כוחו העצום וזה הרושם הרב שהצדיק מטביע סביבותיו. נס זה התרחש בחסידויות נוספות, למשל - חסידות סאטמאר. אני זוכר את בית הכנסת שלהם בשנת תשי"ב, היו שם בסך הכל שלושים אנשים. אף לא לאחד מהם היה שטריימל, ובקושי היו כמה בעלי זקנים. הם היו אודים מוצלים מאש. חלשים מבחינה גשמית וגם מבחינה רוחנית. ומהקומץ הזה הצליח הצדיק בסייעתא דשמיא להחיות עם רב, וכעבור שנים לא רבות חסידות סאטמאר פרוחה ושגשגה, בעיקר בארצות הברית, סמוך לאדמו"ר, וכיום ישנם למעלה מ־50 אלף חסידים יראים ושלמים.

אפיזודה מעניינת הופיעה פעם בעיתון אמריקאי. נכתב שם מאמר אודות רכבת ה'מיוחסים', אותה רכבת שנועדה להוציא מגיא התופת אנשים מיוחסים, ולהעבירם לשווייץ שבה יינצלו. היו ברכבת אנשי רוח: אמנים, ציירים ומשוררים מפורסמים. לרכבת זו הצליחו 'להגניב' את האדמו"ר מסאטמאר. כשהגיעה הרכבת לשווייץ עצרה בתחנות שונות בערים, ובכל מקום הגיעו לתחנה יהודים רבים. כמעט בכל מקום הם שאלו בהתרגשות עצומה: "האם האדמו"ר מסאטמאר נמצא פה? היכן הוא?".

הם לא שאלו על כל המיוחסים והמפורסמים. הלב היהודי הרגיש מיהו המיוחס האמתי, והשתוקק לראות את הצדיק שהוא יסודו של עולם!

צדקתו עומדת לעד

יציאת צדיק מן המקום עושה רושם. פנה זיווה, פנה הודה, פנה הדרה.

אבל אם מתבוננים לעומק מגלים כי גם לאחר עזיבת הצדיק הרושם אינו פג לחלוטין, והודו וזיוו ממשכימים להקרין ולהשפיע על הבריות. הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל התגורר בשווייץ, אבל הודו והדרו חפפו על כל יהודי אירופה. מכל עבר פנו אליו בשאלות. אחר פטירתו, כשנפגשתי עם רבה של שווייץ, הרב ברייש, שאלתי אותו: מה יהיה עכשיו? איך יתקיימו בלי רבי משה?

ענה לי הרב תשובה מעניינת מאוד: "בדיוק כמו שלייקווד מתקיימת בלי רבי אהרן קוטלר זצ"ל".

בנערותו למד רבי אהרן בישיבת סלבודקה. היה זה בתקופת ההשכלה. אחותו, שהכירה את גאונותו אל אחיה, כתבה לו מכתבים רבים בנוסח: "מה יצא ממך בישיבה?", "אדם עם מוח כמו שלך מסוגל להיות פרופסור בעל שם עולמי, מי ידע עליך אם תישאר בישיבה?".

הסבא מסלבודקה והמשגיח החליטו לא להעביר אליו את המכתבים. במשך שנתיים נמשך העניין ורבי אהרן לא ידע דבר מכל זה...

מה יצא בסופו של דבר מאותו נער? הוא נבחר להיות חתן לבתו של רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, והפך לגדול הדור. לשמע שמו רועד כל העולם היהודי.

כשהגיע רבי אהרן לאמריקה, המצב הרוחני שם היה בשפל. הייתה שם עבודה זרה ושמה: כסף. האידיאל המקודש היה ללמוד באוניברסיטה, בקולג', כדי להיות רופא, עורך דין, רואה חשבון וכדומה. כולם נהרו אחר ה'דיפלומה'.

הרב שלי אמר לי דבר מעניין אודות הרדיפה אחר דיפלומה [תואר]:

בבנק - אלו שיש להם את התואר הם נשארו הפקידים, ואילו אלו שאין להם שום תואר - דווקא הם העשירים המפקידים הרבה כסף... רבי אהרן ניהל מאבק קשה ועקבי כדי לשנות את הלך המחשבה המוטענה, וכדי להחדיר באנשים ערך לתורה ולמצוות. הוא אמר להם: "במקום שנכנס ירק לא נכנס בשר. תנצלו את כל המקום במוח לתורה הקדושה". וכששאלו "ממה נתפרנס", ענה: "חינוך! תהיו מורי הוראה, תהיו מחנכים!".

הוא פתח בית מדרש גבוה בלייקווד, שהיה כולו על טהרת הקודש, כמו הישיבות הקדושות באירופה. את לבו ונפשו מסר למען בית המדרש. במשך רוב ימות השבוע היה בברוקלין [אז מרחק שעתיים נסיעה מלייקווד]. במשך היום היה, כמובן, שקוע בלימוד, ובערבים היה יוצא באופן קבוע, מחזר על פתחי נדיבים כדי להשיג כספים להחזקת הישיבה, וביום חמישי היה מגיע לישיבה ונשאר למסירת השיעורים שנאמרו בימי חמישי, שישי, שבת, ראשון ושני בבוקר. ביום שני בצהריים היה שוב חוזר לברוקלין.

כאשר נפטר רבי אהרן היו בישיבה סך הכל כמאה בחורים בלבד, והישיבה הייתה שקועה בחובות עצומים. רבי שניאור, בנו של רבי אהרן, היה צריך לשמש כראש ישיבה במקום אביו הדגול, ורבים נטשו את הישיבה והתפזרו בכל אמריקה. בכל מקום שהגיעו הקימו ישיבות, וקול התורה המשיך להדהד בכל מקום נידח.

רבי שניאור, בעשרים וחמש שנות הנהגתו, שיקם את הישיבה, וממאה בחורים עם אברכים יחד - גדלה הישיבה ולמדו בישיבה ארבעת אלפים בחורים ושלושת אלפים אברכים, וכיום היא מקום התורה הגדול ביותר בארצות הברית.

סיים הרב ברייש, ואמר: "רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל לא עזב את אירופה, כשם שרבי אהרן קוטלר לא עזב את לייקווד". כל הנטיעות שנוטעים הצדיקים הולכות ומתרחבות ועושות פירות לנצח.

(מתוך הספר 'אריה שאג')

הצטרפו לעשרות אלפי הנבחנים החדשים שיבחנו במבחן הראשון על מסכת ברכות

להרשמה ולהצטרפות חייגו:

02-560-9000

ליל שבת אחד ביקש האב מבנו: "אולי נלך יחד לשיעור ולדרשה של ר' שלום שבדרון". ענה לו הבן: "כבר אמרתי לאמא את הסיבה שאני לא רוצה ללכת לדרשות". תכננה האמא מראש את העניין, והיא אכן אמרה לבעלה: "אנחנו לא מבינים מדוע אתה מוכרח לפצח גרעינים ככה מול הפנים של ר' שלום... זה מבייש אותנו!"

על גרעינים שנהפכים ליהלומים בדרך החינוך

"הַבְּנוֹת בְּנֵי וְהַבְּנִים בְּנֵי" (בראשית ל"א, מ"ג)

חלק ראשון: תל אביב, שנת תש"ח.

חלק שני: ירושלים, תש"ל.

הלקח: דוגמה אישית היא החינוך הטוב ביותר.

הדרשות של רבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל ב'זכרון משה' היו בנויות משיעור ב'חיי אדם' בהלכות שבת הלכה למעשה, ואחר כך החלה הדרשה מפי המגיד הירושלמי זצ"ל.

יהודי שעבד לפרנסתו כאינסטלטור במשך ימות השבוע הגיע כמו רבים מתושבי השכונות לשמוע את הדרשה של ר' שלום מדי ליל שבת. הוא היה מת'ישב בקדמת בית המדרש, בספסל השלישי מעל הבימה מול פניו של ר' שלום, ומאזין לדרשה.

היהודי נהג להגיע בקביעות כשכיס מעילו מלא עד חציו בגרעיני חמוניות, ובעת השיעור פיצח גרעינים (הוא לא היה היחיד. רבים פיצחו). בדרך כלל היה מעיר ר' שלום לצעירים על פיצוח גרעינים באמצע הדרשה, בעיקר מחמת הלכלוך שהצטבר על רצפת בית הכנסת, דבר שפגם בכבוד בית הכנסת וגרם צער לגבאים שהיו נאלצים לטאטא את ההיכל אחרי הדרשה.

משום-מה לאותו יהודי שישב ממש מולו לא היה מעיר דבר, אולי כיון שכלל לא השליך את הקליפות על הארץ. כך או כך, היהודי היה מת'ישב, מקשיב ומפצח.

פעמים רבות הביא אתו בנו הילד והושיבו לידו. הילד שלא הבין כמעט את דברי הדרשה היה חומק החוצה בתחילת הדרשה, לפעמים חזר ולפעמים לא. חלפו השנים והילד כבר הבין את הדרשה אך מיאן לשבת ממש ליד אביו, כי הרגיש לא טוב עם כך שאבא לא מכבד את עצמו: יושב לו בקדמת בית המדרש ומפצח גרעינים כמו הנערים (הם הקשיבו לדרשה אבל בשובבות: פיצחו).

מפעם לפעם העיר הבן לאביו, כמובן ברמיזה בלבד ובעדינות. "כבר יש לך זקן לא שחור, ואנשים בגיל שלך לא מפצחים כאן גרעינים", העז פעם לומר לאבא וזה כבר היה על גבול החוצפה. אבל אביו לא שעה לרמזיו. ניסה הבן לדחוק בו ש'ישב רחוק או בצדי בית הכנסת 'זכרון משה', אך ללא הועיל. אביו אמר לו: "אני רוצה לשמוע טוב

ולתרכז, ומרחוק אני לא שומע כל כך טוב".

ראה הבן שאין תועלת ברמזים והפסיק להעיר, אבל לא הגיע לשבת ליד אביו בשום אופן.

ליל שבת אחד ביקש האב מבנו פעמיים: "אולי נלך יחד לשיעור ולדרשה של ר' שלום". ענה לו הבן: "כבר אמרתי לאמא את הסיבה שאני לא רוצה ללכת לדרשות". תכננה האמא מראש את העניין, והיא אכן אמרה לבעלה ברורות: "אנחנו לא מבינים מדוע אתה מוכרח לפצח גרעינים ככה מול הפנים של ר' שלום... זה מבייש אותנו".

פתח האינסטלטור את פיו ואמר: "אני עובד קשה כל ימות השבוע 'בזיעת אפך תאכל לחם'. מגיע ליל שבת אחרי הסעודה, האישינוים שלי נעצמים, אני עייף עד מאוד. אבל אני לא רוצה, לא מוכן, לא יכול ולא מסוגל לוותר על הדרשה של ר' שלום; ואפילו אוותר על הדרשה, על השיעור ב'חיי אדם' שבתחילת הדרשה עליו לא אוותר ויהי מה. הוא החיים שלי - ההלכות הללו של ה'חיי אדם', בלי השיעור הזה אני כלום. לא אוותר! אבל אם לא אפצח גרעינים מיד עם תחילת השיעור אירדם. לכן אני מפצח גרעינים כדי לא להירדם. אם היה לידי משקה קר או חם אולי היה הדבר מועיל לי קצת, אבל גרעינים מועילים ביותר כי הפיצוח רצוף כאילו אוחז את עפעפי העיניים שלי, שלא 'ירדמו.

באותו רגע קיבלו הגרעינים מימד חדש - של יהלומים.

שונים אחרו. חברי המשלחת הגיעו בשעה שתיים וחצי. כאשר הגיעה השעה שתיים ועדיין המשלחת לא הייתה במקום, התנצל ר' אברהם יצחק שאינו יכול להמתין יותר, עלה לחדרו והחל ללמוד. אנשי המשלחת נכנסו למשרד וסיכמו עם השותף השלישי את העניינים: כמות הסחורה, המחיר, זמן האספקה וכו', ועם חתימת העסקה הגדולה היה צורך לקבל את אישורו של ר' אברהם יצחק רוטשטיין.

עלה השותף לחדר כדי לבקש את חתימתו, אחרי עיון רופף של דקה או שתיים במסכמים. הוא דפק בדלת, אך אין קול ואין עונה. הוא קרא לו מעבר לדלת ואמר שהסוחרים אינם מתכוונים להמתין וההפסד יהיה גדול, אך הדלת לא נפתחה. ר' אברהם יצחק למד תורה.

השותף המשיך לדפוק ולדפוק, עד שהדפיקות הפכו כמעט למהלומות - ועדיין הדלת לא נפתחה.

בסופו של דבר החליט 'מנהל העבודה' להעלות את אחד הילדים הקטנים דרך החלון לתוך החדר, כדי שיאמר לאביו כי הוא מבקש שיפסיק לרגע ורק כדי לתת את אישורו הסופי. עלה הילד, טיפס דרך החלון ונכנס, אבל גם אז אבא לא הסכים לשמוע: "עד השעה שש אני לא נמצא כאן, כעת אני לומד גמרא ומשניות", אמר לילד. הסוחרים הערבים כעסו על שלא מסיימים את העסקה ועזבו את המפעל בזעם.

בשעה שש בערב יצא הרב רוטשטיין מחדרו. פנה אליו השותף בכאב על העסקה הגדולה שהפסידו. ענה לו רק אברהם יצחק: "אני מוכן לשלם מחלקי את כל מה שהפסדת ומהתורה לא אתבטל. בפסוק כתוב: 'כל חפצים לא ישוו בה', ואינני מעלה על דעתי לעזוב את התורה בשביל מסחר".

הכסף, המטבעות, הדינרים המצלצלים ממצרים היו בעיניו כגרעינים לפיצוח בלבד מול שעות לימוד התורה.

הילד שטיפס על החלון ראה ושמע את התגובה של אבא, והיה עד לחירופי הזעם של הסוחרים הישמעאלים. כל אלו היו הגרעינים הטובים ביותר שהצמיחו בלבו הערכה לתורה.

לימים הוציא הילד הזה לאור עולם את חמשת כרכי 'נחלת משה' הידועים ללומדי נשים נזיקין ועוד. וכידוע, בניו של רבי אברהם יצחק רוטשטיין ובנותיו צמחו לגדולים במסירות לתורה.

(מתוך הספר 'ללא שם' - תולדותיו של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל)

הבן, אחד מגדולי תלמידי החכמים בירושלים, אמר לרבי מרדכי דרוק זצ"ל: "אם אני צמחתי תלמיד חכם, הרי הדבר קרה בשל אותו הרגע בליל שבת בו הבנתי כי אבא מוכן להתבזות כל כך בשביל שיעור ב'חיים אדם' ודרשה מר' שלום. בלי שיעור ב'חיי אדם' או ב'משנה ברורה' למה לו חיים. המושג הזה חדר בי עד עמקי העמקים".

ללמדנו, כי החינוך המועיל ביותר לא נקנה בתוכחות, לא בסיפורים או בדברי מוסר והדרכה, אלא בדוגמה האישית של האב והאם, שהם החינוך הטוב והמועיל. כל השאר הם טובים בבחינת 'ספיחי החינוך' בלבד.

וללמדנו עוד, כי ההתנהגות של מחנך או אב ואם היא הנאום ושיחת המוסר הטובה ביותר. המעשים והדוגמה האישית מובנים בכל שפה שתמצאו ובכל לשון. כל אחד מבין שפה זו, מנער ועד זקן, גוי ויהודי. זו השפה שאין מי שיכול להתווכח עליה.

רבי אברהם יצחק רוטשטיין זצ"ל, חותנו של רבי בן ציון פלדמן, היה דמות עילאית, איש אמונם של גדולי הדור. בחיי החזון איש' יצוק"ל לא עשה 'דבר וחצי דבר' בלא להתיעץ ולקבל את הסכמתו, והיה מהראשונים בירושלים שלא השתמש בחשמל ובמים המיוצרים על ידי חברת החשמל בשבת, כהוראתו של החזון איש'.

ר' אברהם יצחק רוטשטיין התפרנס ממלאכתו בניקיון כפיים כחד בדרא, בצוותא עם אחיו ר' ישראל סיני ז"ל. שנים רבות היה בבעלותם בית חרושת לטקסטיל בתל אביב.

שעות לימוד התורה שלו היו בקביעות ובפרישות גמורה, קודש קדשים. בזמנים שרבי אברהם יצחק קבע ללמוד לא הפסיק, ויהי מה, כאילו 'מת מן העולם'.

שעות הלימוד 'בפרישות' נקבעו לארבע שעות - מהשעה שתיים בצהרים עד שש בערב. בשעות הללו הסתגר בחדר מיוחד ברחוב כפר גלעדי בתל אביב, ולא היה מי שיכול היה להיכנס אליו.

ויהי היום התקבלה בשעות הבוקר המוקדמות הודעה על פגישה מסחרית עם חברי משלחת מלכותית ממצרים בעלי עסקים לטקסטיל, שעתידים לבוא למשרד בשעה 12 בצהרים.

אחיו ר' ישראל סיני לא היה באותם ימים בתל אביב, אלא רק שותפם השלישי הזמני.

הרב רוטשטיין והשותף השלישי המתווכח להם, אבל מחמת עיכובים

אולי הסיפור שלך?
יגרום ליהודי להתחיל דף היומי!
שלח את סיפורך ל- Info@dirshu.co.il ותזכה שבזכותך עוד יהודים יתחילו ללמוד דף היומי

התפלא היהודי: "מדוע הוא ברח לי", ואז גילה לתדהמתו שמזוודותיו נעלמו. הוא היה המום. מה יעשה כעת? למקום נקלע יהודי בשם הרב נייהוז זצ"ל, הוא ראה יהודי מבוהל וחסר אונים, ניגש אליו ואז הוא סיפר לרב נייהוז שעצר מונית ולאחר שסיכם עם הנהג על המחיר הסתלק הנהג ונעלמו לו המזוודות

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על איך להיות עבד ה'

"וְהָיָה סֵלֶם מִצֵּב אֶרְצָה וְרֵאשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה" (בראשית כ"ה, י"ב)

עבד ה' פירושו לקיים את המצוות בצורה שהקב"ה הורה לקיימן. להקפיד על דקדוק ההלכה. עשיר אחד החליט לבנות לעצמו וילה. הוא פנה לקבלן וסיכם אתו במדויק את כל הפרטים, מהמסד ועד הטפחות: שטח, גובה, מספר קומות, מספר חדרים בכל קומה, גודלם וצורתם. לאחר הסיכומים אודות השלד עברו לסיכומים אודות המפרט הטכני של הדירה: צינורות אינסטלציה, נקודות חשמל, שיש ואלומיניום, ריצוף וקרמיקה וכו'. הכל בכל מכל כל סוכם בחוזה מסודר. העשיר נתן דמי קדימה, והקבלן התחייב לסיים את המלאכה עד תאריך מסוים בעוד כמה חודשים. עם סיום העבודה התחייב העשיר לשלם את יתרת הסכום שקבעו.

כעבור שבועיים מגיע הקבלן לבעל הבית בשמחה: "ותכל כל העבודה". "מה ותכל?" התפלא העשיר, "באת לעשות ממני צחוק?". "אדרבה! אתה מוזמן לראות". "לא אכלה את זמני לריק", השיב העשיר. "רק אליהו הנביא יכול לבנות במהירות שכזו כפי שבנה ל'איש חסיד היה'..."

"מדוע להכביר במילים? בוא ותראה! עליך לשלם לי את יתרת התשלום..."

בלית ברירה הצטרף העשיר לקבלן והם יצאו לשטח. על הקרקע היו מונחות, בערימות מסודרות, ערימות של בלוקים, ערימות של ריצוף וקרמיקה, דלתות, חלונות... הקבלן הוציא מכיסו את המפרט הטכני, ואמר לעשיר: "הבה נעבור על המפרט אחד לאחד ונראה שלא חסר דבר..."

"אדוני הקבלן!" זעק העשיר, "כלום יצאת מדעתך? מה אעשה עם ערימות של בלוקים וצינורות? אני זקוק לבית לגור בו, ואותו לא התחלת לבנות..."

הקב"ה בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. בתורה כתוב (ויקרא כו, יב): "והייתי לכם לאלוקים ואתם תהיו לי לעם". עלינו להיות עם ה', עבדי ה'. זוהי תכליתו של כל יהודי: להיות עבד ה'! "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים" (ויקרא כה, נה).

יש 'מפרט טכני' כיצד הופכים להיות עבד ה'. המפרט הוא: קיום תרי"ג המצוות בדקדוק! אך הקב"ה אינו זקוק לכך שיהודי יקיים מצוות בתור תכלית בפני עצמה, כשם שהעשיר שבמשל לא היה צריך את הצינורות והמרצפות כתכלית בפני עצמה. כשם שהתכלית האמתית של העשיר הייתה לבנות בית, כמו כן תכליתן העיקרית של המצוות היא לבנות דמות של עבד ה'! בלי הנקודה הזאת - להפוך להיות עבד ה' - העיקר חסר מן הספר! מורעדיג! אם אדם קורא קריאת שמע בלי לחשוב מה אני עושה עכשיו? האם אני קורא קריאת שמע ומכוון להיות עבד ה'? האם אני מתכוון לעשות את רצונו באהבה, בשמחה וביראה? - חסרה הנקודה העיקרית בקיום המצוה.

ברכה היא דיבור וקשר עם בורא עולם. הבעיה היא, שרק לעתים רחוקות זוכים אנו לחוש בכך. בערב פסח תשס"ט התקיים גם כאן בעיר מעמד אמירת ברכת החמה ברוב עם.

סיפר לי יהודי, שבדרך כלל הוא ממשכימי קום. בשלוש לפנות בוקר הוא ער ובארבע יוצא הוא לטבול במקווה. כך מדי יום ביומו. בדרך כלל, כאשר הוא מגיע למקווה בשעה ארבע אין שם אדם. יש לו את המפתח של המקווה והוא פותחו. והנה, בערב פסח בשנה שהייתה

בה ברכת החמה - הגיע ברבע לארבע בבוקר למקווה, לא היה שייך להיכנס, היה תור של אנשים כמעט עד הרחוב. מה קרה? ברכת החמה! הולכים להתפלל ואחרי כן מברכים ברכת החמה כולם ביחד.

אני יכול גם להבטיח לכם, שאין אחד משומרי התורה שנשאר במיטה. אה, איזה כבוד שמים כשהגיע הזמן של ברכת החמה, ברוך ה'. עתה נתבונן, נצייר לעצמנו יהודי אחד שרצה לומר ברכת החמה דווקא בכותל המערבי, כי תמיד יש עניין מיוחד להתפלל ליד שריד בית מקדשינו. מלבד זאת, הוא ידע כי ברחבת הכותל יתקיים מעמד ברכת החמה ברוב עם ובמעמד מיוחד במינו.

היהודי מתגורר בבני ברק. הוא קם ממיטתו בבוקר השכם, הלך למקווה, ואחר כך יצא לדרכו לנסוע לירושלים. הגיע לירושלים ומחמת רבבות המתאספים נעצר האוטובוס במרחק רב מהכותל. העולים לירושלים נאלצו ללכת רגלי מרחק רב עד שהגיעו לרחבת הכותל. הוא הגיע ב"ה, נדחק בין הבאים ותפילת נץ החמה התחילה. געוואלדיג.

לאחר התפילה החל מעמד ברכת החמה. רואים את השמש מפציעה. פצחו: "הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים, הללוהו שמש וירח" - יחד כולם רבבות אלפי ישראל. לפתע נשמע קול רעש אדיר ונורא, בוקע רקיעים, כאשר הכל אמרו יחד: "ברוך אתה ה'". מרוב התרגשות ודבקות הוא הקשיב והסתכל אך לא אמר את הברכה.

אחרי הברכה פצחו כולם בשירה אדירה "אֵל אֲדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים", והוא נסחף אחריהם לשיר "אֵל אֲדוֹן". בסיומה שב הביתה בשמחה וששון ואת ברכת החמה לא אמר.

הוא שב לבני ברק והתחיל לתאר לעצמו את כל מה שעבר עליו, חישב את צעדיו ועמד על כך שאת הברכה עצמה לא אמר. נבהל. מה השעה כעת, כבר חצות? לא אמרתי ברכת החמה! הייתי בשמים, במרומים - "הללוהו במרומים", ומרוב דבקות לא אמרתי את ברכת החמה...

אני שואל אתכם, רבותי, יש לו ברכת החמה לאותו יהודי? ודאי לא. יש לו דבקות בה', גם התרוממות, אבל ברכת החמה אין לו. כי הוא לא אמר: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם עושה מעשה בראשית". אם לא אמר, אין לו.

אם כן, הבה נשאל את עצמנו: כאשר מברכים "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להניח תפילין" - זו ברכה פחות חשובה מברכת החמה?! כאשר מברכים "המוציא לחם מן הארץ" - וכי "ה' אלוקינו" שבברכה זו פחות מברכת החמה?!

אלא מה, ברכת החמה נאמרת פעם בעשרים ושמונה שנים, וברכה זו נאמרת שלוש פעמים ביום.

נו, ומה בכך? אדרבה, בהלכה יודעים אנו ש"תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם". ככל שהברכה תדירה יש לה מעלה על הברכה שאינה תדירה לגבי דין קדימה.

מה נאמר ומה נדבר לגבי "הזן את העולם כולו בטובו" - כאן כבר עוסקים בברכות מדאורייתא! ברכת החמה אינה מדאורייתא. כיצד אנו צריכים לומר ברכת המזון?

כוונתי רק לומר, שמ'ברכת החמה' שזכינו לאומרה, עלינו ליטול התעוררות ומוסר כיצד יש לברך ברכה. לרכוש את השמחה על שזוכים לברך ולדבר עם בורא העולם.

ברכת המזון היא מצוות עשה דאורייתא. ה'משנה ברורה' (סימן קפה סק"א) מביא מספר 'החינוך' שכתב: "כל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויים לו כל ימיו בכבוד".

לא שצריך לברך ברכת המזון בכוונה לשם כך, כי הרי זו מצוות עשה דאורייתא, אבל ראוי לדעת מה נאמר על מי שמכוון בברכת המזון כראוי.

הגמרא (ברכות מט.) אומרת: "כל מי שלא אמר ברית ותורה בברכת הארץ לא יצא ידי חובתו". היינו, מי שלא אמר "על ברייתך... ועל תורתך" לא קיים מצוות עשה של ברכת המזון. ואומר ה'משנה ברורה' שהוא הדין מי שלא אמר "על ארץ חמדה טובה ורחבה" לא יצא ידי חובתו, כי הרי לא אמר ברכת הארץ.

וראיתי בספר הקדוש 'יסוד ושורש העבודה' שכתב, כי ברור הדבר שאם אמר "על ברייתך... ועל תורתך" אבל לא כיוון ולא חשב על הדברים שאמר, הרי זו אינה הודיה. הוא 'אמר' אבל לא 'הודה'. תשאלו אותו אחרי ברכת המזון: "ענק'ל, הודית לקב"ה שלימד אותנו תורה?", והוא ישיב: "רגע, רגע, תן להיזכר. בוודאי הרי אמרתי בבוקר: 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו'". "ובברכת המזון הודית?", הוא יחשוב ויאמר: "אני לא זוכר". והרי הרגע הוא אמר "על תורתך שלימדנו" - אמר ואינו יודע מה אמר! וכי זו הודיה?

צריך לדעת את היסוד הזה. תפילה וברכה אינן אמירות בעלמא, מדברים אל בורא עולם.

שמעתי בשם הצדיק רבי דן סגל שליט"א, שאמר (ושמעתי שאדמו"ר מקוצק ז"ע כבר אמר זאת): "דוד המלך אמר בתהילים (עג, כח): 'ואני קרבת אלוקים לי טוב' - צריכים להתקרב אל הקב"ה, לדבר אליו. נשאל משהו: האם אתה מדבר עם הקב"ה? והוא ישיב: 'הלוא אין לי זמן, צריך להתפלל שלוש פעמים ביום, צריך ללמוד, וכי מתי אתה רוצה שאני אדבר עם בורא עולם?...'. הוא כלל אינו מרגיש כי כאשר הוא מתפלל הוא מדבר עם בורא עולם...

"לפני שנים פגשתי יהודי שפנה אלי ואמר לי: 'אני חייב לכם הרבה הכרת הטוב'. והוא החל לספר: 'היה לי בן שלמד בישיבה קטנה בבני ברק. יום אחד הגעתי לבקר אותו, היה זה בדיוק בזמן שאמרתם שיחה לבחורים. אמרתם שם בשיחה כי אכן קשה מאוד לכוון בכל תפילת שמונה עשרה. לא בכדי נקראת התפילה 'עבודה'.

"גם לכוון ב'אבות' - לצערנו הרב, קשה. והרי להלכה נפסק שמי שלא כיוון את פירוש המילים ב'אבות' לא יצא ידי חובתו! אחרי מאה ועשרים הוא יגיע למעלה ויגידו לו: 'ר' איד! לא התפללת בחיים שלך!'. הוא יזדעק: 'הרי לא הייתה פעם אחת שלא התפללתי'. ואז יגידו לו את האמת בפנים: 'התפללת - אך לא התפללת! לא כיוונת ב'אבות!'. לא יצאת ידי חובת תפילה מימך!'.
"שאלתם את הבחורים בשיחה, כך הוא מספר לי, 'מה עושים?'

הגאון רבי אברהם יצחק ברזל שליט"א, מראשי ישיבת מיר ברכפלד סיפר, כי פעם התבטא הרב מפוניבו' בפני התלמידים: "פעם הייתי אדם פיקח!..." התפלאו התלמידים, מה הפשט 'פעם' הייתי אדם פיקח, וכי היום הוא איננו פיקח? הרב, שהבחין בתמיהתם, הסביר את כוונתו...

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"ויצא יעקב" (בראשית כ"ה, י')

"שבזמן שהצדיק בעיר הוא זיווה הוא הדרה" (רש"י)

במודיעין עילית, פיארה בנוכחותה דמותו ההדורה והאצילית של ראש הישיבה הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, מדי יום ביומו בעשור האחרון לחייו. תמיד חשתי שעצם ההימצאות בסמיכות אל איש רם מעלה כמותו היא הזדמנות שלא תסולא בפז, והשתדלתי לבוא רבות להתפלל עמו במחיצתו.

כמדומני שצורת תפילתו הזכה היוותה דוגמה חיה כיצד הקדוש ברוך הוא חפץ ומצפה מיהודי שיתפלל לפניו. אמירת ה'פסוקי דזמרא' נאמרו מפיו בניגון נעים במיוחד, בהשתפכות הנפש ובהתרגשות מיוחדת. בעת שקיבל על עצמו עול מלכות שמים ברטט ובזיע, יכלו הסובבים לחוש את אהבת ה' הגואה בקרבו וממלאה את חללי הלב. בכלל, קשה היה להישאר אדיש לשמע קולו הערב והנשנק בבכי כשהתחנן על הגאולה השלמה, על התגלות השכינה ועל צרתם של ישראל.

גם לאחר התפילה היה זה לימוד מאלף בפני עצמו, להיווכח בפני המפיקות קרני אור מיוחדות במינן. חיוכו הנצחי המלבב, נועמו ויחסו האישי אל כל יחיד ויחיד ללא שום הבדלי גיל ומעמד, בהתעניינות כנה ואמתית, לימדה מושגים ב'בין אדם לחבירו' ו'בסבר פנים יפות'. מדי פעם ניסיתי להסב את תשומת לבם של הצעירים שהתהלכו בינותיו ולא ייחסו חשיבות לזכות הזאת שנפלה בחלקם, ושיתפתי אותם מהרהורי לבי אודות החובה המתבקשת מאתנו לפקוח את העיניים להתבונן בדמות העילאית הזאת המקדשת שם שמים בכל הליכותיה.

בהזדמנות מסוימת אמרתי לאחדים מהם: תמיד הינכם שומעים על

אחד מגדולי גאוני התורה המובהקים שהתברך בהם דורנו, היה הגאון האדיר רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, ראש ישיבת 'נצח ישראל' ריימלעס. היתה לי זכות לשמוע מדי שבוע את שיעוריו במשך כמה שנים.

מלבד גדלותו הנודעת בכל חלקי התורה בעיון עמוק, ומלבד שקידתו העצומה לילות כימים, זכה לרכוש את קנין 'שימוש חכמים' בצורה מהודרת, דבק בחכמי הדור, ויצק ממי הדעת על ידם. עוד משחר נעוריו זכה לקרבה עזה מגאון הדור רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי, שהאציל עליו רבות מהודו ומחכמתו. כמו כן זכה לקבל רבות משאר גאוני ליטא: רבי שמעון שקאפ, בעל ה'מרחשת', רבי ברוך בער ליבוביץ, ה'חזון איש', רבי אהרן קוטלר ועוד רבים.

בכל פעם שזכיתי להימצא במחיצתו השתדלתי לדלות ממנו עובדות והנהגות, אמרות ופנינים מגדולי עולם. אלו קלחו מפיו במתיקות מיוחדת ללא הרף בזו אחר זו. על פי רוב היו הן עדויות שנוכח בהן באופן אישי, או ששמע מכלי ראשון מפי גדולי הדור באוזניו. מהן הפיק לעצמו לקחי מוסר, ולימד לאורן מהי שקידת התורה, ידיעתה ואהבתה, יראת שמים ודקדוקי מצוות.

ברגע של גילוי לב חשף פעם הרב גוסטמאן באוזני התלמידים את הנהגתו בשנות עלומיו: "בודאי הינכם מתפללים מניין לי כל המעשיות הללו שאני מרבה לספר על גדולי הדור הקודם? אולם אגלה לכם את האמת - הן אמת שתמיד אהבתי ללמוד, אך לא פחות מכך אהבתי תלמידי חכמים! חיפשתי בכל עת מצוא אפשרות לשהות במחיצתם.

"כשפגשתי תלמיד חכם הייתי עוקב אחריו בשבע עיניים, מבלי לשים לב לאיזה חוג או לאיזו עדה הוא משתייך, אלא פשוט ישבתי מאחוריו ביראת הכבוד ובדקתיו מכף רגל ועד ראש. הבטתי בהשתאות אחר כל הנהגה שלו, כל פעולה וכל דיבור... מכך שאבתי את כל הידיעות הללו..."

את תפילת השחרית השגרתית בהיכלה של ישיבת מיר ברכפלד

אנשים מבוגרים שבינינו, זקני הדור, שזכו עוד לחזות בדמותו של ה'חפץ חיים', לשהות במחיצתו של ה'חזון איש', ללמוד אצל רבי ברוך בער ליבוביץ. מן הסתם מתעוררת גם בכם מדי פעם התחושה: 'הלוואי ואף אני הייתי זוכה לזכיה עצומה זו...'. אולם כשאני רואה את רבי אריה יורד לאחר התפילה ממקומו בהיכל הישיבה ופניו קורנות אושר עילאי, נזכר אני בדמותם של צדיקי הדור הקודמים הגאון הרב מפוניבז', רבי יחזקאל לוינשטיין, הרב שך, רבי דוד פוברסקי ועוד. כך בדיוק הייתה נראית דמותם האצילית והקדושה כשירדו מהמזרח לאחר התפילה, ועינינו לא זזה עד יציאתם מבית המדרש.

אדרבה, במקום להתרפק לאחר מעשה על עובדות והנהגות מהעבר, על הגדולים שהיו ואינם, הרי ישנה אפשרות לכל אחד מאתנו להידבק בו בנקל, ללמוד ממנו אורחות חיים ולהתחקות אחר הליכותיו. אך כשהאדם הגדול עדיין בחיים ישנה נטייה לרבים להתנזר מקרבתו, שמא מפחד שמא מסכלות, אך לאחר מות קדושים לפתע רגשות החרטה גואים ומבעבעים בתוכם: "אילו ידענו עד כמה הוא גדול...", "מדוע לא ניצלנו אותו כראוי", וכדומה. כל אדם כשיתבונן סביבו ודאי יוכל להצביע על תלמיד-יחכם בעל שיעור קומה או דמות חשובה שכל מעיינותיה היא תורה ועבודת ה', ובקצת נכונות ורצון להיות 'מקבלים', נהיה מסוגלים לספוג ממנו רבות, רק צריך להשכיל ולנצל זאת במועדו.

ההוראות וההנהגות הללו מסוגלות לשמש את האדם בכל ימי חייו, בבחינת "זוהי ראה וקדש", והרווח העצום הן הרוחני והן הגשמי הוא רב לאין ערוך.

מרן הרב מפוניבז', הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, זכה ללמוד בישיבתו של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל בראדין פחות משלוש שנים, החל מאייר תרס"ח ועד למועד נישואיו בראש חודש כסלו תרע"א. לדידו, אותה תקופה הייתה המוצלחת ביותר בחייו מבחינה רוחנית, שכן באותה תקופה זכה לסיים את כל הש"ס בחברותא עם מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל בכולל 'קדשים' שעל יד הישיבה. אך בעיקר הזכיר בערגה את העובדה שזכה אז לינוק ממקור טהור מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל, להתבשם מתורתו, חכמתו ואורחותיו הנאצלים.

למרות השהות הדי קצרה שלו במחיצת ה'חפץ חיים' חש עצמו כל ימיו כתלמידו המובהק, ודיבר בכיסופין על דמותו הגדולה, שעמדה לנגד עיניו תמיד. מהזכרונות והחוויית השמורות איתו מהליכותיו של ה'חפץ חיים' הסיק כיצד לנהוג הלכה למעשה בכל צעד ושעל ובהרבה דיונים שהתעוררו אצלו עשרות שנים מאוחר יותר.

שמעתי מיהודי תלמיד-יחכם שהיה נוכח פעם בעת שהזכיר הרב מפוניבז' זצוק"ל אמרה כל שהיא בשם ה'חפץ חיים'. העיר לו אחד השומעים שאמרה זו כבר הקדים מאן דהוא לכותבה הרבה לפני ה'חפץ חיים', והיא נדפסה בספר פלוני בשם אומרה. השיב לו הרב מפוניבז' כמצטדק: "יתכן והצדק עמך, אך מה אעשה שקיימת בי

תאוה מיוחדת להזכיר את שמו של ה'חפץ חיים'!..."

מהיכן שאב הרב דבקות עצומה כזו בדמותו של ה'חפץ חיים', נוכל להבין מתוך דברים שהשמיע הרב מפוניבז' עצמו בהזדמנות אחרת באוזני כמה תלמידים. שמעתי זאת מתלמידו הגאון רבי אברהם יצחק ברזל שליט"א, מראשי ישיבת מיר-ברכפלד.

הוא סיפר, כי פעם התבטא הרב מפוניבז' בפני התלמידים בלשון זו: "פעם הייתי אדם פיקח!..."

התפלאו התלמידים לפשר כוונתו, מה הפשט 'פעם' הייתי אדם פיקח, וכי היום הוא איננו פיקח? הרב, שהבחין בתמיהתם, הסביר את כוונתו: "בצעירותי כשהייתי בראדין בצלו של ה'חפץ חיים' היה לי שכל לשתוק! במחיצתו לא דיברתי מאומה! למרות שמתבעי הנני דבר... זאת מהטעם הפשוט, שהרי כל משפט שהייתי אני מדבר היה נאלץ ה'חפץ חיים' לשתוק כנגדי, שכן חכם אינו נכנס לתוך דברי חברו, והבנתי אז שכל רגע שה'חפץ חיים' מדבר זה נכס עבורי לכל ימי חיי, ואילו בכל רגע שהוא שותק זה הפסד עצום!... לכן פשוט העדפתי לשתוק, כדי לזכות לשמוע ולקבל ממנו כמה שיותר!..."

ואכן, הרב מפוניבז' השכיל לדעת כמה ערך וחשיבות יש לכל רגע של הימצאות במחיצתו של צדיק. כמה חכמה ותבונה על תכלית החיים ניתן להחכים ולהבין מכל הגה ומכל דיבור שלו, והיה ירא וחרד מלאבדם ולהפסידם, לכן גזר על עצמו שתקח.

הוא הפך את עצמו למהות של 'מקבל'. הכין עצמו לספוג ולקלוט כמה שיותר בכל רגע נתון. ואכן זכה בעקבות כך כל ימיו לחיות לאורם של אותם רגעים נפלאים במחיצת ה'חפץ חיים', ולעצב את השקפת עולמו כפי שניק בבית מדרשו, ובבחינת "טופח על מנת להטפח" זכו תלמידיו במשך עשרות שנים אף הם לנשום מאותו רוח טהרה שנשבה בראדין.

מאידיך גיסא, הבה נראה מה בין 'כלי הקיבול' העצמי שהכין הרב מפוניבז', והמשימה שהעמיד לעצמו לחרוט בציפורן שמיר בזכרוננו כל תנועה, כל רושם וכל הגה מה'חפץ חיים', לבין ראייה פשוטה ושטחית של 'עם הארץ', שאמנם זכה אף הוא להיות סמוך ל'חפץ חיים' אך לא לקח לעצמו מאומה. ראה ואינו יודע מה ראה:

שמעתי מהגאון רבי יוסף צבי שטייגל שליט"א, שנפגש פעם עם יהודי זקן שהיה מתפלל מדי בוקר במניינו של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל בראדין, וביקש ממנו שיספר לו מעט זכרונות ועובדות מחייו ופועלו שראה בעיניו במחיצת ה'חפץ חיים'. התפלא הזקן למשמע השאלה: "מה כבר יכולתי לראות? ראיתי יהודי זקן כמו כל הזקנים... יותר מכך אין לי מה להוסיף".

כך גם ידוע, שכאשר הגיע אחד מראשי הממשלה כאן בארץ הקודש למעונו של מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצוק"ל, והתרברב בפני הרב שך על שזכה לראות את זיו פני ה'חפץ חיים' ואף לקבל את ברכתו, הגיב הרב שך למקורביו לאחר שעזב הלה את הבית: "הוא לא ראה מעולם את ה'חפץ חיים', הוא ראה יהודי זקן ותו לא!..."

כמדומני, שמרן הרב שך לא התכוון לסתור את דבריו של אותו עם הארץ. רק כוונתו היתה לומר שגם אם כנים דבריו שאכן ראה בעיניו הבשריות אדם בשם ה'חפץ חיים', אבל את ה'חפץ חיים' בגדלותו

הנה ימי
ומלאה הארץ

דרשו
הסיום הע

לא רק מ

בעיניקרה, כ

התכניות החדשות של 'דרשו' למח

תכנית

'דף הכוכ

התכנית החדשה: לקנות קנין ידיעה והבנה
בהספק של דף גמרא בכל יום.

התכנית החדשה אשר נוסדה על ידי מר
זוכתה לברכתם של מרנן ורבנן חברי נשיא
של דף ליום, בימים בהם מתקיימות מסגרות
שישי שבת ומועדים, ובין הזמנים]. בתכני
יתקיימו מבחני 'דרשו', לכ-22 דף לחודש.

המטרה: עפ"י תכנית זו יוכלו אברכי כולל הלך
אחר דף במשך ימי השבוע, בלא להפסיק ב
בתכנית זו מחזור המבחנים של 'דף הכול
המסכתות המפורטות בתכנית הרחבה שתשל
המלגות: בתכנית זו המלגות יהיו עד 200 ₪ ב
הנבחנים הזכאים למילגה.

* אין אפשרות להיבחן גם בתכנית קנין תורה וגם
פרטים ולהירשם, הרב אהרן אתרוג: 053-3131919
* לייעוץ וקבלת פרטים לראשי כוללים לפנות לרב

המחזור החדש

קנין תורה

הנהלת 'דרשו' העולמית הודיעה על הוספת אלפי מלגות
לנבחנים בתכנית 'קנין תורה' הכוללת מבחנים חודשיים על
30 דפי הדף היומי.

הזכאות למלגה תקבע ע"פ תוצאות המבחן הראשון.

המלגות: סך המלגה המלאה בתוכנית זו 330 ₪ (לנבחני
מסלול א' גמ' ורש"י ללומדים בין הסדרים, ומסלול ב' - כולל
לימוד תוס' ללומדי הדף בסדרי הכולל) במסגרת 'קנין תורה'
אפשר גם להוסיף ולהבחן בתכנית 'קנין משניות', הכוללת -
על פי הוראת מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א -
את המשניות שאין עליהם ש"ס בבלי - ולקבל מלגה נוספת.
ניתן להבחן מדי 4 חודשים במבחן המסכם על 120 דפי גמרא,
ע"מ לחזור ולשנן את החומר הנלמד ולזכות במלגה בהגרלה.

מוקד 'דרשו':

יום באים...
דעה את השם

ה' ועוזו
נולמי תש"פ

מסויימים

זאת חילויים!

מחזור הארבעה עשר של 'הדף היומי'

החדשה

לדרשו'

בכל הש"ס לאברכי כולל הלומדים בחבורה

שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א
אות 'דרשו', עיקרה לימוד הש"ס בהספק
ת הכוללים, [בחמשת ימי השבוע לא כולל
ת זו יחולקו 'דפי' מסכות הש"ס עליהם

מדים דף ליום בחבורה ובחברותא, ללמוד דף
רצף המסכת, בימי ששי שבת ובין הזמנים.
ל דרשו' יהיה כ 14 שנות לימוד, לפי סדר
ל נרשמים.

הדרגה לפי ציונים, ולה יהיו זכאים 50% מכלל

בתכנית זו. * כוללים וקבוצות המעוניינים לקבל

חיים קריזר: 052-7179048 (באין מענה נא להשאיר הודעה)

המחזור החדש

קנין חכמה

במקביל לתחילת המחזור החדש בלימוד 'הדף היומי',
נפתח מחזור חדש בלימוד התכנית 'קנין חכמה' ללימוד
ושינון ספרי מוסר, כאשר בתחילת המחזור החדש ילמדו
'פרקי אבות'.

ספר פרקי אבות החדש של 'דרשו' יחולק חינם למשתתפי
מעמדי הסיום של 'דרשו' בכל רחבי העולם.

המלגות: בתכנית זו זכאים במילגות מי שנבחן במשך
השנה האחרונה שני מבחנים חודשיים ב'דף היומי בבלי' או
ב'דף היומי בהלכה', או חבר 'קנין הלכה'.

המילגה תדורג לפי גובה הציון, כאשר המילגה הגבוהה היא
50 ש"ח זכאות למלגה החל מציון 80%.

02-5609000

רגע לפני הדיון הבחנתי בקריצת עין בין העורך דין לשותף שלי. כשעורך הדין הציג את הצוואה בפני השופט הדם שלי קפא בעורקים והפה התייבש באחת, הצוואה שהוגשה הייתה אותה צוואה ישנה שמזכה אותי במאה דולר ואת שותפי ביותר משישה מיליון דולר

כשמרן בעל ה'שבט הלוי' אמר: "על וויתור הקב"ה משלם גם בעוה"ז"

הרב אברהם פוקס

"וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֶיהָ" (בראשית ל', כ"ב)

ומפרש רש"י: זכר לה שמסרה סימניה לאחותה. ומוסיף המהר"ל שזו מידה כנגד מדה, היא עשתה שלא תצא אחותה בחרפה מבעלה, לכך אין ראוייה שלא תלד ותצא בחרפה מבעלה.

מקשים העולם, לכאורה ייפלא, אם זו הסיבה היה עליה להיפקד זמן רב קודם לכן, שהרי את הסימנים כבר מסרה קודם נישואיה, אבל לא כך היה אלא נפקדה רק לאחר המעשה של הדודאים, ולמה המתין לה הקב"ה עד אז. ותירץ השפת אמת, כי כאן במעשה הדודאים נודע הדבר - לאה אומרת לרחל "המעט קחתך את אישי" ורחל שותקת ולא עונה כלום, ובשתיקה זו הגיעה רחל לקיום של הוויתור בפסגה העליונה ובשלמות, ודווקא ע"י קיום הוויתור בשלמות זכתה להיפקד בזרע של קיימא.

מרון הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל היה אומר שוב ושוב לכל הבא לשאול בעצתו: לוותר ולוותר ושירוויח מכך. כשנשאל ע"י אחד מתלמידיו מה ראש הישיבה הרוויח מכך שוויתר רבות בחייו, השיב שראה איך ה' שומר אותו בעניינים הנוגעים לציבור, ושאם חסרה לו ידיעה מזמן לו ה' את מה שהוא צריך לדעת; וזו מידה כנגד מידה, שהנוהג לפני משורת הדין נוהגים עמו כך.

ואהבת לרעך - מפרש זקני הרה"ג ר' ישעיה פוקס זצ"ל בספרו 'פתח תקוה', על דרך הדרוש, אם אתה נוהג עם רעך באהבה ואחוהה, כמוך אני ה', גם אני אנהג עמך כך. והוסיף הגראי"ל, הנה לדברי הגר"ח קנייבסקי שליט"א בן יחיד ובת לא יורשת, ואחרי פטירת אביו נתן את הכל לאחותו האלמנה, וכי הוא הפסיד, ה' שילם לו הכל! כששמע על כך הגר"ח אמר בענוותנותו: "אבא התגורר אצלה כל השנים, זה מגיע לה" (כל משאלותיך).

פעם נכנס אל הגראי"ל יהודי בר אוריין ותלמיד חכם שמירר בבכי על ביתו המלא בבנות מתבגרות והישועה רחוקה מלבוא. השיבו ראש הישיבה: "אינני נביא ולא בן נביא, אך אחת אדע מה שאמרו חז"ל, שהבטיח הקב"ה לרחל שיזכור לה את הוויתור הגדול שוויתרה לאחותה כאשר מסרה לה את הסימנים. הרי לנו מה כוחו הגדול של הוויתור... תתחנכו גם אתם במידת הוויתור והקב"ה יהיה בעזרכם". הלה החליט להתחיל ללמוד ספר מוסר מסוים העוסק בתחום, ואכן תוך זמן קצר ראו בעיניהם ישועה גדולה.

בספר 'ופריו מתוק' מובא סיפור מרגש מהסופר הנודע הרה"ח ר' חנוך ריגל הי"ו מה ששמע מבעל המעשה, יהודי מארה"ב בעל עושר אגדי, כיצד הגיע לכך: "לפני עשרות שנים פתחתי עסק עם ידיד קרוב, עסק קטן שאט"אט הלך והתרחב לעסק פעיל ומכניס שהצליח לפרנס את שתי המשפחות שלנו, אם כי לא בהרווחה מופלגת. לאחר כמה שנים הכרתי יהודי ניצול שואה גלמוד ועשיר שעסק ביבוא מוצרים שעסקנו בשיווק שלהם, התפתחו בינינו קשרי מסחר שאט"אט הפכו לקשרי ידידות, ולאחר שנתיים הוא כבר היה בן בית אצלנו - אצלי ואצל השותף השני, בשבתות ובמועדים ובסתם ימי חול. הוא הרגיש כל כך נוח עד שהחל לתת לנו עצות והוראות היכן למקם את הרהיטים ובאיזה צבע צריכים להיות הווילונות, וזה הלך ונהיה יותר קשה, עד שבאחד הימים שעוד גבול מני רבים נחצה אמרתי עד כאן! ניגשתי אליו ואמרתי לו בטון תקיף וברור: ידידי היקר! אתה יודע שאני ומשפחתי מכבדים ואוהבים אותך, אבל את ההתנהגות שלך ממש לא, וכשאתה אומר דעות ועצות למארחים שלך זה מאוד לא נעים. מהיום והלאה אל תתערב בניהול הבית.

"הוא היה המום מהשינוי הפתאומי והטיח בי: 'על דיבורים כאלה אין מחילה ואיני רוצה להכיר אותך יותר. אצל השותף שלך הרבה יותר נעים, מהיום והלאה אל תדרוך אצלי בעסק, הכל רק דרך השותף'. תקופה של כשנה חלפה, נקטתי כמה פעולות של פיוס בניסיון

להרגיע ולהסביר שלא רציתי לפגוע אלא רק להגן על השלווה שלי ומשפחתי, זה לקח זמן אבל בסוף הייתה שיחת פיוס ולחיצת יד איתנה, ולאחר כמה שעות הוא כבר התקשר לביתנו ואמר שברוך ה' השלמנו והוא מוכן לבוא ולהתארח לפי הכללים... הוא אכן בא ושמר על הכללים, אבל באוויר היה עדיין אי נעימות מהעניין ההוא. באחד הביקורים כשליווייתי אותו, לא התאפקתי ואמרתי לו שאני מרגיש צורך שוב לבקש סליחה, ואני גם רוצה, הוספת, להיות בטוח שהעניין מאחורינו. גם הוא לא התאפק, ואמר: 'מאחורינו? רק שתדע שבצוואה שלי כתבתי את כל הרכוש לשותף שלך, לא לעסק המשותף, אלא לשותף. ליתר דיוק, מאה דולר רשמתי על שמך'. צמרמורת אחזה בגופי וגלים של הלם רצו לי במוח זה אחר זה, לא חשבתי עליו מעולם במונחים של צוואה, לא העליתי בדעתי שליחסים שלנו יש תעריף של תשלום לאחר המוות, הרגשתי שאני עושה חסד של אמת עם יהודי גלמוד שכל משפחתו עלתה בעשן המשרפות, וללא ציפייה לגמול כל שהוא. אך ככל שחלפו הימים וההרתי בדבר הצלחתי לשכנע ולנחם את עצמי במעלת הכסף שמגיע ביושר ובעמל.

"לאחר כמה שנים נפרדתי מהעסק ופניתי לאפיק אחר, מכרתי את חלקי לשותף שכבר הספיק להיות מחותני וסבא משותף לכמה נכדים. את הקשר עם השותף הגלמוד שכבר הזקין שמרתי והמשכתי לכבד אותו. כשהזמן אלינו לשבת, כבר בצהרי יום חמישי היינו מקדימים להביא אותו. בשלב מאוחר יותר נחלשה בריאותו ולקחתי על עצמי את הטיפול בו שזה אומר התמסרות מתמדת, רופאים, מאמצים, כספים ועוד.

"יום אחד הוא קורא לי ואומר לי בדמעות: 'יקירי, אני כ"כ מצטער שגיליתי לך את הצוואה ההיא; תדע לך, שהיא שונתה זה מכבר והנה עותק מצולם'. הוא מגיש לי אותה בידיו תוך שהוא מפרט באוזני את תוכנה: 'כל נכסיי שווה בשווה לך ולשותפך'. כמובן שהודיתי לו ברגש, את אותו עותק הנחתי באחת המגירות בביתי. שבועיים לאחר מכן הוא הלך לעולמו. הלוויה מכובדת וכו'.

"שבועות נוספים חלפו ואני מקבל הזמנה לבית המשפט לשם מימוש הצוואה. הגעתי, רגע לפני הדיון הבחנתי בקריצת עין בין עורך הדין לשותף שלי, המחותן שלי, קריצה שהתבררה בדיעבד כרבת משמעות. כשעורך הדין הציג את הצוואה בפני השופט הדם שלי קפא בעורקים והפה התייבש באחת - הצוואה שהוגשה הייתה אותה צוואה ישנה שמזכה אותי במאה דולר ואת שותפי ביותר משישה מיליון דולר. בחישוב מהיר הבנתי שהמחותן היקר לא מעלה בקצה דעתו שידידנו הקשיש סיפר לי על הצוואה השנייה, ושיש לי מסמך מפליל ביותר במגירת משרדי, ושהוא שילם מספיק לעורך הדין כדי שיעלים את דבר הצוואה השנייה, ושניהם עשו יד אחת לנשל אותי ממנה.

"החלטתי שדבר ראשון אני מנסה להירגע ולכלכל את צעדי ולא מספר לאיש או אשה את הנוכלות המסעירה, ושאת ההחלטה אקבל מאחד מגדולי הדור. שלושה ימים לאחר מכן הייתי בדרכי לארץ ישראל לחתונת בן משפחה קרוב, במטוס החלטתי ללכת

להתייעץ עם הרב וואזנר וצוק"ל. לא הכרתי אותו והוא לא הכיר אותי, אך הרגשתי שהשאלה שלי מספיקה בשביל להתייעץ עם גדול הדור, וכך עשיתי - מהמטוס שמתי פעמיי היישר לבית הרב וואזנר כשבמכונית השכורה מתכות לי המזוודות. הקשתי על הדלת, הרבנית פתחה. באתי מחוץ לארץ להתייעץ עם הרב, אמרתי. היא נכנסה פנימה ומיד שבה: 'הרב אמר שתיכנס'. הרב וואזנר הקשיב בדריכות לכל מילה לכל נייע ותנועה, סיימתי לספר, ונשמתי נשימה ארוכה. הרב וואזנר עצם את עיניו ולאחר אנחה קלה אמר: 'הסיפור ברור יש לך תביעה חזקה, גש לדין תורה'.

"ידעתי מה המשמעות של דין תורה שכוה, הגלים שהוא יחולל בשכונה, בבתי כנסת, בקהילה, באנשי העסקים, ועל כולנה בביתנו פנימה. הודיתי לרב ויצאתי מביתו, התחלתי לרדת במדרגות, ולפתע הדלת של הרב וואזנר נפתחת שוב והוא עומד בפתח, מביט עלי כאב רחום ואומר לי: 'אתה יכול ללכת לדין תורה, אבל דע לך בני, על ויתור הקב"ה משלם גם בעולם הזה'.

"בחתונה רקדתי כמו שלא רקדתי מעולם, ריקוד של התרת הספקות, ריקוד של החלטה נכונה, ריקוד של עבודת המיזות. כשחזרתי לאחר כמה ימים לביתי בניו יורק, לקחתי את הצוואה, הדלקתי את האש בכיריים והעברתי אותה מן העולם. זהו זה, זה מאחורי, לחשתי לעצמי בסיפוק, ומאותה לחישה גזרתי על עצמי שתיקה, המשך שתיקה.

"שנים רבות חלפו, אני לא יודע בכמה הייתי מצליח להגדיל את אותם שלושה מיליון דולר אם הייתי ניגש לדרך השנייה, אך בפועל ה' בירך אותי בהון של פי שישים ויותר. מאותו יום שהחלטתי על הוויתור, כל עסק שנגעתי בו - ואפילו הקטן ביותר - הפך למכרה של זהב, ואני זוכה כיום בסייעתא דשמיא להחזיק את כל יוצאי חלציי על שולחני מתוך הרחבה, ולאפשר להם להימצא בעולמה של תורה מתוך שלוה. והמחותן, אנחנו ידידים טובים מאוד, מתפללים באותו בית כנסת, שמחים יחד בשמחות משותפות ועולים יחד כל שנה לקברו של אותו יהודי גלמוד. שנינו יודעים שהוא עשה את הונו מהירושה של אותו אדם, ורק אני יודע שגם אני עשיתי את הוני מאותה ירושה.

"שנתיים שלוש לפני פטירת הרב וואזנר יצאתי לנופש באוסטרליה. פגשתי מכר שסיפר לי שבמרחק קרוב נמצאת עיירת קיט ושוהה בה הרב וואזנר, והוא בדרכו אליו להתברך ממנו, הוא הציג לי באדיבותו להצטרף אליו, כמובן שהסכמתי. הגענו לשם לקראת צהרים, נכנסנו לבית הכנסת של המלון, ידידי מיד ניגש להתברך מהגאון ורמז לי להצטרף אליו. הרב וואזנר נשא את עיניו ונתן בי מבט נוקב, ולפתע הורה באצבעו שאתקרב אליו גם אני.

"עשרים שנה חלפו מאותה פגישה יחידה ומיוחדת שפקדתי את ביתו של הרב וואזנר, היה ברור לי שהוא לא זוכר אותי, הרב רואה ביום מאות אנשים, כפול שלוש מאות שישים וחמישה, כפול עשרים, מיליוני אנשים.

"התכופתי לעברו והוא רכן לעבר אוזני ולחש: 'נו, מה אתה אומר, על ותרנות משלמים בעולם הזה או לא?...!'"

את הדחיפה הגדולה קיבלתי כשהשתתפתי בסיום הש"ס הגדול של 'דרשו'. חזרתי הביתה מלא התרגשות, והחלטתי שאני רוצה להשקיע יותר. כבר סיימתי את הש"ס עוד קודם לכן, אבל החלטתי שהפעם אני מעלה את הקצב, וב"ה בשנתיים האחרונות אני מצליח לסיים גם את הש"ס הירושלמי בכל שנה, ולצד אלו אני גם משקיע בעיסוקי כמורה הוראה וכעת גם השלמתי את לימודי הדיינות בסייעתא דשמיא

הגאון רבי יעקב שרגא רוזנבך שליט"א, דיין ומו"צ בביתר עילית ומבכירי חתני 'קנין ש"ס' ב'דרשו', מספר על התועלת האדירה שהפיק מהבחינות שערך ב'דרשו', וגם מעניק לנו עצות כיצד להצליח בלימוד

יעקב א. לוסטיגמן

הגר"ר יעקב שרגא רוזנבך שליט"א, מחשובי חסידי ביאלא ומרבני ביתר עילית, התעטר באחרונה בכתר הדיינות ובכך היה לדיין הצעיר ביותר בארץ, בעודו בן 32 שנים בלבד. זאת לאחר שזכה להתעטר זה מכבר בכתר ההוראה, ומאז הוא משמש כמורה צדק בבית ההוראה ב'לשכת הפוסקים' בביתר עילית בנשיאותו של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

לאוזנינו גונבה השמועה שהרב רוזנבך תולה את עיקר ההצלחה שלו בהישגים האדירים שלו בלימוד מקצועות התורה, במבחנים שערך ב'דרשו', במסגרת תכנית 'קנין ש"ס' ותכניות נוספות של הארגון. ביקשנו לשוחח עמו ולשמוע מפיו אודות סדרי הלימוד שלו, אלא שאז התברר לנו שקשה מאוד להשיגו בטלפון בשל העובדה שזמנו מוקדש באופן מוחלט לעסק התורה, ורק בזמנים קצובים ומוגדרים מראש ניתן לנהל עמו שיחה.

תוך כדי בירור נודע לנו שמעבר להשתתפותו בתכנית 'קנין ש"ס' ב'דרשו', מסיים הרב רוזנבך מדי שנה את הש"ס הבבלי ואת הש"ס הירושלמי, וכי בסיום הגדול של 'הדף היומי' שיערך בקרוב, הוא יסיים את הש"ס בפעם העשירית בחייו.

"לאחר נישואיי נכנסתי ללימוד בישיבת בריסק, אצל מרן ראש הישיבה הגאון רבי אברהם יהושע סולובייצ'יק שליט"א", הוא מספר, "בבוקר למדתי סוגיות בעיון בבריסק, ואחה"צ למדתי עם חברותא מקצועות שונים בהלכה.

"במשך הזמן הפנמתי את העובדה שכדי ללימוד הלכה בצורה יסודית צריך בכל פעם לפתוח את כל הסוגיות שמהן נגזרת ההלכה, ללימוד אותן בצורה יסודית עם הראשונים והאחרונים, ורק לאחר מכן אפשר להבין את ההלכה לעומקה, לדעת מה הן המחלוקות בין הפוסקים וכיצד כל אחד מהם למד את הפשט בגמרא. החלטתי להשקיע בלימוד הש"ס כולו. בתחילה למדתי בקצב של שישה דפים ליום. זה היה מאוד מלחיץ, הייתי מחויב להספקים גבוהים מאוד,

אבל לאט לאט התחלתי להתרגל, לנצל כל רגע ללימוד וחזרה, וכך הצלחתי גם להגדיל את הקצב בהדרגה. כיום אני לומד תשעה דפים ליום, כדי לסיים בכל שנה את הש"ס בט"ו באב, ובמקביל אני גם לומד לפי סדר 'הדף היומי' כדי לסיים את הש"ס פעם נוספת אחת לשבע שנים".

20 דקות לדף עם תוס'

האם מראש חשבתם שתוכלו להצליח ללימוד בכאלו הספקים גדולים?

"כמובן שזה היה נראה מאוד קשה, ולא חשבתי שאצליח לעמוד בזה לאורך שנים. את הדחיפה הגדולה קיבלתי כשהשתתפתי בסיום הש"ס הגדול של 'דרשו' בסיומו של מחזור 'הדף היומי' הקודם. חזרתי הביתה מלא התרגשות, והחלטתי שאני רוצה להשקיע יותר. כבר סיימתי את הש"ס עוד קודם לכן, אבל החלטתי שהפעם אני מעלה את הקצב, וב"ה זכיתי לעמוד במשימה ואף להוסיף עליה גם לימודים נוספים. בשנתיים האחרונות אני מצליח לסיים גם את הש"ס הירושלמי בכל שנה, ולצד אלו אני גם משקיע בעיסוקי כמורה

איך מצליחים ללמוד כל כך הרבה ולזכור הכל?

מצב רבא יודה לאביי, ובאילו מקרים יכול הלימוד של היום להגיע לכדי נפק"מ הלכה למעשה.

ידוע שה'חזון איש' זצוק"ל היה לומד בדרך זו, ואחרי שמתרגלים לסיכומים האלו אפשר לסכם בדקות בודדות סדר של שלוש וארבע שעות לימוד. אפשר לעשות את זה אפילו תוך כדי הליכה או נסיעה, וככל שמתרגלים יותר לסכם כך את הנלמד מפיקים מזה תועלת גדולה יותר.

חשוב שהסיכום הזה יהיה גם באופן של 'השמע לאוזנך'. ואם מתביישים שאנשים ברחוב יראו שאתה מדבר לעצמך, אפשר לשים אוזניה ולעשות את עצמך כאילו אתה מדבר בטלפון...

גם סדרים קצרים!

חשוב מאוד לקבוע סדרי לימוד קצרים בשעות קבועות כל יום. כשיש לך סדר של שלוש שעות אתה עלול לפעמים קצת לאבד זמן כי אתה לא ממנהר לשום מקום, וההרגשה היא כאילו יש לך זמן מיותר חלילה וחס. אבל אם קבעת לעצמך שבעשר הדקות הקרובות אתה חייב לחזור על דף גמרא שלם, אתה תלמד עם מחויבות ולא תבזבז אפילו שנייה אחת שלא לצורך.

כמובן שהלימוד הזה אינו בא על חשבון הסדרים הארוכים של הלימוד ביישוב הדעת, ולכן חשוב להדגיש שצריך גם סדרים קצרים, אבל רק כתוספת לסדרים ארוכים של לימוד מסודר ויסודי יותר.

הרב רוזנבך נעתר לבקשתנו, והעניק לנו מניסיונו כמה עצות שלדעתו יכולות להועיל מאוד להצלחה בלימוד התורה הקדושה. לפני הכל - תפילה!

בלי תפילה שום דבר לא יכול להצליח. גם תפילת ההורים על ילדיהם וגם תפילתו של כל אחד על עצמו. אבא שלי היה שופך את נפשו בתפילה שהעבירות שלו לא יפגעו בלימוד התורה של ילדיו. הגמרא אומרת "לאוקמי גרסא סייעתא היא מן שמיא". רש"י מסביר שהסייעתא דשמיא נצרכת למי שיגע ואינו מוצא, כי הרי למצוא בלי להתייגע אי אפשר, ואפילו תפילה לא תעזור למי שאינו מתייגע בתלמודו; אבל אחרי היגיעה צריך את הסייעתא דשמיא שבאה מכוח התפילה כמובן.

להיכנס למסגרת של הספקים ומבחינים.

אני מרגיש בעצמי שההשתתפות שלי במסלולים השונים של 'דרשו' תרמה לי תרומה אדירה. יש 'מחייב', יש הספקים שחייבים לעמוד בהם, וחייבים לחזור על כל מה שלומדים שוב ושוב, כדי להצליח במבחן.

סיכום מידי לאחר הלימוד.

צריך להתרגל לסכם באופן מידי כל מה שלומדים. מיד אחרי שקמים מהגמרא, מהשו"ע, או מכל ספר אחר, לעשות סיכום מה למדתי עכשיו, מה היו השאלות ומה הן התשובות, איך התשובות עונות על השאלות הללו, מתי אביי יודה לרבא, באיזה

לביקורים הוא מדבר אתי על גמרות מכל מיני מסכתות, כי הוא זוכר אותי לטובה כתלמיד שהיה לומד גם חלקים אחרים בש"ס.

"אני גם רואה את זה בקרב מורי הוראה, יש רבנים גאונים שלמדו את השו"ע והטור על נושאי כליהם בצורה יסודית מאוד, אבל הם לא בקיאים בש"ס ולא מכירים את הסוגיות שמהן משתלשלת ההלכה. אפשר לראות את זה כשהם עונים תשובות. זה לא אותו הדבר כמו רבנים שיש להם ידע נרחב בש"ס, הם מכירים את הסוגיות, וממילא כשהם לומדים טור ושו"ע הם מבינים במה מדובר, הם יודעים את שורש המחלוקת בין הפוסק הזה לפוסק אחר, ולכן גם יכולים לענות תשובה מדויקת ומעמיקה יותר.

"כמובן שאסור לעשות הנחות בהבנה, ומי שמוותר על ההבנה הבסיסית כדי להספיק יותר דפים לא נוהג בצורה הנכונה, אבל השאיפה המרכזית צריכה להיות להגיע לידיעת התורה, על כל חלקי התורה, אבל שהידיעה תהיה יסודית ולא רק משהו חיצוני של לימוד 'מלמעלה' בלבד חלילה".

מתי בעצם התחלתם לעסוק בלימוד הש"ס כולו בצורה אינטנסיבית כל כך?

"זה מגיל צעיר, אבא שלי מאוד עודד אותנו להשקיע גם בלימודי הבקאות. הוא הרגיל אותנו להקדיש כל יום שלוש שעות לחזרה על גמרות שלמדנו ולהספיק גמרות חדשות".

הוראה, וכעת גם השלמתי את לימודי הדיינות בסייעתא דשמיא. "מה גם שאחרי שלומדים את הש"ס כמה פעמים בצורה יסודית הלימוד נהיה קל יותר, כי המושגים מוכרים וידועים, וכמובן שאין בית מדרש בלא חידוש ותמיד לומדים דברים חדשים, אבל עדיין זה שונה לחלוטין מלפתוח סוגיה לא מוכרת שזה כמובן לוקח הרבה יותר זמן. היום כדי לחזור על תשעה דפי גמרא עם התוס' אני צריך להקדיש שלוש שעות, מה שפעם היה לוקח לי יום שלם ואפילו יותר מיום".

האם לדעתך כל אחד מסוגל להגיע לדרגות כאלו של הספקים גבוהים כל כך?

"לא ביום אחד. צריך לזה השקעה ומחויבות גבוהה מאוד. מי שמוכן להיות מספיק עקשן יכול להגיע לזה אחרי כמה שנים. חברים שואלים אותי מה אני אומר, אם אני ממליץ להם להצטרף לתכנית 'קנין ש"ס' של 'דרשו'. זה מאוד משתנה מאדם לאדם, אני חושב שהתכנית מתאימה יותר למי שלמדו את הש"ס פעם אחת ברוגע מקצה לקצה ועכשיו רוצים לחזור עליו בקצב מהיר יותר".

האם לדעתכם הלימוד עם מתן דגש אינטנסיבי על ההספק הגדול לא פוגע בלימוד בעיון?

"אדרבה, עיון אמתי בא מתוך בקיאות. גם כשלמדתי בבריסק, הג"ר אברהם יהושע היה מאוד נהנה כששאלתי שאלות מגמרות אחרות, והוא עודד אותי להמשיך בדרך זו. עד היום כשאני בא אליו

"בעבר כשלמדתי 'ראשונים' או 'אחרונים', כשהיו מזכירים במילים קצרות גמרות וראיות, הייתי צריך לטרוח הרבה ללמוד את מקורותיהם, אך היום, ב"ה אני כבר מכיר ויודע על מה הם מדברים..."

שיחה מיוחדת עם הרה"ג ר' צוריאל פטרובר שליט"א מחשובי אברכי כולל 'אמרי יושר' בירושלים • סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס

הרה"ח ר' אהרן כהן

פחות מחודשיים לפני סיום הש"ס, ובעיקר לפני התחלת המחזור החדש בסדר 'הדף היומי'. התגובות הרבות שהולכות ומתגברות על השיחות עם עמלי התורה הזוכים ללמוד ולדעת את הש"ס, ובייחוד שאלות ההתעניינות לשמוע עוד פרטים על התכנית המיוחדת, לצד בקשות לקבל שיחות שהתפרסמו בעבר, כל אלו מראים שבעזרת ה' יתברך המגמה המבורכת של מימוש הרצון הבווער בקרב כל נפש יהודי 'לדעת ש"ס' הולך ומתרחב...

אם כי, חשוב להזכיר מה שרבים מהנבחנים חוזרים ומדגישים: כל אחד צריך להכיר את עצמו, מה מתאים וראוי עבורו. הדברים אכן אמורים בייחוד לגבי תכנית 'קניין ש"ס', שאף שהנבחנים מטעימים שזה לא בשמים, אך ברור שזה לא דבר של מה בכך. זה דבר הדורש הרבה עקביות והרבה הרבה השקעה ורצינות. כמו כן יש לציין, שחלק ניכר מאלו שיזכו בקרוב לעמוד בכור המבחן בכתב על כל הש"ס הם כאלו שכבר זכו במשך מחזור אחד ללמוד את כל הש"ס, ואף להיבחן בכל חודש על הלימוד, ואחר כך זכו והתקדמו לדעת את כל הש"ס כפשוטו.

השבוע פנינו לשיחה עם הרה"ג צוריאל פטרובר שליט"א מחשובי אברכי כולל 'אמרי יושר' בירושלים, שאגב, מיד בתחילת השיחה מגלה לנו שהוא למד משך כל השנים, כולל גם היום, בכלל המבוסס על לימוד הלכה בעיון, ורק במחזור הנוכחי זכה להתקדם ללמוד ולקנות שליטה נרחבת בים התלמוד בבלי.

איך הכל התחיל? חוזרים אנו להתחלה.

"כאמור", מקדים הוא ואומר, השקעתי והתייגעתי בלימוד בעיון, בשנות הישיבה בגמרא, ובהמשך בלימוד הלכה בעיון. לפני כשבע שנים, התחילו אז בלימוד מסכת נדה ב'דף היומי'. ואז משמים נפלה בלבי ההחלטה להצטרף ללימוד הדף היומי. לקראת תחילת המחזור הנוכחי בלימוד מסכת ברכות, ממשך הוא ברגש בהיזכרו בתחילת דרכו, "זכיתי ושוחחתי עם הרה"ג ר' עזרא ישראלי שליט"א, מג"ש בדף היומי בעירנו פתח תקווה, והוא מניסיונו העשיר החכימי שאינו דומה לימוד רגיל ללימוד שיודעים שעומדים להיבחן עליו, ואז הצטרפתי למבחנים החודשיים".

איך באמת מסבירים את ההבדל בין הלימוד שנבחנים ללימוד שלא נבחנים?

"שמים וארץ", נשמע הוא מחויך, כשהוא מסביר בבהירות: "ההבדל

בהשקעה בלימוד בין מצב בו אתה יודע שתיבחן על הלימוד לבין לימוד בלי מבחן, אינו גדול מאוד, כמה אחוזים בודדים ממש, אך ההבדל בתוצאה גדול עד למאוד. בלימוד רגיל אתה מתייגע עד שאתה מבין את הלימוד, אך אחר כך אתה בולע את זה וממשיך. אך כשאתה משקיע עוד כמה דקות בודדות ואתה מסכם ומחדד את הלימוד, מה בדיוק היה פה, הרי כל הלימוד 'עולה ברמה' גם בהבנה, ובעיקר בזיכרון הלימוד.

"אני זוכר", מציין הרב פטרובר, "כשהרב ישראלי רצה לדרבן אותי להצטרף לנבחנים, הוא סיפר לי שכבר היו מספר פעמים בהן הוא הוכיח למגידי שיעורים מנוסים בדף היומי, שעל אף שלכאורה הם שולטים בחומר ויודעים אותו על בוריו, בכל זאת אין להם את הידע המספיק לעמידה בהצלחה במבחני 'דרשו'; והסיבה לכך היא כפי שאמרנו, שאינו דומה לימוד רגיל, ואפילו כשהוא ברמה גבוהה הנצרכת לשם מסירת שיעור, ללימוד לקראת מבחן, כשעושים מאמצים מיוחדים להכניס לראש את המידע באופן מסודר".

אחר כך המשכת ל'קניין ש"ס'? מעוניינים אנו לשמוע את המשך הסיפור.

"האמת, זה היה ממש משמים. לא ידעתי אפילו על תכנית 'קניין ש"ס', נבחנתי כל חודש ונהניתי מידיעת הלימוד. לאחר שלושה חודשים הבחנתי במודעה על המבחן על 120 דף. לרגע התלבטתי, אך ברוך ה' מיד קלטתי שזו ממש 'מתנה משמים'. כך הוספתי עוד חזרות, וניגשתי למבחן. בהמשך התוועדתי לתכנית המיוחדת

שכאמור וכמפורסם נראה שאין עוד כזו תכנית או מסגרת שמצליחה להביא את האברך, כל אחד באשר הוא, למצב שליטה וידיעת הש"ס".

איך באמת מספיקים לחזור כל כך הרבה? עוברים אנו לשאלת השאלות.

"מי שמשקיע בזה בסדרי הלימוד זה בכלל לא כל כך קשה. אך כאמור, המשכתי בסדרי הלימוד בעין כרגיל, ולמרות זאת בהחלט ראיתי שהדבר אפשרי". הוא מתחייך. "זה דורש אמנם עקביות, אך זה שווה", הוא מפטיר בסיפוק.

"בכל מקרה, אני אישית התחברתי לסדר לימוד שכזה: בכל יום בשעות הערב למדתי שני דפי גמרא כאשר ימי שישי ושבת מוקדשים לחזרה שבועית על החומר השבועי. אחר כך, בשבוע הרביעי של המבחן כבר הייתי אחר לימוד ה־30 דף, כשאז בכל יום הייתי חוזר על שישה דפי גמרא, ואחר כך ביום שישי ניגש למבחן. "לקראת המבחן של ה־120 דף, זה לא כזה מסובך כפי שזה נראה. המבחן הוא על חומר של ארבעה חודשים - אז החומר של החודש הרי למדנו ממש עכשיו, וגם על ההספק של החודש הקודם, הרי כעת חזרנו ונבחנו, כך שבחודש המבחן על ה־120 הייתי מוסיף בקודש וחוזר כל יום על שלושה דפי גמרא מהחודשים הראשונים. "אציין", הוא מדגיש, "שבחזרות על הלימוד לא הייתי מספיק לעבור שוב על דברי רש"י בפנים, אך כיוון שכבר שלטתי והבנתי את הסוגיא היה די לי בחזרה על הגמרא לבדה, עם הצצה מפעם לפעם במקומות בהם רש"י מוסיף על הפשט ויש בהם חידוש בפני עצמו".

ואיך חזרת על אלפי דפי גמרא לפני המבחנים הגדולים?

"בהתחלה", הוא משתף בהתלהבות, "המבחנים עוד היו במספרים היחסית קטנים, 210, 390 דפי גמרא, כששני המבחנים הראשונים היו כ'מבחני כניסה' על מנת לזכות להיות מהנבחרים המתקבלים להיות חברים במסגרת 'קניין ש"ס' עם קבלת המלגות המלאות, כך שהיה לי דרבון מיוחד להצליח כמה שיותר, והשקעתי הרבה הרבה בחזרות על הדפים.

"בהמשך התחלתי לקלוט את גודל המשימה אליה נכנסתי, מספר הדפים במבחנים המסכמים החצי־שנתיים עלו וטיפסו, כשמתבטע הדברים, כשבסדרי הכולל המשכתי ללמוד ולהשקיע בלימוד ההלכה בעיון ושעות הערב היו מלאות ועמוסות בהתקדמות בלימוד 'הדף היומי' לצד חזרות חודשיות ולמבחן המסכם של ה־120 דף, הרי שעם כל רצוני לא הצלחתי בתוך ה'זמן' לחזור ולהתכונן למבחנים הגדולים. וכך חודשי תשרי וניסן בהם אין סדרי לימודים בכולל נעשו מוקדשים רובם ככולם לחזרות של כ־30-40 דפים ליום, כהכנה למבחן הגדול המתקיים בדרך כלל יום־יומיים לפני תחילת הזמן החדש".

כיום, במבט לאחור, איך אתה מתמצת את הרווח הגדול מההצטרפות ל'קניין ש"ס'?

"הרווח הגדול, ללא ספק", הוא משיב מחויך, "הוא רכישת השליטה והידיעות בכל מרחבי הש"ס. בכל כמה ימים אני מוצא את עצמי מופתע בלימוד 'הדף היומי' למול התגליות המעניינות הנמצאות בין

דפי הש"ס. בהחלט", מטעים הוא בענוות חן, "אני צריך עדיין לחזור ולשוב ולחזור. הרי אינן דומות המסכתות שבתחילת הש"ס, עליהן כבר נבחנו כחמש־עשרה פעמים, למסכתות האחרונות שהספקנו להיבחן עליהן רק שתי פעמים. אך ישנן שתי מעלות שמצדי הינן יסוד היסודות:

הראשונה, בפעם הראשונה בחיי זכיתי להרגיש באמת לאמתה את טעמו הערב של 'עול תורה' כפשוטו. כל לומד ומתעמק בלימוד יש לו עול תורה, אבל 'עול אישי' שיהיה מה שיהיה, אתה חייב היום להספיק ללמוד ולהבין כך וכך דפי גמרא, זה משהו שרק בזכות כניסתי למסגרת זכיתי לקבל ולהרגיש.

"השנייה, שאינה פחותה בחשיבותה, היא, פעם הייתי זקוק לחפש מקורות לכל סברא, להסתמך על מראי מקומות וציונים הפזורים בספרי הראשונים והאחרונים, והיום ברוך השם אני יכול כבר למצוא ראיות חדשות בעצמי, ולהוסיף ציונים ומקורות שלא הובאו עדיין. בעבר כשלמדתי והראשונים או האחרונים הזכירו במילים קצרות גמרות וראיות, הייתי צריך לטרוח הרבה ללמוד את מקורותיהם, אך עתה אני כבר מכיר ויודע על מה הם מדברים...

מה תענה לחבר או מכר שיתעניין אצלך על ההצטרפות לתכניות הלימודים והמבחנים?

"מה שאני מציע לחברים, ומקווה שאצליח באמת לעשות בעצמי במחזור הבא, הוא: לחזור יותר מסודר", כשהוא מסביר את עצמו: "כשהמבחנים מסתכמים בסך אלף ואפילו קצת יותר דפי גמרא, הצלחתי לחזור לפני כל מבחן על כל החומר, אך בהמשך הייתי חוזר על החלקים שהיה נראה לי שהם אלו שדורשים רענון וחזרה. כיום, אני חושב שעדיף כמו שציינו כמה מחברי במהלך השיחות - להכין תכנית מראש על אלו מסכתות חוזרים בחצי השנה הזו ואלו בחצי השנה האחרת (שהרי המבחנים הגדולים מתקיימים פעם בחצי שנה), כך שלפחות פעם בשנה נצליח לחזור על כל החומר באופן מסודר".

לסיום, מה תרצה לציין או להוסיף?

"את העיקר כמעט שכחנו", נזכר הוא מיד. "עם כל הכבוד ליגיעה העצומה של חברי 'קניין ש"ס' שבהחלט לא מרגישים 'בין הזמנים' בתשרי וניסן (חוץ מ'יום אחד' לפני תחילת סדרי הלימודים...), כשאף על 'ביקורים משפחתיים' וכדומה מוותרים מחמת ה'עול תורה', שהרי כל העת יש להתקדם ולחזור; אך מכל מקום, ללא ספק", ממשיך הוא ברגש, "ההכרת הטוב וההערכה שגורה לנשים החשובות, שלצד עמידתן לימין בעליהן במשך כל השנה כרגיל בשעות הלימוד בסדרים ובערב, הרי אף בתקופות עמוסות שבשנה - כמו ערבי פסחים וכדומה - ויתרו מרצון ומסרו נפשן למען יוכלו בעליהן להמשיך בדרך ליעד הגדול והנכסף לזכות לדעת את כל הש"ס. אשריהן ואשרי חלקן".

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

במעמד גדולי מרביצי התורה בדורנו:

'דרשו' משיק תכנית לימוד חדשה המותאמת במיוחד לאברכי הכוללים עמלי התורה

במסגרת התוכנית ילמדו בעשרות כוללים ברחבי הארץ 20 דפי גמרא בחודש, ויסיימו את הש"ס במסלול לימוד שיימשך 14 שנה • מרן שר התורה במכתב מיוחד: "תועלתו מרובה לאברכי הכוללים שחשקה נפשם ללמוד ש"ס בעיון"

הגרב"ד דיסקין שליט"א שמלווה את הקמת התוכנית פתח את האסיפה המיוחדת של גדולי התורה, בהסבר כללי על התוכנית: "מדובר בתוכנית שתאפשר לכוללים לייסד מסלול לימוד בקצב של דף ליום, כל כולל והזמן בו הוא יחליט לקיים את הלימודים, אם כל היום או רק מחצית ממנו וכו'.

"הרעיון הוא שהאברכים יוכלו מצד אחד לשמור על קצב לימוד גבוה יחסית, ומצד שני המסלול מותאם לזמנים שבהם יש כולל, כשימי שישי ושבת קודש אינם נחשבים לקצב הלימוד של דף ליום, וכך גם ימי בין הזמנים יוצאים ממניין הדפים. באופן כזה מחזיקים כולם באותו הדף, ולומדים עם אותו החברותא לכל אורך מסלול הלימוד, ולא כמו שיש כאלו שלומדים כיום דף ליום, אבל בזמנים שבהם אין כולל הם נאלצים ללמוד לבד או עם חברותא אחר, מה שפוגע ברצף הלימודי עם החברותא בכולל".

הגאון רבי דוד מילר שליט"א, שיבח מאוד את התוכנית וציין כי "יש כיום ציבור של אלפי אברכים שרוצים לקנות ידיעה רחבה בש"ס, ומצד שני הם רוצים ללמוד במתניות ובעיון, והקצב של דף ביום יכול בהחלט להתאים להם".

הגאון רבי יהושע ברכץ שליט"א הוסיף כי ניתן לראות בחוש שישנם כאלו שלימוד בלי סדר קבוע מראש ובלי 'מחייב' לעמוד בהספקים, יכולים להיקלע למצב שבו הם לומדים בקצב איטי מדי, מה שפוגע

לקראת המעמד ההיסטורי של סיום המחזור הי"ג של 'הדף היומי' על הש"ס הבבלי, יוצא הארגון התורני הגדול בעולם עם מהפכה נוספת הפונה לאברכי הכוללים עמלי התורה, לפי הוראתו של מרן שר התורה רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ובליויי גדולי מרביצי התורה בדורנו.

התוכנית החדשה 'דף הכולל', נועדה לאפשר לכוללי האברכים ללמוד לפי סדר שיאפשר להם מחד לשמור על קצב לימוד אחיד ברבים מהכוללים, ובמקביל להגיע להספק אדיר של 20 דפים מדי חודש בחודשו, במשך כל חודשי ה'זמן' בהם מתקיימים הלימודים בכוללים כסדרם.

התוכנית נוסדה על פי הוראתו של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, אשר פנה במכתב מיוחד לנשיא 'דרשו' רבי דוד הופשטר בו הוא כותב כי "יש כעת הזדמנות לייסד בכוללים סדר לימוד של דף ליום, חמש דפים לשבוע, אשר תועלתו מרובה לאברכי הכוללים שחשקה נפשם ללמוד ש"ס בעיון באופן מסודר".

ואכן ב'דרשו' הוחלט באופן מיידי ליישם את הוראתו של מרן שר התורה, ולפנות לייסוד התוכנית וקביעת סדר הלימוד באופן שיאפשר לאברכים עמלי התורה לסיים את הש"ס כולו, בלימוד מסודר ועקבי.

לשם כך התכנסה אסיפה מיוחדת של גדולי מרביצי התורה, העומדים בראש הכוללים הגדולים והחשובים בארץ, אותה אירח הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א ראש ישיבת 'אורחות תורה' וראש כוללי 'נחלת משה' והליכות משה, ובהשתתפות הגאון רבי דוד מילר שליט"א, מראשי ישיבת פוניבז' ונשיא כוללי האברכים 'בית המדרש' ו'אהבת תורה'; הגאון רבי איתמר גרבוז ראש ישיבת 'אורחות תורה' וראש רשת כוללי טהרות; הגאון רבי יעקב קניג שליט"א, ראש כולל ברסלב בבני ברק; הגאון רבי יהושע ברכץ שליט"א, ראש כולל 'עץ חיים'; הגאון רבי יחזקאל דרבמדיקר שליט"א, מראשי כוללי 'נחלת משה' בבני ברק ורב קהילת חסידי באיאן במודיעין עילית והגאון רבי נפתלי קופשיץ שליט"א, ראש ישיבת 'בית מדרש עליון', רב קהילת רוממה ומראשי כוללי 'הליכות משה'.

דרשו

” רק מי שנבחן במבחנים של 'דרשו' מכיר את השמחה העצומה שחשים לאחריה. זו היא השמחה של הנשמה היהודית שלנו, שאנחנו מרגישים שהתורה נשאר אצלנו, וזה לא נעלם ונאבד חס-ושלום. זה משהו שרק מי שזוכה, ועובר את זה בס"ד, יודע ומבין על מה מדובר". (הרה"ג שלמה בינעט דומ"ץ)

גם החלום שלך יכול להתגשם ללמוד ולדעת את ההש"ס

להצטרפות לתוכניות 'דרשו': 02-5609000

יותר ממאה אלף יהודים ברחבי העולם שותפים בתוכניות 'דרשו'; בבלי, או בהלכה. יותר מ-25 אלף מהם נבחרים מידי חודש על הנלמד, קונים לעצמם חיי נצח וזוכים להיות 'דרשו איד'. גם אתה יכול להיות 'דרשו איד'!

משסיים הגנב את "עבודתו" עלה על העגלה, וביקש להימלט עם הסחורה, אך הסוס לא נשמע להוראת המושכות ולא זז ממקומו. גם הצלפות רבות לא הניעו את רגליו וכאילו הן נקבעו באדמה...

הדלי והגרזן שנפלו לבאר באורח פלא

מרנא הגאון רבי חיים מוואלוז'ין היה אומר: "המקפיד לתת חומש מממונו, מובטח שיתעשר". עוד היה אומר: "אם כל ישראל אכן יקפידו לתת חומש, יתקיים בהם הפסוק: 'אפס כי לא יהיה בך אביון'".

ורבי חיים היה נאה דורש נאה מקיים, פעם עלה חשש בלבו אם חייב להוסיף עוד ממון על דמי ה'חומש', ולבסוף הקל ולא הוסיף. באותו יום הלך המשרת לשאוב מים מן הבאר, והדלי נפל לבאר. נטל המשרת גרזן וביקש לדלות על ידו את הדלי מן הבאר, אך למרבה הפלא גם הגרזן נפל לבאר.

כאשר סיפר המשרת את שאירע לרבי חיים, תיכף תלה זאת בדמי החומש שחסך מן הצדקה, ובתום חשבון שערך גילה כי אכן שווי הדלי והגרזן עולים לסך המעות שהקל ולא תרם לצדקה... רבי חיים היה מספר זאת לתלמידיו, ומלמדם מוסר השכל: "לו רק יפשפש אדם במעשיו ויתוודה על חטאיו, יסיר מעליו את עונש החטא וינצל מכל היזק...".

חנות ניהלה הרבנית, אשת חבר למרנא רבי חיים מוואלוז'ין ז"ע, וממנה הייתה כל פרנסתם, כי רבי חיים לא נטל שכר מהישיבה. לילה אחד פרץ גנב לחנות ורוקן את תכולתה לתוך עגלה רתומה לסוס שהמתניה לו מחוץ לחנות. משסיים את 'עבודתו' עלה על העגלה, כיוון את המושכות וביקש להימלט עם הסחורה, אך הסוס לא נשמע להוראות המושכות ולא זז ממקומו. גם הצלפות רבות

הרב ישראל ליוש

"וְכָל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עֶשֶׂר אֲעִשְׂרֶנּוּ לָךְ" (בראשית כ"ח, כ"ב)

מעשה ביהודי פשוט, תושב אחד הכפרים הסמוכים לראדין, שלא היה עשיר כלל וכלל, ובכל זאת, כל אימת שבא אליו המשולח של ישיבת ראדין להתרימו למען הישיבה היה מוזיל מכיסו דמים רבים, יותר מכפי יכולתו.

יום אחד ביקש היהודי מהמשולח שיבקש עבורו ברכה מה'חפץ חיים' שיתעשר. "רואה אתה כי אינני עשיר כלל, ובכל זאת אני תורם כל פעם תרומה הגונה למען לומדי התורה, אם אזכה לברכתו של ה'חפץ חיים' ואהיה עשיר", הסביר היהודי את בקשתו, "אתרום יותר לישיבה...". מילא המשולח את בקשתו וה'חפץ חיים' בירכו בעשירות, וכברכתו כך היה, היהודי עלה לגדולה ונתעשר...

אולם כאשר בא אליו המשולח אחר שנעשה עשיר נשתומם לראות שלא די שלא הוסיף על מה שהיה רגיל לתרום עד עתה, אלא עוד הפחית מתרומתו הרגילה. "מדוע הינך מפחית מתרומתך הקבועה?", שאלו המשולח, "הלא הבטחת שאם תזכה בעשירות, כברכת ה'חפץ חיים', תוסיף עוד כהנה וכהנה על תרומתך...?".

"אומר לך את האמת", ענה היהודי בבושת פנים, "אינני יודע מה אירע לי, אך מאז שהתעשרתי קשה לי לתרום מכספי לצדקה...".

ע"פ סיפור זה מיישב ראש ישיבת פוניבז', הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, תמיהה: הכיצד יעקב אבינו נדר לה', הלא כתוב בקהלת "טוב שלא תידור...", וכך מובא בגמ' בנדריים "אין הכשרים נודרים"?

אלא, אומר הג"ר בערל, ע"פ דברי חז"ל במדרש רבה (פרשה ע) תתיישב הפליאה: "וַיֵּדַר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר... פְּתִיב אֲשֶׁר פָּצוּ שְׂפֵתַי וַיְדַבֵּר פִּי בַצָּר לִי, אָמַר רַבִּי יִצְחָק תְּבַלִּי וַיְדַבֵּר פִּי בַצָּר לִי, שֶׁנֶּדֶר מִצְוָה בְּעֵת צָרְתּוֹ, מֵהוּ לֵאמֹר, לֵאמֹר לְדוֹרוֹת כְּדֵי שִׁיְהִיו נֹדְרִים בְּעֵת צָרְתּוֹ".

למדנו מדברי המדרש, שבעת צרה מותר, ואף מצווה לנדור. ולכן יעקב כאשר היה בעת צרה בעת בריחתו מעשו נדר לה', ואף לימד לדורות לעשות כן.

והעניין בזה מבאר רבי ברוך דב ע"פ הסיפור הנ"ל, שאינו דומה לבו של עני, שהוא לב טהור, ללבו של עשיר. עני בטהרת לבו מסוגל לתת יותר מהעשיר, ולכן בעת צרה מותר לנדור, כי בעת הזאת, כאשר הלב טהור ופתוח, עתיד הוא להתקיים ע"י הנודר.

שנותן חומש, אפילו נפל לו חפץ לתוך הבאר, הרי הוא צף ועולה...". דברי רבי חיים נפלו על אזני הגנב כרעם ביום בהיר, ורעדה אחזה בגופו מרוח קדשו של רבי חיים. הוא ניגש לרבי חיים בבושט פנים וביקש ממנו סדרי תשובה על מעשהו המחפיר. רבי חיים הציג לו לפרסם את המעשה למען ירבה כבוד שמים, ובזכות הביזיונות ינוקה חטאו.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

שהצליף הגנב על גב הסוס לא הועילו, הסוס לא הניע את רגליו, כאילו הן נקבעו באדמה. השעה התאחרה, והגנב החל לחשוש מאוד השחר הקרב, אם לא יימלט מיד עלול הוא להיתפס ע"י העוברים והשבים. משנוכח שאינו מצליח 'לשכנע' את הסוס לזוז החזיר את הסחורה לחנות ונמלט על נפשו.

באותה עת יצא רבי חיים אל מחוץ לעיר עם גיסו ושוחחו בלימוד, ובדרכם חלף הגנב על פניהם ורבי חיים קרא לעברו: "אדם הנותן מעשר מרכושו לצדקה, הקב"ה מצילו שלא יבוא לידי הפסד; ומי

המשך מעמוד 1 | הרב בנימין בירנצווייג

עבד קבלן מבצע של המדינה בהכשרת הרחבה וריצופה. הוא ניגש אל הקבלן ואמר לו שינמיך את חצי הרחבה שקרובה לכותל, ושיעשה זאת ויהיה לו זכויות לדורות עולם. פחד הקבלן בתחילה, אבל אחרי שכנועים נוספים החליט ללכת על זה.

הדבר נודע לשר הרווחה והוא שלח מסר תקיף לקבלן להפסיק את העבודות. הרב שיינברגר, שידע שזה הזמן, דיבר על לבו של הקבלן שיקבע עובדות ולא יפחד שיפטרו אותו כי זו זכות שתעמוד לו לדורות. חשב הקבלן ואמר להרב שיינברגר: "אני מסכים לקחת סיכון ולהמשיך עם העבודות!", והוסיף: "אתה ויתרת לי לפני עשרות שנים על משמרת לילה בשכונת סנהדריה בליל הסדר! אני מוותר לך עכשיו וממשיך בעבודות!".

בזכות הוויתור של הרב שיינברגר לאותו יהודי זכה עם ישראל שרחבת הכותל נשארה מקום קדוש לתפילה!

והוסיף הגר"י גנס שליט"א, שהוא היה נוכח עם חמיו באותו זמן בכותל, בכל זמן הוויכוח עם הקבלן, וכשהקבלן החליט להמרות את פי הממונים ולעשות שתי רחבות, כשההבדל ביניהן היה 60 ס"מ, ביקש הגר"י גנס מהקבלן שינמיך עוד את הרחבה התחתונה ב-20 ס"מ שיהיה 80 ס"מ שזה עשרה טפחים, ואז יהיה ממש כרשות נפרדת!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

והחליט שהוא מוותר! וכי בגלל הגורל יהודי לא יעשה ליל הסדר?! הוא ניגש אליו ואמר לו שהוא החליט כי הוא יתנדב בליל הסדר ויעשה סדר כשיחזור מאוחר בלילה עם אשתו וילדיו. אותו יהודי שמח והודה לו.

לאחר מלחמת ששת הימים, כשכבשו את הכותל המערבי, התחילה מחלוקת גדולה בממשלה מה לעשות ברחבת הכותל, האם להפכו לבית-כנסת עם כל ההגבלות של עזרת גברים ועזרת נשים, או לעשותו לרחבת מוזיאון גדולה לתיירים, וכמובן גם מעורבת גברים ונשים יחדיו.

התכנסה הממשלה להחליט בעניין זה, ושר השיכון והרווחה התנגד בכל תוקף לרעיון של הבית-כנסת והוביל קו תקיף להפוך את הרחבה לאתר תיירות פתוח רח"ל, והצליח לרתום לרעיונו את רוב חברי הממשלה.

ומספר הגר"י גנס שליט"א, שלאסיפת ממשלה זו הוזמן גם חמיו הרב שיינברגר, בתור הממונה על בינוי המקומות הקדושים, והוא ניסה בתור פשרה להציע לחברי הממשלה לעשות שתי רחבות, הפנימית כבית-כנסת והעליונה לתיירות כללית, ובכך למנוע ח"ו את הפיכת הרחבה כולה למקום בילוי ותיירות. ראש הממשלה לוי אשכול נהנה מהצעת הפשרה והתחיל ויכוח, אבל שר הרווחה מנע בכל כוחו את קבלת ההצעה.

הרב שיינברגר חשב שחייבים בכל מחיר למנוע את בזיון הפיכת הכותל למקום בילוי רח"ל, והחליט לקבוע עובדות, כי אחרי שיעשו שתי רחבות כבר לא יהיו מתנגדים. הוא הגיע לרחבת הכותל, שם

המשך מעמוד 3 | מרן הגר"י אלישיב זצוק"ל

כיצד בחורים עומדים באולם ומבלים זמנם בשיחה ובדברים בטלים: 'בזמני, כאשר בחורים היו הולכים לחתונה, לא היה שום נושא לדבר עליו מלבד דברי תורה. באותם ימים בחורים לא היו מעורבים בשום דבר זולת לימוד התורה!', אמר לי רבינו.

"אינני יודע בכמה חתונות הוא היה", הוסיף הנכד ואמר, "אבל מרן ניחן בעיניים רואות!".

(מתוך 'עמודו של עולם')

"דקה אחת בלבד!", נקב מרן, "הרי החתן לא מצפה שארקוד אתו, הוא גם לא מקווה שאשב ואפטפט אתו, שהרי אני צריך לשבת וללמוד. אז מה אם כן רוצה החתן? שאאחל לו מזל טוב ושתהיה לו תמונה למזכרת מכך שנוכחתי בחתונתו, ולשם כך נדרשת דקה אחת בלבד ותו לא!".

באותו עניין הוסיף וסיפר נכד רבינו, הרב ליפא ישראלזון: "באחת הפעמים כאשר ליוויתי את סבי לחתונה, הוא התפלא לראות

ומשום חשיבות העניין הוא יכניס אותו במנוחה הקצרה שבין תרגיל לתרגיל.

"וכך הווה. האברך נכנס בהפוגה הקלה, שאל את ששאל ונענה מה שנענה, כאשר הרופא המטפל נוכח בחדר והוא שם לב שהאברך הנ"ל זוכה לחביבות גדולה מאת מרן זצוק"ל.

"עם צאתו נטפל אליו הרופא המטפל ואמר לו כזאת: 'ראה נא, אני שם לב שראש הישיבה הישיש מאיר לך פנים באופן מיוחד, שמא תעזור לי לעזור לו?'

"במה דברים אמורים', התעניין האברך, והרופא השיבו דברים כהווייתם: 'בבקרים שאני מגיע לביתו של ראש הישיבה לשם הטיפול, אני מבקש ממנו בכל פעם שקודם הטיפול הרפואי יאכל קצת וישתה, כאשר מלבד סוגלתו של האוכל בפני עצמו הוא גם עשוי לסייע ולהיטיב את טיפולי הפיזיותרפיה. אלא שראש הישיבה לא מוכן בשום אופן! שמא תנצל את חביבותך וקרבתך אליו ותדבר על לבו שיאות לאכול קמעה ולשתות לפני הטיפול?'

"האברך שב אפוא לבית פנימה, נכנס לחדרו של מרן זצוק"ל ושטח בפניו בדרך ארץ את בקשת הרופא.

"הקשיבו ושמעו את תשובתו של בעל ה'אבי עזרי''', רועם קולו של הרה"מ שושן שליט"א: "אתה מבקש ממני לאכול בשעה שמונה בבוקר? אתה יוצא לרחובות בני ברק בשעה זו ורואה אלפי טייערע אידישע קינדערלאך הולכים בששון לבית תלמודם, לחיידרים, לבית יעקב, ללמוד תורה, להתפלל שחרית, להגיד 'אדון עולם', 'שמע ישראל'. אבל אינך יודע', אמר בקול נשבר, 'שבשעה זו בדיוק יוצאים עוד אלפים אלפים בתל אביב, ברמת גן וברעננה, ילדים וילדות, בני אברהם יצחק ויעקב, שהולכים לבתי הספר שלהם - למה? ללמוד עוד כפירה! הם לא יודעים בכלל מה זה קריאת שמע! דע לך, מאז שראיתי את זה לפני עשרות שנים אינני יכול לאכול ולשתות בשעה זו! בנים אהובים למקום מתחילים עוד יום של טעות ואני אוכל ואשתה?!"

לקראת סיום שיחתנו עולה בזכרונו של הרה"ג רי"מ שושן שליט"א מעשה נוסף, אותו שמע משכבר הימים מאת הגרא"צ טובי שליט"א, שסיפר כדלהלן:

"לקראת אחד הכינוסים הגדולים שאורגנו לילדי בני ברק בהיכל 'אהל קדושים' בישיבת פוניבז', רצו המארגנים שמרן הגרא"מ שך זצוק"ל ייטול בו חלק כדי לחזק את הילדים הרבים שהתכנסו שם. עלה הרב מרדכי בלוי שליט"א למעונו לבקש שידבר בפני אלפי הילדים. ראש הישיבה התלבט האם להיענות לבקשה, ובדיוק באותם רגעים נכנסתי למעונו. מרן זצוק"ל אחז בידי וסיפר לי על בקשתו של הרב בלוי ושאלני מה אני אומר על כך.

"השבת כי מי אני ומה אני שאייעץ לראש הישיבה מה לעשות, אך אוכל לספר סיפור קטן ששמעתי מחותני, רבי מיכאל פריד זצ"ל, אדם מורם מעם שעבר את גיהנום שואת אירופה ושתה את כוס

עומדת לנגדו לרועץ, והוא לא ישוב ממנה למוטב!".
 "זהו היסוד שהנחיל מרן איך לעבוד על המידות: להכיר במידה הרעה ולנסות לתקנה, ולא להרחיק אותה כאילו היא חלק מאישיותי ואין לי יכולת לשנות זאת. רק כך יוכל להתגבר ולהיטיב מידותיו".

להחיות רוח שפלים

מקרה מיוחד נוסף אודות רגישותו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל לזולת שסופר לאוזני 'בלחט"א רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, מה שהביא את מרן שליט"א לשנות מהנהגה רבת שנים. במשך שנים רבות מרן שר התורה שליט"א היה נוהג לצאת בקיץ לחופשה בת יומיים-שלושה בעיר צפת יחד עם הרבנית ע"ה. והנה, מאחת השנים ואילך גם חופשה זו התבטלה. וכפי שמספר הרה"ג רי"מ שושן שליט"א:

"היה זה לפני כמה שנים, כאשר לפני חופשת 'בין הזמנים' נכנס הגרא"צ טובי שליט"א למעונו של מרן הגר"ח שליט"א. מקורבו, הגאון רבי אליהו מן שליט"א פנה אליו ואמר לו, 'הואיל ורבינו אוהב לשמוע לעתים עובדות ומעשי רב מגדולי ישראל, אולי תספר לו סיפור או שניים ממה שראו עיניך אצל מרן ראש הישיבה זצוק"ל?'.
 "וכך היה. הוא נכנס לחדרו של מרן שליט"א, וסיפר את הסיפור הבא: 'פעם שאלתי את מרן הגרא"מ שך זצוק"ל מדוע לעולם אינו יוצא למנוחה בימי בין הזמנים, והרי ממילא בתקופה זו אינו מוסר שיעורים בישיבה?!'

"השיב לי מרן: 'לאנשים יש צרות רבות. אני יושב פה בביתי, ולפעמים באים אלי אנשים לבקש עזרה ותושייה. לחלק מהם אני יכול לעזור, ולחלק גדול אינני יכול לעזור; אבל בכל זאת, עצם הדבר שיש להם היכן לשפוך את הלב, קצת מנחם אותם ועוזר להם. אם אסע לנופש ולא אהיה בביתי ויבואו אנשים ולא ימצאו אותי בבית, הרי המועקה תישאר במקומה, איך אני יכול לעשות זאת?!..."

"כששמע מרן שר התורה שליט"א את הסיפור הודיע אף הוא: 'אם כך, מעתה ואילך לא נוסעים יותר בימי בין הזמנים, ונשארים פה כדי לעזור לאנשים לשאת את סבלם בבואם לכאן'."

'צום' החל משמונה בבוקר

הרה"ג רי"מ שושן שליט"א נזכר בעובדה נפלאה נוספת, המעידה על עוצם רגישותו למצבו הרוחני של הפרט ושל הכלל:

"הייתה תקופה בזקנותו, שמרן זצוק"ל הוצרך לטיפול פיזיותרפיה על מנת לחזק את שרירי גופו הרופפים. מדי בוקר בשעה 8 אחר התפילה הגיע אליו הפיזיותרפיסט לטיפול מפרך שארך כשעה, במהלכה היה מרן נאלץ להפסיק כמה פעמים למנוחה קצרה.

"יום אחד הגיע אברך לבית מרן זצוק"ל בשעה זו ובפיו שאלה דחופה בדבר ניתוח מסובך שאביו צריך לעבור. נכדו, שהופקד אז על הבית, סירב להכניסם, כשהוא מדווח שמרן עסוק כעת מאוד בעניין חשוב. האברך הנ"ל לא הרפה וטען כי מדובר בפיקוח נפש ממש. הנכד גילה את אוזונו כי מרן כעת עובד על תרגילי הפיזיותרפיה,

התרעלה עד תומה, ותמיד שח לנו שהדבר היחיד שהחזיקו לאורך כל המאורעות שעברו עליו היה האירוע החד־פעמי שזכה לראות במקרה נדיר ויחיד את זיו פניו של אותו גאון וקדוש, רבן של כל בני הגולה מרן ה'חפץ חיים' ז"ע.

"כל פעם שתקפו אותו הצוררים או שנתקל במחזות אימים הוא נצרך רק לעשות דבר אחד, להעביר את דמותו של מרן ה'חפץ חיים' לנגד עיניו, ומכך שאב עידוד וכוח, עד שיכול היה להתגבר על כל

הקשיים והייסורים שעברו עליו באותן שנים. כך סיפרתי בפני מרן זצוק"ל.

"מששמע זאת מרן הגרא"מ שך זצוק"ל הביע מיד את הסכמתו לדבר בפני הילדים, ולמרות חולשתו הגדולה באותו הזמן הוא הפתיע ותוך דקות ספורות התייצב ב'אהל קדושים' והשמיע שיחת חיזוק בכנס הילדים".

(מתוך מוסף שבת קודש 'תד נאמן' חשוון תש"פ)

המשך מעמוד 13 | הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

ונתתם עצה: ב'ברכות הנהנין' יש בסך הכל תשע מילים. לכוון בתשע מילים זה כבר יותר קל. כמה זמן זה כבר לוקח? מקסימום חצי דקה... "הצעתם אז להתחיל ב'ברכות הנהנין'. לקבל על עצמנו להרגיש בכל ברכה שאנחנו עומדים לפני המלך ומוזים לו - 'שהכל נהיה בדברו', 'בורא פרי העץ'. על כוונה בתשע מילים אין כבר תירוצים. זו לא עבודה כל כך קשה, צריך רק לרצות. אחרי ש'נקבל טעם' בזה נוכל בס"ד להתקדם הלאה, כי הבא להיטהר - מסייעים בידו'.

"אותו יהודי סיים את סיפורו ואמר: 'אני חייב לכם הכרת הטוב. אימצתי את העצה הזאת. התחלתי לכוון ב'ברכות הנהנין'. התקדמתי, בסייעתא דשמיא, 'לאבות', ומשם יותר ויותר. קיבלתי 'טעם' בתפילה".

בהיותי בישיבה קטנה אמר לנו מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, שכשמברכים דבר ראשון צריך לחשוב מה מברכים, ואחר כך לפני מי הולכים לברך. ברכות כאלו, שזוכרים בהן את היותנו עבדי ה', הן עולם אחר לגמרי.

צריך לדעת, שברכת המזון שבירכתי כעת תישאר לנצח סלה ועד כפי שבירכנו... אם כיוונו בשמות זה נשאר כך, ואם אמרנו 'בוך תה' אז זה נשאר כך... אילו היינו יודעים מה מונח במילה "ברוך" לבדה, כמה אפשר ליכות בזה... רק צריך להתרגל.

בטוחני שיש ביניכם כאלו החושבים: מה רוצה מאתנו האיש הזה? הוא רוצה שנהיה מלאכים?...

אולם דעו לכם: ברגע שמתרגלים לברך במתינות כבר אי אפשר אחרת. זה נעשה קניין בנפש, וזה בכלל לא קשה!

כיוצא בכך בכל מצווה ומצווה. עלינו לזכור כי עבדי ה' אנו. מעשה שהיה:

יהודי נסע לאמריקה במטרה לאסוף כספים למוסד מסוים. בהגיעו לשם יצא אל הכביש הסמוך לשדה התעופה ונעמד לחפש מונית. נהגי המוניות השחורים שם הם דוגמת הפועלים בני ישמעאל אצלנו; הצד השווה שבהם - דרכם להזיק ולחמוס... עצר מונית. שאל הנהג השחור: "להיכן אתה צריך?", השיב "לבורו פארק. מה המחיר?", נקב הנהג בסכום מופרז. היהודי העיר לו שהסכום אינו נראה לו והשניים החלו להתמקח על המחיר. כשסוף סוף הגיעו לעמק השווה רצה היהודי להיכנס למונית, אלא שאז

התניע הנהג את המונית וברח מן המקום...

התפלא היהודי: 'מדוע הוא ברח לי, הרי כבר סיכמנו על מחיר?...' כעת עליו להמתין למונית אחרת. הוא הסתובב לאחור ואז גילה לתדהמתו שמזוודותיו נעלמו. הוא היה המום. איך זה קרה? מה יעשה כעת?

למקום נקלע יהודי ממאנסי בשם הרב נייחזו זצ"ל הוא ראה יהודי מבוהל וחסר אונים, ניגש אליו ושאל אותו: "מה קרה? אפשר לעזור?". סיפר היהודי להרב נייחזו שעצר מונית ולאחר שסיכם עם הנהג על המחיר הסתלק הנהג, ואז התברר לו שנעלמו לו המזוודות. אמר לו הרב נייחזו: "מה, אינך יודע? זו השיטה שלהם. הם שולחים נהג להתווכח אתך ולהסיח את דעתך, ובינתיים מגיע רכב אחר שבו יושב חבר שלו ותוך כדי הוויכוח שלך עם הנהג הוא גונב לך את המזוודות ובורח...".

הסיפור הזה יש בו א מורעדיגער לימוד מוסר השכל. הרי זהו תכסיס ידוע של היצר הרע: אתה מתחיל לברך ברכת המזון והוא מיד נכנס לפעולה. הוא מכניס לך בראש מחשבות, שתטרדנה אותך ולא תיתנה לך לברך בכוונה. וראה זה פלא: כשהתחלת לברך, בדיוק אז אתה נזכר במה שעשה לך פלוני אתמול, ואתה חושב לעצמך: 'אסור לי לשתוק לו!...' תוך כדי ברכה עולות לך בראש כל מיני מחשבות איך להגיב לאותו אדם על מה שעולל לך. והנה, בעוד המחשבות מתרוצצות במוחך בורחת לך הברכה הראשונה, ואתה מסיים: "ברוך אתה ה' הזן את הכל"...

אתה מתחיל בברכה השנייה - "נודה לך ה' אלוקינו", והמחשבות בראשך ממשיכות להתרוצץ... אתה חושב לעצמך: 'לא כדאי לריב אתו, עדיף לבוא אתו לעמק השווה'... ועד שאתה מגיע למסקנות, הנה ברחת לך הברכה השנייה...

וכך אתה ממשיך את ברכת המזון, ממלמל את מילות הברכה כשהראש טרוד בכל מיני מחשבות. פתאום אתה מוצא את עצמך מסיים את ברכת המזון, ואז אתה שם לב שבעצם כל הברכה נעלמה לך: 'אוי ואבוי, מישהו גנב לי את ברכת המזון'.

זו השיטה של היצר הרע. הוא דואג להסיח את דעתך מהברכה, אתה קונה את הפיתוי, ולבסוף נשאר בידיים ריקות, בלי מזוודות... נכון, אתה מצטער, מתחרט, אבל אין זה עוזר... את אשר נעשה אין להשיב. את ברכת המזון הזאת איבדת!

(מתוך הספר 'חי ראובן' / הגדה של פסח)

גרסא דינקותא, עד מתי?

אם כך, אולי זה עניין של 'גרסא דינקותא'. ומה יעשו אנשים שכבר עברו את גיל הבחורות, האם בגיל 30 ו-40 אפשר גם להתרגל לצורת לימוד כזאת?

"על השאלה הזאת אני רוצה לענות ברשותכם בגמרא הידועה על רבי עקיבא שהיה בבית האסורים ותלמידו רבי יהושע הגרסי הביא לו ספל עם מים, אבל השומר שפך מחצית מהכמות כי הוא חשש שהוא רוצה לחתור חתירה כדי למלט את רבי עקיבא מבית האסורים. המים הספיקו רק לשתייה או לחלופין לנטילת ידיים, ורבי עקיבא השתמש בהם כדי ליטול ידיו תוך שהוא מוותר על מי השתייה שלו.

"רבי יהושע הגרסי תהה על התנהגותו ואמר לו, לא די בכך שאתה בבית האסורים כי נתפסת על דברי תורה, אתה מוסר את נפשך אפילו על נטילת ידיים שהיא מדרבנן? השיב לו רבי עקיבא מה אעשה, איך אעבור על דברי חברי..."

"הגמרא מסיימת את המעשה המופלא הזה בסיכום: 'אם בזקנותו כך, בילדותו על אחת כמה וכמה'.

"לכאורה אנחנו צריכים לתמוה, וכי חז"ל לא ידעו את מה שכתוב בגמרא במקום אחר שרבי עקיבא החל ללמוד תורה בגיל מבוגר? הרי ב'אבות דרבי נתן' כתוב שהוא היה בן 40 כשהתחתן ולאחר מכן היה יושב עם בנו אצל המלמד שלימד אותם את האלף בית. רבי עקיבא אמר בצעירותו 'מי יתן לי תלמיד חכם ואשכנו כחמור', ברור אם כן שבילדותו הוא לא היה כל כך מוסר את נפשו שלא לעבור על דברי חברי?"

"אלא רואים מהגמרא הזאת שגם בגיל 40 אפשר להיות ילד... ילדותו של רבי עקיבא הייתה כשהיה בן למעלה מ-40 שנה, והתורה שלמד בשנים אלו הייתה ה'גרסא דינקותא' שלו. מוכח מכאן ש'גרסא דינקותא' זה לא דווקא עניין של גיל, אלא כנראה זה יותר צורת הלימוד, וגם אנשים מבוגרים עדיין יכולים ללמוד את ה'גרסא דינקותא' שלהם."

איך באמת מסגלים כזאת 'גרסא דינקותא'?

"את זה צריך לשאול את אבא שלי שחינך אותנו לכך. אבל אני יכול רק להעיד שאבא שלי אף פעם לא נזף בנו אם לא ידענו את הגמרא שלמדו בחיידר בצורה מושלמת. הוא אפילו לא היה מעיר לנו על כך, אבל ראיתי שכשאני לא יודע את הגמרא, באותו היום הוא לא הצליח לאכול... האוכל היה נתקע לו בגרון מרוב צער ועוגמת נפש על כך שהבן שלו לא זוכר גמרא שהוא אמור היה לזכור... זה חדר לי לעצמות, והיה לי 'מחייב' מאוד מאוד חזק להצליח בלימוד, כי לא יכולתי לגרום לאבא שלי כזה צער נורא ואיום. אני חושב שזה השפיע עלי הרבה יותר מכל נזיפה שהורים אחרים נזפו בילדים שלהם..."

"ולסיום אני רוצה לנצל את הבמה הזאת כדי להודות מעומק לבי לארגון 'דרשו', שעליו אני יכול לומר 'שלי ושלכם שלו הוא'. זכיתי להתקדם הרבה מאוד בזכות 'דרשו'. המבחנים המחייבים, צורת הלימוד, ההספק המחייב וכל אלו עזרו לי מאוד מאוד. זה עזר לי גם בבקאות וגם בעיון, לדעת לנצל את הזמן, לקבוע יעדים ולשנן את מה שלמדתי כדי שלא יאבד חלילה וחס בתהום השכחה. על כך אני מכיר טובה לארגון, ומאחל ל'דרשו' ולעומדים בראשו שיזכו להעמיד תלמידים הרבה, ולהרביץ תורה בישראל עוד רבות בשנים."

המשך מעמוד 24 | 'דרשו' משיק תכנית לימוד חדשה

בתחושת הסיפוק ובהתקדמות שלהם.

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א, העלה נקודה נוספת: "חלק מהמעלה של הלימוד בקצב גבוה יותר היא שהלומדים עוברים מסדר אחד למשנהו אחרי תקופה של שנתיים או שלוש, ואילו בקצב לימוד איטי יכול לצאת מצב שבו אברך לומד במשך ארבע שנים סדר 'קדשים' ובמשך חמש שנים סדר 'מועד' או 'נזיקין', מה שיכול לגרום לפעמים לדשדוש מתמשך. צריך לוודא שאחת לתקופה יתקדמו לסדר אחר, ולכן אולי לא כדאי שהלימוד יהיה לפי סדר הש"ס, אם לומדים רק 20 דף לחודש, ובבין הזמנים לא מתקדמים בכלל עם התוכנית הזאת, מה שאומר שבשנה ילמדו בסך הכל כ-160 דף...".

הגר"ב ד' דיסקין השיב לדבריו והבהיר כי התוכנית החדשה 'דף הכולל' אכן בנויה על דילוגים בין המסכתות, גם כדי להרוויח את העניין של המעבר מסדר אחד למשנהו, מה שסייע לאברכים להרגיש תחושת התחדשות ורענונות עם תחילתה של מסכת העוסקת בנושא שונה לחלוטין, וגם יאפשר ללומדי התוכנית 'דף הכולל' להיות עסוקים

פחות או יותר בדפים מקבילים לאלו הנלמדים על ידי כלל ישראל במסגרת 'הדף היומי'.

הגאון רבי יעקב קניג שליט"א העיר כי מן הראוי שיושם דגש רב על לימוד התוס' במסלול 'דף הכולל', כיאה וכיאות לאברכים שתורתם אומנותם, שיכולים להרשות לעצמם ללמוד מדי יום דף גמרא עם רש"י ותוס'.

הגאון רבי יחזקאל דרבמדיקר שליט"א הוסיף עוד ואמר כי הוא צופה לתוכנית הצלחה גדולה מאוד בסייעתא דשמיא: "לפי מה שאני מבין הרעיון הזה כבר נוסה בהצלחה על ידי קבוצות של אברכים בכמה כוללים, והם מספרים על הצלחה גדולה בלימודם באופן זה."

בסיום האסיפה הודה הגר"ב ד' דיסקין למסייעים לדבר מצוה שנטלו חלק בקידום התוכנית, הרה"ג ר' טוביה בן פזי, הרה"ג ר' ישראל אפשטיין מראשי כולל 'נחלת משה' בקריית ספר, הרה"ג ר' יוסף ולפא מראשי החבורה בכולל 'נחלת משה' בבני ברק, והרה"ג ר' חיים קרייזר, ראש חבורה בכולל 'רצופות' בקריית ספר - מודיעין עילית.

מה הקשר בין יעקב אבינו ל"שער האריות" שבירושלים העתיקה?

"זֶה עֵשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי עֹמֵךְ טְרַפָּה לֹא הִבֵּאתִי אֵלֶיךָ אָנֹכִי אֲחֻטָּנָה" (בראשית ל"א, ל"ח-ל"ט)

קב ונקי - הרב צבי וינברג

פירושו בערבית אריה, ולפי"ז מרומז בתיבת "אחטנה" על "אריה" שהוא "חטא" בערבי, וזה פלא, ע"כ.

בבראשית רבה (עד, יא) מובא על פסוק זה, שהקב"ה גזר שהאריה יאכל ויטרוף מצאנו של לבן, ואמר יעקב ללבן, כל זמן שהייתי רועה צאן אצלך, לא נתתי לאריה לטרוף מצאנך, ובזה הייתי חוטא - "אנכי אחטנה", שלא נתתי לאריה לאכול כמו שגזר עליו הקב"ה.

ובפי' מהרז"ו שם כתב, שהאריה רמוז כאן במילה "טרפה", וכמו שכתוב "והארי על טרפו" (ישעיה לא, ד), "אריה טורף ומענתו טרפה" (נחום ב, ג)

וכתב שם שנראה לרמוז את האריה במילה "אחטנה", ע"פ מה ששמע מפי איש אמונים מעיה"ק ירושלים, שיש שם שער אחד שנקרא בערבי "אבב חטא" שפירושו שער האריה (שער האריות), משום שיש בראשו אריות החצובים באבן, ו"אבב" פירושו בערבית "שער" ו"חטא"

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, התבטא פעם: "כששינו אצלו בטל מאתנו כוח הבחירה! הכל היה כה ברור ובהיר! הרגשנו בחוש את קדושת התורה הנסוכה עליו. משיצאנו שבה אלינו הבחירה". הגה"צ רבי אלעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל, שנמנה עם באי ביתו של ה'חזון איש', התבטא: "אצל ה'חזון איש' חשנו מעין עולם הבא!...". ואילו הגאון רבי בנימין קורלנסקי זצ"ל, מראשי ישיבת פוניבז' לצעירים, היה מתבטא: "אצל ה'חזון איש' יכלו להגיע להכרה שתורה מן השמים היא!".

ולעומת צדיקים הללו, ידועה העובדה שכאשר עמדה על הפרק סערת גזירת 'גיוס בנות', מערכה אותה הנהיג ה'חזון איש' בתבונה רבה יחד עם שאר גדולי דורו, הגיע למעונו ראש הממשלה דאז לשוחח עמו בעניין. כשנשאל ביציאתו מה התרשם בקודש פנימה? ציין את פקחותו של ה'חזון איש' מבלי לייחס חשיבות לאורח חייו הספגני ומעורר ההשתאות, ומבלי שתתפעם רוחו מצורתו הקדושה ומאווירת הטהרה שהשרה סביבותיו, ובודאי שהיה רחוק מלחוש מעין עולם הבא, כפי שתיארו אותם תלמידים.

וזאת משום שהם באו עם הרגשים נכונים. הם באו כדי לקבל, כדי לנשום את האוויר הטהור סביבו, ולא להתרשם מדברים שוליים שאין בהם תועלת ותוחלת. ואכן, כפי גודל הכנתם כך זכו להשפעתו הטובה.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

ובקדושתו הוא ודאי לא ראה. אחרת הוא לא היה נראה כך, כי ראייה אמיתית של דמותו אמורה להשפיע.

כעין זה סיפר לי אבי מורי שליט"א, שנצרך פעם לבקר אצל יהודי חילוני שמוצאו מהעיר דוינסק והתגורר באחרית ימיו בתל אביב, והיתה בבעלותו חנות 'פוטו' לפיתוח תמונות. לשאלת אבי שליט"א סיפר שזכה לראות בילדותו רבות את גאוויה האדירים של דווינסק, הלוא הם: הגאון רבי יוסף ראזין זצ"ל - ה'רוגאטשובער', והגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל - בעל ה'אור שמח', ואף הציג תמונות שצילם אותם בילדותו.

שאלו אבי שליט"א בכאב, כיצד יתכן שאדם כמוהו שזכה לראות גאוני עולם הללו מסוגל לתלות בחלון הראווה של חנותו תמונה לא צנועה ללא שום בושה. הלה מיד תפס את עצמו, והזדרז להסירה... אבי שליט"א אמר אז שהוא למד מכך יסוד גדול, כי צורתו של אדם גדול משפיעה רק על מי שמעוניין להיות מושפע. אם ראית אדם שלא הושפע, בהכרח שהיה חסר בו הרצון לקבל השפעה מהודו והדרו של הצדיק.

סגל תלמידי ומקורבי מרן ה'חזון איש' זצוק"ל, שבאו לשהות במחיצתו כדי לזכות ולקבל ממנו, הגדירו את השהות הזו בהגדרות נשגבות:

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מדוע נהגו שלא לאכול בפסח מאכל שמונח במקום שמנפים בו קמח?
- ◆ מה הם הדינים המיוחדים בהלכות תערובות בנוגע ל'דבר חריף'?
- ◆ מאכל שנחתך בסכין שמשמשים בה לחיתוך חמץ - האם מותר לאוכלו בפסח?

מנהגים שונים של בני אשכנז בפסח

- מוצרי חלב, דגים מלוחים, ירקות כבושים, וכיוצא בהם, שנמלחו במלח שלא נבדק כראוי מחמץ - מנהג בני אשכנז שלא לאוכלם בפסח. אולם, באלו מהם שנהוג לשוטפם במים לפני אכילתם בכל ימות השנה, נהגו לאוכלם לאחר שטיפתם במים תוך כדי שפשוף, שלוש פעמים. ובנוגע לדגים מלוחים - החמירו שלא לאכול אף כאלו שנהוג לשוטפם.
- מנהג נוסף נהגו בני אשכנז, שלא להשתמש בפסח במשקה או במאכל הנלקח מתוך כלי שמשמשים בו במשך כל ימות השנה לצורך סעודות חמץ.
- עוד נהגו בקרב בני אשכנז, שמשקה ששהה בכלי חמץ אין שותים אותו בפסח. ואם ידוע שהכלי נוקה היטב לפני שהכניסו לתוכו את המשקה, מותר לכל הדעות לשתותו.
- מאכל שהיה מונח ללא כיסוי במקום שמנפים בו קמח, באופן שקיים חשש כי מעט מ'ענן' הקמח העולה לאוויר בשעת הניפוץ נח על גבי המאכל - אסור לאוכלו בפסח אף לאחר שטיפה.

מושגים שונים בהלכות תערובות ודינם בנוגע לאיסור חמץ

- 'דבר חריף' שהתבשל בכלי שבלוע בו איסור - יש אומרים שהוא נאסר אף אם חלפו עשרים וארבע שעות מעת שנבלע בו האיסור, משום שבכוח החריפות הוא משביח את הטעם הבלוע בכלי; ויש אומרים שלא נאמר דין זה אלא בצמח ה'חילתית'. והרמ"א פסק כדעת המחמירים.
- בדרך כלל, טעם הבלוע בכלי אינו נפלט ממנו אלא על ידי חום של בישול, אפייה, וכדומה. אולם, 'דבר חריף', יש בכוחו

להפליט טעם בצירוף 'דוחקא דסכינא', כלומר, שבעת חיתכו בסכין, השילוב של החריפות עם החיכוך בסכין - גורמת לכך שטעם הבלוע בסכין נפלט.

• מאכל פרווה שהתבשל בסיר בשרי, טעם הבשר שנפלט מהסיר ונבלע במאכל הפרווה, מכונה 'נותן טעם בר נותן טעם', ובקיצור: 'נ"ט בר נ"ט'. והיינו, שהטעם שהכלי בלע מהמאכלים הבשריים שהתבשלו בו, הוא 'טעם ראשון', והטעם שהכלי פולט למאכל הפרווה, הוא 'טעם שני', וטעם זה קלוש הוא, ואין בכוחו להפוך את מאכל הפרווה לבשרי, ולכן מותר לאוכלו ביחד עם חלב. ויש אומרים שהיתר זה אמור רק בנוגע למאכל פרווה חם שהונח בכלי בשרי, או מאכל פרווה צונן שהונח בכלי בשרי חם; אבל מאכל פרווה שהתבשל בכלי בשרי, על ידי הבישול נפלט טעם חזק מהכלי ונבלע במאכל, והוא נחשב כ'טעם ראשון'. ולכתחילה מחמירים כדעה זו.

• אסור להכניס דבר איסור לתערובת של היתר על מנת 'לבטלו'. איסור זה נקרא: "אין מבטלים איסור לכתחילה".

• מאכל שנחתך בסכין שמשמשים בה לחיתוך חמץ - אסור לאוכלו בפסח. ואם החיתוך התבצע לפני הפסח, ניתן להתיר את אכילתו על ידי הדחת מקום החיתוך במים, או גירוד מקום החיתוך. אך אם ידוע שהסכין היתה נקיה בעת החיתוך, המאכל שנחתך בה מותר בפסח; למעט אם מדובר בסכין שבלוע בה טעם חמץ, שאם חותך בה מאכל חם או 'חריף', אזי החום, או החריפות בשילוב עם כוח דחיקת הסכין, מפליטים ממנה את טעם החמץ. ואף אם כבר חלפו עשרים וארבע שעות מאז שבלעה את טעם החמץ - פעמים שמאכל החריף אסור, מחמת שהוא 'משביח' את הטעם.

גליון 390
שנה ט' תש"פ

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

רבנו של עולם! מי יעשה כמעשיך וכגבורותיך, שכל מעשך נאים בטרם מלך דוד על ישראל, ישב יום אחד בגנו וראו עיניו צרעה אוכלת עכביש, רבש"ע פנה דוד אל הקב"ה בתמיהה, מה הנאה בבריות הללו שבראת בעולמך? הן הצרעה מפסדת דבש ואין בה כל הנאה, והעכביש, אמנם אורג כל העת אך אין מעשה טויתו יוצר לבוש. השיבו הקב"ה: דוד, לועג אתה לבריות אלו? בוא תבוא השעה שתצטרך להן! ואמנם - כך היה, כשנחבא דוד במערה מפני שאול מלך ישראל, שלח הקב"ה עכביש שיארוג חוטי עץ על פי המערה ויסגרנה, והנה קרב שאול אל פתח המערה, וכשראו עיניו את קורי העכביש המכסים את הפתח, אמר: בוודאי לא נכנס לכאן איש, ומיד פנה והלך משם. בלי שמצא את דוד. ובפעם אחרת, כשראה דוד את שאול שוכב וישן בתוך מעגל אנשיו, היה שר צבאו אבנר בן נר ישן בפתח האהל, ראשו בצידו האחד של הפתח ורגליו בצד שנגדו, והיו רגליו זקופות, נכנס איפוא דוד בין רגליו, נטל את צפיחת המים וביקש לצאת, אך בדיוק בזה הרגע פשט אבנר את רגליו וכיסא את גופו של דוד, עד כי היו שתי הרגלים עליו כשני עמודים גדולים, ביקש דוד רחמים מלפני הקב"ה: קלי קלי למה עזבתני! מיד עשה הקב"ה נס: שלח את הצרעה וזו עקצה את רגל אבנר, מעצמת העקיצה מיהר אבנר לזקוף את רגליו, ודוד הצליח לצאת. באותה שעה שיבח דוד את ה' וכך אמר: רבנו של עולם! מי יעשה כמעשיך וכגבורותיך, שכל מעשך נאים.

פרשת השבוע

"ברידערלך" (אחים) בדרשותיו, והיה כמפתח פלאים אל הלבבות. פעם הצביע על דבר מעניין בסיפור הליכתו של יעקב אבינו לחרן. כשנפגש לראשונה עם רועי הצאן אמר "הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו" לכאורה, שאל הגאון, צפוי היה שהרועים מחרן יתרעמו על יעקב בגלל שאלתו, ובמדה מסויימת של צדק, אדם בא מרחוק ותיכף ומיד מותח ביקורת על אנשים בלתי מוכרים לו, מי שמך האחד בא לגור וישפוט שפוט? אך למעשה רואים אנו שלא התרעמו עליו כלל, להיפך, הרועים מצאו לנכון, הצטדקו לפניו והסבירו את מעשיהם. מה פשר החזיון הזה? הפתרון לחידה זו המשך והסביר, חבוי במלה הראשונה שיעקב אבינו ע"ה פתח בה בפנותו אליהם "אחי מאין אתם" כשהגך מביע כלפי זולתך רגשות של אהדה, והלה חש בלבו שאין זו אמירה בעלמא כי אם אמת לאמיתה, מובטח לו שיכנסו באזניו היטב דברי התוכחה שתשמיע לו, בבחינת את אשר יאהב יוכיח.

הידעתם את לבן בן נחור (כ"ט - ה') מסופר על הרה"ק בעל התניא זיע"א, שפעם אחת כשקרא בתורה בשבת פרשת ויצא, והגיע לפסוק הידעתם את לבן, צעק בקול גדול מאד "הידעתם את לבן", ונפל לארץ ונתגלגל כחצי שעה, ואחר כך קם מעל הארץ ואמר בקול ובניגון "ויאמרו ידענו". תמהו החסידים מה ראה הרבי לבוא להתפעלות עצומה כזו בפסוק זה דוקא? עד שמצאו שבמדרש (בראשית רבה ע"ט) כתוב על פסוק זה, "מחרן אנהנו", מחרונו של הקדוש ברוך הוא אנו בורחים, "הידעתם את לבן" הידעתם את מי שהוא עתיד ללבן עוונותיכם כשלג, "השלום לו"? "ויאמרו שלום". באיזו זכות? "והנה רחל בתו באה עם הצאן" וזהו שכתוב "כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה" כה אמר ה' מגני קולך מבכי ויש תקוה לאחריתך.

הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן וגו' (" - ') מסופר על הגאון מפוניבז' זיע"א שהיה נוקט בכינוי האוהב

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים 5:15 ת"א: 5:16 ר"ת: 5:49

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:00 ת"א: 4:14

פרשת ויצא

החתונה נערכה מתוך שמחה, כולם שמחו כאשר לאחר הצער והכאב שב האושר להציף את הלבבות. אך ככלות שבעת ימי המשתה געשה ורעשה לובלין כולה: עזריאל נלקח לפתע לבית עולמו.

הנשמות הטובות שבלובלין שחו בוודאות שיד ה' פגעה בו על שעבר על שבעתו לרעייתו הראשונה, הרציניים שבהם הפטירו: איננו יודעים חשבונות שמיים. אך לכל הדעות המקרה היה מוזר ומוזעזע.

המהרש"ל ששמע על פטירת תלמידו, הודיע לאנשי החברה קדישא: ערכו לו את הטהרה כדת וכדין, וטרם תטמנוהו בקברו תקראו לי. כאשר הודיעו ראשי החברה קדישא למהרש"ל שמיטת הנפטר מוכנה, טמן המהרש"ל פתק בכף ידו של עזריאל בו נאמר: "גזורני עליכם, בית דין של מעלה, שתחזירו לי את האברך הזה". על החתום: שלמה לוריא...

את אנשי החברה קדישא ציוה המהרש"ל באזהרה חמורה שלא לכסות את קברו של עזריאל בעפר, כי אם להותירו פתוח.

ויהי בחצי הלילה ועזריאל מצא את עצמו עם תכריכים בבית העלמין בקבר פתוח ולא זכר את אשר עבר עליו ושב לביתו. בהגיעו דפק על זגוגית החלון בקראו לרעייתו הטריה שתפתח לו את הדלת. אך זו נבהלה בבהלה גדולה, מיאנה וגירשה את ה"מת" בצעקות רמות.

במר נפשו הלך עזריאל לבית הכנסת וישב שם עד הבוקר. השמש ועשרת המתפללים הראשונים ברחו מפניו כמנודה ואיש – כולל אשתו – לא ההין לדבר עמו.

כראות המהרש"ל בצערו של התלמיד, גזר על שר של שכחה שישכיח את המעשה מעזריאל עצמו, ולא רק ממנו, כי אם מרעייתו, ומלובלין כולה את שאירע. והחיים שבו למסלולם הרגיל משל לא אירע מאומה.

צדיקי הדורות היו מפטירים בהערצה: תחיית המתים שערך המהרש"ל הייתה דבר קטן שכן על פי הדין התיר לתלמידו להינשא והצדק עימו, אך לגזור על שר השכחה שישכיח את דבר המעשה מכל תושבי לובלין – הינו דבר גדול עשרות מונים...

הגה"ק רבי שלמה לוריא (המהרש"ל) זיע"א מחיה מתים עזריאל פכר את ידיו וזו בזו בחוסר אונים, אברך צעיר היה, רק לפני זמן מועט נישא והנה צרה שכזו: רעייתו הצעירה מוטלת גוססת על פתח שערי מוות ובידו אין להושיע. גם הרופאים ייאשו אותם והודיעו שהמצב אבוד.

שעותיה של רעייתו, היו ספורות. לפתע פקחה החולנית את עיניה וביקשה מעזריאל, בעלה, שיתקרב אליה. "הבטח לי", לחשה בקול ענות חלושה, "שלא תינשא אחר פטירתי לאף אחת בעולם. אין תחליף לאשת נעורים..."

עזריאל שידע שמצוה לקיים דברי מי שעומד למות כדי שיהיה לו יישוב הדעת, לא ניסה אפילו להבין מה אומרת אסתר. הוא פשוט הנהן בראשו כשדמעה רותחת זולגת על לחיו ונבלעת בזקנו הקטן. אבל החולה התעקשה: "תן לי תקיעת-כף (סוג של שבועה חמורה) שלא תינשא לאחר פטירתי לעולם". ועזריאל נתן.

לאחר שעות ספורות התקיימה הלווייתה של אסתר למנוחת עולמים.

בימים שאחרי השבעה, ראה רבי שלמה לוריא, המהרש"ל (יום ההילולא י"ב כסלו), רבה של העיר לובלין, את עזריאל תלמידו ופניו נפולות. ביקש לעודדו שנקנסה מיתה על כל בן אנוש ובעז"ה במהרה ימצא את בת זוגו ההוגנת לו לקשר של קיימא.

אבל עזריאל הניד בראשו לשלילה. הוא סיפר לרבו שנתן בחוסר שימת לב תקיעת-כף לרעייתו המנוחה שלא יינשא בשנית. וכעת, אנה הוא בא?

המהרש"ל ביטל את דבריו מכל וכל: "ראשית כל, אתה מצווה ועומד מהר סיני לינשא אשה ולהעמיד בנים, אין אפשרות להישבע על ביטול המצוה. ושנית, לא נתת דעתך באמת להישבע מרצון, אלא רק כדי להפיס את דעתה. נערוך לך התרת נדרים ותינשא בשנית".

עזריאל שב לחיך, שדכני לובלין דיברו בו נכבדות, ולאחר פרק זמן הקים את ביתו בשנית עם אלמנה צעירה שאף חייה נקטעו בחדות במות עליה אישה היקר.

מישל ונמשל

האם מה שאנו עושים לכבוד שבת הוא לשם שמים?

אם יהודי נותן הוא משלו גם לעניים, ודואג לכך שגם אנשים שאין בידם משגת לעשות את השבת, שגם הם לא יחסר להם כמובן עד היכן שידו משגת, הדבר מוכיח שההוצאות שלו על לבוש ומאכל לכבוד שבת הן לשם שמים, וכדי להבין זאת נביא את המשל הבא:

משל לעשיר אחד בפטרבורג שהיו לו כמה בנים ביניהם רבי געצל ורבי קלמן רבי געצל היה עשיר ולעומתו רבי קלמן עני מרוד. יום אחד אירס העשיר את בנו הצעיר כתב האב מכתב לבנו רבי גצל ויבשר לו את הבשורה הוא ציווה עליו להתכונן לקראת החתונה במלבושים נאים לו ולמשפחתו. ועוד הוסיף האב שלא יקמץ הבן בהוצאות הכספיות שכן הכל יהיה לכבודו של האב והוא יפצה את בנו על ההוצאות שיוציא לכבוד החתונה. ר' געצל קרא את המכתב ובשמחה התחיל להכין את משפחתו לקראת החתונה. הלך אל חנויות היוקרה שבעירו וקנה מלבושים נאים לכל המשפחה. מובן שלא חסך בהוצאות כי ידע שאביו יפצה אותו עבור הכל. הגיע מועד החתונה ורבי געצל הזמין מרכבה לנסיעה, פתאום נזכר שעליו להביא את אחיו קלמן לחתונה, שלח את המרכבה לקחת את אחיו ובני משפחתו ויחדיו נסעו לחתונה. ר' געצל ומשפחתו התלבשו והתהדרו כראוי בבגדים החדשים שנקנו לכבוד החתונה, ואילו ר' קלמן ובני ביתו לבשו בגדים עלובים כשהגיעו האחים ומשפחותיהם לפטרבורג עיר אביהם, יצאו לקראתם בני המשפחה ועמם המחותנים החדשים כשראה המחזות החדש את ר' געצל פנה אל אביו ושאלו, מיהו האדם העשיר הזה? זה בני בכורי, ענה העשיר. ומי הוא זה? שאל המחזות בהצביעו על רבי קלמן, גם זה בני ענה האב המבויש. באותם רגעים כעס העשיר בלבו על רבי געצל בנו שלא דאג להלביש כראוי את אחיו ר' קלמן. לאחר שעברו ימי שבע הברכות פנה ר' גצל אל אביו בשאלה: אבא, איך היו בעיניך המלבושים שלי? ענה אביו העשיר הבגדים היו יפים מאד, וכעת סע לשלום. התפלא ר' געצל על אביו ושאל אבא לכבוד מי קניתי בגדים יפים אם לא לכבודך, בזה רמו לאביו שהגיע המועד לפצות אותו עבור הוצאות הקניה. והאב לא אחר להשיב לו, אמור לי בני, האם ההוצאות היו באמת לכבודי? אם כן מדוע לא דאגת להלביש כראוי גם את אחיך? וכי לכבודי הבאת אותו לבוש קרעים? מכאן שההוצאות היו רק לכבודך ולכן לא אפצה אותך על הוצאותיך.

הנמשל הקדוש ברוך הוא חפץ שנכבד את השבת ומבטיח לפצות אותנו על ההוצאות, אך אם אנו לא דואגים לאחינו העניים, אות הוא שההוצאות אינם לכבוד ה' אלא לכבודנו. רק אם נדאג לאחינו העניים יחשב לנו שהוצאות השבת היו לשם שמים ונקבל אותן בחזרה.

ראייתו הרחוקה של הרה"ק ה"צמח צדק" זיע"א

מסופר על קרוב משפחה של הרה"ק ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א שחי בויטבסק, שנקלע לחובות גדולים ונאלץ למכור את בית המרקחת שהיה בבעלותו, פרנסה אחרת לא מצא ומצבו הלך והחמיר מיום ליום. נוספה לו צרה על צרתו, חתנו בעלה של בתו ברח מביתו, ואין יודע לאן והבת נשארה עגונה. אשתו בקשה ממנו שיסע לרבי הצ"צ שרבים נושעו על ידו. בעלה לא האמין לא ברבי ולא בברכותיו ולא רצה לנסוע אליו, עבר זמן והמצב החמיר, האישה מפצירה בו מדי יום שיסע לרבי, ומשראה שכלו כל הקיצין וברירה אין לו, ארו את מיטלטליו ויצא לדרך, כאשר בא אל הרבי ורצה להיכנס אל הקודש פנימה, אמר לו המשרת שעליו לחכות בתור זמן רב, האיש השיח לפי תומו את צרתו ותוך כדי דיבור הזכיר שהוא קרוב משפחה של הרבי. כששמע זאת המשרת אמר שיכניס אותו עוד באותו ערב. כשנכנס אל הרבי והציג את עצמו שהוא בנו של פלוני ממשפחה פלונית, שמח הרבי מאד ושאל בשלומם של שאר הקרובים, מה נעשה עמהם, מצב בריאותם פרנסתם וכו'. הרבי הזמין את קרובו לסעוד על שולחנו, הרבי קירב אותו מאד אך לא היתה לו ההודמנות לספר לרבי את צרתו. למחרת בא היהודי אל המשרת וביקש שיכניסוהו שוב ליחידות, מיד כשנכנס סיפר לרבי על מצבו הכלכלי ועל בית המרקחת שמכר, ובקש עצה, אך את דבר בתו לא הזכיר. הרבי הקשיב לדבריו ואמר לו, שפעם שמע שבעיר קייב מחפש גוי גרמני עובד בבית מרקחת חדש שפתח, הציע לו הרבי שיסע לקייב ובודאי יקבל אותו הגוי לעבודה. הרבי גם נתן לו כסף שיספיק להוצאות הדרך. האיש חזר לביתו מלא ספיקות, האם הגוי הגרמני מחכה לו? האם בשביל זה כדאי לנסוע עד קייב? אבל אשתו חשבה אחרת היא שדחפה אותו גם הפעם, ובסופו של דבר יצא לדרך. כשהגיע לעיר מצא את הגוי הגרמני שאכן קיבל אותו לעבודה פשוטה בבית המרקחת, עם הזמן הכיר הגוי במעלותיו של היהודי ומינהו לרוקח ראשי, קבע לו משכורת יפה והיה שבע רצון מעבודתו. לפני חג הפסח נטל היהודי רשות מהגוי ונסע לביתו, אך משהגיע לביתו מצא מברק שהגוי מבקשו לבוא תיכף ומיד חזרה. אחרי החג הוא חזר לקייב, והגוי מינהו לתפקיד חשוב לתכנן את חגיגת יום הולדתו הקרוב ברוב פאר והדר, בהשתתפות אנשים חשובים. היהודי התחיל מיד בעבודה, שכר אולם, דאג לצרכי הסעודה, שלח הזמנות, וכמובן קיבל שכר טוב על טרחתו.

ביום המיוחל עזר גם בקבלת פני האורחים, אך פתאום התבלבל ונבהל וכמעט התעלף. בעל הבית שם לב לדבר והביאו לחדר צדדי כדי להשיב את רוחו. שם סיפר היהודי לגוי על בתו הנשואה שיום אחד בעלה עזב אותה לאנחות, והנה בין האורחים נמצא אחד שהוא לבוש ככומר והוא בעלה של בתו, אין הוא רוצה דבר מהבעל רק שיחתום על הגט כדי שבתו תוכל להינשא שנית. בעל הבית הבטיח לו שעוד הערב יסדר את העניין. ואכן בתום השמחה ביקש הגוי את הכומר לבוא עמו לחדר צדדי, ושם דרש היהודי ממנו במפגיע לתת גט לאשתו. הלה הכחיש את העניין מכל וכל, אך כאשר הגוי איים עליו באקדח הסכים לתת גט, אבל אמר שאינו רוצה ללכת לרב שמא יזיק הדבר לכהונתו.

עוד באותו הערב הביאו רב ועדים ובפניהם חתם הבעל על הגט. רק אז הבין היהודי מה היתה כוונתו של הרבי כששלח אותו לקייב, אף על פי שלא הזכיר לפני הרבי מאומה אודות בתו. וכיצד באה הישועה על ידי אותה עבודה שקיבל.

צ'ין אדם לחברו

לפחות לעשות טובה לזולת

פעם ביקר האדמו"ר האמצעי, הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש (יומא דהילולא ט' כסלו), אצל רבי יצחק אייזיק מהומיל שהיה אחד מגדולי החסידים. אברכי העיר התלוננו לפניו שרבי אייזיק לא מקרב אותם ותמיד עסוק עם עצמו. "רבי אייזיק, מדוע אינך מקרב את האברכים ולומד עמם חסידות?" שאל הרבי. "בקושי יש לי זמן לעסוק בעבודת השם האישית שלי, איך אוכל להתעסק עם אחרים?" השיב בשאלה. "אייזיל, אייזיל", אמר לו הרבי, "למד ממני. כשאני רואה שעם עצמי אינני מסוגל לעשות מאום, אשתדל לפחות לעשות טובה לזולת."

כסף כשר שאין בו נידוד

של גזל

מסופר על הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זיע"א, שכינוס אסיפה בביתו לדון בענייני הישיבה, באמצע הדיון נפלה המפה מעל השולחן, וכל הכוסות שהיו מזוככות נפלו על הרצפה בקול רעש גדול. הרב הרגיע את הנאספים ואמר להם שהכוסות לא נשברו, תמהו הנאספים ובדקו וראו שכל הכוסות שלימים. שאלו את הרב איך זה יכול להיות? אמר להם, את הכוסות הללו, קניתי בכסף "כשר" שאין בו נידוד של גזל, ולכן מה שנקנה בו לא נשבר, ללמדנו כי כל דבר שנקנה ביושר יש לו קיום.

חסד קבוע מידי שבוע

מסופר: מידי יום שיש, בכל שבוע ושבוע, נשמע צילצול הטלפון בבית מרן הגה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א

מעברו השני של הקו היתה אשה זקנה, שהתגוררה בשכונתו שבמנהטן, ובפיה שאלה קבועה: אימתי זמן הדלקת נרות היום?... רבי משה - פוסק הדור, הטרוד בלימודו ובשאלות חשובות מכל קצוות תבל - מעולם לא כעס, מעולם לא רמוז לה דבר, מעולם לא החמיץ את פניו. בניחותא היה עונה ומוסר לה את הזמן המופיע בלוח, ומסיים בלבביות בברכת "שבת שלום".

נתינה הגונה

פעם בא עני לבקש צדקה מהגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל. אמר רבי יחזקאל לקרובו שהיה אז בביתו: תן לו כסף מהמגירה (שם היה מונח כלי מלא מטבעות), הלך הלה ונתן לעני מטבע אחד. ראה זאת רבי יחזקאל וקם ממקומו באומר: "מה כבר יוכל העני לקנות במטבע זה? שתי ירקות?! מיד נטל מלוא חופנו מטבעות ומסרם לעני."

מסופר: פעם השתתף הגאון רבי אליהו דושניצר זיע"א בקידושא רבא שערך יהודי אחד בביתו. בסיום הסעודה ביקש רבי אליהו לקרוא לבעלת הבית, האציל עליה מברכותיו, ולבסוף בקשה שתמחל לו על שאולי לא נזהר ונשפך מיינו על המפה הצחורה, ואולי, הוסיף, גם לאחרים אירע כן, ועל כן תמחל גם להם. מחלה האשה בלב שלם. אמרו: באמת לא נשפך לו מיינו ולא כלום, אלא שביקש לבל תתרעם על אחרים שנשפך מיינם על השולחן ותמחל להם, וסייב את הדברים, כמבקש בעד עצמו ואגב אורחא עבור אחרים.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ט' כסלו

הרה"ק רבי דובער ב"ר שניאור זלמן (האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש - תקפ"ח) הרה"ק רבי משה מסלוויטא ב"ר פינחס מקארין (תקצ"ח)

יום ראשון י" כסלו

הרה"ק רבי פינחס מנחם אלעזר מפילץ (שפתי צדיק) ב"ר בנימין אליעזר (תרפ"א)

הגה"צ רבי איסר זלמן מלצר ב"ר ברוך פרץ (תשי"ד)

יום שלישי י"ב כסלו

רבי שלמה ב"ר יחיאל (המהרש"ל - של"ד)

הרה"ק רבי אברהם דוב מאבריטש ב"ר דוד (בת עין - תר"א)

יום רביעי י"ג כסלו

האמורא רבינא בן רב הונא (ד"א רל"ו)

הרה"ק רבי שלמה זלמן (יוסף) מוילעפאל

ב"ר אברהם (אליהו) (תרי"ח)

הרה"ק רבי דב בער מליעווא ב"ר ישראל מרווין (תרל"ו)

הרה"ק רבי ישראל ממודוין ב"ר שמואל אליהו (תרפ"א)

הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב ב"ר דוד משה (תרצ"ד)

יום חמישי י"ד כסלו

ראובן בן יעקב משבטי קה (בי"א - שי"ח)

הרה"ק רבי מנחם נחום משטיפינעשט ב"ר ישראל מרווין (תרכ"ט)

יום שישי ט"ו כסלו

רבינו הקדוש רבי יהודה בן רבן שמעון (גי"א תתקנ"ג)

הרה"ק רבי דוד ב"ר יצחק מסקווירא (תר"פ)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אדון" רמזים וסיק תורה על המצוות.

האוכל בשוק (ז')

א) יש אומרים שאין לאכול באוטובוס ציבורי [הגר"ח קניבסקין], ויש מתירים [מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, והגר"י זילברשטיין]. ויש אומרים שרק באוטובוס הנוסע בתוך העיר (שכל תחנה עולים ויורדים אנשים רבים) אין לאכול, דהרי זה כשוק ממש, אבל באוטובוס הנוסע מעיר לעיר (שלא עולים ויורדים כל תחנה אנשים) - וגם הרגילות לאכול שם - מותר [הגר"ש דבילצקי זצ"ל]. ותלמיד חכם יחמיר בכל גווני [הגר"י זילברשטיין]. (שלמי חיים, להג"ר חיים מלין שליט"א)

ב) במכונית סגורה מותר לאכול - הגם שברשות הרבים רואים אותו אוכל [הגרא"ל שטיינמן זצ"ל]. וכמו כן מעיקר הדין מותר לאכול בחצירו או במרפסת, הגם שרואים אותו מרשות הרבים שאוכל [הגר"ח קניבסקין], אך מכל מקום אין ראוי לאכול שם - ובפרט לתלמיד חכם. [הגר"ח פלאג'י, הגר"י זילברשטיין]. (שם)

נדבת הר"ר משה הלפרט הי"ו

לע"נ אביו

הרה"ח שמואל הלפרט ז"ל ב"ר מרדכי נלב"ע ט' כסלו תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פניני עין חמד

יוצא לאור 701 בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת ויצא - מתוך החושך נראה האור

"סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (בראשית כח, יב)

לגלות, רואה בחלומו "סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (בראשית כח, יב). רבותינו מלמדים אותנו (ויקרא רבה כט, ב) כי יעקב ראה בחלומו את הגלויות השונות אליהן יוגלו בניו.

הוא ראה את שרו של בבל עולה שבעים שלבים ויורד, את שרו של מדי עולה חמישים ושניים שלבים ויורד, שר של מלכת יוון עולה מאה ושמונים שלבים ויורד. ואילו את שרו של אדום עולה ואינו יורד. יעקב אבינו חשש פן אין קץ לגלות אדום. עד שאמר לו הקב"ה: "ואתה אל תירא עבדי יעקב, אפילו הוא עולה ויושב אצלי, משם אני מורידו".

ביאר הרב אליהו דסלר זצ"ל: מהי מהותם של בני אדום? גלות אדום היא גלות הסוגדת לכוח וליוקרה. אם לתמצת אותה במשפט אחד: "גאוונה. הסגידה לכוח, רמיסת הזולת".

אותה שנאת חינם ששורשה גאוונה ובגללה חרב בית שני ואשר כדי לתקן אותה גלה עם ישראל דווקא אל תוככי אדום הגאה- ושאר הרעות החולות של גלות מרה זו, שורשן הוא אחד ויחיד: תחושת הגאוונה. כוחי ועוצם ידי. אני ואפסי עוד.

ודווקא מתוך כך, כדי לקרב את הגאולה, עלינו לשמוע ולהאזין לזולת, ולברך את בורא עולם על כל הטובה אשר גמלנו, ולהכיר ברוב רחמיו וחסדיו עלינו.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחס שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שמיני לכת

שבת	שבת	שבת	שבת
17:44	17:12	16:00	יום
17:39	17:09	16:17	ת"א
17:39	17:08	16:16	מיסב
17:43	17:12	16:20	כ"א

מה לא עשו ראשי הממשלה במדינת ישראל, כדי לנסות ולהביא שקט לאזור? האחד החזיר למצרים את כל חצי האי סיני, בתקווה שיהיה שקט ושלווה. השני הציע לרב המחבלים יאסר ערפאת ימח שמו וזכרו כמעט את כל יהודה ושומרון, וקיבל אינתיפאדה רצחנית.

ראש הממשלה השלישי שנחשב כ'אבי ההתנחלויות', העביר את ההתיישבות היהודית ברצועת עזה לידי הפלשתינאים, גם שם עד הגרגיר האחרון, וקיבלנו אלפי טילים ומלחמות בלתי פוסקות.

ואילו האחרון, ש'הפך את העולם' כדי לעצור את הגרעין האיראני, קיבל את נשיא ארה"ב של אז שעצם את העיניים ונתן לאיראן מיליארדי דולרים כדי שתוכל לממן את הטרור הכלל עולמי. בצפון מתעצם חיזבאללה. בדרום מתחזק החמאס ואין פיתרון באופק.

לכאורה המצב היה צריך לייאש, לדכא. אבל אדרבה, המצב כה גרוע, עד שיכול להיות בחסדי שמיים, רק יותר טוב. האור מגיע דווקא מתוך החושך.

מובא בילקוט שמעוני (תהילים כב): "רבי חייא בר אבא ורבי שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בבקעת ארבל וראו 'איילת השחר'. אמר רבי חייא: כך היא גאולתן של עם ישראל. אמר לו: היינו דכתיב: "כִּי אֶשֶׁב בַּחֹשֶׁךְ ה' אֹר לִי" (מיכה ז, ח). בתחילה היא מאירה קמעא, ואחר כך היא נופצת ובאה, ואחר כך היא פרה ורבה".

הרי שדווקא החושך הגדול, הוא התקווה לאור. כך אנו רואים בפרשתנו, פרשת יציאתו של יעקב אבינו לגלות, שם מוצאים אנו בד בבד עם הירידה לגלות, את התקווה לגאולה והדרך להשגתה. יעקב אבינו בצאתו מבית אבי

הצלחה בגור"ב

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העיניים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבילי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרוך בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג' בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל נעמה בת שרה בנימין בן ברכה יחזקאל בן רחל יודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלוון מוקדש לעילוי נשמת משה בו גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג' בן דליה אפרת
וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שואל ומשיב בהלכה - תרומות ומעשרות - חלק י"ד

האם מותר להפריש תרומות ומעשרות בשבת לפירות טבל?

שאלה:

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

תשובה:

אסור להפריש בשבת ויום טוב תרומות ומעשרות. **מקורות:** משנה שבת (פ"ב מ"ז) אין מעשרין את הוודאי, ובגמרא ביצה (לו ע"ב), וכן פסק מרן השו"ע (או"ח סימן שלט ס"ד). וביאר הרמב"ם (פכ"ג משבת ה"ט) מפני שנראה כמתקן. ואילו לדעת רש"י (שבת לד. ד"ה ספק חשכה) מפני שהוא תיקון כאילו מקדיש את הפירות, שהפריש ואסור להקדיש בשבת ויו"ט. וע"ע 'משנה ברורה' (סימן רסא סק"ד) מפני שדומה למשא ומתן. ועיין שו"ת 'מגדנות אליהו' ח"ב (סימן קלט).

ואין הבדל בין פירות, שבוודאי לא הפרישו מהם תרומות ומעשרות הנקראים בלשון חכמים טבל, ובין פירות שיש ספק אם הפרישו מהם תרומות ומעשרות, שהם ספק טבל. **מקורות:** 'מנוחת אהבה' ח"ג (עמוד רעד), 'דרך אמונה' (פ"ט מה' מעשר ס"ק נג).

יש אוסרים להפריש בשבת פירות הנמכרים בשוק, שהם ספק מעושרים. **מקורות:** במשנה בשבת (לד.) ספק חשכה - אין מעשרין את הוודאי וכו', אבל מעשרין את הדמאי. ומוכח דבוודאי חשכה אין מעשרין אף את הדמאי. ופירות הנמכרים בשוק, אין ברור, שרובן מעושרין אף על פי שיש משגיחים, שמעשרים את הפירות המשווקים על ידי תנובה. ולכן נראה דהו"ל כספק מעושרין. כן העלה הרב 'מנוחת אהבה' (שם). אולם ראה בספר 'דרך אמונה' (מעשר פ"ט צה"ל ס"ק פט) דעת מרן החזון אי"ש בספק טבל פעמים התירו בשבת ויום טוב, להציל רבים מעוון. ע"ש. וכוותיה פסק בספר 'ראש יוסף' להגרי"א אפרתי (ח"א או"ח סימן עז).

אולם העיקר להקל, שאינם צריכים כלל הפרשה. **מקורות:** כתב בספר 'חזון עובדיה' - תרומות ומעשרות (עמוד קלה) בזה"ל: הלוקח פירות מן השוק ויש ספק, אם הופרשו מהם תרומות ומעשרות, כיוון שיש כיום השגחה משלוחי הרבנות הראשית להפריש מן הפירות בשוק הסיטונאים, מן הדין, אין צריך להחמיר ליטול מהם תרומות ומעשרות, מפני שיש ספק ספיקא להקל. ואם רצה להחמיר ליטול מהם תרומות ומעשרות בלא ברכה, רשאי לתרום עליהם, שלא מן המוקף. עכ"ל. וביאר (שם) כיון שיש לנו ספק, שמא הופרש ממנו מעשרות. וספק שמא סחורה מן הגוי לאחר מירוח שפטור ממעשרות. ע"ש.

המפריש תרומות ומעשרות בשבת, במזיד אסור לו לאכול מאותם הפירות עד מוצאי שבת, אבל כשעשה כן בשוגג מותר לו לאכול בשבת מהפירות שהופרשו מהם תרומות ומעשרות, ואין צריך לחזור ולהפריש. **מקורות:** רמב"ם (פכ"ג מה' שבת הט"ו). ועיין 'כף החיים' (או"ח סימן שלט ס"ק נא) היות והוא איסור דרבנן לא גזרו שוגג אטו מזיד.

בבין השמשות של ליל שבת, דהיינו משקיעת החמה ביום שישי עד שעוברים שלוש עשרה דקות וחצי, מותר להפריש תרומות ומעשרות אפילו מפירות שהם טבל ודאי אם חפץ מאוד לאכול מהם בשבת. **הערה:** היות והאיסור הוא מדרבנן, מותר לעשות כן בבין השמשות אם הוא טרוד ונחפז עליו או שיש בדבר צורך הרבה, כ"כ השו"ע (או"ח סימן שמב ס"א). אולם זהו, בתנאי שלא קיבלו הציבור שבת בדיבור. וע"ע בספר 'חזון עובדיה' - שבת (ח"א עמוד רעד, וח"ה עמוד שפד).

שְׂדוּךְ מִפְּלֵא

להלן סיפור המעובד מתוך 'נר לשולחן שבת' ויש בו כדי ללמדנו כיצד בורא העולם הוא המזווג זיווגים. הסיפור מפי הרה"ג י' ב' הוא מעשה מופלא, אשר מסופר במשפחתם הירושלמית: סבתו הצדקנית רחל הייתה יתומה מאב. בגיל חמש עשרה נגלה אליה בחלום אביה, הגאון רבי יוסף יונה שולזינגר, ולידו ניצב בחור, ואביה אומר לה:

"ראי, זה הבחור שלך!". החלום היה נראה לה משונה. היא הייתה נערה ירושלמית, וחשבה, כי חתנה יהיה עם לבוש ומראה ירושלמי. **הבחור בחלום היה הדור בלבושו ובמראהו ונראה כבחור סלבודקאי.** הדבר היה נראה מופרך, אבל כך אבא אמר...

עברו השנים, היא הגיעה כבר לגיל עשרים וארבע, ואותו בחור מהחלום לא נראה... היא חיכתה. הייתה להם חנות מכולת בירושלים. בשנת ה'תרפ"ג עלתה ישיבת סלבודקה לארץ וקבעה את מקומה בעיר חברון. לאחר מאורעות תרפ"ט הגיעה הישיבה לירושלים. יום אחד נכנס אחד מבחירי הישיבה, רבי בנימין סוקולובסקי לחנותם, לקנות דבר מה, והנה לתדהמתו המוכרת פרצה בקריאה נרגשת "אמא, אמא" - ורצה החוצה.

היא רצה לביתם שבקומה מעל החנות, וקראה בהתרגשות: "אמא, הבחור הגיע!". עוד באותו הלילה נחגגו האירוסין! לימים סיפרה, שלדעתה הסיבה שאביה בא בחלום היתה כדי לשמור עליה. רוב בני משפחתה עזבו ל"ע את הדת, והם פיתו אותה ללא הרף באומרם: "בואי אלינו לקיבוץ, עזבי את חיי העניות בירושלים, בואי, כדאי לך, יהיו לך חיים טובים"... והיא ב"ה עמדה, נערה בודדה יתומה, כצוק איתן מול כל הפיתויים.

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnneEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב אברהם דב מאבריטש זצ"ל

הגאון הרב אברהם דב מאבריטש זצ"ל - נולד בשנת ה'תק"ך (1760) לערך בחמילניק. אימו נפטרה עליו בילדותו והוא גדל אצל סבתו (אם אימו). בבית אביו עלה במעלות רמות ונשגבות בתורה, יראה וחסידות. בצעירותו כבר התפרסם בבקיאותו בהלכה, באגדה ובדרוש והתפרסם כעליו. לאחר פטירת אביו שימש כאב"ד חמילניק למשך תקופה קצרה, שכן בשנת ה'תקמ"ה (1785) נפטר חותנו ורבינו שימש כאב"ד אזוריטש. תפקיד אותו מילא למשך כ-40 שנים. מצודתו הייתה פרוסה גם בקהילות נאריגסק, גאראדיטץ וסלאוויזשנא. שמו התפרסם כאיש קדוש המורם מעם.

בשנת ה'תקפ"ו (1826) שימש כאב"ד זיטאמיר. בשנת ה'תקצ"א (1831) נסע לארץ ישראל והתיישב בעיר הקודש צפת. כשהגיע לשם התחיל להפיח רוח חיים בישוב ונעשה לראש כולל החסידים. קדושת הארץ הייתה בראש מעייניו ואכל רק את לחם הארץ, ואף בשנת בצורת לא רצה לאכול מתבואת חו"ל. בשנת ה'תר"א החלה מגיפה בעיר (מחלת העיפוש) ורבינו הבטיח שהוא יהיה אחרון הנספים במגיפה. נפטר לאחר ייסורים בי"ב כסליו ה'תר"א (1840) ואכן פסקה המגפה. חי כ-80 שנים. ציונו בצפת במערה בה טמונים ר' דוד שלמה אייבשיץ (מח"ס ערבי נחל) והרה"ק ר' אריה לייב מוואליטשיסק. מקום מנוחתו ידוע כמסוגל לישועות ועד היום ישנם רבים הרואים ניסים.

אביו: ר' דוד אויברך (מגיד מישרים בחמילניק). **אשתו:** בת ר' נתן נטע מאבריטש (תלמיד הבעל שם טוב). **מרבתינו:** ר' מנחם נחום טברסקי מצ'רנוביל, בנו ר' מרדכי טברסקי מצ'רנוביל, ר' לוי יצחק מברדיצ'וב, ר' אהרון מזיטאמיר, ר' זושא מאניפולי, ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא (ה'אוהב ישראל), ר' משה חיים אפרים מסדילקוב (ה'דגל מחנה אפרים), ר' מרדכי מקרמניץ. **מתלמידינו:** ר' שמואל העליר, ר' הילל מפאריטש (מח"ס 'פלא הרימון'), ר' משולם זוסמן. **ילדינו:** אין. **מספרינו:** • **בת עין-** על התורה בדרך הפרד"ס.

בחודש אלול ה'תשע"ו התקשר יהודי ממונסי אל המנהל של חידר 'בת עין' ושאל: "כמה עולה דמי שכר לימוד לתלמיד בחודש?". המנהל בירר לשם מה ברצונו לדעת. סיפר אותו יהודי, כי יש לו ילד בן אחת-עשרה, אשר לצער הרב אינו מצליח בלימודו ומוחו אינו קולט את הנלמד. ועל אף שניסו לעזור לו ע"י לקיחת מורה פרטי, וכן עצות של מומחים גדולים לא הועילו במאומה ולא ניכר שום שינוי לטובה, והמצב הגיע כבר, שהתקשרו מטעם החידר וביקשו לסלקו משם.

"ניסיתי סגולות רבות וכל אלו לא הועילו, עד שהציע לי חבר: "תיסע לארץ ישראל, תלך שם למירון אצל ציון הרשב"י. אולי תמצא שם צדיקים שתוכל להתברך אצלם, יתכן ומשם תגיע הישועה". כשהגעתי לארץ ישראל הציע לי מוכר ללכת אל המקובל הצדיק רבי דוד אבוחצירא, שרבים נושעו מברכותיו, ותבקש ממנו ברכה או סגולה. אומנם לא היה לי חשק לזה, הנסיעה לנהריה הייתה לי לטורח עצום. אך לנגד עיני עמד דבר אחד - להציל את הבן. כשנכנסתי לצדיק וסיפרתי על הקושי הגדול שלי, נתן לי הצדיק סגולה: 'אני מציע, שתשלם שכר לימוד עבור ילד בעיר הקודש צפת, לעילוי נשמת הצדיק רבי אברהם דוב ב"ר דוד ה'בת עין', ובזכות זה בעז"ה יצליח בנך בלימודיו'.

"וכעת כשבידי הסגולה, אבקש לעשותה בשלמות", אמר אותו יהודי, "אני מבקש שתמצא ילד אשר הוריו מתקשים לשלם בעבורו את שכר הלימוד ולומד בצפת במוסד הקדוש של ה'בת עין'. להלן מספר כרטיס האשראי שלי, ולמשך שנים-עשר חודשים תחייב בכל חודש את הסכום של שכר הלימוד". האב גם מסר את שמו של הילד, כדי שיזכירו אותו על ציון ה'בת עין' בכל ערב ראש חודש (כנהוג בת"ת 'בת עין', שבכל ערב ראש חודש יוצאת קבוצת תלמידים להתפלל על הציון עבור הזקוקים לברכה וישועה).

בחודש אלול ה'תשע"ז מתקשר האב למשרדי 'בת עין', ומבקש להמשיך בתרומתו החודשית באופן קבוע. האדם שענה לטלפון שאל את האב: "מה קורה עם הבן שלך?" - "ניסים גלויים! ישועה מחוץ לדרך הטבע!" - זעק האב. "שמע נא מה שקרה, בקיץ נעשה בו שינוי מן הקצה אל הקצה. הילד התחיל ללמוד והפך להיות מיישור אחר, **וכעת הוא מן המצוינים בכיתה...** לכן החלטנו בבית, שעל אף שהמצב הכלכלי שלנו אינו קל, בכל זאת אנו חייבים להמשיך לשלם את שכר הלימוד עבורו".

בישיבת 'בית אברהם' בירושלים, ישנו 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביארצייט, ומעשה שהיה- כך היה: לפני עשרות שנים היה יהודי בשם הרה"ח ר' שלמה גראס. לפרנסתו עסק במכירת נפט. ברם, עסק זה - גיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו. והיה בליל ההילולא של רבינו, השתטח הלה על ציון הקודש, ושפך את ליבו כמים, בתפילה ובתחנונים, שירוויחו לו פרנסתו מן השמיים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו. והנה בחלומו הוא רואה את ה'בת עין', כשהוא אומר לו: "דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפילתך אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא?". תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארית לחמו הדל וכינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת הלך ר' שלמה וקנה כרטיס הגרלה, שממנו התעשר מאוד והקים 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו את סעודות הילולא.

רבי מנדל ריישישער ז"ל התברך בעשירות בזכות רבינו, שפעם אחת אמר לרבינו: "בואו ונעשה סעודה אצל התנא רבי עקיבא". (וכן רבינו אמר שנשמת ר' יצחק לוי מברדיטשוב הייתה נשמת התנא ר' עקיבא) והביא גמלים והטעין עליהם שולחנות וספסלים ומיני מטעמים ומעדנים וכל טוב לכבוד הסעודה. ונסעו לציון של רבי עקיבא בטבריה, וכטוב ליבו של רבינו בירך אותו בעשירות. והתקיימה ברכתו, עד שאפילו בזמנים, שבהם היה קשה להתפרנס, אצל רבי מנדל לא חסר דבר. (מזקנים אתבונן)

מרן הרמ"ח אמר בשם צדיקים: "הרה"ק השר שלום מבעלז, הרה"ק רבי שלום רוזנפלד מקאמיניקה והרה"ק מאבריטש משמשים דיינים בבי"ד של מעלה". (מזקנים אתבונן)

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

זווג משמים

עשרים וחמש ועדיין לא מצאה את זיווגה. הוא ביקש מאת בורא העולם כי ימציא לה את זיווגה האמיתי. הוא עלה בחזרה לרכב, והם המשיכו בנסיעה לביתם בבני ברק."

"לאחר יומיים האבא מקבל טלפון – בחור משיבת מיר טייל בחרמון והוא מצא את כרטיס הזיכרון, הוא הכניס את הכרטיס למצלמה שלו כדי לחפש בין התמונות, האם יש פרט, שיכול לעזור לו להבין למי שייך הכרטיס."

"והנה הוא מגלה, כי בתוך כל התמונות היה צילום של הדלת שלהם עם שם המשפחה, וגם צילום של הבניין שלהם עם שם הרחוב..."

"הוא חיפש בספר הטלפונים של כמה ערים חרדיות עד שמצא את אותו שם משפחה המתגוררת באותו הרחוב והתקשר ושאל האם הם איבדו כרטיס זיכרון. הוא לא התייאש ולבסוף אף מצא את הטלפון של המשפחה."

"וכך, התקשר אותו בחור ושאל את האבא שהרים באותה שעה את הטלפון: 'האם אבד לכם כרטיס זיכרון?'. האבא השיב בחיוב והבחור תיחקר: 'היכן אבד לכם הכרטיס?'. והאב השיב: 'בחרמון'."

"לאחר שהבין כי אכן הגיע למשפחה הנכונה סיפר, שהוא לומד בישיבת מיר בירושלים והם קבעו שהאבא יגיע בשעה מאוחרת יותר לישיבה כדי לקחת את הכרטיס."

"האב מגיע למקום ופוגש את הבחור. הוא מודה לו ולאחר מכן פותח עימו בשיחה, ומתפעל מאוד מהבחור. הוא התרשם ממנו כבן עליה, בעל מידות טובות ואצילות נפש."

"האב פונה לבחור ואומר: 'יש לי הצעה מאוד לא מקובלת. התרשמתי ממך עמוקות. יש לי בת מיוחדת. אולי כל הסיפור הזה קרה כדי שתיפגשו?'. **הבחור לא התנגד. הם נפגשו ולאחר מספר פגישות שברו צלחת**."

מסיים הרב אלקריף: "הבחור עבר על מאות תמונות כדי לאתר את המשפחה. יתכן, שאם הוא לא היה משקיע מאמץ כדי לעבור על מאות התמונות, אלא היה חושב לעצמו אין לי כוח להסתכל בכל כך הרבה תמונות, זה בזבז זמן, ביטול תורה. יתכן, שהוא היה מפסיד את השידוך שלו. אך מאחר שהוא התאמץ במצווה ועשה ככל יכולתו כדי לקיים מצוות השבת אבידה, זכה בשידוך שלו."

"אם נתבונן על כל התמונה נראה, כי בחור הישיבה התאמץ כדי לזכות במצווה, ובעל המצלמה התאמץ שלא לכעוס, לאחר שאחותו השתדלה לשכנע אותו שלא יכעס, והוא ביקש על אחותו ולבסוף הקב"ה צירף את כל ההשתדלויות האלה, והשידוך יצא לפועל."

יש שזיווגו מגיע עד אליו, כמו יצחק אבינו, ויש שהוא צריך להגיע עד זיווגו, כמו יעקב אבינו. להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך 'אמונה שלימה' - דברים, שיש בהם כדי ללמדנו על כך וכן עד כמה האדם זוכה, כאשר הוא מבליג בשעת כעסו, **שכן שעה זו היא שעת רחמים גמורים ויכול לבקש ככל העולה על ליבו ובעז"ה בקשתו תתקבל לפני שוכן מרומים**.

הרב גואל אלקריף שליט"א, ר"מ בישיבת 'דרך חיים' בבני-ברק, סיפר סיפור נפלא, אותו שמע מפי הרב גלעדי שליט"א: "מעשה במשפחה שנסעה בבין הזמנים של חודש אב לטיול באתר החרמון שבצפון הארץ."

"אחד מבני המשפחה היה חובב גדול של תחום הצילום. כידוע, בכל מצלמה יש כרטיס זיכרון, שבתוכו נשמרים כל התמונות."

"מכיוון שידע, כי כרטיס הזיכרון שברשותו הינו גדול, ניצל הלה כל הזדמנות לצלם: הוא צילם את היציאה של המשפחה מהדלת אח"כ צילם את הבניין."

"כמובן שהוא לא פסח רגע אחד מלצלם- הוא צילם מאות תמונות בדרך, וגם כשהגיעו לחרמון הוא נתן לאחיו הקטן לצלם אותו. **האח הקטן לא שם לב ובטעות הפיל את כרטיס הזיכרון לקרקע**."

הם חזרו לרכבם ונסעו כמה קילומטרים. הוא פתח את המצלמה כדי לראות ולדפדף בין התמונות שצילם והשקיע בהן מאמץ רב, אך שוד ושבר: הוא מבחין שהכרטיס לא מונח בתוך המצלמה!"

"באותם רגעים חשב: "כל העמל וההשקעה שלי – ירדו לטמיון!". שכן כיצד יוכל למצוא את הכרטיס באתר החרמון המושלג?! אין שום מצב! אין שום סיכוי בעולם! הוא התרגז מאוד ורצה לפרוץ בצעקות על אחיו הקטן, שבגללו נעלם כרטיס הזיכרון."

"אחותו הבחינה בכעס על פניו ואמרה לו: 'אני רואה שאתה כועס, ובצדק. **באמת אחינו הקטן עשה דבר שלא יעשה, אך את הנעשה אין להשיב**. הוא לא התכוון לעשות לך כך. אני מציעה שנרד מהרכב, תירגע מעט ותתפלל לבורא העולם. **דע לך כי בזכות ההתגברות על הכעס – אתה תרוויח המון!**"

"הוא חשב והבין כי אחותו צודקת, שכן אם יצעק על אחיו הקטן- כיצד זה יוכל לעזור לו? לפיכך הוא ירד מהרכב וחשב: **'מה בחור ישיבה כמוני יכול לבקש?'**."

"הוא החליט לבקש על אחותו הגדולה, שכבר הגיעה לגיל

<p>לע"נ</p> <p>תמצב"ה</p>	<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה אסתר בת גולה גאולה ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל חוזה בת יעקב צבי ע"ה רפאל בן אסתר ז"ל ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה</p>	<p>הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירון ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי יזיז בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל</p>	<p>הרב שבתי בן אסתיא אטון זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחיה ז"ל לטיף בן פרחיה ז"ל דניאל רפאל בן חגית ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה</p>	<p>ולד יחיא בן יוסף ז"ל יצחק בן ברוק דב ז"ל שרה בת נרקיס ע"ה אביגדור בן גולוי ז"ל מסעוד בן יקוט ז"ל מזל בת שמעון ע"ה יוסף בן מרים נוסרת ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל שלום בן אסתר ז"ל מרים בת שרה ע"ה אביבה לוי ע"ה כל נשמות עם ישראל</p>
---	---	---	--	--	--

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויצא

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ויצא

- א יגיע כפי ראה אלוקים - לדעת כי אין הפרנסה תוצאות מעשיו.....
- ב אחד יחיד ומיוחד - לראות את הכורא בכל ענין ומקרה.....
- ב כי רוצה ה' בעמו - חפץ ה' שיהיו עינינו נשואות אליו.....
- ה צורת אל"ף - לראות בכל דבר כי מאלופו של עולם הוא בא.....
- ט אם יהיה אלוקים עמדי - לומר 'אם ירצה השם' על כל דבר.....
- יא לית אני מוכד סברי מן בריו - לא יאכד במחוננו אף מתוך החשיבה.....
- יג ועיני לאה רבות - בוח התפילה לבקוע רקיעים.....
- יז והאבן גדולה - התעצמות כנגד היצר המונע אותנו מלהתפלל.....
- יז ויגל את האבן - על האדם לנסות את כוחו בעבודת ה' ובמלחמת היצר.....
- יט אלוקים יבקש נרדף - הקב"ה נמצא עם השנוא והנרדף.....
- כא ואהבת לרעך כמוך - השכר על גמילות חסד.....
- כג דברי חכמים בנחת - ידבר לבני ביתו בלשון פיוס וריצוי.....
- כד זומא דהילולא - לקראת הילולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע.....
- כה זכותו יגן עלינו-ההשתטחות על הציון.....
- כח סעדני ואושעה- סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו.....
- ל אוהב את חבריו - אהבת ישראל במשנת הבת עין.....
- לא השפל עצמך וינשאך המקום-שפע רב הבא על ידי הענווה.....
- לג ויגבה ליבו בדרכי ה'- יחשיב עצמו ואת עבודתו.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת ויצא

ומביא מה שפירש מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע בלשון המשנה (אבות ג טז) 'מצודה פרוסה על כל החיים', כי 'פרוסה' רומז ללחם ולפרנסה וכמו שמצינו (ברכות לז:) 'בכדי אכילת פרס', והזהירונו חכמים כי מצודת היצר היא על ידי פרוסה - פרנסה, ואין לך מי שנמלט ממצודה זו אלא היא על כל החיים, שכל בני אנוש מתנסים בנסיון זה של רדיפת הפרנסה, ועלינו להישמר ביותר לבל נילכד במצודתו של היצר, אלא נתחזק באמונה הפשוטה שאין ההשתדלות מועילה מאומה אלא גזירת מלך היא".

יגיע כפי ראה אלוקים - לדעת כי אין הפרנסה תוצאות מעשיו

בתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (במדבר ד"ה וידבר) כי זהירות יתירה נדרשת מן האדם הנזקק לצאת לפרנסתו, כי בה פורס היצר מצודתו להפיל את האדם ברשתו, על ידי שידמה בנפשו שככל שיתאמץ יותר בעבודת כפיו ככה יעלו רווחיו ותגדל הצלחתו, עד שסבור שכוחו ועוצם ידו יעשו לו את כל החיל, ועי"ז נופל מדרגה לדרגה ועבירה גוררת עבירה שמבקש לחמו בתחבולות וערמימות, בהיתר ושלא בהיתר.

א. גם כשעושה השתדלות ישים ליבו כי אין מעשה זה סיבה לפרנסתו ולהצלחתו, אלא ידע נאמנה שעושה זאת רק מפני שכן היא גזירת מלך, ובד בבד יסמיק תפילה למעשה שישגי מבוקשו. וכמו שביאר הספורנו (ל טז) עניין הדודאים, וז"ל, הודיע שבהיות כוונת האמהות רצוייה לפני הקל ית' בהשתדלותן בהכנסת הצרות וענין הדודאים נשמעה תפלתן על זה, כי ראוי לצדיק שיעשה השתדלות הטבעי האפשר אצלו להשיג חפצו ועם זה יתפלל שישגי התכלית.

וכך ביאר המהר"ם שיק זי"ע (בפרשתו ד"ה ויצא) במה שאמרו חז"ל (חולין צא:) שיעקב לקח 'מאבני המקום וישם מראשותיו' (כח יא), התחילו מריבות זו עם זו וכו', מיד עשאן הקב"ה אבן אחת, וזהו שנאמר (פסוק יח) 'ויקח את האבן אשר שם מראשותיו'. ומבאר, שבבוא יעקב אבינו לשכב שם נתיירא מחיות רעות וליסטים על כן בטח בה' ובטובו, 'ולא על זו בלבד שם מבטחו, אלא גם כן השתדל לעשות הצלות מה שהיה בידו', ואלו הם ה'אבנים' כלומר 'אבני יסוד' אשר שם מראשותיו - ושניים המה היסודות שעליהם נשען, השגחת ה' ולאידך השתדלותו ומעשי ידיו, והחלו 'האבנים' מריבות זו עם זו כי הם שניהם צרות' זו לזו, שאי אפשר לבטוח בהקב"ה מחד ומאידך לבטוח במעשי ידיו, 'מיד עשאן הקב"ה אבן אחת' - כי גם המעשה ידיו יהיה בהשגחת ה'. והיינו, שאכן צריך לעשות השתדלות, אך בל יסמוך על מעשיו ח"ו אלא ידע שעושה זאת כרצון ה', ולא עוד אלא שעצם עשיית ההשתדלות אף היא נעשית רק ברצון השי"ת, כי אי אפשר לאדם שירים ידיו ורגליו אם לא נגזר כן מלעילא (פשיטא שאין הדברים אמורים כלפי יעקב ח"ו אלא רק בדרך הדרש ללמד לדורות עולם את המעשה אשר יעשו).

לשון נורא מצינו להגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בספרו שמירת הלשון (שער התבונה פי"א) ומחברו יגרע תמורת זה, כידוע שמי שעושק לחברו הוא רק שוטה ורשע, דהשפעתו לא תתרבה ממה שנגזר לו בראש השנה, עבור שעשק לחברו, דתמורת זה שנוטל ההשפעה שבאה או שעתידה לבוא ליד חברו, תנטל ממנו השפעתו שנגזרה לו בראש השנה, וסוף דבר יהיה, שממון העוול יכלה גם את יתר הפלטה - השפעה הכשרה שיש לו מכבר. כמאמרם (סכה כט:) מפני ארבעה דברים נכסי בעלי בתים יורדין לטמיון, וקחשיב אחד מהן, מפני שפורקים עול מעל עצמן ונותנין על חבריהן. וכן איתא במסכת דרך ארץ זוטא (פ"ג) אם נטלת את שאינו שלך, את שלך יטלו ממך. ואיננו רק כמחליף השפעה כשרה באסורה, שעתיד יהיה לתת דין וחשבון על כל פרוטה ופרוטה כמאמרם (ב"ק קיט.) כל הגוזל את חברו שוה פרוטה, כאילו נוטל את נפשו. וגם הוא מטריח את הקב"ה להשיב גזלה לבעליו, כמאמרם (סנהדרין ח.) אמר הקב"ה לרשעים, לא דין שאתם גוזלים, אלא שאתם מטריחין אותי להשיב הגזלה לבעליו. וכל הדברים האלו מרומזים בתורתנו הקדושה בפרשת ויצא, דְּכָתִיב (בראשית לא יא-יב) 'ויאמר אלי מלאך האלוקים בחלום יעקב... שא נא עיניך וראה כל העתודים העולים על הצאן עקודים נקדים וברודים' (כפירש"י שם, שהיו המלאכים מביאין אותן מעדר המסור ביד בני לבן לעדר שביד יעקב) פירוש, ושמא תאמר, איך מותר לי לעשות דבר זה ליטול מהשפעתו של לבן וליתן אליך, לזה מסיים המלאך - 'כי ראיתי את כל אשר לבן עושה לך', שהחליף את משכורתך עשרת מונים, ונטל השפעתך, לכך אני מחזיר אליך.

כל בחינות הגבורות והדינים הנעשים בעולם המה נמשכים מהסתלקות ח"ו בחינת השגחת השי"ת בפרטי פרטים מלב איש הישראלי ונסתלק ח"ו בחינת יראת ה' מנגד עיניו. אמנם אם איש הישראלי יודע מיעוט ערכו ופתיחות מדריגתו, ומאמין באמונה שלימה שבלתי אפשרי לעשות גדולה או קטנה אם ה' לא צוה, וכל תנועותיו והרגשותיו הכל המה בהשגחת השי"ת המשגחה בפרטי פרטים ומלא כל הארץ כבודו וכו', אז נתבטלו כל גבורות והדינים, ואז גורם להמשיך שפע וברכה ממקור הברכה והחסד שלא יחסר כל טוב ממנו².

כי רוצה ה' בעמו - חפץ ה' שיהיו עינינו נשואות אליו

בפרשתן (ל כה-לא), 'נקבה שכרך עלי ואתנה... ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה...', כתב הרד"ק (ד"ה לא) שיעקב השיבו 'לא תתן לי שום דבר קצוב בשכרי, אלא יהיה שכרי דרך מקרה וטובת הא-ל כמו שיזמין לי'. והיינו שלבן הארמי 'ביקש לעקור את הכל' - לעקור ולהרחיק את יעקב אבינו מצורו וקונו, כיצד יעשה זאת - מצא לו טכסים, כשתהיה פרנסתו של יעקב בשכר קבוע, אז לא יהיה בהרגשה שפרנסתו תלויה בידי שמים, ולא ירניש עצמו תלוי בה'. אבל, יעקב אבינו לא אבה לשמוע לו, וענהו שאינו רוצה בשכר קבוע, שהרי בזה יסמוך על 'משכורתו' הקצובה והמסודרת, ויתמעט בטחונו בה', אלא שכרו יהיה תלוי במה שיגזור הבורא מידי יום ביומו מה ילדו הכבשים עקודים נקודים או ברודים, ועי"ז יהיה תלוי בבורא ית"י וישא עיניו למרום בכל עת ובכל שעה³.

אחד יחיד ומיוחד - לראות את הבורא בכל ענין ומקרה תחילת דבר ה' אל עמו בקחתו אותנו להיות לו לעם ונתן לנו את תורתו היה 'אנוכי ה' אלוקיך', על דיבור זה יש להמליץ 'הפך בה והפך בה דכולא בה' - ומינה לא תזוע, זכור בכל עת ושעה שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. והוכיח זאת הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (במדבר ד"ה וידבר) ממקרא מפורש שנאמר (תהלים לו ג) 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה', והרי שאמר 'עשה טוב' בכלל ולא פירט 'טוב' זה מהו - אלא רעה אמונה, כי תחילת העבודה היא ההתחזקות במידה זו, וכל העשה טוב נכלל בה.

ומאחר שהכל נקבע על פי רצונו וגזרתו ית', אם כן לא ייתכן לומר שיש דבר הנעשה בבריאה לחינם וללא תועלת, שמאחר שהכל הוא בהשגחה מדוקדקת מוכרח שיש כאן תכלית ומטרה כפי שעלה במחשבה לפניו ית', וכלשון המשנה (אבות ו יא) 'כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו'. על פי זה מפרש הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (נה ד"ה אלה) מה שנאמר (תהלים קד לא) 'יהי כבוד ה' לעולם' - 'ר"ל תמיד יהא כבוד ה' נגד עיניך, היינו בכל מקום שתסתכל תראה בחינת כבוד ה' הגנוז בתוכו ולא יהיה נסתר מנגד עיניך'.

סוד גדול גילה לנו ה'בת עין' כי המתנהג כן, ומאמין כי כל הנעשה כאן בהשגחה פרטית נעשה הרי הוא מסלק מעליו את כל הייסורים וקשיי ההסתרה, וז"ל (פרשת ויגש ד"ה או יאמר על זה הדרך) דהנה ידוע כי

ב. לעומת זאת עלינו לדעת כי השגת האמונה אינה תוספת מעלה, אלא כל מהותו של אדם נמדדת ונקבעת כפי שיעור אמונתו. וכך כתב הרה"ק (בשלח ד"ה ויהי) שמי שפגום באמונתו ח"ו הרי כל כולו שרוי בחשכות ובקטנות, וכמו כל תינוק שנולד שהרי הוא בגדר 'קטן' עד שיהא בן י"ג שנים, כך על דרך זה מי שעדיין אינו משיג כי ה' אחד ואינו מבין בייחודו ובאחדותו ית' בעולם, אזי לא הגיע ל"ג שהוא מנין 'אחד' וממילא ל'קטן' יחשב.

ג. הנה עומדים אנו בשלושים יום קודם חג החנוכה, על כן נדרוש מעניינא דיומא, מנהג ישראל קדושים לשחק ב'דריידעל' (סביבון) בימי החנוכה, ואפשר לתת טעם על דרך הרמז, כי הנה הדריידעל 'עומד' על רגל אחת, מסתובב ואף 'רוקד קאדטשקע' (מין ריקוד הנקרא כן)... ולכאורה מניין לו כח גדול זה להחזיק מעמד בלא שיש לו שני רגליים 'על הקרקע' המעניקים יציבות... ואם נשאל את הדריידעל עצמו 'למדני כל התורה כולה כשאתה על רגל אחת'... יענה ויאמר, אין לי זמן להאריך... אך אומר ב'קיצור'... אכן, אם היה הדבר תלוי בי אזי כבר הייתי מוטל על הארץ מזה עידן ועידנים... אכן, אין בי שום כח מעצמי, אלא שבא איש ואחז בי מלמעלה, הוא המסובב, והוא הנותן לי כח, אף כל הילוכי ב'מעגל' הוא רק כפי מה שהלה 'שירטט' ועשה, והנני 'רוקד' בדיוק כפי הכח שנתנו בי... כיוצא בדבר יאמר, שרבים הם האנשים הנמצאים במצב שהם 'על רגל אחת', בלי שום 'קרקע' יצוקה לרגליהם, אבל הזוכה

באר הפרשה - פרשת ויצא

ג

להשיג כי יש אחד יחיד ומיוחד האוחז בו מלמעלה, וכל הילוך חייו הם כפי רצונו ית', אם כן תמיד הוא בשמחה מבלי דאגה, ואף יכול 'לרקוד' באושר החיים, אך זה שלא זכה לאור האמונה אכן מרגיש תמיד חסר אונים מרוב דאגה כיצד יוכל לעמוד על רגל אחת...

ד. ולדין ייאמר צא נא השדה ושאל את הבריות מה הם אומרות - מהי הברכה שהאדם מן השוק מברך את עצמו, והכל יענוך - לכשיכנס לחשבון הבנק שלהם בכל חודש ביום מסוים בחודש כך וכך מעות אז אדע כי ערבה שנתי, לזה בא יעקב אבינו ומכחישם, כי טובתו וחיותו של אדם כשיזכור בכל עת ויחיה תמיד בהרגשה כי הוא סמוך על שולחן אביו שבשמים - 'שעשה לי, העושה לי כל צרכי'... גם ירוויח בזה, שחייו יהיו תמיד שלווים ושקטים, שהרי פעמים נופל על האדם הוצאה בלתי צפויה מראש, אם אינו חי אלא על משכורתו הקבועה הרי הוא מאבד עשתונותו כש'משהו' זו ממקומו, אבל החי על חסדי הבורא מה לו עשרת אלפים ומה לו מאת אלפים - היד ה' תקצר, כי 'לי הזהב ולי הכסף', אין לו אלא לפנות אל אביו שבשמים לבקש מאתו כל הצטרותיו והם כבר בדרך לביתו.

פעם אמר יהודי לרבו כי הוא מרגיש עצמו תלוש... כי מעבידיו זורקים אותו חדשים לבקרים, ובכל 'שני וחמישי' הוא עובד במקום חדש, פעם ב'קביעות' ופעם כ'ממלא מקום' - ופעמים רבות הנו מסובב בחוסר מעש - ואני אנה בא. א"ל וכי 'תלוש' אתה, מעולם לא ראיתי אדם מחובר כמוך, כי אינך סומך כלל על מעשי ידך אלא הנך מחובר לבורא כל עולם באשר עיניך תלויות השמימה בכל עת ובכל שעה...

וכבר אמרו בדרך צחות, אולי לכן מקבלים אותם השכירים מדי חודש 'תלוש משכורת' (Paycheck), לרמוז שעי"ז אפשר ח"ו להיות 'תלוש' מאמונתו בהקב"ה, אם ח"ו יתחיל לסמוך על ה'תלוש' הקבוע שיבוא בעתו ובזמנו. ובוודאי אין כוונת הדברים לומר שיעזוב האדם את מקום קביעותו.. אלא ללמד שתמיד יהא מחובר אל הקב"ה ואל יסתמך על ה'תלוש' כי אין לך תלוש גדול מזה.

היה הגרי"ז מבריסק זי"ע נוהג לומר, לא ידעתי מנין לעשיר 'לחם לאכול ובגד ללבוש', כי בשלמא העני מרגיש לרוב עניותו ומחסורו שהוא תלוי ביד ה', ומתפלל אל ה' בהרגשה שאין לו על מי להישען אלא על אביו שבשמים וישמע קל ויענהו. אבל העשיר המתהלל בעשרו, וכלל איננו מרגיש שהנו תלוי ביד ה', ואף אם ישפוך שיח תפילה על הפרנסה אין זו תפילה הבאה מתוך הרגשת הלב... אם כן מניין יש לו כל צורכו. ואמר הגרי"ז שזו קושיא עצומה שאין עליה תשובה.

אלא, שהרה"ק מסוקולוב זי"ע ביאר, כי אמרו חז"ל (קה"ר א יג) 'יש לו מנה, רוצה מאתיים' נמצא שאף העשיר מרגיש תמיד 'חסר' ותלוי ביד ה', ואף אם יש לו ממון רב, מכל מקום לעולם אין נפשו שבעה, ותמיד ירעב לעוד ועוד מעות, נמצא שגם הוא 'מרגיש חסר' ותולה עצמו בה', שפיר הוי תפילתו תפילה.

אחד מחסידי הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע התאונן בפני רבו כי עליו לעזוב את שערי 'בית המדרש' לעסוק על המחיה ועל הכלכלה, והוא מפחד מהבלבול השורר בשווקים וברחובות, אמר לו הרה"ק, כתיב בפרשתן (כח יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', וברש"י, 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות', ותמוה, וכי שמירה יש בגדר אבנים סביב הראש בלבד, והרי עדיין כל גופו אינו שמור מן החיות והמזיקים, אלא, משל לציפור שנפלה לתוך בויץ (פיצה) והחלה לשקוע בה יותר ויותר, כל עוד שכנפיה עדיין לא טבעו, בידה לצאת מהבוץ ע"י כנפיה, אף אם גם כנפיה טבעו בתוככי הבויץ, כל זמן שראשה מחוץ לבויץ עדיין תוכל לזעוק 'הצלה' ויבואו להושיעה, אבל כשגם הראש נשקע בבויץ, אוי לה... ולכן בצאת יעקב אבינו חרנה, לבית לבן הרמאי, נתיירא מפני חיות רעות, וחשש מאד מה מצפה לו שם, על כן עשה 'שמירה מעולה' סביב לראשו, כי כל זמן שהראש לא 'שקע', עדיין אפשר לו לאדם לזעוק לעזרה ולהצלה, אמר לו הרה"ק, כך גם אתה, כשיוצא הנך לעבודת הפרנסה, הזהר על 'ראשך' לבל ישקע בהבלי העולם הזה, ותשמור על ה'אמונה' שבמח, ובזה תנצל מכל הבלבול והרע, ובכל עת ובכל זמן עדיין תהיה מקושר כראוי אל ה' הוא האלוקים.

כבר המליץ הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (נאות הדשא, דברים מפי השמועה שונות אות ג) בדברי חז"ל (קידושין כט.) האב חייב ללמד את בנו... וי"א אף להשיטו במים, וביארו שכמו השט במים, הרי אף שגופו מונח במים מכל מקום חייב להיות ראשו ממעל - מחוץ למים, כך ילמד האב את בנו, שבכל עת עיסוקו בגופו בענייני גשם, יעסוק בהם רק בגופו, אבל ראשו ומחשבתו יהיו 'מחוץ למים' למעלה, כלפי שמים.

כה אמר הרב החסיד רבי מרדכי יחיאל לוריא זצ"ל, לרמוז בדרך צחות בפסוקים בהם מתנצל יעקב אבינו לפני האימהות שאביהם לבן רימהו עשרת מונים, ובלילה חלמתי אודות העקודים נקודים וברודים... והמעין בפסוקים

באר הפרשה - פרשת ויצא

צפונה ונגבה, וז"ל, שאמרו במדרש (עין מדרש תהלים מד) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר (תהלים מד כו) 'כי שחה לעפר נפשנו' וגו', מה כתיב בתריה - 'קומה עזרתה לנו'. וטעם של דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות אז אינן תולין בטחונם בה' וחושבים תחבולות להנצל מפה יקוש ע"י תחבולות אנושיות, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה', אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה. עכ"ל. ובוזה מבאר את לשון הכתוב, שבאותו זמן ש'והיה זרעך כעפר הארץ' ושחה לעפר נפשם יתקיים בהם ופרצת, 'רצה לומר יעלה הפורץ לפניהם להעלותם אל גרם המעלה', והיינו משום שיתלו עיניהם בהקב"ה מתוך ההכרה שרק הוא אדון המושיע'.

איתא בתנחומא בפרשתן (ויצא ג), אמר רבי ברכיה, בכל מה שתבע (-התפלל וביקש) יעקב מן הקב"ה, השיבו. אמר אם יהיה אלוקים עמדי - השיבו והנה אנוכי עמך. אמר ושמרני - השיבו ושמרתך בכל אשר תלך. אמר ושבתי בשלום - השיבו והשיבותיך. (אבל) אמר ונתן לי לחם - ולא השיבו על הפרנסה, כי אמר הקב"ה, אם אני מבטיחו על הלחם, מהו מבקש ממני עוד, לפיכך לא השיבו על הלחם, ע"כ. ומכאן תצא הקריאה לכל בני ישראל באשר הם, תנוח דעתכם מדאגת הפרנסה וכיו"ב, דעו נא כי הקב"ה חפץ בטובתכם וישפיע עליכם כל מיני טובות שבעולם, אין לכם אלא לתלות עיניכם בו, כי אין להקב"ה חפץ אלא בקרבת בניו אליו, ורק משום כך נותן להם איזה 'מחסור', בכדי שיתפללו לפניו בכל לבם ונפשם, ואז ימלא מחסורם בכל מיני ישועות והשפעות טובות.

נוראות מצינו ב'כלי יקר' על הפסוק בפרשתן (כח יד) 'והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה

יראה שאין כל ענין החלום לכאן, ומספיק היה לו לומר שלבן רימהו עשרת מונים... אלא, כך אמר להם יעקב, כל עוד שעבדתי במשך שעות היום וראשי בל עמי, ניחא, אבל כעת שמצאתי עצמי חולם בלילות אודות עקודים נקודים... הרי עלי לברוח מכאן...

ה. גם מדרך היושר, לחיות מתוך הכרה כי כל אשר לו ב'חסדי' הבורא הם באים עליו, ואין הקב"ה חייב לו מאומה, הנה כתיב בפרשתן, בעת שילדה לאה את בנה הרביעי יהודה, אמרה (כט לה) 'הפעם אודה את ה', וברש"י, 'הפעם אודה - שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות', וביארו בדבריו, שכשנולד לה בן 'רביעי', הבינה בעצמה שאף הג' הראשונים שנולדו לה אינם חלקה, ואף ג' הראשונים בחסדי הבורא נולדו לה, וראיה, כי עתה תלד אחת מהאימהות האחרות רק ב' בנים (שעד עתה חשבה ש"ב השבטים מתחלקים 'חלק כחלק' בין ד' האימהות, ועתה ראתה שאינו כן), לכן הפעם הודתה על כל 'אחד ואחד' מארבעת בניה, בהכירה שאת כולם קיבלה כמתנה מן השמים. ואין כל דבר המובן מאליו.

וכה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתן), שלכן בני ישראל נקראים על שם 'יהודה', כלומר 'יהודים' ולא 'ראובנים' או 'שמעונים', כי תמיד הננו מודים להשי"ת, ומכירים אנחנו בכל עת שנטלנו יותר מחלקנו, כמו שאמרה לאה שעכשיו נטלתי יותר מחלקי, כן לנו לא מגיע כלום וכל אשר לנו הוא יותר מחלקנו.

ובזה יתבאר עוד במנהג המשחק בדריידעל בימי חנוכה, כי הנה נהגו לכתוב על הדריידעל אותיות נגה"ש לרמז שנס גדול היה שם, אמנם בשעה שהדריידעל מסתובב אזי לא ניתן לקרוא את האותיות הכתובות עליו, כי לרוב מהירות 'הילוכו' אזי אי אפשר להבחין בכלום והכל נדמה מטושטש... אכן לאחר שנעצר מלהסתובב ונופל על הארץ או אז ניכר לעין כל כי 'נס גדול היה שם'. והרי זה משל לכל תהלוכות החיים, כי מרוב שהאדם 'מסתובב' ובהול תמיד אזי אינו מבחין כמה 'נס גדול היה שם' - כמה ניסים ונפלאות עושה עמו הקב"ה בכל עת, אלא הכל 'מטושטש' בעיניו, ונדמה לו כי הקב"ה שכח ממנו ח"ו ואינו מיטיב עמו, ורק כשנעמד להתבונן, אז יראה כמה הקב"ה שוקד על טובתו בכל עת ובכל שעה, על כן הנהיגו לשחק בדריידעל, לאמור לאדם, שבאמת הרבה ניסים נעשים לו, אלא שהרי הוא כדריידעל המסתובב, על כן 'עצור ממרוצת החיים והבהלה, ועמוד על מקומך' והתבונן בנעשה סביבך וכבר תראה היטב את הנס גדול שהיה שם...

ו. וכך יש ללמוד מהא דכתיב גבי אסתר 'והנערה יפת תואר וטובת מראה וביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת' (ב ז), וכתב ה'רוקח' (הובא ב'תוספות השלם' על מגילות) כי יפת תואר וטובת מראה ר"ת 'יתום', וכלומר, שדייקא משום שמתו אביה ואמה על כן זכתה מן השמים לתואר ומראה. וביאור הדבר, עפ"י מה שכתב רבינו בחיי לפרש

צורת אל"ף - לראות בכל דבר כי מאלופו של עולם הוא בא בפרשתו (כח י), 'ויצא יעקב', רמזו בה הגה"ק ה'מגלה עמוקות' זי"ע (מובא בשמו), כי תיבת 'ויצא' היא 'ראשי תיבות' של 'וירא יעקב צורת אל"ף', והיינו שבכל תהפוכות חיו לא ראה לנוכח עיניו לא צרות

ולא ייסורים, לא עשו ולא לבן, לא דינה ולא יוסף, כי אם צורת אל"ף - אלופ"ו של עולם, ובכל אשר קרהו ידע שאין עוד מלבדו אפס זולתו והכל לטובתו הגמורה והשלימה^ט, ועל כן היה ה' עמו לשמרו בכל אשר הלך'.

מה שנאמר (שמות כב כא-כב) 'כל אלמנה ויתום לא תענון, אם ענה תענה אותו כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו', וז"ל, והיתום והאלמנה הם חלושי הכח אין להם עוזרים, ולכך לא יבטחו באדם כי אם בקב"ה שהוא עוזר ומושיע ומגן, ובעבור זה יודיע הכתוב כי הם נעזרים יותר מכל אדם, והיינו שהיתום מתרגל מקטנותו לסמוך על הקב"ה ולתלות בו עיניו על כן הקב"ה עוזרו, ואסתר שלא היו לה אב ואם מלידתה ממש השליכה על ה' יהבה על כן זכתה לשמירה עליונה.

ולדין ייאמר, כי לאו דווקא 'חלושי הכח', אלא גם מי שעושה עצמו כחסר אונים וכחלוש כח, כלומר, שמבין שאין לו משלו כלום, ואת כל כוחו תולה במתנת שמים, ובכל עת ושעה הוא תולה עיניו למרום, גם לו יעזור ויגן ויושיע הקב"ה בכבודו ובעצמו.

ז. הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע קרא פעם לאברך מתלמידי רבו הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, וכה אמר לו, הנה חובתי ללמד את בני תורה כדכתיב (דברים ו ז) 'ושננתם לבנך', ולך יש חובה להביא פרנסה הביתה, הבה נחליף זה עם זה - אני אסייע לך בפרנסה, ואתה תסייע לי בלימוד התורה עם בני (האדמו"ר האמצעי). מה תלמדנו, כי האות הראשונה היא 'אלף', ומהי צורתה - נקודה ממעל ונקודה מתחת וקו המחברם (לכל האורך), ללמדך כי עלינו לחבר את העליון והתחתון, כלומר שנכיר ונדע כי כל מעשה אשר יעשה למטה קדמה לו הכרזה ממעל, והיאך - ע"י קו האמונה, כאומר, אין דבר הנעשה למטה בעולם הזה, אפילו ב'נקודה' קטנה אם לא הוכרז כן מלמעלה (הובא ב'היום יום' ח' אדר). ח. וכך פירש הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע את לשון הכתוב (תהלים קיח ז) 'ה' לי - בעוזרי. ואני - אראה בשונאי', כלומר את ההרגשה שה' לי בכל צעד ושעל מימי חיי הנני מברך לכל מכירי קרובי ועוזרי שירגישו כן, והטעם, שהרי הבוטח בה' חסד יסובבנו, ונמצא שכל קרובי ועוזרי יתברכו בברכה גדולה זו - חסד יסובבנו. אבל ואני - לחיות בהרגשת 'אני' עשיתי ואני עושה וכו', זה ארצה לראות בשונאי - שהם יסמכו על רוב טובה שלהם, וממילא ינחלו מפלה גדולה (הובא בספר כנסת דוד ערך אמונה וענוה).

יש שהמשילו, שבאם יבוא שליח הבי דואר וימסור לאדם סכום כסף גדול, וכי ישבח את השליח, הרי לא השליח הטיב לו אלא המשלח, וכן לאידך, אם יביא לו השליח מכתב שבו נכתב ונחתם בשם השלטון שעומדים לאסרו לבית האסורים, וודאי שלא ישפוך חמתו על השליח, כי לא לו הַרְשַׁע כי אם ל'שר בית הסוהר'. ומכאן לנמשל, אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא (יומא לח:), ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז:), נמצא שכל רווח או הפסד, שמחה או צער וכו' הבאין על האדם הכל ממעל בא לו, ומדוע יתלונן ויתרעם על פלוני ועל אלמוני שכך וכך עשה לו, ולא יבין שכל הבאות עליו מהבורא עצמו המה.

כעין זה מצינו להרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש בפרשתן ד"ה ע"ל), 'שמעתי בילדותי' שהרוצה להיזהר מלידת עין רעה בתינוק יסתכל למעלה, ולדעתי אמר זאת איזה צדיק בחכמתו, כי היזק ה'עין הרע' יבוא כאשר מתמיה האדם על איזה דבר נאה או גדולה בחבירו, בממון בבנים או בגבורה, שבתמיהתו זו, הוא עוקרו משורשו - הבורא יתב"ש ולכן ניזוק מעין הרע, אבל הדבוק בשורש (בבורא יתב"ש) אינו מתמיה על ההצלחה, כי מה יש לתמוה על 'גדלותו של הבורא', ובה שנושא עיניו למרום, מחבר הוא את הדבר לשורשו ושוב אין מזיק לו כלום.

ט. הנה בכל פרשת ויצא אין הפסק בין הפרשיות ב'פתוחה או סתומה', ומבאר בה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"ג) כי ההפסקות ניתנו לתת רווח להתבונן בין פרשה לפרשה (ספרא ריש ויקרא), אבל כאן כשעברו על יעקב אבינו צרות רבות ונוראות, אז אין הזמן נכון וראוי לעצור ולהתבונן, כי בזה יתרפה באמונתו, ובתקופה קשה אין לעצור רק להמשיך הלאה בכל אותה העת, ולדעת מתוך אמונה פשוטה - מבלי להתבונן, כי כל הנעשה ממעל נעשה לטובה וברכה, ורק בגמר מסע הצרות אז יתבונן על העבר וימצא בס"ד איך שהכל נהיה לטובתו הגמורה.

י. וכמאמר מרן הבעש"ט זי"ע על הכתוב (תהלים צב י) 'כי הנה אויביך ה', כי הנה אויביך יאבדו', כאשר יכיר האדם שכל אויביו ומציריו באים לו מה', והוא המסתתר תחת כל ההפיכה, אזי כי הנה אויביך יאבדו, יתבטלו כל צרותיו.

באר הפרשה - פרשת ויצא

אתה שוכב עליה, ר"ל אותו המקום אשר יאבד תקוותך וחשבת שאין לך מעמד הוא הכנה אל הטוב המעולה אשר לך אתן את הארץ ולזרעך, 'ויקץ יעקב משנתו' הקיץ מתרדמתו ואמר 'אכן יש הוי"ה' שהוא רחמים 'במקום הזה, ואנכי לא ידעתי, כי אף הדברים שאדם חושב לרע בתכלית יהפך גם הוא לטוב נצחי, עכ"ל.

נוראות כתב הגה"ק ה'עשרת משה' ממאקווא זי"ע (בספרו כלי גולה, ד"ת שנתחדשו לו בשנות המלחמה,

עמ' קיז) בביאור 'מומור לתודה' (תהילים ק) בו אמר דוד המלך 'הריעו לה' כל הארץ, כי תיבת 'תרועה' מתפרשת בב' אופנים, א, מלשון שמחה וכדכתיב (תהילים קג) 'הללוהו בצלצלי תרועה', ב, מלשון יבבה ויללה, וכמו שנאמר 'יום תרועה יהיה לכם', ותרנומו 'יום יבבא יהי לכוך, ואמר דהע"ה שגם במצב שהריעו לה' כל הארץ

בעניין זה ביאר בספר 'משמרת אלעזר' לאב"ד גאלנטא (נרפס בשנת תרמ"ה) כל עניין מחוזה הנבואה שנתגלה ליעקב בחלום ליל, ומקדים לבאר, כי האדם בעת צרתו יתמרמר ויאמר אין תקוה כי אבד מנוס ממנו, אך האמת היא, שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אלא, שהדבר מסור ביד האדם, שאם תקיף במחוננו בהקב"ה שמאנתו לא תצא הרעה אזי מסתלקים ממנו כל הדינים.

ועל פי זה מפרש וז"ל, כך הענין ביעקב אבינו ע"ה אשר היה בצרה גדולה עד 'וישכב במקום ההוא' כאיש נדהם אפס תקוה, והורו לו מן השמים 'והנה סולם מוצב ארצה' ר"ל אף שהאדם מוטה לארץ עכ"ז 'וראשו מגיע השמימה', כי 'הנה מלאכי אלוקים' שהם שלוחי הדין שנקרא אלוקים (כי שם 'אלוקים' מרמז על הנהגת מידת הדין) 'עולים ויורדים' - אם יעלו עליו או ירדו ממנו הבל תלוי בו. 'והנה ה' נצב עליו ויאמר הארץ אשר

וזוה גם הרמז במה דכתיב ב'שירת הים' (שמות טו ט) 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק' שכל תיבות אלו מתחילים באות א', שהכח לעמוד כנגד רדיפות קשות כאלו בעת אשר 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק' הם רק על ידי חיזוק האמונה לראות תמיד את אלופו של עולם, ולהתחזק גם בשעת הסתר כי אתה הוא 'קל מסתתר'.

הרה"ק רבי ברוך ממעזיבו זי"ע היה מבאר בדרך זה מה דאיתא בזוה"ק 'רזא דשבת איהי שבת דאתאחדת ברזא דאחד', כי הנה 'אונקלוס' תירגם בכל מקום תיבת 'שבת' - שבתא', כי השבת הוא מעיין האמונה בבריאת העולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום זה ניתן לראות היטב את אלופו של עולם, וסוד השבת שמתאחדת ברזא דאחד יחיד ומיוחד.

אמנם בעשו כתיב (להלן לב ז) 'וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו', שעשו תמיד התהלך עם האות ת' (כמניין ארבע מאות) שהיא האות הרחוקה בתכלית מהאות א', כי עשו היה ממש להיפך מיעקב, שאם יעקב ראה גם במצבים הקשים ובזמני החשכות את צורת א' ואלופו של עולם אזי עשו תמיד התהלך בכפירה בהנהגת ה' ובמציאותו, ולא היה לנגד עיניו אלא האות ת', כלומר ההיפך הגמור מהאמונה.

והנה מצינו ברבי עקיבא ש'היה דורש כל אתין שבתורה' (עי' פסחים כב:) - שהיה דורש כל מקום שנאמר בו 'את' שבא לרבות עוד מלבד המפורש שם בקרא, והרמז בזה שרבי עקיבא היה שוה אצלו אותיות א' ות', שגם בעת ההסתר הגדול ביותר כשהחושך יכסה ארץ ומנוגד בתכלית לאלופו של עולם עדיין החזיק באמונה שלימה לדעת כי שם הוא האלוקים, וגם הת' אינה אלא אלופו של עולם. ומשום כך דווקא רבי עקיבא הוא שהיה רגיל לומר 'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד' וכך הורה לדורות, וכדאיתא בגמ' (ברכות ס:) 'תנא משמיה דר' עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד, כי זו היתה עבודתו הקדושה של ר"ע לדרוש כל 'את' שבתורה, ולהשריש האמונה דווקא בזמנים הקשים לדעת כי הכול הוא מאלופו של עולם.

סיפר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, בעיר בריסק היה אברך שקנה הרבה יערות הסמוכות לעיר, הלה הצליח מאד בכריתת העצים ומכירתם ונתעשר מזה בעשירות גדולה, ויהי האיש הולך וגדל עד שכל היערות המקיפות את העיר בריסק היו בבעלותו. פעם אחת פרצה שריפה ביערות ותוך שעות ספורות נהפכו כל יערותיו למאכולת אש, האברך נשאר 'נקי מנכסיו' בעירום ובחוסר כל. בכל עת שעבר ליד היערות היה נאנח באמרו, אוי, יערות יערות, כמה ממון ודמים השקעתי בכם, וכל יגיעתי אך לריק הייתה. פעם אחת שמע הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע את דבריו, אמר לו הרב, דע כי טעות בידך, לא מחמת שהשקעת כ"כ הרבה ממון ביערות נעשית יורד, אלא מאחר ונגזר עליך להיפך ליורד על כן השקעת את ממונך ביערות.

מלשון יבבה ויללה, גם אז עבדו את ה' בשמחה" בואו לפניו ברננה, וממשיך לבאר טעמו של דבר, העו כי ה' הוא האלוקים הוא עשנו ולו אנחנו, שהבורא ית"ש הוא מנהיג את העולם וכל מעשיו לטובה, ואף אם בקטנות שכלנו אין אנו משיגים מהי הטובה הטמונה באותה 'תרועה', הרי ה' הוא האלוקים, והוא יודע מהו הטובה השלימה והגמורה, על כן הודו לו ברכו שמו כי טוב ה' כי לעולם חסדו, בכל מצב שהוא².

יא. בפרשתן (כט ל) ויאהב גם את רחל מלאה, ביאר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (ליקוטי הרמ"ל ד"ה ויאהב) כי מעלת השמחה עדיפה על הבכיה, שכן אמרו (ב"מ נט.) שערי דמעות לא ננעלו, ומשמע שאין בכוחה של בכיה לפרוץ ולשבר את השערים אלא שאינם נעולים מפניה, אכן השמחה פורצת כל מחיצות ומשברת דלתות נחושת ומגדעת בריחי ברזל. והנה 'לאה' מרמוז על ענין הבכיה, וכמו שנאמר בה (כט יז) 'ועיני לאה רכות' שבכתה שלא תיפול בחלקו של עשו, אכן 'רחל' מרמוז על השמחה, ובא לומר 'ויאהב גם את רחל מלאה', כלומר ש'שמחה' אהובה לפני המקום יותר מ'בכיה'.

יב. כתיב בפרשתן 'ויאמר יעקב לאחיו ליקטו אבנים... ויקחו אבנים' (לא - מז) וכבר דייק הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בשינוי הלשון, ושמעתי מגדול אחד ש'אבנים' רומז לקשיים והסתרות [ועל דרך שנאמר (כט ב) והאבן גדולה על פי הבאר], ויעקב אבינו הבין שכל אבן היא באמת מרגלית וגורם לעלייה, לכן אמר 'ליקטו', מלשון חיפוש, כלומר ליקטו אבנים יקרות אלו לאסוף ולשמור, אבל הם לא הבינו זאת, והסתכלו על כל אבן כמפריע והסתר, לכן 'ויקחו' אבנים ולא ליקטום כמי שלוקח אבנים לסלקם.

והביא אותו גדול, ששמע מאשה ישישה שסבלה הרבה בימי חייה, בשנות ה'מלחמה' ולאחריהם, לפרש את הפסוק (תהלים צא יב) 'על כפיים ישאונך פן תגוף באבן רגלך', ומדוע לא ביקש לסלק את האבנים לגמרי, אלא כי אותם 'אבנים' טובה גדולה גנוזה בהם, אך זאת בקשתנו שלא ניפול בגללם אלא נוכל להתעלות על ידם. הנה לעמרם ויוכבד נולדו ג' ילדים, מרים אהרן ומשה, אך בעוד שמרים ואהרן גדלו בבית קדוש זה, הרי משה גדל מינקותו ממש בבית פרעה, גם לאחר שגדל נאלץ מיד לברוח ממצרים, והיה ארבעים שנה בארץ כוש וסבל מרורות כדאיתא במדרשים. כמו כן מרים זכתה להינשא לכלב בן יפונה, גם אהרן נשא את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון, ואילו משה לקח את צפורה בת יתרו כהן מדיין, אמנם בסופו של דבר דייקא משה הוא הנבחר לגאול את ישראל, והוא אב לחכמים ולנביאים, כי אין לתאר את הטובה הנצמחת מאותם הקשיים.

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מחנה ישראל ח"ב פ"ג) מסביר על פי משל - לאחד שהיה שוכר בית משר אחד בעד ג' מאות רובל כסף בכל חודש, ויהי היום, הוצרך השר ליסע למרחקים, ומינה אחד ממקורביו על נכסיו ובתוכם את הבית ששכר היהודי, ה'ממונה' החדש רשע גדול היה והעלה לכל השוכרים את תשלום השכירות לחמש מאות זהובים, בבוא יום הפרעון חסרו ליהודי סך עשרים רובל כסף, והתחנן לו היהודי שימתין לו כמה ימים עד שישגי את כל הסכום, אך הרשע לא הסכים לכך בשופו"א, והכהו בשוט עשרים מכות נמרצות - כנגד עשרים הרובל שהחסיר מתשלומיו, כך עשה לעוד כמה אנשים, במשך הזמן נעשה הממונה לעשיר גדול וקנה חצר לעצמו, לאחר זמן חזר השר לביתו, נכנס אליו היהודי וסיפר לו על כל מעללי 'הממונה', וחמת השר בערה בו. אמר לו היהודי - עתה גוזר אני עליו שיתן לך על כל מכה ומכה - מאה רובל כסף, והמשיך השר לומר הנה אחוזה גדולה קנה לעצמו ששוויה ארבעת אלפים רובלים, ומעתה מחצית ממנה שלך היא, חזר היהודי לביתו ופניו זועפים, שאלוהו בני ביתו, מדוע פניך רעים היום, ויען ויאמר, הרי כבר אינני מרגיש את כאב ההכאות, לכן מצטער אני מדוע לא הכה אותי הרשע עוד עשרים מכות, שאז הייתה כל האחוזה עוברת לרשותי. ומבאר ה'חפץ חיים' את הנמשל, כשסובל אדם ייסורים בעולם הזה הרי בעת ההיא הוא דואג ומצטער עליהם, ואינו רוצה לסבלם כלל, אך כאשר יבוא 'לעולם הגמול' ויקבל שם שכר עבור כל שעה ושעה של ייסורים שסבל בהאי עלמא ישמח בכל מכה ומכאוב שעבר בהאי עלמא, כדאיתא במדרש (ספרי פר' האזינו אות שיא ועיי"ש) 'זכור ימות עולם (דברים לב ז) - אמר להם הקב"ה כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'. ועיקר הכל להאמין שכל מה שנודמן לו בהשגחה פרטית מאתו יתברך לטובתו וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ט:) 'כל דעבדין מן שמיא לטב הוא דעבדין (עכ"ל).

כבר אמרו כי זעקתו של המתייסר וכואב 'אוי... אוי...' בגימטריא שבעה עשר כגימטריא של תיבת 'טוב', לומר לך כי כל 'אוי' טוב הוא אלא שפעמים ה'טוב' בנסתר הוא...

באר הפרשה - פרשת ויצא

אלא 'וַיֹּאמֶר אֵל לְבִן... לְמָה רִימִיתָנִי, וַיְדוּעַ שְׁאִמְרִיהָ' היא לשון רכה, וכמי ששואל את רעהו מדוע רימה את פלוני אלמוני - ואין הדברים נוגעים אליו כלל, וכל זה, כי האמין באמונה שלימה שלא לבן העומד לפניו מחליף את לאה תחת רחל, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו עושה זאת, ובוודאי שתצמח לו טובה גדולה מזה לעתיד. וכמו שאכן כך הווה, כי רמאות זאת הביאה את רחל לידי מסירות נפש כששברה את טבעה במסירת הסימנים למנוע בזיון נורא מלאה אחותה, וזכות זאת שמסרה הסמנים עמדה לרחל שתוכל להוליד בנים מיעקב, כמו שנאמר (ל כב) 'וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת רַחֵל... וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ, (וברש"י, זכר לה שמסרה סימניה לאחותה), גם תעמוד להם לזכות בהבטחה 'ושבו בנים לגבולם' (ירמי' לא יד-טז), נמצא שאין כאן כל סיבה לבעוס על לבן"י, שהרי ב'רמאותו' מקיים לבן שליחותו מאת הבורא להיטיב עמו וזרעו אחריו¹⁰.

בפרשתן (כס לב-לד), 'וּתְקַרְא שְׁמוֹ רְאוּבֵן - כִּי רָאָה ה' בְּעֵינָיו... יֵאָהֲבֵנִי אִישִׁי'. שמעון - 'כִּי שְׁנוּאָה אֲנִכִּי. לוי - 'הַפֶּעַם יִלּוּהַ אִישִׁי אֵלַי, כְּתַב הַרְהִ"ק הַקְּדוּשָׁת לִוִי זִ"ע (בר"ה טעם) שקראה להם בשמות הללו להורות שכשעובר היהודי זמנים של עניי... שנואה... ידע ויאמין כי ראה ה' שמע ה', וכל אשר עובר עליו מיד ה' בא עליו, והוא צופה ומביט בצערו ומכאובו, ולבסוף יקיים בו 'שמחנו כימות עניתנו'¹¹.

וצריך להאמין שאף כש'פלוני' גורם לו רעה לא נעשית לו הרעה ב'ידי' פלוני, אלא אותו שונא אינו אלא 'שלוחא דרחמנא', כי הכל 'בידי' שמים - לטובתו השלימה (כי אף אם פלוני כיוון מעשיו לרעה - הרי מן השמים כיוונו לטובה).

וכן מצינו בעת שרימה לבן את יעקב - 'וַיְהִי בְּבֹקֶר וַהֲנֵה הָיָה לְאֵהָ' (כס כה), לא כתיב 'ויחר אף יעקב'

איתא ב'סדר עולם' (סד"ע רבא השלם פ"ב, ויש בזה כמה גירסאות) שרחל ולאה היו 'תאומות', רחל מתה בעודה בת ל"ז, ואילו לאה מתה בהיותה כבת מ"ד, נמצא שלאה האריכה ימים על רחל אחותה בשבע שנים. יש שביארו, שבימי חייה עברה לאה 'שבע שנים' קשות ומרות, שבהם כלו עיניה מראות, היאך שיעקב עובד את אביה תמורת רחל אחותה, ואילו היא עומדת להנשא לעשו הרשע, וקוב"ה אומר - מנעי קולך מבכי, כי על אלו שבע השנים תזכה לשהות עם יעקב לבדה - בשבע שנות חייה הנוספים על חיי רחל אחותה. והלימוד לענייננו הוא שאפילו בעת שנראה לאדם שבאים עליו המים הזידונים וימים קשים, יאמין שאך לטובתו נתכוון שוכן מרומים, וידע נאמנה שאינו מבין כלום מחשבונות שמים, רק כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

יג. כתב 'בעל הטורים' על הפסוק (כח יב) 'וַהֲנֵה סוֹלֵם מוֹצֵב אֶרְצָה וְרָאָשׁוּ מִגֵּיעַ הַשְּׂמִימָה, וז"ל. רמז למי שמושלך לארץ לפי שעה, יעלה השמימה, והיינו, שאף מי שכבר 'בארץ', לא אפסה תקוותו מלעלות ולהגיע לרום המעלות. והאמת היא שאדרבה דייקא 'השלכתו לארץ' היא המבוא והדרך להעלותו לשמי מרום, וכאותו מעשה המסופר על הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, שפעם הגיע אליו יהודי פשוט מאד, והרה"ק כבדו בכל הכבוד והיקר, ויהי לפלא בעיני תלמידיו מדוע נעשה לאיש זה כבוד גדול כ"כ, ויען להם הרה"ק, באחד ממסעותי נזדמנתי לשהות תקופה ארוכה אצל היהודי הלז, שם לא ניתן לי אלא 'לחם צר ומים לחץ', ומקום ללון ברפת בהמותיו... והאמת אגיד, שמצבי הנחות בגשמיות העלה אותי ברוחניות למעלות רמות מאד, ומחויב אני לו 'הכרת הטוב' על שהעלני למדרגות כה רמות... באותה שעה הוסיף לבאר את הכתוב (לא א) 'ומאשר לאבינו עשה (יעקב) את כל הכבוד הזה, כל הכבוד היינו מדרגותיו הרמות שנתעלה, כל זה בא לו רק 'ומאשר לאבינו', שענינו ורימהו עשרת מונים, כי זה הכלל, הפרעות והשפלות הם הכנות לגדלות.

יד. איתא ב'אמרי פנחס' (שער טהרת המידות אות כט) בשם הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע וז"ל. עצה להנצל מן הכעס להאמין ב'השגחה פרטית' על כל האדם והוא מנהיג הכל לטובתו של אדם... ויאמין באמונה שלימה שהכל לטובתו וממילא לא יכעס על שום אדם.

טו. ומצינו לאידך גיסא, שכשאמרה לו רחל אמנו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי' (ל א) אז 'ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלוקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן' (שם ב). ולכאורה מילתא דתמיהא היא שלא כעס על לבן אלא על רחל. ועפ"י האמור אתי שפיר כי ברמאותו של לבן ידע כי אינו אלא שליח שנשלח מן השמים להיטיבו באחריתו, אבל כשרחל אמנו בכתה והתאוונה 'הבה לי בנים', חרה אפו מדוע איננה מאמינה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

אם יהיה אלוקים עמדי - לומר 'אם ירצה השם' על כל דבר בפרשתן (כה ח), 'וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלוקים עמדי', ונתקשו מפרשי התורה בכוונת ובמשמעות תיבת 'לאמר' - למי אמר. וביאר הרה"ק מקאסוב זי"ע (מוכא באמרי ברוך פר' דברים ד"ה ואת יהושע, וכבר פירש כן במשכנות יעקב, לרבי יעקב בן נעים יו"ל בשנת תפ"א), שלעת כזאת אשר הוא יוצא מבית אביו לבית לבן הרמאי, חשש יעקב מה יעלה בגורלו בבית רשעים וכופרים בה', אז הבין שרק בדרך אחת תנצל נפשו, והיא, אם בכל עת יהיה שם שמים שגור בפיו, לאמר תמיד אם ירצה השם, בעזר השם, מתוך 'הכרה' וידיעה ברורה" שמבלעדי גזירת שמים לא ירים איש את ידו ואת רגלו, ומן השמים יקבעו עבורו היכן ובמה יראה ברכה במעשי ידיו, אז אין לו לחשוש מלכת לביתו של לבן הרמאי, כי אף לרמאי כמותו

ביסוד זה ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה במדרש) את הכתוב בפרשתן (כה י) 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ובמדרש (רבה, ריש הפר') הסמיכו על כך את הפסוק (משלי ג כג) 'אז תלך לבטח דרכך', ומבאר ה'שפת אמת', דאף שיציאתו זאת הייתה בריחה מעשו, וקיים ציווי אמו 'קום ברח לך' (כו מג), וכן בהפטרה כתיב 'זיכרה יעקב'. אעפ"כ זיכרה לא כתיב - אלא ויצא, זירין לא כתיב - אלא וילך. להורות שאף בברחו מן המוות לא איבד את יישוב דעתו, והלך בשלוות הנפש, במתינות ובבטחה, כי היה רבוק ובטוח בבוראו, וזכר שכל הליכתו אינה אלא השתדלות גרידא ונשאר ראשו פונה ומייחל כלפי שמיא, שהרי ממילא לא יעשה עמו דבר אם לא הכריזו כך מלעילא, לאידך, אין דבר שהכריזו עליו מלמעלה שלא יקרה עמו, ומה תתן ומה תוסיף לו מנוסת בהלה^{טז}.

טז. יש שדייקו ממאמרם (ב"ב כח.) 'שמעתי מהולכי אושא' וקאי על הסנהדרין שגלו מלשכת הגזית שבביהמ"ק לאושא, וקאמר הולכי אושא ולא הבורחים לאושא, כי אף בעת הבריחה היו מהלכים בנחת ללא בהלה ודאגה יתירה.

יז. ביאור נפלא בפסוק בפרשתן (לא כט) 'יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלוקי אביכם אמר אלי לאמר השמר לך...' מבאר הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל (שאל אביך ויגדך ח"א) על פי מה שסיפר האלטער (הסבא) מנובהרדוק זצוק"ל (על עצמו) מעשה בבחור ישיבה שהוצרך לחזור לביתו בדחיפות מחמת כיבוד הורים, אלא שלדאבון לב לא היה לו כסף להוצאות הנסיעה... מה עשה הבחור, התחזק באמונה ובביטחון שבוודאי אותו בורא הדואג לכל מחסורו ידאג לו גם להוצאות הדרך, והבין שמחובת ההשתדלות עליו לעשות ככל אשר יש לאל ידו עשות, והחל ללכת ברגליו עד תחנת הרכבת הרחוקה מתוך בטחון מוחלט בה' שיזמין לו הוצאות הדרך (שהרי הליכה זו איננה כרוכה בהוצאת ממון, אלא בדרך מייגעת במשך כמה ימים). ויהי בהגיעו לתחנת הרכבת - כמה שעות לפני זמן יציאת הרכבת (שיצאה משם פעם בשבוע) התיישב על אחד הספסלים דשם ושקע ב'גמרא' אשר בידו משל יושב בבית המדרש - שהרי את שלו כבר עשה בהליכתו עד לתחנת הרכבת, כעבור זמן מה ניגש אליו יהודי ששמח לפגוש יהודי נוסף בין גויי הארצות, והציע לו לעלות עמו יחדיו מעתה על הרכבת וכך יוכלו לתפוס מקום בקרן זווית - מתוך היבדלות מהגויים הרבים הנוסעים ברכבת, גם יהא בידם לנצל את ימי הנסיעה הארוכים להשתעשע יחד בדברי תורה. ענה לו הבחור שאכן, עז חפצו לעלות על הרכבת, אלא שהוא עדיין לא קנה כרטיס. אמר לו האיש, נו, לך נא בזריזות וקנה כרטיס, ענה לו הבחור שיש לו בעיה קטנה... שאין לו כסף לקניית הכרטיס. תמה האיש עד מאד, אם כן, מדוע באת עד הנה, מדוע שירכת רגלך שלוש ימים אם אין בידך מעות, מהיכן חשבת שתשיג ידך כרטיס העולה הון רב. ענהו הבחור בתמימות, בטוח אני באבי שבשמיים, שימציא בידי דרך עד לביתי, את ה'השתדלות' עשיתי - כי באתי עד הנה ברגלי, וה' הטוב שהוא 'בעל היכולת' יגמור בעדי במה שאין ביכולתי... לגלג עליו אותו אדם - מה ביטחון, איזה ביטחון, אם אין בידך די מעות לקנות כרטיס היה לך להשאר בישיבה ולא לעשות שטויות כאלו - ללכת רגלי ג' ימים, כי לרכבת מגיעים עם מעות לקנות כרטיס, לא עם ביטחון. כי עם ביטחון א"א לקנות כרטיס, נפרד ממנו האיש מתוך זלזול ולגלוג, קנה כרטיס ועלה לרכבת.

כעבור כמה שעות זמן הנסיעה מתקרר ובא, כל ההמון כבר עלו על הרכבת, והבחור עדיין יושב ובוטח בה'... הקטר (נהג) התחיל כבר לצפצף ולקרוא בצפצוף ראשון המבשר שבעוד חמש דקות הוא מפליג לדרכו, והבחור עדיין יושב רגוע שלם בבטחונו, והנה נשמע הצפצוף השני המבשר שבעוד שתי דקות הרכבת נוסעת מהמקום... לפתע הגיע יהודי שרץ במהירות שלא לאחר את הרכבת ברגע האחרון, ובעברו בסמוך אל הבחור, שאל אותו מדוע אינך עולה, אם מחמת חסרון המעות, אני אשלם עבורך, עלה גם אתה בזריזות על הרכבת, והוציא מכיסו מעות וקנה

אי אפשר לעולל דבר אם לא שכבר הכריזו כך בשמים ממעל"י.
 יח. ואחר כך כתיב (שם פ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו'. יש רמז מוסר בכאן, על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה, יאמר 'אם ירצה השם' או 'בעזרת השם'.
 וכן כתב השל"ה הק' (בהעלותך דרך חיים תוכחת מוסר יב) 'על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו' (במדבר ט

בהם שני כרטיסים, ומיד עלו שניהם על הרכבת, כעלותם נשמע הצפצוף השלישי והרכבת הפליגה לדרכה. הבחור הודה מקרב לבו לנדיב הגדול והדגול, תוך כדי שבח ושירה לאדון הכל אשר הראה בחוש את רוב רחמיו וחסדיו המגולים באופן נפלא.

כשנכנסו לחפש מקום ישיבה ברכבת המלאה בנוסעים מצא את היהודי הנ"ל שתמה לראותו ברכבת, סיפר לו הבחור את נפלאות ה' וחסדיו כי 'אשרי אדם בוטח בו', כאשר ממש ברגע האחרון הגיע יהודי ששילם עבורו, עתה הראית לדעת כי ה' הוא האלוקים, והוא עוזר מושיע ומגן לכל החוסים בו, כנאמר במדרש כל הבוטח בשמי - אני מצילו (מדרש שוח"ט תהלים לא). ענה לו אותו טיפש - שוטה שבעולם... האיך אתה אומר שזה בזכות הביטחון בה', הרי בעצמך אמרת שממש ברגע האחרון הגיע אותו יהודי ששילם עבורך, ובכן הגע בעצמך אם הוא היה מאחר ברגע אחד, הרי היית נשאר בתחנת הרכבת בודד ועצוב בלי יכולת להגיע לביתך, אם כן כיצד תאמר 'ביטחון', כיצד לקחת סיכון כזה בשעה שאיחור קטן של אותו יהודי היה משאירך לפני שוקת שבורה... הרי פשיטא, שמיותר בכלל להפריך את טענתו האווילית הנסתרת מאליה של אותו שוטה גאה...

כיו"ב, מציינו גבי לבן, הנהגתו כאותו שוטה גאה, בבואו ליעקב ואומר לו ברוממות רוחו - האמת, כי יש לאל ידי לעשות עמכם רע - דע לך יעקב, יש בידי כח ויכולת לרצחך נפש אותך ואת כל משפחתך בזה הרגע ללא שתוכלו כלל להתנגד. אבל יש לי בעיה 'קטנה' ומציקה 'אלוקי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע', בדיוק אתמול בלילה התגלה אלי האלוקים בחלום הלילה והזהירני שלא לעשות לך כל רע. איי... איי... מעולם לא היה לי כזה חזיון אלוקי, ובדיוק אתמול זה קרה, דע לך יעקב, אם הרבש"ע היה מגיע אלי היום בלילה, אם הוא היה מאחר בלילה אחד, כבר לא היית בין החיים. הוא הגיע ממש בשניה האחרונה (ברגע האפס)... זהו לבן שביקש לעקור את הכל, גם לאחר גילוי אלוקי בחזיון לילה המעמידו על מקומו ומונע ממנו הריגת בני משפחתו הקרובים, לא זו מ'כחי ועוצם ידי', ובשטותו כי רבה מתגאה כאילו עוד יש לאל ידו לעשות משהו נגד רצון ה'.

יח. ומביא שם מעשה באחד מחסידי הרה"ק ה'תורת חיים' מקאסוב זי"ע שקיבל ממנו ברכת פרידה לקראת יציאתו לדרך ביום ה' פרשת ויצא, ואמר החסיד כי במשך מסעו יש בדעתו לשבות בפרשת וישלח ב'זאבלטוב', אמר לו הרבי בלשון שאלה 'וכי נראה לך שתשבות בזאבלטוב בשבת וישלח'... החסיד לא הבין למה רומזים דברי רבו. למעשה, התעכב החסיד בדרך, ולא עלתה בידו להגיע לזאבלטוב לקראת שבת וישלח, אלא שב לשבות שבתו בקאסוב. בהגיעו לשם שאל את רבו, אם ידע הרבי שלא יסתייע בידי להגיע לזאבלטוב מדוע לא עצרני מלצאת לדרכי, אמר לו הרבי, לא נביא אנכי ולא בן נביא, אלא דבפרשתן כתיב 'וידר יעקב נדר לאמר', ומהו 'לאמר', אלא שיעקב נדר לאמר בכל ענין 'אם ירצה השם', ומכיוון שלא אמרת אם ירצה השם אהיה בזאבלטוב הבנתי שמן השמים יעכבוך.

כעין זה הובא גם ב'אוצר המדרשים', מעשה באדם עשיר שהיה נדיב לב ובעל צדקה, אך לבו לא היה שלם באמונה ובהשגחה פרטית, בלבבו סבר תמיד כי את כל עושרו רכש בכוחו ובעוצם ידו, פעם יצא ליום השוק על מנת לקנות שוורים, בדרך פגע בו אליהו הנביא שנראה כסוחר, שאלו אליהו, להיכן אתה הולך, אמר לו, לשוק אני הולך לקנות שוורים, אמר לו אליהו, אמור 'אם ירצה השם', או אם יגזור ה' יתברך, השיב לו הסוחר, הרי המעות בכיסי והדבר תלוי אך ורק ברצוני, השיבו אליהו, אם כך אתה אומר לא תצליח.

ואכן, כאשר המשיך הסוחר בדרכו נפל כיס המעות מאמתחתו בלא שהרגיש בכך, ראה אליהו את הכיס, והניחו על סלע בלב יער במקום שאין בני אדם עוברים שם. הסוחר הגיע לשוק, ולאחר יגיעה רבה מצא שוורים מובחרים, וכאשר רצה לשלם עבורם הבחין שהמעות אבדו לו, וחזר לביתו בפחי נפש, אחרי זמן מה נטל שוב מעות, ויצא מביתו אל השוק לקנות שוורים, הפעם בא אליו אליהו בדמות זקן וחזר על שאלתו כבפעם הקודמת.

אם ירצה'. וכשבא למקום החניה או יחזור ויתן שבת, ויאמר 'הנה בעזרת השם יתברך באתי הנה, ובדעתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה'. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו. עב"ל"ט.

לית אני מובד סברי מן בריי - לא יאבד בטחונו אף מתוך החשיכה בפרשתן (כה י), 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ובמדרש (בר"ר סח ב), בשעה שהלך יעקב חרנה במצוות אביו לישא לו אשה, ובא אליפו בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לוי, אז אמר יעקב 'שיר

כשראה שעדיין אינו אומר מה שלמדו, אמר לו שנית, אמור אם ירצה ה' או אם יגזור ה', כיון שהסוחר לא שעה לדבריו גם בפעם הזאת הפיל עליו אליהו תרדמה, כשנרדם נטל ממנו את כיס המעות והניחו אצל הכיס הראשון במעבה היער, כאשר הקיץ הסוחר משנתו וראה שהכסף נגנב ממנו שב לביתו בצער רב, בהתבוננו בשני המקרים שקרו לו הגיע למסקנה כי בודאי יד ה' בדבר, והעונש הגיע לו מאחר שלא שמע לאלהיו שלימד אותו להאמין בהשגחת הבורא יתברך, מיד קיבל על עצמו שמאותו יום ואילך יאמר אם ירצה השם על כל דבר שירצה לעשות. כאשר יצא בפעם השלישית אל השוק נגלה אליו אליהו הנביא בדמות נער עני המבקש עבודה שאלו אליהו להיכן אתה הולך, אמר לו הנני הולך לשוק לקנות שוורים אם ירצה השם, בירכו אליהו בברכת הצלחה, וביקשו שאם יזדקק לעזרה בהנהגת השוורים יקרא לו, אמר לו הסוחר אם אך יעזור לי ה' יתברך שאקנה שוורים אשכור אותך לעזור לי. הצליח הסוחר בדרכו ומצא שוורים מובחרים בזול, ושכר את הנער להנהיגם, בדרכם הביתה ברחו לפתע השוורים לתוך היער, רדף הסוחר אחריהם עד שלפתע נעצרו ליד סלע ועליו מצא מונחים שני הכיסים שאבדו לו, שמח הסוחר והודה לה', והמשיך בדרכו עם הנער והשוורים, וכאשר הגיע לביתו נעלם לפתע הנער אז הבין הסוחר כי יד ההשגחה העליונה היתה בכל אשר אירע לו (הובא גם בקיצור בחדרי בטן להגה"ק החיד"א ז"ע).

ובספר 'שופריה דיוסף' (להרב רבי יוסף אדהאן, חי לפני כ-2500 שנה, עמו' תלז) הביא מעשה בשני שכנים שהיו יוצאים השדה בעת הקציר לשמור על החיטים משעת קצירתם מגשם וכדו', השכן הראשון ניגש למרן רבי יעקב בירדוגו ז"ע (זקנו של המחבר הנ"ל) ואמר לו, אדוני הרב, אם ירצה השם הנני יוצא לשדה כבכל שנה בעת הקציר, ברכני שאצליח בדרכי, בירכו הרב ופטרו לשלום. לאחריו נכנס השכן השני ואמר אני יוצא השדה לשמירת החיטים, סירב הרב מלברכו... חזר הלה לביתו ולא אבה לצאת השדה, אחר שלא קיבל את ברכת הרב, אלא שבני משפחתו דחקו בו, על כן יצא לשדה, כשחזרו השנים מן השדה שמרו כהרגלם על החיטה שלא תחמיץ, והנה, כל מי שקנה מהשני לא הצליח - לאחד ירד הגשם עליהם בעודם חיטים, ולמשנהו אחר אפיית המצות... קרא לו הרב והכריחו לגלות מה עשה, והודה שבאמת בעוד החיטה בביתו ירד עליהם גשם, אלא שהוא ייבש אותם ומכרם כלא היה, חייב אותו הרב להשיב לקונים את כספם... כראות המוכר כי כך עלתה בידו, שטח את תמיהתו לפני הרב, הן על מה שלא בירכו לשלום בצאתו לדרך, והן על מה שאירע לו עתה כך. ענה לו הרב, השכן פנה אלי מתחילה בשם השם - אם ירצה השם, לכן ברכתיו, אבל אתה לא פנית לעזרת ה', שהוא מקור הברכות, לכן אירע אותך כל זאת...

סיפר הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל ששמע מהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, כי בשנת תרפ"ה כשהכין ה'חפץ חיים' את עצמו לעלות לארה"ק, נשא מדברותיו אל קהל הקודש בראדיון, ונפרד מהקהל לקראת נסיעתו לארה"ק. אחרי שסיים את דרשתו ניגש אליו אחד מהבעלי בתים ושאלו בתמימות, מדוע כשדיבר רבינו על הנסיעה לא אמר 'אם ירצה השם'. ולבסוף, והנה פלא, מיד במוצאי שב"ק נחלתה פתאום הרבנית של החפץ חיים וכל הנסיעה התבטלה. (והוסיף ר' יחזקאל, כי מן הסתם תביעה כזאת היא דווקא מאדם גדול כהפץ חיים... אבל יש בו גם לימוד לדידן).

יט. הנה מנהג העולם כשרוצים להתנות בין איש לרעהו איזה ענין באופן שלא ישתמע לשני פנים, ושלא יחזרו בהם שני הצדדים, אומרים זה לזה 'ברחל בתך הקטנה', ולכאורה דבר פלא הוא, כי הרי יעקב אבינו - הראשון שהתנה 'ברחל בתך הקטנה', ולא עלתה בידו, כי לבן רימהו בכל מיני רמאויות, וי"ל כי ישראל עם קדושים רוצים לרמוז שכל 'המתנה' יזכור היטב, שעם כל 'תנאיו' עדיין אינו מובטח שסוף דבר יהיה כרצונו, כמו שבאמת אירע לירחל בתך הקטנה הראשון, אלא אין הדבר תלוי אלא ביד ה'.

כ. הגה"ק ה'סטריפלער' ז"ע היה אומר, שאף הפחות שבפחותים נשפע לטובה משהייתו בסביבתם של תלמידי חכמים וצדיקים, דהנה ברש"י (כט יא) הביא שעשו שלח את בנו אליפו לרדוף אחרי יעקב אבינו ולהורגו, וכאשר השיגו התחנן יעקב לפניו שלא ישפוך דמו, וכדי שלא יפר דברי אביו הציע לו ליטול את ממונו, ובזה ייחשב כמי

שלא יתנו למאורעות חייהם אף אם הם קשים ח"ו להפיל אותם ברשת הייאוש, ויעמדו איתן בכל עז ותעצומות שלא לאבד אמונתם ובטחונם, אדרבה, יאמר כל אחד לעצמו לית אנא מובד סברי מן בריי... לית אנא מובד סברי מן בריי...כא וע"י התחזקותם באמונה ובטחון בה' יזכו להארת פנים ממעל^{כב} ולישועתם השלימה.

למעלות אשא עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי, אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה 'ויקח העבד עשרה גמלים'... ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד. חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלום לית אנא מובד סברי מן בריי (כמי שנוער בעצמו וכי ח"ו אבוא לידי כך - לאבד את בטחוני מבוראי, חלילה לי מעשות כן) - עזרי מעם ה'. וללמד את כל בני ישראל לדורותיהם

שקיים 'מצוות אביו' שהרי 'עני חשוב כמת' (נדרים סד:), וכן עשה. והנה לפי סברת המון העם ודעת בעלי בתים קשה לקבל פשרה זו, שהרי אדם חי ונושם אינו נקרא מת אף אם הוא עני ואביון, ובע"כ צריך לומר שמתוך שהיו מצוי בבית יצחק אבי אביו נקלטו במוחו גם 'סברות' כאלו, וקיבל את דברי יעקב ולא הרגו.

כא. איתא במדרש (בר"ר סח י) על הפסוק (כח יא) ויפגע במקום, 'בקש לעבור נעשה לו כל העולם כולו כמין כותל לפניו. כי בא השמש - רבנן אמרי כיבה השמש, מלמד שהשקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה... משל לאוהבו של מלך שבא אצלו לפרקים, אמר המלך, כבו את הנרות, כבו הפנסין, שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצנעה, כך השקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב בצנעה'. פירוש, כראות יעקב שלהיכן שיפנה 'כותל' כנגדו (ער טאפט א וואנט) והיה נראה כי ה' 'כיבה' את אור השמש והחשיך את כל העולם סביבו, התחזק באמונתו מתוך ידיעה ברורה שאדרבה אין כאן לא חושך ולא הסתרה, כי אם ההארה והתקרבות, שהקב"ה מבקש לדבר עמו בצניעה, ודייקא בזמן זה משפיע עליו כל טוב. ולכן, תיקן יעקב תפילת ערבית (ברכות כו:), להורות לבני ישראל לדורות עולם שבכל עת ועונה ואף בעת ערבוניא - ששקעה השמש והחושך יכסה ארץ, יתפלל ויתקרב אל ה', באמונה שהכל לטובה להאיר לו, ולא יאמר אין השי"ת חפץ בי ובתפילתי. כי דייקא בעת כזאת הקב"ה קורא לו - שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצנעה, וגדול כוחה של תפילה מתוך אמונה השלימה להוציא את האדם מכל מיצר ומצוק להנחילו רוב רווח.

וכבר ביאר הרה"ק הבית ישראל זי"ע התגלות הקב"ה בחלום ליעקב, שהוא על דרך שמצינו ביחזקאל שראה מראות אלוקים וכל מעשה המרכבה דווקא בבבל, כדי לחזק אמונתם של ישראל שהקב"ה לא עזבם אלא 'למענכם שולחתי בבלה' (ישעיה מג יד), וכמבואר באריכות בזוה"ק (ח"ב ב:), כך מטעם זה נגלה הקב"ה ליעקב דווקא בצאתו לחרן בתחילת הליכתו לגלות אצל לבן, להראות לו שהוא נמצא עימו גם בשעה קשה זו ולעולם לא יעזבנו. הנה איתא בגמ' (סנהדרין ד:) על הכתוב בפרשת התפילין 'לטוטפות' - שצריך להכניס ארבע פרשיות בתפילין, שכן 'טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים', ולכאורה תמוה, מה ראה הכתוב ללמד על ד' פרשיות בלשונות נכרים, ומה 'לטט' ו'לאפריקי' עם התפילין. ומבארים בשם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע שהלא כל עניינם של תפילין הוא להורות על ייחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם, ועל כן נקט הכתוב לשונות אלו ללמד שגם אם נמצא בטט ובאפריקי עדיין יש לו שייכות אל הקב"ה, ואין הדברים אמורים דווקא אם גופו נמצא בקצה השמים.. אלא בעיקר אם נדמה לו שברוחו ובנשמתו הוא מרוחק עד טט ואפריקי גם 'שם' הקב"ה עמו וקשור אליו.

כב. אדרבה, ידע כי ה'אורה' והטובה נמדדים לפי קרבתו אל ה', ובמקום החשכות כש'הנה ה' ניצב עליו' הרי ששם הוא המקום המכובד והטוב. וכעין ביאורו של הרה"ק המהרי"ץ דושינסקיא זי"ע בפרשת דכתיב (כח יג) 'והנה ה' ניצב עליו... והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', ולכאורה צ"ב, דהיה לו לומר להיפך 'יורדים ועולים' - שהרי תחילה ירדו המלאכים מן השמים לארץ ובדרך חזרתם עלו השמימה. ומבאר בדרך משל למי שנכנס ל'בית חתנות' וראה שה'חתן' והמחותנים יושבים יחדיו על שולחן פלוני במקום פלוני, נענה ה'אורח' ואמר, מדוע לא ישבו החתן ושושביניו ב'מזרח' כי ביום האתמול הייתי כאן על שמחת נישואין ושם ישבו החתן ושושביניו... מילאו הקהל פיהם בשחוק, ואמרו לו, אך דברי שטות דיבר מע"כ, כי אכן ה'מזרח' נקבע לפי מקום ישיבתו של החתן ולא להיפך... וזה היום שהחתן יושב כאן הרי כאן הוא ה'מזרח' וכאן הוא חשיבותו של מקום... והנמשל כי אכן, בכל יום ויום נחשבת ההליכה לשמים כעליה, שהרי שם כביכול מקום מושבו של הקב"ה ולשם 'עולים' ולהיפך - היציאה משם היא 'ירידה', אבל בזו העת ש'הנה ה' ניצב עליו' א"כ עיקר החשיבות הוא בזה העולם וההליכה מן השמים לארץ נחשבת כ'עולים' והחזרה כ'יורדים'...

ממון או בענייני רפואה ל"ע בבנים ובצער גידולם וכו' בזיוזונים וכו"ב - חיוקן ואימצו - אל ירך לבבכם, בטחו בה' עדי עד, ובזכות זה התיצבו וראו את ישועת ה', כי גדול ה' ובקרוב יוציאכם ממצר וצוקה^ג.

ועיני לאה רכות - כוח התפילה לבקוע רקיעים

בפרשתן (ל ה), 'ותאמר רחל נפתולי אלוקים נפתלתי עם אחותי', רמזו בה הרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ליקוטי שושנה ד"ה שירו) לענין התפילה, כמו שכאן אמרה 'נפתלתי עם אחותי' והכוונה שנתחברתי עם אחותי לזכות לבנים. כך לדידן, 'תפילה' הוא מלשון

הרה"ק רבי יעקב אריה מראדו'מין זי"ע (דברי אביב ויצא) מבאר מהו הלשון 'מוזב סברי' ומה אבידה שייך בזה. כי באמת האמונה והבטחון נטועים עמוק עמוק בלב כל איש ואיש מבני ישראל, אלא שעליו לגלותם להוציאם מפנימיות לבו ללכת בדרכיה בפועל ממש, והעיקר, להזהר שלא תאבד ממנו זאת האמונה. על כן, משראה יעקב אבינו כי מנסים אותו מן השמים בהסתר פנים הכריז בקול גדול לית אני מוזבד סברי מן בריי - לא אתן לנסינות אלו לאבד ממני את אוצרי היקר - האמונה הפשוטה והבטחון בה' האלוקים. וכן ייאמר לנו בניו של יעקב אבינו - בבוא עלינו ח"ו נסינות קושי והסתר פנים, בהפסד

במה דברים אמורים, בכל עת שהאדם מרגיש כמרוחק ידע כי ה' שוכן אז בקרבו, ואין קרוב כקרבתו בשעה זו, וכביכול שם הוא השמים (ולשם נחשב 'עולים') ומה לו להיעצב אל לבו - הרי הוא עומד במקום הטוב.

בדרך זו פירשו בנוסח ברכת 'השכיבנו' שבתפילת ערבית, 'השכיבנו אבינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים טובים ולשלום' (ויש בזה כמה נוסחאות וגירסאות), וצריך ביאור מדוע שינה בלשונו לומר על שכיבה 'אבינו' ועל 'קימה' 'מלכנו', אלא ביאורו, שהשכיבה שזמנה בערב לעת חשכה, והוא מרמז לזמני החשיכה והקושי, על האדם לדעת שאז הקב"ה קרוב אליו ביותר, כקרבת 'אב' לבן, אבל בעת הקימה - בבוקר, בעת זריחת שמש ההצלחה, ומרמז למי שזוכה לחסדים מגולים, כדכתיב (תהילים צב ג) 'להגיד בבקר חסדך', אז קרבת הקב"ה אליו רק באופן של 'מלכנו', ולא בקרבה יתירה כאב עם בנו.

בספר 'ש"ך' על התורה (ד"ה והנה) מביא לשון המדרש (עיי' ב"ר פס"ט ג) על מה שנאמר 'והנה ה' נצב עליו', משל למלך שראה עני בן טובים שוכב בדרך בשדה והיה מגין עליו ושומרו מחיות רעות, כן הקב"ה שמר יעקב מעשו ולבן, ונתן רמז בדבר, כי ה' נצב עליו ר"ת 'עני' (כי תיבת ה' כתובה בשם הוי"ה ומתחלת באות יו"ד), ללמדנו על מעלת ה'עני' שהקב"ה מתקרב אליו ביותר והוא ניצב עליו, ו'עני' זה אינו דווקא עני במעות, אלא בכל ענין שהוא, הנצרך ויש לו 'מחסור' בדבר נחשב עני לגבי זה.

הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שאל פעם את בנו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע בילדותו, אם היה 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' מדוע לא עלה יעקב עליו עד שמי רום, אמר לו ה'פני מנחם' הרי היה זה רק חלום, חזר אביו ושאלו, אף בחלום היה לו לעלות השמימה, תירץ ה'פני מנחם' מה היה לו לעלות השמימה, הרי באותה שעה היה 'והנה ה' ניצב עליו', ואם הקב"ה עמו מה לו לחפש ולטפס לשמים, ונהנה ה'אמרי אמת' מאד מתשובתו (ליקוטי יהודה בפרשתן עמ' ד"ש, עיי"ש). אף לדידן ייאמר - מה לך להתאונן כי הנך עומד בשפל המדרגה, ומהלך אתה לחפש את הבורא הנה והנה, דע לך כי ה' ניצב בסמוך אליך פנה אליו ותמצא נחת.

כג. כי העיקר - לחיות באמונה זו באמת ולא המדרש עיקר אלא המעשה. ידוע דבר המעשה שפעם נתפס אריסטו - אחד מגדולי הפילוסופים במעשים בהמיים הנוגדים לגמרי ל'דרשותיו' שעל האדם להיות בעל 'דרך ארץ' וזהיר בהליכותיו בענייני אכילה ושתיה וכו"ב. מששטחו תלמידיו תמיהתם בפניו, נענה ואמר 'כשאריסטו אוכל הוא איננו אריסטו...' וכי 'פיתוגרס' (פילוסוף שיסד יסודות גדולים בחכמת ההנדסה) צריך להיות 'משולש' בעל ג' קצוות.. והיינו שהגוי הוא וחכמתו תרתי נינהו, ואין לחכמת האדם כל שייכות למהותו. לא כן נחלת עבדי ה', כי כל שיחם ושיגם בענייני אמונה וביטחון ושאר ענייני עבודת ה' להחדיר את הדברים בלבם ונפשם (עיי' שם משמואל חנוכה תרע"א).

וכבר אמר הרה"ק מסאטמאר זי"ע שזו דרכו של לבן לומר 'ואלוקי אביכם אמר אלי לאמור השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע' (לא כד), כלומר שאכן כך שמעתי אתמול, אבל מה נוגעים הדברים לגבי היום, אין הדברים אמורים למעשה להיום... זו דרכו של לבן, אבל דרך הישר הוא כלישנא דקרא 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום'...

באר הפרשה - פרשת ויצא

בתך הקמנה' (וגם ידעה היטב שאביה לבן הפץ ביותר לחתנא דבי נשיאה כ'עשו' - מין במינו), ועב"ז לא אמרה לאה נואש, והמשיכה להתפלל, עד אשר 'ועיני לאה רכות' מבכי ותחנונים, ואכן לבסוף פעלה בתפילותיה ועשה לבן את מה שעשה, ותפילתה נתמלאה בשלימות, וכמו שאמרו חז"ל (מדרש שם) 'אמר רבינא קשה (מלשון חוק) הוא התפילה שביטלה את הנזירה ולא עוד אלא שקדמתה לאה לאחותה', והקימה רוב מנין ובנין של שבטי י-ה^י.

לעולם ירבה אדם בתפילה^י, וכבר איתא במדרש (ילקו"ש, וישלח רמז קלג) אמר ר' חנן כל מי שהוא יודע לחשב כמה נסוכין נסך אבינו יעקב בבית אל יודע לחשב את מי טבריא, כלומר, שיעקב הרבה כל כך בניסוך נסכים, עד שרק היודע למנות טיפות המים

התקשרות וחיבור, וזהו מהותה של תפילה שעל ידה ניתן להתחבר ולהתקרב אליו יתברך.

ואכן, פרשה זו יפה נדרשת בגודל כחה של 'תפילה^י', לשנות את הנגזר^י, דאיתא בגמרא (ב"ב קגג.) 'שהיו הבריות אומרים שני בנים יש לה לרבקה ושני בנות יש לו ללבן גדולה לגדול וקטנה לקטן', עוד מובא במדרשי חז"ל (תנחומא הקדום ויצא יב) שכשילדה רבקה את יעקב ועשו נולדו ללבן שתי בנותיו לאה ורחל, ושלחו אגרות ביניהן ועשו 'אירוסין' בין עשו ללאה, ובין יעקב ורחל (אלא שעשו לא רצה והלך לישא את מחלת), והיינו, שבאמת הייתה לאה זיווגו של עשו, ולא עוד, אלא שכבר ראתה איך שיעקב אבינו בא ב'דין ודברים' עם אביה וגמר בתנאי מפורש 'אעבדך שבע שנים ברחל

כד. בפרשתן כתיב (כח יא) 'ויפגע במקום', וברש"י, ורבותינו פירשו, לשון תפילה, כמו 'ואל תפגע בי' (ירמיה ז טז), וכן אמרו חז"ל 'אין פגיעה אלא תפלה' (ברכות כו:). ופירש הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע (אהל יששכר וואלבארז, ויצא) שעל האדם להיות 'פעגע' (נדוניק' בלשוננו) בתפלתו, שיעתיר ויפציר בתחינות ובקשות, עד שישבר ויפרוץ את כל החומות המפסיקות בין ישראל לאביהם שבשמים, וכך אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לבתו 'דער רבש"ע איז א טאטע וואס האט ליב אז מ'נודז'עט איהם' (הקב"ה הוא אב רחמן, החפץ שבניו לא יניחו לו, אלא יעתירו ויפצירו בו שוב ושוב). כה. יפה כח התפילה בכל עת, אלא שיש זמנים ואופנים בהם יש רצון העליון במיוחד לקבלת תפילות ותחנונים, וכדמצינו ב'בעל הטורים' בפרשתן, בפסוק 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר' (כח טז) - 'סופי תיבות' צבור, לומר לך שאין תפילתו של אדם נשמעת אלא בציבור'. וכן כתב בספה"ק 'מגלה עמוקות' (ד"ה או והנה באר), והוסיף ש'צבור' הוא בגימטריא 'רחמים' (298), לרמז על התעוררות הרחמים בעת תפילת הצבור. ובזה מפרש כל לשון הפסוק 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', ר"ל, אכן יש ה' במקום הזה - היינו כשמתפלל בצבור אז יש בלי ספק ה' שהוא מקור הרחמים, אבל ואנכי - כשאני בעצמי מתפלל לא ידעתי אם יש ה', כי תפילת היחיד זקוקה לעת רצון.

עוד כתב 'בעל הטורים' בפרשתן (שם יז-יח) 'וזה שער השמים' וסמיך ליה 'וישכם' - 'לומר שבעלות השחר פותחין שערי שמים, והוא זמן טוב לתפילה'.

כו. יש מרמזים, מדוע 'ועיני לאה רכות' - ואילו לרחל אחותה נאמר 'מנעי קולך מבכי'... אלא שבכיייתה של לאה היה על בניית בית נאמן בישראל, בית שמגדלים בו בנים צדיקים, בכיה זו חשובה למאד, עד שלא רצה הקב"ה לומר לה 'מנעי קולך מבכי'...

כז. כה אמר הרה"ק מרוזין זי"ע (עירין קדישין השלם הפטרת פר' וירא), כי הנה מדרך בני אדם לזלזל בתפילותיהם, באמרם שמאחר שאינם מתפללים ב'איתערוותא דליבא' - מתוך התעוררות הלב, אלא הם רק מן השפה ולחוץ, א"כ אין ערך לתפילותיהם, ומה להם להתפלל, אולם האמת, שתפילה אחת בכוונה הראויה הבוקעת מקירות הלב מעלה היא למרומים את כל אותם התפילות שלא היו כ"כ כראוי (עיי' כיו"ב בזוהר הק' פרשת ויקהל רמח:). משל למה הדבר דומה לשורות קרונות הרכבת (באן) העומדים בזה אחר זה, ואין בידם לזוז אפילו פסיעה קטנה, אך אם יחברו אליהם את ה'קטר' הרי בכח הקיטור האצור בתוכו 'יסחוב' אחריו כל הקרונות אחריו, אף שאין בהם כח עצמי לנסוע. ובזה ביאר מה שאמר אלישע לאשת עובדיה 'לכי שאלי לך כלים מן החוץ וכו' כלים רְקִים אל תמעיטי וכו', ויצקת על כל הכלים האלה והמלא תסיעי' (מלכים ב' ג ד-ה), שנרמז כאן על כל התפילות 'הריקות' מהתעוררות הלב, שאל תמעיטי מ'כלים' רְקִים - אל תמעטו גם בתפילות כאלו, אלא השתדלו והרבו תחינה ובקשה, כי המלא - תפילה אחת 'מלאה', תסיעי, 'תסיע' ותעלה עמה את כל אותם הכלים הריקים.

ש'נמשיך (בכל לילה ולילה) לשפוך את נפשי ולבני בתפילות ובהודאה כעד עכשיו, על כן נתן לו לרדוף אחרי, בכדי שלא אסיה דעתי מתפילה בכל גווני, ולכן אמרו חז"ל (בר"ר שם, וכן פ"א) 'וישכב במקום שהוא' - כאן שכב אבל כל כ' שנה שעמד בבית לבן לא שכב, אלא היה אומר פרקי תהילים בתפילה והודאה ל"צור כל העולמים.

ובאמת, אי אפשר להשיג דבר בעולם מבלתי כוח התפילה, ואף השפע המיועד לאדם לא יגיע אליו ללא התפילה²², וכך איתא ב'אור החיים' הקדוש זי"ע עה"פ (ל כב) 'ויזכור אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים', מניד הכתוב שהגם שעלה זכרונה לפניו לטובה

שבים כנרת יכול למנות את הנסכים, ופרשו בספה"ק ש'נסכים' אלו הם דמעות עיניו ששפך לרוב.

איתא במדרש (בר"ר ע"א) בשעה שהשיג לבן את יעקב אמר יעקב 'פרקי תהלים', דכתיב (תהילים כב ד) 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל', ומבאר בספר 'גשר החיים' (ה"א פ"ל ע"א שט"ו בהערה), כי כשברח יעקב מלבן, ושמע שה' אמר לו 'השמר לך מדבר אל יעקב מטוב ועד רע' (לא כד), התבונן יעקב אם כבר נגלה אליו הקב"ה, מדוע הוזהרו רק שלא יגע בי לרעה, ואילו את הרדיפה אחרי לא אסר עליו, אלא וודאי - שהקב"ה יושב ומצפה לתהילות ולתפילות של ישראל - שלי,

כח. בענין ההודאה, כן ביאר הגה"ק ה'מהר"ם שיק' זי"ע (בפרשתו) על הפסוק (כט לה) 'הפעם אודה את ה' ותקרא שמו יהודה', וז"ל. האיש המכיר הטובה באמת לא די בתת תודה על הטוב פעם אחת, אך תמיד הטובה חרות על לבו, ועל כן מצאנו האבות קראו שמות למקומות על ענין המאורע למען יזכר תמיד הטוב אשר אשר ה' עשה עמם למען גם דוד אחרון יקראו בשמם ויודו לה' על הטוב כמצווה עלינו 'ברוך שעשה נסים לאבותינו'. ועל כן הצדקת לאה היתה ג"כ עושה לה סימנים שלא תשכח מצות ה', דהיינו להודות לה' תמיד על טובתו, וכאשר בא לה בן רביעי ונטלה יותר על חלקה ורצתה שלא תשכח להודות לה' על הטוב שהטיב עמה הקב"ה, ואמרה בעצמה וכי אחר כל החסדים האלו די לי אם אודה את ה' אך הפעם, הלא ראוי לי להודות ולהלל לשמו יתברך - תמיד תהלתו בפני, בלי הפסק, על כן קראה שמו יהודה כדי שיהי' לה למזכרת אהבה יתירה לה' ותמיד בהעלותה על פיה שם בנה יהיו לנגד עיני גמולות וטובות שלו, זה שאמרה לאה הפעם אודה את ה' בלשון שאלה, וכי די לי רק בפעם אחת להודות לה'... לא יאות לי למיעבד הכי, עלי להתמיד בתהילה ולהודות להקב"ה בכל עת על כן קראה שמו יהודה המורה על התודה תמיד.

מעניין לעניין באותו עניין, הנה כתיב בפרשתו (ל כג) שבשעה שנולד יוסף אמרה רחל 'אסף אלוקים את חרפתי', ופירש רש"י, 'כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו, מי שבר כלי זה בנק, מי אכל תאנים אלו בנק', וכבר הקשו בה רבים, וכי לעת כזאת שילדה בנה בכורה לאחר שנות ציפייה וייחול באופו כה קשה שהביא אותה לאמר - 'ואם אין מתה אנכי', האם עתה הזמן מתאים להודות על ענין קטן כזה, שיכולה לתלות את הסרחון בבנה', אלא, כלל גדול ב'הלכות הודאה' שנינו כאן, על המודה להודות להשי"ת על כל דבר 'קטן כגדול', ואפילו על דברים קטנים ביותר שנראה שאין להם חשיבות וערך, גם עליהם יש להודות, כי אסור לכפור בשום טובה וחסד אשר עושה עמנו הקב"ה.

ענין זה הוכיח ה'אלטער' (הסבא) מסלאבודקא זי"ע מדברי הגמ' (ברכות נט:) שבשעת ירידת גשמים צריך לברך ולומר 'מודים אנחנו לך על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו', והיינו שאין די בהודאה על ירידת הגשמים בכללות, אלא כל טיפת גשם מתנת חינום היא מאת הבורא ית"ש וצריך להודות עליה בפני עצמו, אפילו שלכאורה יש לבעל דין לחלוק ולהקשות, מה ערך ותועלת יש לטיפה אחת... אעפ"כ עלינו להכיר בחסדי המקום ב"ה הגומל חסדים טובים לעמו ישראל.

כט. כבר אמרו להמשיל את הדבר לנהוג ב'עולם הזה', שאף העשיר הגדול ביותר אשר לו הון רב עד אין מספר טמונים ושמורים עבורו בבנק, אפילו הכי לא יוכל להוציא לעצמו אפילו שווה פרוטה כי אם על ידי טשעק (צ"ק) וכדו', כך נמי בשמים ממעל יש כביכול באנק של כל מיני ברכה ושפע - התלויים בזכויותיו של אדם - תורה מצוות ומעשים טובים, אך עדיין אי אפשר להוציא משם שפע ברכה להביאו לעולם הזה - כי אם על ידי טשעק והוא 'התפילה'.

להרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע היה כולל אברכים בני עליה הללו היו עוסקים יומם ולילה בתורה ועבודה, וכל צרכיהם היה מוטל על כתפיו, בכל 'ראש חודש' היה הרה"ק נותן לכל אחד מהם מעות למחיה לו ולב"ב למשך

באר הפרשה - פרשת ויצא

- ויזכור אלוקים את רחל, עדיין הוצרכה לתפילה, והיינו 'וישמע אליה אלוקים', שלא הועיל לה הזכירה עד רחמה' ונולדו לה שני שבטי י-ה'.

החודש הבעל"ט. פעם הרהר לעצמו אחד האברכים באמצע 'שמע קולנו' שביום 'ראש חודש' - מה לי להתפלל על הפרנסה, הרי כל מחסורי מוטל על כתפיו של אותו צדיק, ומדוע אאריך בתפילה ובקשה ללא כל צורך, ואכן לא ביקש באותו היום על מזונותיו.

לאחר התפילה נעמד הרה"ק בפתח חדרו והעניק לאברכים את המעות, לכל אחד ואחד נתן בתורו, בהגיע תורו של האברך נגמרו המעות שבידי הרה"ק, ונכנס לחדרו להביא עוד מעות, וביציאתו דילג משום מה על אותו אברך והמשיך לחלק לבא אחריו, ומשכולם קיבלו ורק אותו אברך נשאר בלי מעות, אמר הרבי שצורר הכסף תם, האברך אשר ראה בצר לו, נכנס אל הקודש פנימה וקבל שלא קיבל את דמי מחייתו, נענה הרה"ק ואמר לו, הבט וראה, הנה בכל חודש וחודש מזמין הקב"ה לידי את הסכום המדוייק שהנני נצרך עבור בני הכולל, ועד היום לא אירע שיחסר לאחד, ולא יקבל את המגיע לו, א"כ, מכיוון שלא קבלתי את המעות הרי אירע כך מן השמים, אי לכך שא נא את חשבון נפשך בדבר. אז הבין האברך שכל ההמשכה היא רק על ידי התפילה - ואף כשהשפע מוכן לאדם, עליו להמשיכו על עצמו ע"י תפילה...

ל. והנה, ידוע כי אף לאה אמנו הייתה עקרה עפ"י דרך הטבע (עיי' ספורנו כט לא), והטעם שזכתה לפרי בטן על פני רחל אחותה, כי רחל אמנו ידעה ש'ויאהב גם את רחל מלאה', וידעה שיש לה בעל רבי וגדול בישראל המחבבה, ממילא סמכה עצמה על כוחו של יעקב אבינו, ומשסמכה על בשר ודם עצר ה' את רחמה עוד ולא ילדה. אך לאה אמנו ידעה היטב שאין לה מה לבטוח על יעקב אבינו, על כן השליכה את כל מבטחה על הקב"ה ומיד נפקדה בזש"ק. ואף רחל כאשר לא סמכה על יעקב אלא התפללה בעצמה זכתה להיושע, וכמו שכתב הרמב"ן (ד"ה הבה לי) וז"ל, והנה הצדקת בראותה שלא תוכל להיסמך על תפילת יעקב, שבה להתפלל על עצמה, אל שומע צעקה, וזהו 'וישמע אליה אלוקים' (כיו"ב כתב המלבי"ם על חנה בשמואל א א, עיי"ש).

משל למה הדבר דומה, לעני המחזור על הפתחים שבדרכו נקש על דלתות ביתו של 'עשיר העיר', הלה פתח את ביתו וגם את לבו והעניק לו מתנת ידו. לאחר זמן נודע לו שרעהו העני ג"כ הלך לבית העשיר וקיבל ממנו סכום הגון ביותר פי כמה וכמה ממה שהוא קיבל, ויחר לו מדוע קיבל נדבה קטנה, וירץ אל העשיר וישאלהו 'מה נשתנה חלקי מחלקך', מדוע אני 'זכיתי' לסכום קטן ואילו הלה יצא ברכוש גדול. השיב לו הגביר, הנה אתה מסבב על פתחי העיר, ובדרך הילוכך פנית אלי, וידעתי היטב כי בדעתך להמשיך לקבץ נדבות משאר בני העיר, על כן, לא ראיתי כל צורך להעניק לך כל מחסורך אלא המשך בשלך ו'פרוטה לפרוטה מצטרפת', אבל רעך, עלה אל ביתי ובצר לו תיאר בפני את המחסור השורר בביתו, כי אין לו לחם לאכול ולא בגד ללבוש, ובזה הודיעני נחרצות שאינו זו מכאן עד שאמלא אותו בכל טוב, ממילא הרגשתי את כובד האחריות המוטל עלי ונעניתי לו כפי בקשתו.

כך הם הדברים למי שפונה לעסקן פלוני שיעזרהו, ולאחמ"כ ניגש גם לידידו השני, ובתוך כך מבקש גם מהקב"ה... אולם הנושא עיניו למרום ואומר אבי שבשמים אין לנו מלך אלא אתה, ורק בידך לעזורני ולסמכני, מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה וישועה, זה האיש נענה במידה טובה ישועה ורחמים.

באמת אמרו, שעיקר מעלת התפילה ופעולתה לטובה כשהאדם מכיר בזה שאין לו אל מי לפנות לבקשת עזרה וישועה רק מאת הבורא יתב"ש, כי אז יענוהו מן השמים בכל משאלות לבו. מעשה באברך ממכירי ויודעי שאחר שעברו שנים רבות מנישואיו עדיין לא זכה לזש"ק, ואחר הדרישה ברופאים הגיע ל'פרופסור משיח' הידוע כמומחה גדול והלה אמר לו כי עפ"י דרך הטבע לעולם לא יהיה לו זש"ק... כשמוע האברך דברים אלו נפלה רוחו בקרבו, ועל כולנה לא ידע להשית עצות בנפשו כי איככה יוכל לספר לבני הבית דיבוריו של הרופא על כן קיים בנפשו 'ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים' (ב"ב קטז), מיהר לביתו של הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א והזכיר האברך בפניו את מצוקתו, אמר לו הגר"ח, ולך איפה מה אעשה בני... משם יצא האברך ונכנס לביהכ"ס 'לדרמן' שהיה באותה שעה ריקם מבני אדם, וזעק אוי, רבש"ע, אוי, רבש"ע, לא פרופסור משיח ולא ר' חיים, רק אני ואתה נמצאים כאן, אינני סומך על איש בעולם רק עליך לבדך, עזרני עזרני, הושיעני הושיעני, וכהיום הינו אב 9 בנים ובנות בליעה"ר. איתא ברש"י (לעיל כה כו) 'וי' שנים הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה', ומשמע מדברי רש"י שלא התפלל על רבקה אלא רק לאחר שידע בבירור שהיא עקרה, והדבר

כאדם המעביר את הפקק מעל פי צלוחית, דהיינו הנרמו בתיבת האבן דומה לפקק שעל גבי החבית, שנראה כמי שמונע מהמשקה לצאת, אך האמת היא שכל מטרתו של הפקק היא לשמור על היין והמשקה, שלא ייכנסו בו מזיקים וכדו', כך האבן שעל הלב - המונע ממנו להתפלל, הוא רק לטובה, בכדי שיתגבר עליו, ואז יבואו עליו שמירה וישועה, וכשיגל את הבאר אז יושפע עליו שפע רב טוב.

ויגל את האבן - על האדם לנסות את כוחו בעבודת ה' ובמלחמת היצר

בפרשתו (כס ב-י), 'והאבן גדולה על פי הבאר... השקן הצאן ולכו רעו... לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן... ויגש יעקב ויגל את האבן.. וידועה הקושיא, וכי לא ראה יעקב ש'האבן גדולה' מדוע אמר להם 'השקן הצאן ולכו רעו', וביאר הרה"ק ה'אמרי אמת'

והאבן גדולה - התעצמות כנגד היצר המונע אותנו מלהתפלל **איתא** בגמ' (ברכות נו:) 'רבי יוסי ברבי חנינא אמר תפלות אבות תקנום ל', אברהם תיקן תפילת שחרית... יצחק תיקן תפילת מנחה... יעקב תיקן תפילת ערבית', והנה כתיב בפרשתו (כס ב), 'והאבן גדולה על פי הבאר', הקשה ב'שפת אמת' (ויצא תרמ"ד) דלכאורה היה לו לומר 'אבן גדולה' ומהו זה האבן בה' הידיעה, אלא, ד'אבן' קאי על היצר הרעל, (ז' שמות יש לו... אבן, סוכה נב.), שבכל דבר הוא כאבן מכשול לבני ישראל, אבל על 'פי הבאר' - על פתיחת פיהם של בני ישראל בתפילה הוא גדול ביותר, שבכל כוחו מנסה לעכבם ולמונעם מפתיחת פיהם בתפילה, ולכן טרם כל תפילה עלינו להרבות בתחינה ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך'.

בהמשך דבריו מבאר ה'שפת אמת' את דברי חז"ל (ב"ר ע"ב) בפסוק (שם י) 'ויגל את האבן -

תמוה ומופלא מדוע לא התפלל כל אותם עשר השנים מקודם שתזכה להיוושע במהרה, וכן צריך ביאור לפי"ז מה שנאמר 'ויעתר יצחק' ופירש רש"י הרבה והפציר בתפלה, שהרי לא 'הרבה' כלל אלא התפלל תפילה אחת לאחר שעברו עשר שנים ומיד נענה. אלא פשיטא שיצחק התפלל עליה הרבה שתיפקד, אולם לא היתה זאת תפילה מכל הלב כי ידע שיתכן שתיפקד בדרך הטבע, ורק כעבור אותם השנים והתברר שאין שום סיכוי בדרך הטבע, ורק הקב"ה הוא יכול להושיע אותה אז התפלל מעומק לבבו, ותפילה כזו עושה רושם ופועלת מיד, כמובן שאין לנו השגה ושמץ בתפילותיו של יצחק, אך עכ"פ ללמדנו ארחות תפילה להתפלל מתוך שסומך רק על הקב"ה.

לא. ואל יאמר האדם וכי מה לו לאדם פשוט כמוני להתפלל תפילותיהם של 'אבות העולם', ישמע לביאורו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, בדרך משל כי כדי לייצר מכונה משוכללת בוודאי נצרכים לחכמה יתירה ופקחות עצומה, אבל אחר שכבר ייצר הפיקח את המכונה הרי מעתה יש ביד כל 'גולם' להשתמש בה, כיו"ב, אחר שהאבות גילו וסללו את כח התפילה, מכאן ואילך ביד כל איש מישראל לנצל כח עצום זה ולפעול על ידו כל משאלות ליבו לטובה.

לב. בפרשתו (לא מב) 'לולא אלוקי אבי אלוקי אברהם ופחד יצחק', וברש"י, 'לא רצה לומר אלוקי יצחק לפי שאין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם, ואע"פ שאמר לו בצאתו מבאר שבע (כח יג) 'אני ה'... ואלוקי יצחק', לפי שכהו עיניו וכלוא בבית והרי הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו' (תוספת הלשון מרש"י בתחילת הפרשה), ויעקב נתיירא לומר ואלוקי ואמר ופחד'. ומקשה הט"ז (דברי דוד), צריך פירוש מה המורא הזה, כי אחר שהקב"ה בעצמו קרא את שמו עליו מה יש לו להתיירא, ומבאר הט"ז, כיון דכל טעמו של הקב"ה לייחד שמו על יצחק בעודו בחיים אינו אלא מחמת שפסק היצר ממנו, ודבר זה הוא כנגד כבודו של יצחק, כי 'יותר יש מעלה' מי שכח בידו לעשות רע וכובש את יצרו... לכן לא אמר יעקב 'אלוקי יצחק' כי באומרו על אביו ש'פסק ממנו יצר הרע' הרי הוא כמזלזל בכבוד אביו.

הבה נתבונן מה יעשו חסידיו של אדמו"ר או 'ראש ישיבה' כשישמעו את פלוני האומר על רבם 'רבי זה... ראש ישיבה זה... יצר הרע גדול שוכן בקרבנו...' והרי הט"ז עומד ומכחישם ואומר כי עיקר כבודו של אדם הוא שיש לו יצר המסיתו לעשות רע והוא עומד ומתגבר עליו. אף לדידן ייאמר, שלא תפול נפש האדם בראותו כי בקרבו שוכן יצר המסיתו ומדיחו מעבודת ה', יומם ולילה לא ישבות, כי אדרבה, 'יצר' זה הוא המקרבו לאביו שבשמים, ע"י ההתגברות עליו.

באר הפרשה - פרשת ויצא

את המוטל עליו, ומכאן ואילך יעזרוהו ה', כי אין הקב"ה דורש ומבקש מהאדם את ה'הצלחה' אלא את העבודה והיגיעה ותו לא לג'.

והעיקר שישתוקק בכל עת לעלות ולהתקרב אל ה'יד, וה' יגמור בעדו, וכך רמזו בפרשתו, בפסוק (כח כב) 'והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלוקים', שהנה ידוע מה שאמרו חז"ל (חולין צא:): שיעקב לקח מאבני המקום, אלא שהתחילו מריבות זו עם זו, שכל אחת 'אמרה' עלי ניח צדיק את ראשו, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת. ולכאורה יש להתבונן שהרי לא

זי"ע (הובא בליקוטי יהודה), שכשראה יעקב אבינו את הרועים יושבים לצד הבאר באפס מעש, אמר להם, וכי בשביל שגמרתם אומר שאין בכוחכם לגלול את האבן אינכם עושים מאומה, לא זוהי הדרך - ראשית דבר על האדם לנסות ואז יהיה ה' בעזרו... וכן עשה יעקב בעצמו - אף שידע שאין בכוחו לגלול את האבן, מכל מקום עשה את המוטל עליו, ניסה את בוחו וזמן השמים עזרוהו שהוריד את האבן 'כאדם המעביר פקק מעל גבי הבית' (רש"י). מכאן מודעה רבה לאורייתא, לכל העומד בשערי התורה והעבודה, שלעולם לא יאמר - אין בכוחי עשות כך וכך, רק ינסה את כוחו ויעשה

לג. וזה כלל גדול, שלא ישב בחיבוק ידיים, אלא יזיז עצמו ממקומו אז יסייעוהו מן השמים, וכמו שפירש ה'ערוגות הבושם' (ד"ה והנה אנכי) בלשון הכתוב בפרשתו (כח טו) 'והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך', שהוא על דרך שאמרו בגמ' (ב"מ לב.) לגבי מצוות 'פריקה' בה נאמר (שמות כג ה) 'עזוב תעזוב עמו', שאין חיוב לפרוק את החמור ממשאו אלא אם בעל החמור גם מטה שכמו לסייע בעבודת הפריקה, אבל אם הלך וישב לו בצד החמור שוב אין חיוב לפרוק, וכן הוא לגבי 'טעינה' וכמו שנאמר (דברים כב ד) 'הקם תקים עמו', גם בזה יתפרש שאמר לו הקב"ה והנה אנכי עמך, שאם תתחיל מעצמך אז אהיה עמך, כי הבא לטהר מסייעין לו, אבל אם לא תעשה כלום שאין אין לי 'חיוב' לעזור...

איתא בגמרא (חולין צא:): שכשיעקב יצא מבאר שבע עבר בדרכו במקום המקדש והמשיך ללכת עד שהגיע לחרון, כי מטא לחרון אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, כד יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום. וידועה הקושיא, מדוע לא עצרוהו תחילה מן השמים בשעה שהגיע בראשונה למקום המקדש שתשקע השמש ויאלץ ללון שם, אלא ללמדנו יסוד גדול שכל הזמנים הגדולים והמקומות הקדושים לא יועילו לו לאדם אם ישב באפס מעש ובחיבוק ידיים, ורק כאשר התעורר מעצמו לשוב אזי נעשו לו ניסים וקפצה הדרך וכו'.

אולם לעומת זאת, די היה בכך שיהיב דעתיה למיהדר, וכלשון המדרש פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, שכבר מיד שעלתה במחשבה לפניו לשוב על עקבותיו הרי קפצה לו הדרך. הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע נשא משלו לאחד שברח מליסטים מזויין החפץ ליטול נפשו, ובדרך מנוסתו פגע בבית על אם הדרך, מיד החל לדפוק על שעריו בחזקה בבקשת עזרה ותחנונים שיכניסוהו ויצילוהו מיד אותו רשע, השיבו לו אנשי הבית, 'בוא ברוך ה' - בשמחה רבה נארח אותך אבל, שמע נא, דלת הבית נעולה והמפתח נמצא מבחוץ, על כן טול את המפתח ופתח בעצמך את הדלת... אבל שוטה זה המשיך לדפוק ולזעוק רחמו עלי ואל תתנו אותי ביד צריי ורודפיי... כך נמי, הקב"ה אומר פתחו לי פתח - הן ה'מפתח' נמצא ברשותך, פתח את הדלת ואזי אוכל לפתוח לך כפתחו של אולם בלא גבול ולהצילך מיד היצר הרע.

וכבר אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (ליקוטים עמו קטז) שנקטו לשון זה 'כפתחו של אולם', כי לפתח האולם לא היו דלתות כלל... אלא היה פתוח לרווחה, וז"ל. אולם יש לפרש עפ"י המשנה במסכת מדות (פ"ב מ"ג) 'כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות חוץ משל אולם' היינו שפתח האולם היה תמיד פתוח, וזה רמזו חז"ל שאם יהיה לאדם רצון לשוב לה' אפילו מעט כחודה של מחט, יפתח לו השי"ת פתח שלא יסגר לעולם.

לד. ואם ירצה בכל לב, אזי מלבד הסייעתא דשמיא הגדולה לה יזכה, גם יהיה 'בכוחותיו' לעשות. וראיה לדבר שהנה מבקשים אנו ב'תפלת גשם' בשמחת תורה 'זכור טען מקלו ועבר ירדן מים, יחד לב וגל אבן מפי באר מים', וכלומר שאנו מעוררים זכותו של יעקב שגלל את האבן מפי הבאר, על כן 'בעבורו אל תמנע מים', ולכאורה מה זכות יש בדבר, וכי משום שהיה 'גיבור' גדול (כלשון רש"י שם, 'להודיעך שכחו גדול') סיבה היא שירדו גשמים, וביותר קשה שהרי לשון הפייט הוא יחד לב, ומה שייך יחוד לב לגבורתו ולכוחו של יעקב. וביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ

שהרי נראה הדבר כ'מעשה נערות', לומר שאם לא יהיו לה בנים תמות, אלא, מכיוון שראתה רחל שאחותה לאה ששנואה היא - יש לה בנים, והיא שאהובה היא - אין לה בנים, הבינה שבזה גופא תלוי הדבר, כי הקב"ה אוהב את השנואה ושבורת הלב^ל, וזה 'ותקנא רחל באחותה' - על כי שנואה היא, ואילו היא איננה שנואה, הלכה ואמרה ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, כי ידעה שאין דבר שיקפיד עליה יעקב כמו על זה, ואכן כיוונה לדבר אמת, דאחר הדברים האלה נעשית שנואה, כדכתיב 'ויחר אף יעקב ברחל', ומיד נפקדה וילדה את יוסף, ללמדך שהקב"ה שוכן את דכא ומרפא לבות נשברים (הר"ב מסיים שדבריו אלו על דרך הלצה, אך הרבה יש לנו ללמוד מהלצותיהם של הצדיקים).

ובן מצינו להרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע בפרשתן (ל בנ) 'ותאמר אסף אלוקים את חרפתי', אלוקים הוא בינוי למידת הדין, וכך אמרה תורה, אסף אלוקים - כל הדינים נאספים ומסתלקים, ע"י את חרפתי - כשאדם עובר חרפה ובושה^ל, מכאן ילמד האדם, לשמוח בכל דבר בושה ובזיון, כי בזה מתבטלים כמה וכמה דינים

עבד קוב"ה ניסים ללא צורך, ומדוע כאן שינה את מציאות העולם לאחד את האבנים, ומדוע 'וכו' אבנים אלו שייעשה להם נס גדול כ"כ שלכאורה אין בו שום תכלית אלא להשביע רצונם. אלא ללמדנו כמה גדול כח הרצון, שאם משתוקק בכל ליבו ונפשו הקב"ה יסייע בעדו להשלים רצונו, ואפילו אבנים יתאחדו למלאות רצונם, וכל שכן מי שליבו קשה כ'אבן' הרוצה להתקרב לעבודתו. ועל זה אמר יעקב 'האבן הזאת' - כלומר כח התשוקה והרצון המהפך אפילו אבנים לאבן אחת הוא יהיה בית אלוקים, שע"י התשוקה באמת נזכה לבניין בית הבחירה. ועל דרך שכתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע על הפסוק (דברים יב ה) 'לשכנו תדרשו ובאת שמה', פירוש, שאם תבקשו פניו שזוהו לשון דרישה וכו' אז תזכה ובאת שמה, שעל ידי הדרישה באמת אכן זוכים לביהמ"ק בב"א^{לה}.

אלוקים יבקש נרדף - הקב"ה נמצא עם השנוא והנרדף בפרשתן (ל א), 'ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', איתא מהרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע (קול שמחה), 'ואינו מובן',

זצ"ל (שיחות מוסר תשל"א מאמר ה) שאכן אין הכוונה שיעקב גלל את האבן בגבורת הגוף כי אם בגבורת הנפש, שעל ידי שייחד לבו ורצה לגלול את האבן להשקות צאן רחל, בזה נתעוררו בו כוחות פנימיים הטמונים בו, ועמהם פעל פעולות למעלה מכח בן אנוש לפעול. וכמו שעינו הרואות בעת שריפה רח"ל שבכוחו של אדם אחד לעשות מה שעושים עשרה בני אדם בזמן רגיל.

ומסיים שם בזה"ל, 'אל יאמר אדם איך אוכל להגיע לכלל גדלות ועמקות התורה כבזמנו של הגאון ר' עקיבא איגר וכדומה, והרי כוחותי דלים ומעטים, טעות היא בידו, כי הכל תלוי ברצונו ובייחוד לבו. אם יתבונן וידע ולבבו יבין וירגיש את הצורך הגדול לעליה בתורה, יתנוצצו בנפשי רשפי כח וגבורה לאין שיעור, ויגביר חיילים לתורה, מעלה לרום ומטה לעומק, כמאמרם (מגילה ו:): יגעת ומצאת תאמין'.

לה. כי אין לקב"ה חפץ אלא ברצונו וחשקו של האדם, ומעשה היה בחסיד אחד שנסע אל הרה"ק ר' העניך מאלכסנדר זי"ע, וכתב שמו ושם אמו בקוויטל (פיתקא בה מוזכרים שמות אנשים לפקידת דבר ישועה ורחמים), ושם אמו של האיש היה 'אסתר' ובטעות כתב 'עשטר'. נענה הרה"ק ואמר, כל אותיות שם אמו ברורים היו לפני החסיד, ורק האות 'רי"ש' לא הייתה נהירה לפניו, ונתבלבל בסדר כתיבתה..., ואמר צדיק אחד לפרש בדרך רמז דברי חכמים וחידותם, כי עפ"י הרוב נראה לו לאדם, שהרצונות אשר עלה בידו להוציאם אל הפועל הרי הם נחשבים לו, אבל מה שרק רצה ובפועל לא הצליח בו אינו נחשב, אבל האמת הוא ההיפך שהעיקר החשיבות הוא הרצון, ודייקא זאת בודקים בשמים ממעל - כמה רצה וחשק האדם, שהרי 'רחמנא ליבא בעי', אף גבי יהודי זה, אותם האותיות שרצה לכתוב אכן נחשבים ונידונים כמי שנכתבו כהוגן, אבל, האות שהצליח לכתוב מאן יימר שכ"כ נחשבת היא... לו. וכך כתב האברבנאל לבאר הטעם שלא לא הודתה בלידת בניה הראשונים, וז"ל, שהיתה כוונתה, שהבנים הראשונים ידעה סיבת לידתם שהיה ממשפטי השי"ת ורחמיו על כל מעשיו, כי כן דרכו לרחם על העגומים. עכ"ל. לז. לפני כמה שנים סיפר לי 'עסקן' ידוע שליט"א הפועל גדולות ונצורות לטובת משפחות השרויות במצוקה, בחוסר הפרנסה וכהנה, באחד הימים התקשר אליו אברך, ושפך עליו 'קיתון של רותחין' - מדוע אינו עושה מאומה לרווחת אביו שליט"א הסובל נוראות מחרפת רעב ומחובות עצומים הרבוצים על כתפיו, הלה ביזהו כאחד הריקים

באר הפרשה - פרשת ויצא

את המלאך, ובכדי שיהא ראוי לכך - הוכרח שהאתון תביישנו בפני השרים, זהרי הבושה תגדל כאשר יתבייש בפני שרים נכבדים יותר, ורק כך יהיה ראוי לראות 'מלאך', ובוה מבואר, היאך אפשר שפי טמא כשל בלעם יברך את עם ישראל, בניו הקדושים של המקום, אלא שע"י הבושה נתקן במעט, והוכשר אותו רשע לברך את עמו ישראל.

לדין ייאמר, אם בלעם המשוקץ ומתועב, היה בידו לראות מלאכים כמו עיניו, ואף לברך את בני ישראל אחר שנתבוה, קל וחומר לדין שבידינו 'לראות מלאכים' לט ולפעול 'ברכות' וישועות למעלה מדרך הטבע לאחר שבאה עלינו איזו בושה², כי הרי כל חד וחד מאתנו אינו במדרגת הרשע כבלעם, על כן, מי אשר

וייסורים מעליו, עד שהיה ראוי לו לשגר דורונות למבזים אותו לח.

וכן כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בענין זה (פר' בלק ברה"ה ועתה נבוא אל הביאור), לבאר, היאך יכול להיות כדבר הזה שבלעם, שהיה רשע מופלג זכה לחזות בפני מלאך אלוקים, אלא, מפני שנחל לחלקו ביזי בזיונות מתוך ה'דין ודברים' שהיה לו עם אתונו (סנהדרין קה: ועיי"ש), ואחר בזיונות כאלו, אפשר אף לטמא כבלעם לראות כמו עיניו - מלאך אלוקים.

על פי זה מסביר, מדוע לא הסכים הבורא שילך עם השרים ששלח בלק בפעם ראשונה, ורק לאחר שהוסיף בלק לשלוח 'שרים רבים ונכבדים מאלה' (במדבר כב טו) הסכים לו שילך עמהם - כי רצה הבורא להראותו

שהוא גנב ושקרן, כי בכל קצווי תבל הוא מפרסם על גודל מפעליו להחיות עם רב, ובאמת הוא נוטל את כל הממון הרב לכיסו... ומתפרנס משוד עניים מאנקת אביונים. העסקן ניסה לקיים 'והייתם נקיים' והחל להצטדק ולהוכיח לו באותות ובמופתים כמה טירחות טרח ונתייגע בעבור משפחתו במחצית השנה האחרונה, ואפילו בחודש האחרון השיג עבור אביו סכום נכבד של 5,000 \$ טבין ותקילין. ברם, זה המחורף ומגדף נשאר בשלו, ומענה בפיו, שאותם 5,000 \$ לא הגיעו מהעסקן, ולא היה אלא 'שליח' להעביר את הכסף... העסקן ראה עם מי יש לו 'עסק ושטנה', החליט להיות מ'השומעים חרפתם ואינם משיבים ועונים', קיבל את הדין באהבה. והנה, 'נאמן בעל מלאכתך שישלם לך שכר' - באותו היום פנו אליו שני גבירים שזה זמן רב הוא עומד עמהם ב'דין ודברים' שירימו את נדבתם לטובת מפעלות החסד והצדקה, הראשון התקשר לבשר לו שקיבל על עצמו לתת 2,000 \$ מדי חודש בחדשו, ואילו השני הודיע על נדבתו בסך 1,800 \$ בכל חודש, חישב ומצא כי במשך השנה הבאה תעלה תרומתם לסך 45,600 \$ טבין ותקילין. הוסיף העסקן ואמר, מי יתן לי עוד מנת גידופין ובזיונות כמו שהיה לי בבוקרו של יום בכדי שאקבל תמורתם עוד ארבעים חמש אלף... כי אכן גדול כוחם של בזיונות להמתיק כל הדינים ולהחיש שפע ברכה והצלחה.

לח. ידוע שהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע היה מרבה לפעול ישועות ע"י 'ישוב' - טבילה במקווה, סיפורי מופת רבים מתהלכים אודות פעולותיו הנשגבות בטבילותיו במקווה. פעם אירע שנכנס הרבי למקוה והחל פושט ומניח בגדיו ליד בגדיו (ההדורים) של יהודי מתושבי חו"ל (ארה"ב) שלא הכיר את הרבי, באותה שעה היה היהודי בבור הטבילה, משיצא ה'אורח' מהטבילה גער ברבי וכי את ה'שמאטעס' (סמרטוטים) שלך באת להניח בסמוך ל'בגדיי' - כי בגדיו של הרבי היו ישנים ולא הדורים כלל, ובוה תפס את בגדי הרבי וזרקם לארבע רוחות השמים... כמוכן שהרבי לא הוציא הגה מפיו, ובדומיה שב לחזר אחר בגדיו... בצאתו מהמקווה נענה ואמר למשמשו הגה"ח רבי אליהו ראטה זצ"ל, היום פעלנו (אותות ומופתים) ע"י הבושות והבזיונות הרבה יותר ממה שפעלנו בטבילה עצמה...

לט. וכבר אמרו, שפעמים עומד לו אברך בתחילת התפילה, ובד בבד עם תחילתו באמירת 'ידיד נפש' נראה לו כי כבר תפס את כל ה'מלאכים' בידו, ובו ברגע הגיע מאן דהו וביישו בבושות נוראות, אזי ירגיש כי כל המלאכים התעופפו ופרחו להם מידו, אבל ה'בת עין' מכחישו באמרו, אדרבה, עתה נעשית ראוי לראות מלאכים...

מ. ואין הדברים אמורים דווקא אם 'זכה' לבושה גדולה, אלא אפילו בושה 'קטנה' ממתקת מעליו דינים וממשיכה עליו רחמים, וכדאיתא בגמ' (ב"ק עט:) לבאר הטעם שגנב ומכר שה משלם ארבעה ואילו גונב שור משלם חמשה, 'אמר רבן יוחנן בן זכאי, בא וראה כמה גדול כבוד הבריות, שור שהלך ברגליו חמשה, שה שהרכיבו על ככתפיו ארבעה', וברש"י, שה שהרכיבו הגנב על כתפו וזלזל את עצמו בו לפיכך הקיל הקב"ה עליו בתשלומין, והנה בימים ההם היו רגילים לראות 'מראות' כגון דא, כנשיאת שיה על הכתפיים ואין בזה כ"כ בזיון, ומ"מ גם 'בזיון' כזה מבטל דינים מעליו ומוריד מחומר העונש.

שפחתה מפני שהיתה עקרה, וכענין שאמרה שרה אמנו 'אולי אבנה ממנה', אבל מאיזה טעם הוצרכה לאה לכך, אלא, אחר ש'עמדה מלדת', והיה ברצונה להעמיד עוד שבטים^ב, אך לא הייתה יכולה להתפלל על כך, כי כבר היו לה ד' שבטים וידעה שרק שנים עשר שבטים יוליד יעקב, וכבר קבלה יותר מחלקה בלידת יהודה, והיאך תבקש שיהא לה עוד שבטים ויחסר לאחת משאר האימהות, על כן עשתה מעשה גמילות חסד ששחררה שפחתה ונתנה ליעקב, בכדי שעל ידי זה יתעורר עליה מלמעלה מידת חסד לגמול חסד בין לעניים בין לעשירים, וזה פירוש 'ותאמר לאה 'בא גד', שהוא 'ראשי תיבות' ג'ומל ד'לים, לרמוז, שעל ידי גמילות חסד שעשתה נתעורר עליה ממעל מידה כנגד מידה לגמול עמה חסד, ונולד לה בן זה^ב.

באה לידו בושה ובזיון, לא יחרף את המבייש, אלא ישמח ויגיל על ה'זכיה' שזיכוהו מן השמים, לברך את ישראל עם קרובו, להשפיע עליהם שלום טובה וברכה חיים חן וחסד (ואף על עצמו כמובן).

ואהבת לרעך כמוך - השכר על גמילות חסד

בפרשתן (ל יא), 'ותאמר לאה בנגד ותקרא את שמו גד', וברש"י, 'בא מזל טוב, כמו (שבת סז): 'גד גדי וסניק לא', ולכאורה יפלא, שאין בשם זה שום רמז לאיזה עובדא שהיה בלידתו, וגם לא רמזה שום תפילה בקריאת זה השם, כמו בשאר שמות השבטים, ומבאר הרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע (קול שמחה, בפרשתן) שלכאורה קשה עוד, מדוע נתנה לאה את שפחתה להנשא ליעקב, בשלמא רחל נתנה

מא. סיפר אחד מהרבנים החשובים בעי"ת בני ברק שבימים מקדם עברו עליו זמנים קשים בענייני פרנסה ועוד, נכנס אל רבו הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע ותינה את צערו בפניו, אמר לו הרבי הנה איתא במדרש איכה (פתיחתא כד) שבזמן חורבן הבית נזדעק אליהו הנביא וקרא לאבותינו ישיני חברון, ואמרו שם שאברהם פתח ואמר רבש"ע למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלוששים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני ונעשיתי עליו כאכזרי ולא ריחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתתי אותו... לאחמ"כ פתח יצחק ואמר רבש"ע כשאמר לי אבא 'אלוקים יראה לו השה לעולה בני' (לעיל כב ח), לא עכבתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צווארי תחת הסכין, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני, פתח יעקב ואמר רבש"ע... עכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבח, לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גידול בנים, כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם, ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני (עכ"ל), ולכאורה צריך ביאור אחר שראה יעקב כי לא הועילה זכות ה'עקידה' והשחיטה, וכי תועיל להגן עליהם זכות גידול י"ב שבטים, אלא וודאי, שלגדל כראוי י"ב שבטים חשוב יותר מעקידה... ובזה רצה הרבי לומר, שלא יבכה על מצבו, אלא ישמח בחלקו שחלק לו ה' - בנים ובנות הולכים בדרך התורה והעבודה לתפארת בית אבות, כי אין גבוה מזה.

מב. ומצאנו מקור לדברים ב'חכמת מנוח' על דברי הגמרא (תענית כה:): מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר כ"ד ברכות ולא נענה. ירד רבי עקיבא אחריו ואמר, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה. אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו גשמים... יצתה בת קול ואמרה, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו, וזה אינו מעביר על מידותיו. והקשה ב'חכמת מנוח' בשם ספר 'בית אלוקים' אם כן - שזה מעביר על מידותיו הרי בזה גופא הוא גדול מחברו (ושם תירץ, ששניהם עשו אותן הפעולות, אלא שר"א היה בטבעו בעל צדקה, ולא הצטער כל כך בעשייתו, אבל ר"ע לא היה מוכן לעשיית הצדקה מצד טבעו, וכבש את יצרו מתוך צער ויגיעה וע"ש זה נחשב 'מעביר על מידותיו' לכן זכה שנענתה בתפילתו). ותירץ החכמת מנוח וז"ל שר' אליעזר קיים את כל התורה כמו ר' עקיבא, אלא שר"ע הורגל לעשות כמה דברים לפני משורת הדין עם שאיננו חובה ולא מנהג - על כן ירדו גשמים מיד כשהתפלל.

כן היה מעשה לפני כמה שנים בעי"ת בני ברק, שנולד בן זכר למז"ט לאביו ואמו שהמתינו שנים רבות לזש"ק, וזה דבר ישועתם, מחלוקת גדולה פרצה בין השכנים באותו בניין שדרים ההורים, בתוך המהומות והוויכוחים נענתה אחת השכנות בדיבורים בוטים כמדקרות חרב, באומרה, עתה ראיתי כי 'הקב"ה מבין היטב למי לא לתת ילדים'... אין צריך לבאר עד כמה דיבורים כגון דא מקרעים לב אומללים... ואכן האשה ברכה בבכי תמרורים... בבוא הבעל לביתו החליטו יחדיו כי הם מוחלים בלב שלם לאותה פוגעת... ואכן, נס גדול נעשה להם, ואחר כעשרה חדשים נולד להם בנם למז"ט, יזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ונאמר אמן.

מ"ב השבטים לטובת רחל, אמנם בסופו של דבר גילו לנו חז"ל שמדינה נולדה 'אסנת' שנישאת ליוסף וממנה יצאו מנשה ואפרים שאף הם בכלל השבטים 'וכראובן ושמעון יהיו לי', עתה בואו חשבון, לאה וויתרה על בן אחד וקיבלה תמורת זאת שני בנים.

גם ברחל מצינו כזאת שהיא וויתרה ללאה ומסרה לה את הסימנים, ובזאת 'הפסידה' להיות אשתו היחידה של יעקב אבינו, וכל הרואה יאמר, שלולא וותרנות זו היתה זוכה להעמיד כל י"ב שבטי י-ה, והפסידה לעצמה עשר שבטים שנולדו מאחורות. אמנם לאמיתו של דבר, וותרנות זו אין בה הפסד אלא כולה רווח, שהרי היתה

ביותר הדברים אמורים כאשר האדם מוותר משלו בכדי להיטיב לאחרים^{מג}, שכל השערים נפתחים לישועתו^{מד}, ואף אם נראה בהשקפה ראשונה ש'הפסיד' מחמת וותרנותו, אך מילתא דפשיטא היא שלעולם לא יפסיד, ובעיניו יראה כמה טובה נצמחה לו ממעשיו הטובים^{מה}.

ומעשה אימהות סימן לבנים^{מי}, שהנה מצינו בלאה שקודם שנולדה דינה התפללה שיהפך לנקיבה כדי שלא יגרע חלקה של רחל מאחת השפחות ויהא לה לפחות שני בנים, ואכן נעשה נס ונהפך לנקבה ונולדה דינה, ובעיני בשר נדמה שלאה הפסידה אחד

מג. מעשה באיש יהודי שנולד לו בן במזל טוב, הלה רצה לקרוא לרך הנולד על שם אביו שנלב"ע כמה חדשים קודם לכן, אבל ב"ב לא הסכימה, וטעמה ונימוקה עמה, כי לפני זמן מה נפטר לאחד משכניהם (שדרו באותו בנין) ילד קטן שהיה קרוי בשם זה, והיא חוששת שיש בשם זה 'מזל רע', ועל כן היא יראה וחוששת לקרוא לבנם בשם 'נורא' שכזה... האב ניסה להסביר לה שהכל דמיונות והבלים, ובוודאי לא השיב הילד את נשמתו מחמת שקראו לו בשם זה... ואין לחשוש לקרוא לבנם בשם זה, ואדרבה, 'כיבוד אב' יש בדבר, אך היא עמדה על שלה, בלית ברירה נמנו וגמרו לשאול את הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, וככל אשר יאמר כן יהיה. הלך האב אל הגרש"ז וספר לו כל ה'דין ודברים', וכך הייתה תשובת הגרש"ז - שלא יקראו לרך הנולד בשם זה, והוסיף לבאר את ה'פסק', כי באמת אין כאן שום 'בית מיחוש', ואין ממה לפחד, אלא, שאם אכן יתנו לילד את השם, אזי בכל עת שישמעו השכנים שהם קוראים לילד בשמו יעלה בזכרונם אותו בן יקיר שהיה להם, ויתחמץ לבבם ויצטערו... וכמה יש לנו ללמוד מדרכו ומהילוך מחשבותיו, לחשוב ולהתבונן על כל הסובבים, ולא להיות שקוע כל היום רק בעצמו...

מד. צא ולמד מתן שכרם ומעלתם של גומלי חסדים ממה שנאמר (משלי לא כא) 'לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שָׁנִים', ופירש רש"י, 'לא תירא לביתה משלג - שדנין בו הרשעים מאש לשלג', כי כל ביתה לבוש שנים - 'מלובשים בכפל', ור"ל משום שמקיים מצוות שנכפל בהם הלשון, ונדרש הכתוב מלשון שָׁנִים, ומפרש רש"י אלו הן המצוות שיש בהם כפל לשון, 'נתון תתן' (דברים טו י), 'פתוח תפתח' (שם ח), 'העניק תעניק' (שם יד), כל אלו מצילין אותן משלג גיהנם', והרי שגדול מצוות עשיית החסד בין איש לרעהו להצילו מדינה של גהנום.

מה. שמעתי מ'בעל העובדא' אחד מ'זקני ת"ח' שליט"א, אשר אמו ואחותה התענו תחת ידי הרשעים בשנות ה'מלחמה', ומתוך אותה מסכת עינויים נגרם לאחותה שתשאר 'עקרה' כל ימיה, ויהי ככלות המלחמה, נפרדו דרכי האחיות, אמו עלתה לארץ הקודש שם הקימה ביתה, ולעומתה אחותה ה'חלשה' שלא היה בידה היכולת להקים בית בישראל היגרה לארה"ב. במהלך השנים נולדו לאמו בנים בזה אחר זה, וכאשר ילדה את בנה השלישי, הלוא הוא 'מרא דעובדא' חשבה לעצמה, הנה ב"ה זכיתי לפרי בטן, ואילו אחותי נשארה יחידה ובודדה בעולמה בלי שום משפחה, על כן אתן לה את בני זה, היא תגדלנו ותהיה לו כאם, והוא יהיה לה למשיב נפש. והנה, לדאבון לב במרוצת השנים עזבו כל צאצאיה מדרך הישר ל"ע, ורק אותו בן שנשלח לארה"ב כ'חסד' עם האחיות נשאר בדרכי אבות, וכלשונו של בעל המעשה, שהוא הבן היחיד שאומר 'קדיש' אחר אמו... ללמדנו שמעולם אין אדם מפסיד מעשיית חסד עם הזולת, ולא עוד אלא שבמעשה זה גופא הרי הוא גומל טוב לעצמו.

מו. וכבר נודע שבזכות אהבת ישראל וה'אחדות' שביניהם תבוא הגאולה, רמז נאה נתן הגאון רבי שמחה בונם עהרנפעלד זצ"ל אב"ד מאטערסדארף בלישנא דקרא (כט כב) 'והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלוקים', שהנה אבן זה היתה מעיקרה י"ב אבנים, אלא שרבו זה עם זה עד שעשאן הקב"ה לאבן אחת, ועל כן מרמזת היא על עניין האחדות, ועל 'אבן' זאת נאמר 'יהיה בית אלוקים', שבזכות האחדות נזכה לבנין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו (הובא בשם משמואל פי"ב).

לפתות ולרצות את האימהות הקדושות, מדוע לא אמר מיד כה אמר לי ה' - 'שוב אל ארץ מולדתך'. ומבאר ה'של"ה' הק' (תורה שבכתב, ויצא מד), כי אין ראוי לאדם כשירצה דבר מה מאנשי ביתו שיכריחם על זה באונס, אף כשהוא מושל בהם. אבל ישתדל לפתות אותם אל מה שירצהו בתכלית מה שאפשר - כדי שיתעוררו לזה מעצמם. כי כך יותר טוב משיעשו רצונו על צד האונס וההכרח, ראה כמה הרבה יעקב דברים עם רחל ולא כדאי שיתרצו בטוב לב, ואע"פ שהקב"ה ציווה לו שישוב לביתו^מ, וכבר אמרו (תענית ב.) 'לעולם יהא אדם רך בקנה^מ ואל יהיה קשה כארו^ג'.

רחל עקרה, והזכות שעמדה לה להיוושע ולהיפקד היא החסד והוותרנות שעשתה עם לאה במסירת הסימנים^מ (בשם הגאון רבי אליהו בער וואכטפויגעל ז"ל).

דברי חכמים בנחת - ידבר לבני ביתו בלשון פיוס וריצוי בפרשתן (לא ג), 'ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה...'. והסביר להם באריכות בטוב טעם ודעת, עד כמה שלבן רימהו עשרת מונים, וכו' ולכן ברצונו לעזוב את מקומו, ורק בסוף דבריו אמר להם שכך ציווהו ה', ותמוה, מדוע הוצרך להאריך כ"כ

מז. ויש להוסיף עוד, שהנה רחל נתנה את שפחתה בלהה ליעקב באומרה 'ואבנה גם אנכי ממנה' (ל ג), וכתב ה'כלי יקר' (לעיל יז טו) 'לדעת חכמי הקבלה יש באות ה"א כח התולדה כמ"ש (להלן מז כג) 'הא לכם זרע...'. וזהו טעם לשני ההי"ן של בלהה, שהרי בשם 'רחל' אין כלל את האות ה', ולכן היה חסר לה בכח התולדה, ואילו בבלהה יש שתי ה', אחת לה ואחת לרחל. והרי מתחילה לא הייתה 'בלהה' שפחת רחל אלא 'זלפה' הייתה שפחתה, ואילו בלהה היתה שפחת לאה, רק, כשהכניס לבן את לאה לחופה תחת רחל נתן לה את זלפה לשפחה לבלבל את יעקב (שיראה את זלפה שפחת רחל כרוכה אחרי הכלה) וממילא העביר את בלהה לרחל, וכמפורש ברש"י (ל ט). ומעתה, אילו רחל היתה עומדת על שלה ולא נותנת את הסימנים אזי לא היה מצליח לבן במזימתו והייתה חוזרת זלפה לרחל, ושוב לא היתה יכולה בלהה לתת ה' אחת משמה לרחל.

מח. מצינו בהאי ענינא בפרשתן (לא מו), 'ויאמר יעקב לאחיו ליקטו אבנים' ופירש"י, 'לאחיו, הם בניו שהיו לו אחים לצרה ולמלחמה', וז"ל החיד"א 'אפשר לומר דרמזו נמי מוסר לאב שבניו גדולים, שלא יכביד עולו עליהם, אלא יחשיבם כאחים ובזה יהיו 'נוחים' וישבו הוא ובניו בשלווה, שקטים ושאננים'. (הובא בחומש החיד"א בשם ברית עולם סי' שמ"ג). ואכן, סח רבי אריה לייב הכהן בנו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שאביו ז"ל היה אומר להם אכן בכיבוד אב ואם נזהרתם כראוי, אבל ב'איש אמו ואביו תיראו' לא נזהרתם, עקב אשר נהג עמהם כאח ורע ואף דיבוריו ותוכחותיו היו משוחים בשמן המור...

מענין לענין, כתב ה'ספורנו' בפרשתן, בפסוק (לב א) 'וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם', וז"ל. כבר אמרו 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' (ברכות ז), אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו, להורות שברכת האב אשר היא על בניו 'בכל נפשו' בלי ספק, ראוי שתחול יותר בסגולת צלם אלוקים המברך, כאמרו (כז ד) 'בעבור תברכך נפשי'. עכ"ל. על כן העצה היעוצה - במקום לתור אחר ברכות וישועות במקום פלוני ואלמוני, ילך כל אחד אל בית אביו ויתברך ממנו, כי אם על ברכותיו של לבן הרשע שביקש לעקור את הכל הדברים אמורים, קל וחומר לבני ישראל הכשרים. לאחר ה'מלחמה' הגיע חתן יתום ביום חופתו אל הרה"ק מסאטמאר זי"ע וביקש להתברך מפה קדשו, נתן הרבי את ידיו הקדושות על ראשו והאריך בברכות ובתפילה במשך זמן רב, בלכתו שאלו המשמשים מדוע ברכו זמן רב כל כך מה שאינו נוהג לעשות אצל אחרים, השיב הרה"ק ואמר, תפילת וברכת ההורים לחתן קודם החופה מלווים אותו כל ימי חייו, והרי חתן זה אין לו אב ואם, שהרי הם נהרגו על ידי הרשעים עקדה"ש הי"ד, נמצא חסר חתן זה ברכות ותפילות אלו, על כן רציתי להשלים לו את החסר והעתרתי עליו בתפילה להצלחה בכל אשר יפנה.

מט. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שבשנות ילדותו שאלו אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, הנה כתיב 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' ותמוה, הרי השמים רכים הם (כי הם בנויים מאש ומים) והיאך עמד הסולם ועל מה נשען, ולא נתן לו ה'אמרי אמת' לענות, אלא המשיך ואמר, על כרחך לומר, שהסולם היה רך וקל יותר מהשמים, ועוד מוכרחים אנו לומר שהמלאכים שעלו וירדו על הסולם היו רכים וקלים יותר מהסולם - נמצינו למדים 'אז וואס מער הימעלייש איז מען מער לייכטער' (כמה שיותר קדוש ושמימי הדבר כך הוא גם רך יותר), כי בכדי לטפס במעלות הקדושה על האדם להיות רך כקנה.

יומא דהילולא - לקראת הילולא קדישא של הרה"ק הנ"ת
עין זי"ע

דברים נחמדים מצינו ב'מאירי' בביאורו לספר 'משלי' (כה נו) על דבריו של החכם מכל אדם 'אכול דבש הרבות לא טוב וחקר כבודם כבוד' ודבר זה נאמר אודות הצדיק כמדובר בפסוקים הקודמים. ומבאר, שאכן אכול דבש זה הבא לאכול מצוף הדבורים, אזי אף שמתוק הוא לחכו, מכל מקום הרבות לא טוב לא יוכל האדם לאכול מידה מרובה של דבש, פן תקצה נפשו בצוף המתוק ביותר. אך וחקר כבודם לחקור בכבודם ופעלם של הצדיקים והאבות הקדושים, זה לכבוד. וטוב הוא הדבר להרבות בהם כמה שיותר. וכלשונו הרבות בחקר כבודם של צדיקים, וההארכה באופני מעלתם הוא כבוד להמרבה, כי ברוב דבריו בזה יחדל פשע, באחוזו בנתיבותיהם והדבוק ביושר פעולותיהם. ואכן, עלינו ללמוד ממעשי אבות - סימן לבנים, לחיות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, בתוספת ראויה של אמונה תמימה וביטחון בצור כל העולמים.

הדברים אמורים ביותר ביומא דהילולא דיליה, כי גם בעולמות העליונים מתעסקים רק 'במעשיו הטובים ובתורתו שחידש', וכדברי הרמ"ע מפאנו בספרו 'כנפי יונה' (חלק ב' סימן צ"ב, הובא בישמה ישראל ט"ז סיון) ד'הילולא' נקראת שמחת נישואין וכן 'יום השנה' (יא"צ) נקרא אף הוא בלשון זה, וכמו שתחת החופה של 'חתן וכלה' אין עוסקים רק בענייני הנישואין - והבא לברר באותה שעה אפילו בסוגיות החמורות שבש"ס יענו ויאמרו לו 'אין כאן המקום...' כך הוא גבי יום פטירת הצדיק שאין מקום רק לעסק משנתו. וז"ל, סוד הילולא דצדיקי הוא שביום פטירת הצדיק אין עסק בכל העולמות לעסוק בשום תורה כי אם במעשיו הטובים ובתורתו שחידש, דומיא דכתובה הנקראת בהילולא דחתן, שאין נקרא שם כי אם הכתוב לעסקי החתן והכלה, וזהו מה שאמרו בגמרא (ברכות ו): 'אנרא דבי הילולא מילי', פירושו, מיליו ודבריו שחידש בתורה. עכ"ל.

מעתה, שומה גם עלינו בהאי יומא להתעסק בתורתו"י וללכת בדרכיו הקדושים. ועל ידי זה נתדבק

פעם ישב הרה"ק הרר"ב ממעז'בוז זי"ע בעריכת שולחנו הטהור בליל שב"ק, באותה שעה ישב שם אברך למדן שהיה שקוע בתלמודו, בתוך לימודו הוצרך האברך לספר מסוים הנמצא בארון הספרים, ויקם האברך ממקומו, ולקח עמו את הנר שעמד על השולחן, מבלי להשים אל לבו כי שבת היום, כראות הרר"ב את מעשיו נזדעק ואמר, 'מי האיש המעיז לקחת את הנרות מעל שולחני...' כשמוע האברך את גערתו חזר והניח את הנר על גבי השולחן. לאחר מעשה נענה תלמידו הרה"ק מסאווראן זי"ע (שהיה נוכח שם), מכאן נלמד מידת המתינות של הרר"ב, כי אם היה תיכף צועק עליו 'שבת', הרי מרוב פחד היה האברך שומט מידיו את הנר, והיה עובר בכך אף על איסור מכבה, אך משהערים לגעור בו על שלקח מעמו את 'הנרות שלו', הצילו על כל פנים מאיסור מכבה.

הרה"ק מקאצק זי"ע אמר, דעל ידי שאמר יעקב ללבן חותנו (לא לב) 'עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה' לכן מתה רחל אמנו בדרך, מכאן חזינו עד כמה על האדם להזהר שלא לכעוס ולמשול ברוחו, שלא להוציא 'דבר חריף' מפיו, ואף גבי יעקב גופיה מצינו שנשמר מאד, בזה שלא קילל את 'שליט מצרים' שדרש מבניו להביא לפניו את בנימין, ולא עוד אלא שציווה אותם (גג יא-יד) 'קחו מזמרת הארץ... וקל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש', ואם לא היה עוצר בנפשו, והיה מקלל את מושל מצרים היה מאבד גם את יוסף בנו...

נ. וכמה עלינו להיזהר במשנה זהירות שלא להיגרר אחר המחלוקת, כדמצינו ברש"י בפסוק (כח יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא' - התחילו מריבות זו את זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת. ולכאורה יפלא, אם כבר עשה הקב"ה 'נס' שנעשו כל האבנים לאבן אחת, מדוע לא השלים את הנס לעשותם כרים וכסתות, שיניח צדיק את ראשו על דבר רך, אלא מתרץ הגר"א מווילנא זי"ע, שמתוך ריב ומדון - אף אם יארע נס, אי אפשר שיצא דבר רך וענוג, כי אם דבר קשה ומשבר עצמות. פעם הביאו להרה"ק ה"ייטב לב' כד יין ששמו באידיש 'קריגעל', והיה הכד מיופה בכל מיני יופי, נענה הבן ה'קדושת יו"ט' לאביו, הנה קריגעל הלז כל כך יפה היא, אבל זאת לא אבין מדוע נקראת בשם מכוער כל כך - שכן קריגעל הוא מלשון מצה ומריבה, נענה האב ואמר, אה, את שמו 'הרוויח' ביושר, כי יש לו למעלה פה גדול (לשפיכת היין) - כלומר שמדבר מידי הרבה, ו'ברוב דברים לא יחדל פשע' (משלי י ט).

נא. וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פרשת נח עמוד י"ב ד"ה ענין) וז"ל. בהילולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמע מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים סיפורי

הגדולה מרחפת ומסוככת בכנפיה להחיש ישועה לדופקים על שערי רחמים^נ. וכדאיתא מהרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל, י"ד שבט, ב) שהטעם שיום פטירת הצדיק נקרא 'הילולא', כי אותו היום לצדיק הוא כ'בי הילולא' שהוא בלשון ארמי יום 'חתונתו', וכמו שבחתונה קורין את הכתובה לפני החתן להודיעו ולהזכירו את

בו ונתקשר אל נשמתו הקדושה^נ ונזכה שתהא תורתו מגן לנו^נ והוא ימליץ טוב בעדנו^נ.

זכותו יגן עלינו-ההשתטחות על הציון

כבר אמרו חז"ל (חולין ז): גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן^נ, ובפרט ביומא דהילולא דיליה^נ שרוחו

קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק. עכ"ל.

נב. וכמעשה שהיה בעת פרידתו מבני קהילתו 'אווריטש', שטרם עלתו על הספינה בדרכו לארה"ק עמדו כל הקהל ונפשם בשאלתם, להישאר דבוקים בו, אמרו להם ה'בת עין' בזה"ל: כתיב 'ובו תדבק', וכי אפשר לדבק בו, אלא הדבק במידותיו מה הוא רחום וכו' מה הוא חנון וכו', מוכח מזה כשמדבק את עצמו במדות של אחד דומה ממש כמי שמדבק בו, על כן גם אתם תראו לדבק את עצמכם במדותי אשר הורגלתי בהם מנעורי עד היום הזה, ויהיה כמו שמדבק בי ממש פנים אל פנים, והמידות שהורגלתי ליהר מנעורי הם - לשון הרע, שקר, וגסות הרוח. (מובא בהקדמה לכת עין מפי בן אחיו).

נג. סיפר הגאון רבי ישעי' טישלער שליט"א הדר בעי"ת בני ברק, כי לפני כשנתיים ימים (בשנת תשע"ז) פגש בליל שב"ק על פתחו של ביהמ"ד חסידי - אברך מ'קרית ספר' שבא לשבות שבתו אצל חמיו בבני ברק, אחר ברכת 'גוט שבת' שאלו האברך האם יש באותו ביהמ"ד ספר 'בת עין', ענה לו ר"י כאן אין 'בת עין', אמנם בביתי שוכן ספר בת עין אחר כבוד ואם רצונך עז להשיג את הספר עלה עמי לביתי ואלוהו לך... וילכו שניהם יחדיו, ויאמר ר"י לאברך האם חפץ מע"כ דייקא ב'בת עין' או כמו"כ טוב ספר חסידות אחר... פתח האברך וסיפר לר"י, לפני כשנה תמימה גמרתי למנות י"ב שנים מיום הנישואין ועדיין לא נפקדנו בזש"ק, בצר לי עליתי אני ובני ביתי לעיה"ק צפת להעתיר תפילה ותחנונים בזכות הצדיק הקדוש ה'בת עין' (לא היה אז יומא דהילולא של הבת עין), מכיוון שכהן אנכי וזכיתי להתקדש בקדושתו של אהרן אינני רשאי להיכנס ל'בית החיים' להשתטח על ציון הקודש, ע"כ פניתי אני וב"ב לבית מדרשו של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בצפת, שם קרענו שערי שמים בתפילתנו וקבלתי ע"ע שכשיוולד לנו הבן נלמד בכל שבת (בעת הסעודה) בספר הק' בת עין במשך שנתו הראשונה של הבן... ומיד נפקדנו בזש"ק, ואכן מיד קניתי את הספר למען יהיה מזומן תחת ידי בכל שבת, ובעזהשי"ת הנני מקיים את אשר קבלתי על עצמי, אלא שכאן בבני ברק בבית מו"ח לא מצאתי את הספר ע"כ מצאתני מחפש אותו..

והנה, אחד מבני החבורה שמע עובדא זו (ביומא דהילולא קדישא בשנת תשע"ח), והיות שנוקק לישועה אודות בתו שבגרה מיד קיבל על עצמו ללמוד בכל שבת בספה"ק בת עין, לא עברו ימים רבים ונמצא ה'חתן'... כעבור חודשיים נערכה שמחת הנישואין, ובטרם מלאות שנה תמימה לקבלתו כבר נערכה שמחת הברית לבנם בכורם.

נד. יש שאמרו, כי משמעות תיבת ה'הילולא' היא 'שמחת נישואין', והנה בנישואין המנהג להעניק 'דורות', אף בנישואין אלו מעניק הקדוש ברוך הוא 'דורון' ל'חתן' - הצדיק, שיוכל לשנות את גזר דינם של קרוצי חומר הדרים בעולם הזה, אמנם מובן שהקרוב קרוב קודם, על כן העצה היעוצה להתחבר ולהתקרב אל הצדיק כל אחד בדרכו שלו, אם בעריכת סעודה, אם ב'לחיים', אם בהשתטחות על הציון, ועל כולנה ללמוד מדרכיו של צדיק - לילך בהם ולעבוד בהם את ה' הוא האלוקים.

נה. הנה כתיב אצל אברהם 'ויאסף אל עמיו' (לעיל כה ח), והקשה הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (חוקת ד"ה יאסף), שהרי אברהם אבינו הוא ראש לכל האבות ולכל האומה הישראלית, וכיצד שייך לומר שהוא נאסף אל עמיו, כי מי נתלה במי. ומבאר וז"ל, אכן הנה נשמות הקדושים הצדיקים אף כשהם מסתלקים מן העולם הזה הוא רק לעיני בשר אבל תמיד הם חונים כל הימים ומסתופפים עם בני ישראל והשגחתם עליהם, עכ"ל, ועל כך נאמר יאסף אל עמיו - היינו על עמו ישראל, שהנו עומד אליהם. ומרמז בזה בלשון המשנה (פסחים פ"ה מ"ח) 'כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת', שהנה 'שבת' רומז לעולם הבא (שהשבת היא מעין עוה"ב) וימות החול הם כנגד עולם הזה, וכמעשהו של הצדיק 'בחול' כלומר בעולם הזה כך מעשהו בשבת 'שהם מתפללים בעד בני ישראל שהם בעולם הזה'. ובזה

באר הפרשה - פרשת ויצא

התחייבותיו כלפי הכלה, כמו כן ביומא דהילולא של בצילוי'ת. עכ"ל. ובכלל הדברים הוא, 'שמוזכרים לו את הצדיק מוזכרים את התחייבותו כלפי האנשים שחמו התחייבותו' כי בידו 'לפרוע את החובות'...^{נט}

פירש בלשון התפילה (ברכת מחיה המתים) 'מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה', שהקב"ה הוא מלך ממית את הצדיקים אך מחיה אותם מחדש בכדי להצמיח ישועה לעמו ישראל.

נו. ועלינו לדעת ולהאמין באמונה שלימה כי בכל שנה ושנה מתעלה הצדיק בגנזי מרומים מעולם לעולם, וגדול כוחו להשפיע יותר מבשנים עברו, ולא הרי הישועות שעתידים להתחולל בזכותו הגדולה ביי"ב כסליו הבעל"ט כאותם הישועות שנעשו אשתקד ביי"ב כסליו תשע"ט.

וכה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע בשם הרה"ק מרוז'ין זי"ע, דהנה איתא בגמ' (ברכות לד:) שהמתפלל כורע באבות ובמודים תחילה וסוף, וכהן גדול בסוף כל ברכה וברכה, ופירש רש"י, 'כל מה שהוא גדול ביותר צריך להכניע את עצמו' [ועל כן מבואר שם בגמ' שמלך צריך לכרוע יותר], ועל דרך זה ייאמר, כי בכל שנה ושנה ביומ"ד מתעלה הצדיק מעולם לעולם, וכל מה שהוא גדול יותר כך צריך להכניע ולהשפיל עצמו להושיע את הנמצאים בהאי עלמא. נז. אף מעשה פטירתו של צדיק זה - הציל חיי הרבים, היה זה בשנת תר"א, בראשית השנה פשטה בצפת מגיפה - מחלה ממארת חשוכת מרפא, וכל מי שנגע במי שתקפו החולי היה גם כן נחלה, מגיפה זו הפילה חללים רבים ואף ה'בת עין' נתקף בחולי זה, והתאבק במחלתו כמה ימים, לפני פטירתו הבטיח לבני העיר 'כי הוא הקרבן האחרון ממגפת הדבר, ואחריו לא תהיה עוד מגיפה בעיר זו', וכך הווה.

נח. כה כתב הגה"צ רבי יהושע דייטש זצ"ל (בית הלחמי פרשת פקודי) שבימי בחרותו בשנת תרפ"ז שהיה בחג הסוכות בעיר מונקאטש, וביומא דהילולא של הרה"ק ה'דרכי תשובה' זי"ע עלה לציונו יחד עם בנו הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע. מנהגו של המנחת אלעזר היה לזמר את הפיוט 'בר יוחאי' על ציון אביו (על סמך שאביו חיבר ג' כרכים ביאורים על התיקוני הזוה"ק), וכן עשה בשנה זו ג"כ, לאחמ"כ פתח לבאר את הזמר 'בר יוחאי' שבו אנו אומרים 'אשרי העם הם לומדיך', והלשון 'לומדיך' צ"ב, כי מן הראוי היה לומר אשרי לומדי תורתך או חיבורך, ומהו לומדיך שנראה כמו שהם מלמדים לרשב"י איזה לימוד, וביאר המנח"א, שהכוונה למה שהולכים בעת צרה לקברי הצדיקים לבקש מהם שיתפללו לבטל הגזירה, כי פעמים שמסתירים ומעלימים מהצדיקים את הגזירות, שהרי 'הקב"ה גוזר וצדיק מבטלה', ומעלימים מהם את הגזירות כדי שלא יבטלו, ולכן באים בני ישראל על קברי הצדיקים לקיים הם לומדיך - שהם מלמדים את הצדיק מה נעשה בעולם, אלו גזירות קשות ניתכות על ראש בני ישראל חדשים לבקרים ל"ע... (ובזאת החל המנחת אלעזר לפרט בפני אביו באריכות את הצרות העוברות עליו).

נט. הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע היה מבאר את ענין 'הילולא' של צדיקים, כי ל'צדיק' יש כוחות אדירים, לפעול ישועות גדולות ונוראות בקרב הארץ, אמנם בעלותו השמימה בפטירתו מהעולם הזה - הרי הוא נוכח לראות שכל מעשי אלוקינו טובה רבה הם, וממילא אינו פועל להסיר הצער מעם בני ישראל הנמצאים בעולם הזה, וכפי המסופר שהרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע הבטיח קודם פטירתו מהאי עלמא - לתלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע, שבעלותו לשמי ערבות לא ינח ולא ישקוט עד שתבטל גזירה קשה שהיתה אז על ראשי עם בני ישראל, אחר זמן נתגלה אליו הרה"ק הר"ר"א בחלום ואמר לו, משעליתי למרום אינני רואה 'גזירות רעות' כלל, כי כל הגזרות 'טובות' המה, ולכן איני יכול לבטלה. אמנם ביום ההילולא יורדת נשמת הצדיק להאי עלמא ושוב רואה היא לנגד עיניה את כל הצער ומכאוב העוברים על בני ישראל 'דבר יום ביומו', ואין לך יום שאין... מרובה... לאידך, הרי מקום הנשמה כעת בעולם העליון, ונמצא שיש לה כוחות יותר מבהיותה בזה העולם, על כן כוחה רב לפעול ישועות גדולות למעלה למעלה מדרך הטבע.

בהאי עניינא אמרו לבאר את דברי רש"י בפרשת תולדות בפסוק (בראשית כז א) 'ויהי כי זקן יצחק ותכהן עיניו מראות', וברש"י, 'דבר אחר, כשנעקד על גבי המזבח, והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים, וראו מלאכי השרת (את מעשה העקידה) והיו בוכים, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו'. ולכאורה צריך ביאור וכי בכדי שיראו המלאכים את הנעשה בזה העולם שאברהם עוקד את בנו יצחק - וכי נצרך עבור זה לפתוח את השמים. ואמרו ביאור נורא הוד, כי בוודאי את הכל הם רואים מן השמים, אלא שמשם אינם בוכים על זה כי שם רואים רק את הטובה שבדבר, וכי על דבר טובה וברכה יש להם לבכות, רק בהיטם בזה העולם איך שבני ישראל נאנקים ונאנחים איש איש בנגעו ומכאובו על זה הם בוכים מאין הפוגות עד שנסתמאו עיני יצחק עי"ז...

יבואו לקבורתו של משה באותה שעה ויעמדו בכביה ויתחננו למשה, ויאמרו לו, משה רבינו, עמוד בתפילה בעדנו, ועומד משה ומבטל את הגזירה, מפני שחביבים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם'. מכאן תראה גדולת כוחה של התפילה על קברו של הצדיק שאינה שבה ריקם, עד שאפילו הקב"ה חשש כביכול ממנה - שלא להשיב פניה ריקם, והוצרך להסתיר את מקום קבורת משה רבינו... ראה עד היכן הדברים מגיעים.

וביותר נשמעת התפילה כאשר עומד על אדמת קודש ופוקד מקום מנוחתו וציונו הקדוש של בעל ההילולא^פ. בפרט בצדיק זה שהעמיד ועצר את האבנים שהיו מרחפות סביב ראשי בני ישראל בעת הרעש הנורא בשנת תקצ"ז, אף כהיום הזה נעמיד ונעצור בכוחו הגדול את האבנים המעיקות על לכבות בני ישראל ומטר הצרות המרחפות סביב ראשי בני ישראל, ויאמר לצרותנו דיסא^א.

וזכר מצינו כזאת ב'מצבת קבורת רחל' שנקברה בדרך אפרת היא בית לחם, וכל הטעם לכך היה (כמובא נמי ברש"י ר"פ ויחי) כדי שיוכלו בני ישראל להתפלל שם בעת שיגורשו מארצם לגולה^{סג}, וכך אמר יעקב אבינו לבנו יוסף 'ואקברה שם - ולא הולכתיה

צא ולמד כמה ישועות אפשר לפעול על קברם של צדיקים^{פב}, כמו שאמרו בסוטה (יד. כפי שהוסיף בהגהות הב"ח באות א) 'מפני מה נסתתר קברו של משה מעיני בשר ודם, מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה, שעתיד ביהמ"ק ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם, שמה

ס. כשעלה הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע על ציון אביו הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע, נענה וסיפר לסובבים עובדא נוראה, וזה דבר המעשה, איש יהודי היה בימי מרן הבעש"ט זי"ע שלא חסר בעולמו דבר אלא זש"ק, והיה היהודי עולה תמידים כסדרם ומזכיר עצמו לטובה לפני הבעש"ט ב'קוויטל' (פיתקא) עם 'פדיון נפש', ואכן לאחר ימים ושנים נענו לו מן השמים ונולד לו בן זכר למזל טוב... עברו כמה שנים והבעש"ט נסתלק לעולם שכולו טוב, אחר תקופה קצרה שבק הילד חיים לכל חי... האב לא איבד עשתונותו, נטל את הילד הנפטר ויעלהו לציון הקודש של הבעש"ט, הניח את הילד על הציון, ויזעק זעקה גדולה ומרה, רבי קדוש... אל הנער הזה התפללתי, לא לזה הייתה הכוונה בעשרות הקוויטלעך ופדיון הנפש שנתתי לרבי... לא על זה נדברנו, הריני מניח לפניך את הילד... והלך לו... אין לנו כל שמץ השגה בצדיקים בחייהם וק"ו שלא במיתתם - כי גדולים צדיקים במיתתם יותר (חולין ז:)... ואכן, הבעש"ט פעל את מה שפעל, והילד קם ממקומו לתחיה, וכה אמר לו הרר"א בקול גדול, בן יקר, עמוד וקרא בקול רעש, טאטע... טאטע... (אבי, אבי) בטרם יתרחק אביך מבית החיים שבכאן ובע"כ תשאר יחידי ב'בית החיים'... אף אנו נאמר - אמר הרה"ק רבי יהושע, הבה נצעק טאטע טאטע כל עוד שאאמו"ר נמצא עמנו בהאי יומא רבא... ועד"ז הבה נזעק כל עוד שאנו נמצאים בקרבת מקום הקודש...

סא. בפי ישרים מסופר, כי הגה"ק רבי שמואל העלר זצ"ל, רבה של עיה"ק צפת ת"ו (אשר היה אדוק ומקושר ביותר אל הביית עין), היה מתעסק לצרכי פרנסתו ברפואה, וכיהן גם כ'רופא העיר', ולשם כך נזקק ללמוד בספרי הרפואה הכתובים בלע"ז. פעם אחת ראה באמצע תפילת שחרית אותיות לע"ז כנגד עיניו, והרגיש שהדבר מפריע לו בתפילתו, מיד גמר בדעתו להניח את הרפואה מידו. לאחר זמן נחלה אחד מבני העיר ומשבא להבדק אצל ר' שמואל העלר, הודיעו ר"ש, שכבר עזב את מלאכת הרפואה, מיהר החולה אל ה'בת עין', קרא הבת עין אל הגר"ש ושאלו מה יום מיומיים, וסיפר לו שמאחר שיש לו 'מחשבות זרות' באמצע התפילה על כן החליט למשוך ידיו, העביר הרה"ק את ידו הקדושה על מצחו של רבי שמואל, ומני אז נעלמו ממנו כל המחשבות הטורדות והמפריעות ומעכבות את הכוונה. ובוודאי עדיין עומד לפני ה' בכל דור ודור ומעביר כל המפריעים והמעכבים...

סב. וכך כתב ב'קב הישר' (פרק עא) 'שהקב"ה גזר כן, להיות נפשות הצדיקים מצויים על הקברות לטובת ישראל, שיהיו שומעים תפילת ותחינות ישראל הבאים להתפלל על הקברים'.

סג. בימי הרה"ק רבי יוסף מאמשינוב זי"ע שאלו איש יהודי על ההצעה שעלתה בביתו להעתיק מגוריו לארה"ב (בימים ההם), ולא הסכים לו הרבי, וכה אמר לו, איני חושש שמא תתקרב ב'שמירת שבת' או ב'כשרות', כי הנני מכיר אותך כ'ירא שמים' מרבים, וברור לי שלא תיכשל, אבל לזאת לא אתן לך לדור שם, מחמת שאין שם בנמצא 'קברי צדיקים' לשטוף שם העיניים בדמעות על הצאצאים (כהיום כבר טמונים שם כמה וכמה צדיקים, אשרי המשכיל לנצל 'מתנה טובה' זו)... ואם אמר כן הרה"ק בדורו, ק"ו לדור זה האחרון, בו רבו הנסיונות העצומים ובעיקר בענייני הכלים

עיניים' זי"ע כי העסק במשנת ותורת בעל ההילולא כמוה כהשתמחות על הציון ממש (מאור עינים ישמה לב מס' שבת).

סעדני ואושעה - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו סגולה נפוצה וידועה לערוך סעודה לכבודו ולשובת נשמתו של בעל ההילולא קדישא בעל הבת עין - הרה"ק רבי אברהם דוב בן הרה"ק רבי דוד, ובכותה ובכוחה להחיש ישועות גדולות ונצורות^{ס"ה}. וכמו

אפילו לבית לחם להכניסה לארץ, וידעתי שיש בלבך עלי, אבל דע לך שעל פי הדבור קברתיה שם, שתהא לעזרה לבניה בשיגלה אותם נבזראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים', הרי שיזכו להיגאל מן הגלות בזכותה של רחל אמנו כאשר ישתחו על קברה, ותפילותיה מלוות את ישראל בגלות בהיותם בארץ לא להם^{ס"ד}.

אמנם, גם מי שנבצר ממנו לעלות בגופו להשטתח על ציון הקודש, יזכור את דברי הרה"ק ה'מאור

המאררים והטמאים, כמה עלינו לרחוץ את העיניים בדמעות שלישי שנזכה לגדל דורות ישרים ומבורכים, ב'אין יוצאת ואין צווחה'...

סד. אולם התפילה תועיל רק כשיאמין המתפלל באמונה שלימה בכוחו של הצדיק, כמו שאמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בפסוק בפרשתן (ל א) שאמרה רחל ליעקב אבינו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', והשיב יעקב 'התחת אלוקים אני' (שם פסוק ב), וביאר, שכך אמר לה יעקב, שלא ראי האמונה בצדיק כמו האמונה בהשי"ת אשר בכוחה לשדד מערכות אף אם אינה בשלמות, אולם כח האמונה בצדיק הוא רק כשמאמין באמת ובתמים, מכיוון שאמרת 'ואם אין' הרי זה סימן שיש בקרבך ספיקות בכוחי א"כ אין בכוחי לעזור לך, כי 'התחת אלוקים אני' להושיע גם כשאינ מאמינים בי בשלמות, ורק האמונה השלימה בכח הצדיק פועלת ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע.

מענין לענין יסופר, כי מתחילה בבוא הרה"ק ה'בת עין' זי"ע לארץ הקודש להשתקע בתוכה, היה בדעתו לעלות לדור בעיה"ק ירושלים, ורק לימים הנוראים שהה בצפת עיה"ק, (מחוסר מקום הוצרך לישן שם בתוככי כוך הבנוי בתוך הכותל), ורק משום מעשה שהיה החליט לקבוע דירתו בצפת, וכך הווה, ביום הושענא רבה שמע שאם קוראת לבנה - 'ירחמיאל', ע"ה הגגה והורד משם את המחצלות, בהסבירה שלמחרת היום, בשמיני עצרת, יתכנסו כל בית ישראל ויתפללו 'תפילת גשם', ולבטח גשם עז יותר ארצה, על כן יש להיזהר על המחצלות שלא יתקלקלו, כראות רבינו מעשה זה, איוה למושב לו בעיר שתושביה מאמינים כל כך בכח התפילה.

רבו סיפורי הישועה בזכותו של אותו צדיק בזיווגים הגונים, בזש"ק בנחת דקדושה מכל יו"ח... ולא נביא אלא כמה מהם וללמד על הכלל כולו יצא, שמעתי מאחד מגדולי הדור שליט"א מהיושבים ראשונה ב'מזרח' של בני ישראל, שבשנת תשע"ז ישבה בביתו בת גרושה ל"ע, והיה לב ההורים מתפלץ מרוב דאגה וצער, ביום י"ב כסלו שלח את אחד מתלמידיו לערוך סעודה רחבה וגדולה לעניי צפת, לא עברו שבועיים תמימות ובתו באה בקשרי אירוסין עם בחור עידית שבעידית, ממש פלאי פלאים.

סה. בישיבת 'בית אברהם' בעיה"ק ירושלים תובב"א, ישנו 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביומא דהילולא קדישא, ומעשה שהיה כך היה, לפני עשרות בשנים היה יהודי ושמו הרה"ח ר' שלמה גראס ז"ל, לפרנסתו התעסק במכירת נפט, ברם, עסק זה - יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו, ויהי בליל ההילולא של ה'בת עין' זי"ע, השתטח ר' שלמה על ציון הקודש, ושפך את לבו כמים, בתפילה ובתחנונים שירוויחו לו פרנסתו מן השמים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו, והנה בחלומו רואה הוא את ה'בת עין' זי"ע, ויאמר לו ה'בת עין', דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפלתך על קברי (ידוע שהמתים נהנים כשמתפללים על קברם, וראה זוה"ק פ' ויחי רכה). אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא, תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארת לחמו הדל, כינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת היום הלך ר' שלמה וקנה כרטיס לוטו (לאטר"י), וזכה בהון עתק שממנו נתעשר בעשירות גדולה, ואף הקים מממונו 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו סעודות הילולא.

אספרה נא מעשה אשר ביודעי ומכירי קאמינא, בבית אחד נישאו הילדים בס"ד בזה אחר זה, זולתי בחור אחד אשר נתקעו שידוכיו בזה אחר זה, בד בבד טיפס גילו והגיע לגילו של יצחק אבינו בעת נישואיו - ויהי בן ארבעים

שנה, גיל אשר לכל הדעות נחשב לבחור כזקנה מופלגת עד מאד, יחד עם זאת גדל הצער והמכאוב של הבחור, של ההורים וכל בני המשפחה מסביב, ויהי בחודש טבת תשע"ח, נסעה אחותו של הבחור לציונו של הרה"ק הבת עין, שם הבטיחה שאם אחיה יבוא בקשרי אירוסין עד ר"ח שבט שנה זו (תשע"ח) תערוך המשפחה סעודת הודאה, וגם סעודת הילולא ב"ב כסלו לשנה הבאה (שנה זו - תשע"ט), ואכן, לא עברו שבועיים, והבת עין פרע חובו - ביום שלישי כ"ב טבת - בא ה'גלות' לקיצו, והבחור בא בקשרי שידוכין...

כמו"כ שמעתי מבעל המעשה אשר עברו עליו כמה וכמה שנים מיום נישואיו ועדיין לא זכה לפרי בטן, ומה רב צערו וכאבו כש'בישרוהו' הרופאים שאבד סברו ובטל סיכוייו, ועל פי דרך הטבע לא יוולדו לו לעולם בנים או בנות... העיר ה' את לבו שלא להתייאש לגמרי, וביומא דהילולא - י"ב כסליו תשס"ח עלה לציונו הק' בעיה"ק צפת ת"ו, שם שפך ליבו כמים לראות בישועת ה', ואכן לתקופת השנה ממש כעת חיה ביום י"ב כסליו תשס"ט נולד לו בנו בכורו במזל טוב, ויהי לאות ולמופת.

שמעתי מהרה"ח רבי מוטל ראטמאן שליט"א, עובדא שהיה עד לה לפני כמה שנים, בעודו מהלך ברחובות קריה - בשכונת מאה שערים אשר בעיה"ק ירושלים, מצאו יהודי נכבד 'בעל תשובה' אשר אין הפרוטה מצויה בכיסו, והלה החל לשאלו אודות 'וואש מאשין' (מכונת כביסה), כי נתקלקלה המכונה שבביתו, עוללים שאלו בגדים נקיים ואין נותן להם, ובצר לו הוא מחפש אחר חנות המוכרת מכונת כביסה 'יד שניה', כי עליה אין דורשים סכום עתק כמו על מכונה חדשה. ר"מ ניסה להניאו מכך, היות וידוע ליודעי חן שדבר שטות הוא לקנות מכונת כביסה יד שניה - כי לעולם ומעולם לא תדע אלו חסרונות ובעיות יצוצו לך במשך השימוש בה. וכה אמר לו ר"מ, היום חל יומא דהילולא של ה'בת עין', עומד אני ליסע לעיה"ק צפת להשתטח על ציונו, בוא נא עמנו, וכבר נפעל עבורך ישועה גדולה.

וכן עשו, כל הדרך לא פסיק פומיה מגירסא של אותו נצרך, אודות מכונת הכביסה, כי מכונה פלונית טובה היא, ושל 'חברה' פלונית לא... ובכלל הוא דואג מה יהיה בסופו של דבר, כיצד יכבסו את בגדי בניו הגדולים והקטנים... ובבואם לפני המלך בציון הקודש שפכו לבם בתפילה - איש איש בנגעו ומכאובו. משם נסעו, ויחנו באת"ק מירון, קנו במכולת (גראסערי) לחם וכל מטעמים ועלו לציון הקודש דרשב"י לערוך שם סעודת הילולא, ויהי, אך יצאו מציון הקודש, צלצל הטלפון של מיודעינו הנצרך, ומצד השני 'מבשרים' לו כי הגורל שקנה מאיזה 'מוסדות' לפני זמן רב זכה ב... מכונת כביסה חדשה ומשוכללת...

וכה אמר לי ר"מ בצערו על אותו נצרך, הרי כוחו של הצדיק להשפיע שפע רב וגדול, חבל על אותו איש אשר צמצם את כל השפע במכונת כביסה שאכן קיבל אותה, אילו היה מבקש ב'השגות' כגדולות יותר בוודאי היה מקבל שפע רב פי כמה וכמה (ר"מ מספר ע"ע שפעל לטובה באותה נסיעה כמה ענינים גדולים ורבים פי כמה וכמה)

מעשה היה לפני כשנתיים בארה"ק, שהממונים על המס פשטו לחנותו של אברך והחלו ל'פשפש במעשיו' מה הם הוצאות בית עסקו וכנגד מה הם ההכנסות... וימצאו כתוב כי בית העסק נושא ב'הוצאות' גדולות, דוגמת שש קווי פלא' (סעל') בשעה שבאמת רק אחד מהם נצרך לצורך העסקים, בית העסק מחזיק בשני כלי רכב כשרק אחד נדרש להם, ואף הבעלים עצמו חגגו לאחרונה וישבו בבית מלון גדול במשך שבוע שלם 'על חשבון' ההוצאות. המכיר ובקי יודע שעבירות כגון דא מחייבים אותו לשבת בבית האסורים... אבל... באמצע החקירות נזכר האברך מהסגולה הידועה לתת סעודה לכבוד נשמת הבת עין ומיד קיבל כן על עצמו (לערוך סעודה ביומא דהילולא של הבת עין), באותו רגע נענה אליו ה'חוקר', שמע 'בני' מוסר..., זאת הפעם אותר לך על הכל... אבל אוי לך אם תשוב לעבור עבירות כגון דא, ושילחו חפשי לביתו.

ידוע לי מעשה שאירע בשנת תשע"ה, באברך מתושבי עי"ת וויליאמסבורג יצ"ו שסבל מנדודי שינה, משהלך להיבדק אצל רופא פשוט אודות נדודי השינה, עשה לו ג"כ בדיקת א.ק.ג. (EKG) ומיד נחרד ושאלו מתי ביקרת לאחרונה אצל 'רופא הלב' שלך, ויען האיש ויאמר לפני כמחצית השנה, ויצוהו הרופא להחיש פעמיו לרופא הלב מיד בבוקרו של יום... מכיוון שראה הרופא שהאברך אינו מבין חומרת מצבו פנה הוא בעצמו וקבע 'תור' לאותו אברך למחרת היום. ואכן, רופא הלב ראה בבדיקותיו שהעורק (גיד) הראשי המוליך אל הלב סתום ברובו ככולו, ובכל רגע עלול העורק להסתם לגמרי ולהכניסו בסכנת חיים וודאית... ורצה להכניסו מיד לערוך צנתור בלבו (bypass), אך הלה התחנן על נפשו שיחוס ויתן לו להלך ברחובה של עיר עוד יום אחד כי מנהל הבנק שבו מתנהל 'חשבונו' גער בו שאם איננו מכניס היום סכום כך וכך מעות הם סוגרים לו החשבון... ואכן, תוך כדי דיבורם יחדיו ראה

באר הפרשה - פרשת ויצא

שמביא הרה"ק האדמו"ר מטאהש זי"ע (בספרו עבודת עבודה) וז"ל, ידוע לי ממשפחה אחת בארץ ישראל אשר הווקקו לדבר ישועה ורחמים, וערכו סעודה ביום ההילולא קדישא, ותיכף נושעו בישועה רבתי למעלה מדרך הטבע^ס.

אוהב את הבריות - אהבת ישראל במשנת הבת עין כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (חוקת ד"ה א"י זאת חקת), וז"ל. ועיקר 'גמילות חסדים' הוא להשתתף בצערו של חברו כמו בצערו ממש, וזהו בחינת אחד-אחד דלת, היינו להיות אחיו של דל^ס. וכמו ששמעתי מהרב הק'

הרופא שמנהל הבנק מתקשר שוב אל האברך, ע"כ הסכים לשחררו בתנאי שמחצות ליל לא יאכל מאומה ויבוא אליו מיד למחרת היום לעריכת הצנתור.

משם התקשר האברך לאחד מידידיו הידוע כ'בעל צדקה וחסד נפלא' בלב רחום וחנון וביקש 'הלוואה' על סך פלוני שעליו למהר להכניס לבנק בטרם יעבור מחר את הצנתור... ומידי דברו עמו נענה האברך ואמר, ראה נא ידידי, מוקף אנכי בסגולות שונות אשר רגיל אני לערוך, ומה הועילו לי כל אלו הסגולות, כשהנני 'אברך' בעל חוב אדיר וחולה מסוכן... אמר לו ידידו, וכי קטנה היא בעיניך, שהגעת לידי רופא פשוט בעד 'נדודי שינה' ומשם נתגלגלה הצלת חייך כפשוטו ממש - שנתברר ברגע האחרון שהנך מחויב לעבור צנתור ללא כל דחיה, איעצך, למחר חל יומא דהילולא של הרה"ק ה'בת עין' זכור נא ואל תשכח להדליק נר לטובת נשמתו, גם תוסיף לומר תהלים, ובעזהשי"ת בזכות הצדיק קרובה ישועתך לבוא...

מכיוון שהזכיר הידיד את הילולת ה'בת עין' נתחוורו פני האברך כשלא, וכה התוודה בפני ידידו, כי אכן, מהמאמינים הוא ולכן בשנה שעברה ביום י"ב כסלו (תשע"ד) ערך סעודה בביתו לעשרה יהודים... אלא שבשנה זו כשנזדמן בביהמ"ד לדבר ביום השב"ק העבר (פר' ויצא - שלפני ההילולא) אודות סגולת הסעודה קם והכריז בקול רם, כי אף הוא כמוהם ערך סעודת הילולא לפני כשנה, ולא הועיל במאומה, מצב פרנסתו בכי רע - יום יום הוא מגלגל כספים מגמ"ח אחד למשנהו וכו' וכו', ולא ראה שום ישועה במשך השנה, והנה כמסיח לפי תומו אמר לו אחד ממפתללי ביהמ"ד, הרי לא ידע אדם מה עובר עליו - כמה לא חלי איניש ולא מרגיש, שמא נגזרה עליך הגזירה שלא תוציא שנתך, ובזכות אותה סעודה ניצלו חייך מבלי שתדע מאומה על כך... ועתה הינו עומד ומשתומם כי נראים דברי 'מתפלל' זה כדברי נביאות ורוח הקודש ממש, שכן רגליו הוליקוהו לרופא קטן ורגיל אודות נדודי שינה ונסתבב מזה הצלת חייו, כי בלאו הכי שמא היה נודם לבו ואז היה חל גם יום היא"צ שלו בי"ב כסלו... מיד מיהר האברך לערוך סעודה בטרם יגיע חצות ליל וימנע ממנו להשתתף בסעודת ההילולא... סוף דבר הצנתור הצליח והכל בא על מקומו בשלום, ויהי לפלא.

סו. אגב אורחא יובא מה שסח הרה"ק ה'בת עין' אודות 'סעודות מצוה', פעם נכנס אל הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע אחד מיהודי העיר להזמינו לסנדקאות אצל בנו הנוולד לו, שאלו ה'מגיד', האם תערך 'סעודת ברית', נאנח היהודי ואמר, רבי קדוש, משתכר אנכי שכר מועט של חמשה מטבעות לשבוע, אשר בקושי מספיקים לפרנסת בני ביתי - לחם צר ומים לחץ, אין בידי מעות לערוך סעודה לכבוד הברית, אמר לו המגיד, אם רצונך שאהיה סנדק לרך הנוולד - עליך להבטיחני שתקיים 'מנהג ישראל' בסעודת הברית, לך נא אל אדונך אשר אתה עובד אצלו, ותבקש מעמו שישם לך מעתה 'שכר עבודתך' על השבוע הבעל"ט, ויפרע ממך מטבע אחת בשבועות הבאים 'מטבע' לשבוע. והסביר ה'מגיד' דשרו של עשו הוא 'סמא"ל', ובשמו מרומו נוטריקון - ס'עודת מ'ילה אין ל'עשות, ס'עודת מ'צווה אין ל'עשות. ס'יום מ'סכתא אין ל'עשות. על שלש אלה נלחם הוא מאד שיתבטלו מתוך עם בני ישראל, ואכן לדאבון לב הצליחו מעשיו לענין סיומי מסכתות, אמנם, לזאת לא אסכים, שיצליחו מעשיו בסעודת ברית מילה, ולכן כל כך החמרתי ב'בעל ברית' זה שיקיים המנהג ויערוך 'סעודת ברית'.

ה'בת עין' היה עד למעשה זה, אחר זמן ביאר ה'בת עין' את סיבת התנגדות השטן לג' סעודות אלו, כי כל אימת שהשטן עולה ומשטיין על אי מי מבני ישראל, פלוני עבר על איזה ממצוות התורה, עונה לעומתו 'מלאך מיכאל', וכי לא ראית באיזה שברון לב עבר העבירה, כי אף בעת עשייתו את העבירה היה שבור מכך שהשטן לכדו ברשתו, ומאיך פוק חזי את גודל השמחה שיש לבני ישראל בעשותם אחת ממצוות ה', ועושים יומא טבא בסעודת מרעים, טענה זו סותמת פיות משטיינינו ומקטריגינינו, ולכן נלחם השטן כל כך לבטל מישאל את השמחה של מצווה, כי על ידי שמחה זו מתבטלים כל טענותיו.

סז. נוראות כתב הרה"ק (שמיני ד"ה והוא) לגנות את המראים כלפי חוץ שהם אוהבים את רעיהם, ובאמת הם שונאים אותו בקרבם ו'שבע תועבות בליבם', שהנה נאמר בפרשת מאכלות אסורות (ויקרא יא ז) 'ואת החזיר כי מפריס

שמנעוריו הורגל להתרחק ביותר מגסות הרוח^ט, ואכן כל הספר 'בת עין' מלא וגדוש במעלת ההכנעה והענווה ובגנות גסי הרוח, ונלקוט שושנים מועטים, אפס קצהו תראה וכולו לא תראה".

אב"ד דק"ק בארדיטשוב שאמר בשם המגיד ממעזריטש ז"ל שאחת מי"ג מידות שהתורה נדרשת בהן הוא גזירה שזה - היינו בחינת השתוות - שירגיש בצערו (בגזירה) הקשה העוברת עליו) של חברו כמו בצערו ממש בשווה, עב"לסח.

איתא בגמ' (חולין פט.). לפרש מה שנאמר (דברים ז ז) 'לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים - אמר להם הקב"ה,

השפל עצמך וינשאך המקום-שפע רב הבא על ידי הענווה ידוע כי ענין הענווה היתה נר לרגלי בעל ההילולא - הרה"ק הבת עין זי"ע, וכמו שהעיד על עצמו

פרסה הוא ושוסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם'. וכתב ה'אור החיים' הקדוש, שבא הכתוב לומר שאינו אסור באכילה אלא כל עוד ש'גרה לא יגר', אבל לעתיד לבוא יעלה גרה ויחזור להיות מותר. וכבר אמרו (רבינו בחיי בשם מדרש תנחומא) שנקרא החזיר בשם זה לפי שעתיד הקב"ה להחזירו לנו לעתיד לבוא.

ומבאר הרה"ק בדרך רמז, שיש אנשים הנוהגים כאותו 'דבר אחר' הפושט טלפיו ואומר טהור אני... שבחיצוניותו נראה שיש בו סימן כשרות, אך בפנימיותו טמא הוא שאינו מעלה גרה, כך הם בחלקקות לשונם מראים כלפי אחרים שהינם אוהבים אותם, וכלפי חוץ הם נראים ככשרים, אך באמת 'גרה לא יגר' - שבתוכי נפשם הרי הם שונאים בכל ליבם, ומסיים הבת עין זי"ע, וזה עיכוב הגאולה, שאין בן דוד בא עד שיטהר החזיר, היינו שיעלה גרה ויהיה פנימיות ליבו כמו שמראה בטלפיו. עכ"ל. וכלומר, שעלינו להתחזק לאהוב כל איש ישראל גם בפנימיות הלב, וכברו כן יהיה תוכו, שאף בתוכי נפשו יחפוץ בטובתו של חברו ויאהבנו כגופו, ועל ידי זה נזכה לקרב הגאולה במהרה בימינו אמן. סח. באחת השנים בערבי פסחים רצו הגבאים לסייד וליפות את בית מדרשו של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, אך ה'בת עין' התנגד לכך בכל תוקף, וטעמו עמו, כי בערבי פסחים מילתא דשכיחא היא שמתעורר איזה ענין של אי שלום וטינה בלב בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, ובאותה שעה משמש ביהמ"ד כ'עיר מקלט' עבור הנעלבים, ואם יסיידו ויסגרו את ביהמ"ד לא יהיה להם לאן לברוח...

והנה שיחות של תלמידי חכמים צריכות לימוד, ופשיטא שלא היתה כוונתו לדחות אותם בקש ובמילי דבדיחותא גרידא, אלא שכך היא האמת, שחייב האדם להתרחק מן המריבה והמחלוקת כשם שהוא בורח מן האש ומחיה רעה, וכמו שבאותה שעה יברח וירוץ כל עוד נשמתו בו כדי לצאת מספק ספיקא של סכנה כן נמי צריך לברוח מן המחלוקת כמטחוי קשת, וזה רצה הרה"ק ללמד, שלעולם בית המדרש פתוח, וכל הרוצה מקום מקלט יבוא להתחמם בקדושת ביהמ"ד.

סט. אחד מצדיקי בית רוז'ין נהג לומר, שעל כן עשה ה' שפתח מערת ציונו הקדוש נמוך במאד, ואי אפשר להיכנס שם בלא 'כפיפת קומה', להזכיר לכל הנכנס לגו מערתא קדישא, כי זו היא משנתו הטהורה אשר השאיר לנו - להתכופף ולהכניע את עצמנו בכל עת ועונה.

הדברים ידועים ומפורסמים, שבעת הרעש הנורא בצפת, בשנת תקצ"ז, רוב רובם של יקירי צפת נקברו אז תחת המפולות, ולא נותרו לפליטה כי אם 'כעשירית' מבני היישוב, בעת שאירע הרעש עמדו בבית מדרשו של ה'בת עין' באמצע 'חזרת הש"ץ' דמנחה, מיד ציווה ה'בת עין' שכל העם הנמצאים בני מדרשא יתאספו ויעמדו סביבו, והוא עצמו נשכב על הארץ בפישוט ידיים ורגליים לפעול את אשר פעל, ואכן מחצית מבית המדרש התמוטט ונפל הגג שמעליו, ואילו המחצית השנייה, ששם עמדו המתפללים תחת צלו של ה'בת עין' נשאר על תילו, ונראה הדבר לכל עד עצם היום הזה.

לאחר מעשה הסביר ה'בת עין' טעם השתטחותו על פני הארץ, כי ראה שאירע הדבר שלא בדרך הטבע - כי לא נפלו האבנים לארץ כדרכם, אלא נזרקו מדרום לצפון ומצפון לדרום, והבין שיד הס"מ בדבר - להחריב את עיה"ק צפת, ובאופן כזה אין עצה מלבד ה'התבטלות', ולכן השתטח על הארץ ב'התבטלות גמורה', כדרך שנהג רבי אחא בר יעקב כשנלחם עם הס"מ, כשנתגלה לו בדמות נחש בעל שבעה ראשים, וערף את ז' ראשיו על ידי כריעות והשתטחויות על הקרקע (עיין קידושין כט:).

ע. והדרך לבוא לידי ענווה מצאנו בדברי הרמב"ן ב'אגרתו', כי כאשר יתבונן האדם ב'אני מאמין' שהבורא יתב"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, אין לו לאדם משלו כלום וכל

עד שאמרו חז"ל (פסחים ק"ח.) 'קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף', היפלא מה' לפתוח שערי פרנסה בלא גבול ומידה. ומבאר עפ"י מה דאיתא (תענית ט.) שהמן היה בזכות משה, ומעמא דמילתא הוא כי עיקר ההשפעה באה על ידי ההכנעה והענווה, ומאחר שמשה רבינו היה 'עמוד הענווה' וכפי שהעיד עליו הקב"ה בכבודו ובעצמו ש'האיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה' על כן בזכותו ומכוחו נפתחו כל אוצרות השפעת המן, וזהו אומרו הנני - כלומר מהותי מידת ענווה, היא ממטיר לכם לחם מן השמים ע"ב.

ומרמז דבריו בדברי הגמרא (חולין ה:) על הכתוב (תהלים לו ז) 'אדם ובהמה תושיע ה'', פירוש מי שיש בו דעת כאדם ומשים עצמו כבהמה - שאינו מחשיב

הושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני'. כי עיקר חביבותן של ישראל הוא שמכניעים עצמם לפני המקום ב"ה בענווה ושפלות הרוח, ויודעים ומכירים שכל הטובה הנעשית להם אינה בזכות מעשיהם הטובים אלא הכל הוא מרחמו ורוב חסדיו ע"א.

וכך פירש הרה"ק ה'בת עין' בלשון הכתוב (ויקרא כה א) 'וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר' כי 'בהר' הוא ס"ת של 'לב נשבר ונדכה', המרמז לבחינת ענווה והכנעה, 'שעל ידי בחי' ענוה מגיעים לבחינת להיות מרואי פני המלך בחינת השראת השכינה'.

כתב ה'בת עין' (בשלה ד"ה כענין) שכל מצבם הדחוק של בני ישראל בענין הפרנסה 'צריך עיון גדול' - מדוע הם נאנקים לחוצים וטרודים תחת עול הפרנסה

קנייניו אינם אלא 'פקדונות' מידי הקב"ה לידו...אף 'מעלותיו' הנכבדות לא השיג אדם בכוחו אלא מתנת שמים המה... אז תאבד ממנו כל סיבה להתגאות, וכלשון ה'רמב"ן', 'ועתה בני דע וראה כי המתגאה בלבו על הבריות מורד הוא במלכות שמים... ובמה יתגאה לב האדם, אם בעושר - ה' מוריש ומעשיר'. ואם בכבוד - הלא לאלוקים הוא, שנאמר 'והעושר והכבוד מלפניך', ואיך מתפאר בכבוד קונו. ואם מתפאר בחכמה - 'מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח'. נמצא, הכל שווה לפני המקום, כי באפו משפיל גאים, וברצונו מגביה שפלים, לכן השפל עצמו וינשאך המקום, עכ"ל. עא. וכך פירש ה'בת עין' (תולדות ד"ה ואלה) דלכן כינתה תורה את עשו בשם 'גדול' ויעקב נקרא 'קטן' (וכדכתיב כו טו, 'ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול... ותלבש את יעקב בנה הקטן'), וכבר הקשו ש'אין בין עשו ליעקב אלא רגעים ספורים בלבד', ומדוע זה נזכר לדורות בשם 'הגדול' וזה מכונה 'הקטן'. אלא מבאר בזה"ל, כי עשו הוא מקור הגדלות והגאווה וכו' ובמאמר של עשו 'יש לי רב' (בראשית לג ט) מגודל הגאווה שהיה בו בעצמו, אבל יעקב הוא מצד הקדושה והכנעה וענוה לפני השי"ת, על כן נקרא 'קטן' מפני בחי' הקטנות והכנעה. עכ"ל.

ואף שמו של 'יעקב' מורה על תכלית הענווה, כשנחלק תיבת 'יעקב' לשניים - י עקב, כי הנה האות י' רומזת על שפלות שהרי היא הקטנה שבאותיות, ו'עקב' מרמז על העפר שהכל דורכים עליו ודשים אותו בעקב (עי"ש עוד, שיש ב' מדרגות בענוה זו למעלה מזו, ויעקב היו בו שתי דרגות אלו, על כן נרמז בשמו ענווה בכפליים).

ומוסיף לפרש (דרושים לשבת הגדול) על פי זה הטעם שיצא עשו תחילה אף שהיה באמת יעקב בכור ליצירה (ב"ר סג ח כמובא ברש"י בראשית כה כז), כי מן השמים סבבו כן 'כדי שלא תהיה ליעקב אבינו ע"ה בחינת התנשאות וגסות ח"ו'. ומכלל הדברים למדנו עוד על החיזוק באמונה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, שאם יתמה 'יעקב' מדוע לא 'זכיתי' להיות הבכור, ומחמת כן הוצרכתי 'לגנוב' את הבכורה מעשו ועל כן עשו רודפני עד עצם היום הזה, אזי תשובתו בצידו שמן השמים רצו להיטיב עימו שלא יבוא לידי גאווה והתנשאות ח"ו. לאידך, נלמד מכאן בגודל מעלת הענווה, שלטובתו של יעקב עדיף שייסבול כל צרות אלו מאשר יהא בו מגסות הרוח.

עב. המחזיק במידת הענווה יהא ניצול על ידה מן היצר, וכמו שכתב ה'בת עין' (וישלה ד"ה ויאבק) ש'ענוה' בגימטריא 'סמא"ל', וגדול כח ענוה העולה קל"א להכניע ולהשפיל את הס"מ העולה ג"כ קל"א לבל יתן לו שום מקום להחטיאו.

וע"י ההכנעה זוכה שתתקבל תפילתו, ובכך מפרש הבת עין (וארא ד"ה וגם אני) מה שנאמר (בראשית ב ז) 'וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', וז"ל. כשיש לאדם הכנעה באמת ונחשב בעיניו כעפר, אז ויהי האדם לנפש חיה, ותרגם אונקלוס לרוח ממללא, היינו אזי יכול לדבר דיבורים שיפעלו על ידם ברכה ושפע רב.

היצר להפיל לב אדם בקרבו, להפכו 'כביכול' להיות עניו, ובוז להרחיקו מלהתקרב אל הקודש, באמרו, מי אני ומה אני לעשות מצוות ה', והרי מלא בעוונות הנני. ולזה ביאר ה' בת עין' (ואתחנן ד"ה עוד יש לפרש) שעל כך הוזהר הכתוב באומרו (דברים ד ט) 'רק השמר לך', 'רק' מרמו על מיעוט, ובא הכתוב לומר הישמר על ה'רק' והמיעוט, ומסיים בזה"ל, היינו כשיהיה לך בחינת שפלות גדול בראותך גדול הפגמים שפגמת בעולמות העליונים ויפול לך מאוד בקרבך, תראה שלא תתייאש ח"ו כנ"ל רק אדרבה חזק ואמץ ותאמין בה' שחפץ חסד הוא ומקבל שבים.

בדברים הללו כתב עוד (אמור ד"ה ויאמר) לבאר בפסוק (ויקרא כא א-ב) 'לנפש לא יטמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו', דהנה, 'עמיו' בנימטריא 'ענו', וביאור הכתוב 'שלא יטמא את הנפש על ידי גודל ענוה שיפול לבנו ביותר בהסתת היצר הרע וימנע ח"ו מעבודתו ית', רק שינחם את עצמו במה שאמר ה' (דברים יד א) 'בנים אתם לה' אלוקיכם וגו', וברחם אב על בנים בן ירחם ה' עלינו לקבל עבודתנו כמו שהם, ובלבד שיהיה ככל לב וככל נפש'. וזהו המשך הפסוק 'כי אם לשארו הקרוב אליו לאביו ולאמו', שלא יטמא בענוה אלא יזכור ויסמוך על שארו הקרוב אליו - שאנו קרובים למקום ב"ה בכמה וכמה אופני קירבה, שהוא אבינו וקרא אותנו בחי' בנים, ושאר יחסי קורבה כגון 'אשה' (ירמיה ב ב) וכן 'בת' (שמו"ר נב ה) מרוב חיבתו אל ישראל.

וזכר אמר הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, וז"ל, מי שאינו מאמין שהקב"ה שוכן עם בני ישראל בתוך מומאדם גם הוא לאפיקורוס יחשב (הובא בכת עין מהר"ח בהוספות שבסוף הספר).

את עצמו כ'בר דעת' וכ'בר סמכא'... על ידו באין השפעות טובות וישועות בעולם".

צא ולמד על גודל החורבן הנגרם על ידי הנאוה וגסות הרוח ממה שכתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (ליקוטים בד"ה איתא במדרש) לבאר המעשה המובא במדרש, שבשגמר שלמה המלך לבנות את ביהמ"ק עמדו שני ציפורים על הגג ואמר ציפור אחד לחבירו 'הלא אתה רואה את בניין הגדול הזה, ואם ארצה אני אוכל להחריבו בתנועה אחת'. מששמע שלמה המלך (שהבין שיחות חיות ועופות) את דברו, קרא לו ושאלו האך תוכל להחריב את בית עולמים. השיבו הציפור, וכי מאי אכפת לך, רשאי אני להתפאר לפני אשתי, ע"כ.

אלא כך הוא ביאור הדבר, וז"ל, 'העניין הוא, כי הציפור זה היה היצר הרע, והשטן אמר שאפשר שאקלקל את כל הבניין שלא ישרה השכינה בהבית הקדוש ויהיה כל עמלו לריק ח"ו, ושאל לו המלך, היתכן, איך שאני גירשתי אותך על ידי תשובה ומעשים טובים מכבר, ועל ידי כמה יגיעות ועדיין אתה מתפאר עלי. ועל זה השיב לו, בדבר עבירות גשמויות חס וחלילה, בוודאי אי אפשר להסית אותך. רק בדבר קל כזו שתאמר כך לאשתך, רצונו לומר 'בטוב גמירתי הבית הזה, ובתוך כך יבנם בו שום טינא של גסות הרוח ולא תשרה השכינה על ידי זה כמו שכתוב (ישעיה נז טו) 'אשכון את דכא', עכ"ל. הרי לך גודל סכנת נאוות איש על רעהו הדוחקת רגלי שכינה ומחרבת בית המקדש.

ויגבה ליבו בדרכי ה' - יחשיב עצמו ואת עבודתו אבל אמרו, כי ביותר יש לו לאדם להיזהר שלא יבוא לידי 'ענוה פסולה'. שאחד מטבכסיו הנודעים של

וזכר איתא בזה"ק (ח"א קכב). 'מאן דזעיר איהו רב', ומסמיק לכך הבת עין (דרושים לשבת הגדול ד"ה וידבר) בדרך רמז מה שאמר יעקב (בראשית לב י) 'קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך', והנה הטעם שבתית אמת הוא 'זקף קטן', לרמז שמי שמקטין עצמו (כיעקב שאמר קטונתי) אזי האמת שהוא זקוף למעלה. ולא עוד אלא שזוכה שיתנהגו עמו מן השמים בהנהגה ניסית שמעל דרך הטבע, ובכך ביאר (חנוכה ד"ה ונוכל) הטעם שגר חנוכה מצוה להניחו למטה מעשרה (שבת כא:), כי רק על ידי שיכניע עצמו - לכופף עצמו למטה מעשרה (אף מבלי 'דודף' אבל לבו 'לב נשבר'), יזכה שייעשו לו ניסים בזמן הזה כאבותינו בימים ההם. עג. ומוסיף לדייק בדברי חז"ל (פסחים קיח). 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', מדוע נקטו 'מזונותיו של אדם', וכי במזונותיהן של הבהמות מיירי כאן, אלא, כי אכן, אותם הנכנעים ואינם מחשיבים עצמם ל'ישות' בפני עצמן מזונותיהן אינן קשין, רק מזונותיו של אדם - המחזיק עצמו ל'אדם' אלו קשין ח"ו.

באר הפרשה - פרשת ויצא

זבזה מפרש (דרושים לשבת הגדול ד"ה וידבר) הטעם שקנה יעקב מעשו את הבכורה, ב'כדי שיהיה לו מעט התנשאות וחיזוק הלב לעבודת ה' ית"ש, ועל דרך שנאמר (דברי הימים ב' יז ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה'".

יה"ר מלפני אבינו שבשמים, שזכות בעל ההילולא תגן עלינו ובעדנו להפקד במהרה בדבר ישועה ורחמים משמי שמי קדם, ישועות ברוחניות ובגשמיות, שפע רב וכל מיני טובות שבעולם, לישועה שלימה ולגאולה קרובה ונאמר אמן.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויצא תש"פ

אין לקראו בזמן התפילה וקריה"ת. © כל הזכויות שמורות למו"ל.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

סולם מסוכן, וזה מהות החלום שהראו לו בתחילת הדרך, שבכל פסיעה צריך להרים את העיניים להתפלל להשי"ת.

וכמו שאמר הג"מ רבי זליג ראובן בנגיס זצ"ל על ה'סולם' של רבי פנחס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות, זהירות לזריזות וזריזות לנקיות, עד שבאים לרוה"ק ותחיית המתים. וצ"ע היכן היא עבודת התפילה בסולם הזה? ואמר ששני צדדי הסולם הם עבודת התפילה, אי אפשר לעלות שליבה אחת בסולם בלי תפילות ובקשות. כל שלב ושלב צריך להשקותו בתפילה, נשא לבבנו אל כפים.

ובספה"ק אך פרי תבואה כתב הרה"ק רבי הערשליע ליסקער זי"ע שיעקב אבינו עלה למדרגה גבוהה משאר האבה"ק, בחזיר האבות, ונדר ואמר שאם יתן לו השי"ת לחם לאכול ובגד ללבוש, ויהיה ה' לי לאלקים. והאלשי"ך הק' פירש מה מקום לבקש על לחם ובגד, כי התפלל על הגאולה העתידה שאז אין מלאכות הפת ע"י החיטים וכו', עתיד הקב"ה להוציא כלי מילת וגולוסקאות מוכנים לאכילה בלי חרישה וטחינה וכו', כך יהיה בבית השלישי שנקרא 'בית אלקי יעקב'. ורבי הערשליע מבאר שביקש יעקב 'לחם לאכול', כלומר מדת הלחם שתתן לי יהיה רק לסעודה הקרובה בלבד, שלא יהיה לי מוכן בבית לכמה ימים שבועות וחדשים, וכן בגדים ללבוש עכשיו. ולא כסף לצבור בתכניות חסכון, תמיד תתן לי בהשגחה פרטית כפי צרכי, שאצטרך להרים אליך את עיני תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה. (הגרמ"י רייזמן ה' ויצא ע"ט)

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (כח, כ)

יעקב אבינו מסתפק במועט, אין הוא מבקש מותרות, רק לחם לאכול ובגד ללבוש. יסבא מקלם זצ"ל שואל, הרי הרמב"ם אומר שמה שאדם מוכרח ואינו יכול להסתדר בלי זה, מובטח לו שהקב"ה יתן לו, א"כ הרי יעקב בטוח שאת המעט שהוא צריך בשביל להחיות את נפשו, יקבל מהקב"ה, א"כ מה היתה בקשתו "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש".

והתירוץ, יעקב אבינו שעוזב את ביתו של יצחק, בית המלא קדושה וטהרה, והולך ללבן הרמאי העובד ע"ז, מפחד הוא שמא הקירבה עם לבן תשפיע עליו לרעה, ומבקש הוא מהקב"ה שאף בזמן שהוא יחזור מלבן: "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש". פירושו: שאני ירגיש שלא אני נותן לעצמי את הלחם ואת הבגד, ולא כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא שארגיש שהכל נותן לי הקב"ה. וזה ביקש יעקב אבינו, שהוא ישאר באותה מדרגה שהוא נמצא עכשיו ולא ישפיעו עליו מעשיו הרעים של לבן. כי האיש שיש בו הרבה אמונה מרגיש שלא הלחם ולא הבגד הם שלו, אלא הכל נותן לו הקב"ה, ובשעה שהאדם יתבונן בזה, יראה בצורה אחרת הברכה שמבקר על הלחם והברכה שמבקר מלביש ערומים. (דברי מוסר)

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב במקום ההוא: (כח, יא)

וברש"י: וישם מראשותיו - עשאן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות התחילו מריבות זו עם זו זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח מיד עשאן הקב"ה אבן אחת וזהו שנא' ויקח את האבן אשר שם מראשותיו: יש להבין בדברי רש"י: א- אם הניח את האבנים סביב לראשו, מה יש להם לריב "עלי יניח צדיק ראשו"? הרי לא שם כרית אלא גדר! - ב ממתי שמענו שאבנים יכולים לריב? [בוודאי שדברי חז"ל אמת לאמתיה אף שלא שמענו כן וזלזלם, אמנם אפשר לבאר בדרך נוסף, כדלהלן] ג - מה עניני של "מריבה" יש כאן? הרי דבר זה תלוי ביעקב היכן שיחליט שם יניח את ראשו, מילא אם היה אומר שהאבנים היו במתח רב מי יזכה - מילא, אבל 'מריבה' מהיכי תיתי?

הנה במהרש"א (חולין צא) עמד על השאלה הראשונה (וכן ברא"מ עיי"ש) וכתב: עלי יניח צדיק ראשו כו'. בב"ר מפורש שעשאן כמין מרזב כו' כפרש"י בחומש והוא שהניח מלמטה אבן אחד להניח ראשו עליו וסביב אותו האבן הניח הרבה אבנים בגובה מג' צדדים עד שנעשו ג' דפנות כמין מרזב שיש דף א' מלמטה וג' דפנות מצדדין התחילו כל אבנים מריבות עם אותו אבן שהניח מלמטה כל א' אומרת עלי יניח צדיק את ראשו עד וכלן נבלעים באבן א' ר"ל שכולן נבלעו באותה אבן אחת שלמטה כדי שיניח ראשו על כלן דברי הרא"ם בזה אינם מבוררים ואין להאריך: הונח לנו השאלה הראשונה לפי דברי המהרש"א, אך שאר התמיהות נראה ליישב עפ"י דברי המהרש"א וכדלהלן:

הגמרא מביאה (במגילה כו וכן בזבחים נג וביומא יב) המחלוקת אם ירושלים נתחלקה לשבטים:

במאי קמפלגי תנא קמא סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים ורבי יהודה סבר נתחלקה ירושלים לשבטים ובפולגתא דהני תנאי דתניא מה היה בחלקו של יהודה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י) במדרש נחומא: "זה שאמר הכתוב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך".

ביאר בספר "תמימי דרך", שהנה יכול היה לומר "ויצא יעקב מבאר שבע לחרן", ואם היה כתוב כן, יוצא שהאותיות י' ו' ה' ה' מיתרים: "וילך חרנה", ובספרים הקדושים מובא שהשם יהו"ה זה המלאך הממונה על קפיצת הדרך, ושם זה יוצא מהפסוק "כי מלאכיו יצוה לך", ובזה מובן המדרש, שהיה קשה למדרש על ייתור האותיות הנ"ל, ומתוך שהכתוב רימוז על המלאך שממונה על הדרך שנתלווה אליו, וכפי שיוצא מהפסוק כי מלאכיו וכו'.

בספה"ק אוהב ישראל הביא לבאר בזה כך: (ליקוטים, פר' ברכה) "במדרש הנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך דבר הלכה. ומאי הלכה יחיד ורבים הלכה כרבים. עכ"ל המדרש. פי' כי שם של שמירת הדרך הוא יהו"ה היוצא מן ס"ת מפסוק (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה לך, והם ר"ת של י"חיד ו"רבים ה"לכה כ"רבים שהוא ג"כ שם זה.

בספר "חקל תפוחין", מביא בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, שסיפר, שפעם נסע הרה"ק החוזה מלובלין עם כמה מחסידיו, והיה זה ביום שישי, וכבר נתאחרה השעה, פנו החסידים אל רבם ואמרו, שבדורות הקודמים, במצב כזה היו הצדיקים עושים קפיצת הדרך, נענה החוזה מלובלין ואמר "יא ווער כען היינט" (כן, מי יכול היום), ולפתע ראו שהגיעו למחוז חפצם מוקדם בהרבה מהמצופה, ולאחמ"כ אמרו שבדבריו "יא ווער כען היינט" כיון החוזה מלובלין את השם הנוכרי, ויהו"ה שמסוגל לקפיצת הדרך.

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו (כח, יב)

פרש רש"י ז"ל "עלים ויורדים - עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוץ לארץ ללוותו". לכאורה יוקשה, הלא מעשה זה, שחלם את החלום על המלאכים העולים ויורדים, התרחש בעת שהיה בהר המוריה, שאינו גבול ארץ ישראל ומדוע התחלפו שם המלאכים?

כך הקשה ה'באר יוסף', ואמר על כך 'חאפ' נפלא, מתיקות התורה:

על הפסוק: "הארץ אשר אתה שוכב עליה", דרשו חז"ל "מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו". נמצא שכעת היה יעקב בסוף גבול ארץ ישראל, ומן המקום שהוא כעת משם ואילך הוא חוץ לארץ. ממילא הוצרכו מלאכי ארץ ישראל להתחלף עם מלאכי חוץ לארץ, מלאכי ארץ ישראל עלו לרקיע, ומלאכי חוץ לארץ ירדו ללוותו לחוץ לארץ.

והנה סלם מוצב ארצה (כח, יא)

ראיתי דיבור יקר בספר 'בן גרני' לבנו של בעל הגורן דוד', אדם גדול מאד, על המחזה של יעקב שראה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ודרך הסולם שהוא עומד באלכסון ולא ביושר. ופנימיות הענין, כי באותה שעה היה יעקב במצב שפל מאד, אברהם ויצחק היו עשירים מופלגים, ונתנו לו כל טוב כדי לישא אשה ולהקים בית יהודי, ובא אליפז וגנב ממנו הכל, וכמ"ש במדרש שאמר 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ'. ודרך האדם כשהכל הולך לו כסדר, הוא הולך בדרך ישר, כשהולכים בדרך ישרה אין צריך לבדוק היכן הוא הולך, ויכול להתבונן בדברי תורה בלי להתרכז במהלך הדרך הישרה. וכלשון חז"ל 'אין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים'. אך כשעולים על סולם, אם יעניין ברעק"א עמוק בעלייתו על הסולם, ה' ירחם לאן יגיע.

כשיש לאדם עושר וכבוד ומנוחה, אינו מתבונן בדרכו, כמי שהולך בדרך הישר ולא על הסולם. ואינו צריך להרים עיניו להשי"ת לבקש רחמים. ומצאנו שאמר רשב"י לתלמידיו שלכן לא ירד המן במנה גדולה אחת בשנה, רק מדי יום ביומו, שמי שיש לו ארבעה וחמשה בנים, מתבונן מה יהיה מחו, ותלה עיניו לחסדי ה'; לכן זכו להיות דור דעה בדביקות בהשי"ת.

יעקב אבינו לאחר שבא אליפז ולקח הכל, רצה הקב"ה להסביר לו את החיים שלו, לכן ראה סולם בחלומו, שהצדיקים אין להם דרך ישרה בלי מכשולות, אלא כסולם העומד באלכסון שצריך להתחזק בכל עת בשני ידיו שלא ליפול, כדי שיתלה עיניו תמיד להשי"ת. אלו הם החיים הטובים האמתיים. שאע"פ שהוא מוצב ארצה, ראשו מגיע השמימה. ובפרשת וישב ביקש לרדת מהסולם, ביקש יעקב לישוב בשלוה, נתן לו הקב"ה סולם עד סוף ימיו, קפץ עליו רוגזו של יוסף. כי יעקב אבינו עושה לו הנחה לשנות הגלות, חיים של סולם העומד באלכסון, לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז. רק בסוף נאמר 'ויחי יעקב', לפני כן היה לו חיים של

הר הבית הלשכות והעזרות ומה היה בחלקו של בנימין אולם והיכל ובית קדשי הקדשים ורצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה וכנסת בחלקו של בנימין ובה מזבח בנוי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לבולעה שנאמר חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפיזן לשכינה והאי תנא סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים.

וראים מדברי הגמרא שבעבור השתוקקותו הרבה של בנימין בשבילה זכה להשראת השכינה בחלקו. וכן כתבו המפרשים שם. אבל לפי המ"ד שירושלים לא נתחלקה לשבטים, היכן מצאנו את השתוקקותם להשראת השכינה שבשבילה זכו לכך?

אפשר לומר שזה היה כאן העניין עם האבנים, על פי דברי המדרש רבה שמביא כמה שיטות כמה אבנים שם מראשותיו ואחת השיטות שהיו 12 אבנים כנגד שניים עשר שבטי י-ה.

והנה לפי דברי המהרש"א לקח אבן אחת למתחת ראשו ושאר האבנים היו מסביב, וכאן היה הויכוח בין השבטים שבא ראובן ואמר האבן אשר יעקב יניח ראשו עליה היא המכוונת נגד שבט ראובן ושאר השבטים אבנם מונח סביב, בא שמעון והתחיל מריב איתו שהאבן מתחת ראש יעקב היא כנגד שבט שמעון וכו', כך כל שבט ושבט טען "עלי יניח צדיק ראשו", דהיינו שהאבן שיעקב מניח ראשו עליה היא המכוונת לשבטו. ובזה הרווח לנו שלא היה צורך שהאבנים יזוזו מכאן להתם ואף לא יפתחו את פיהם אחד לשני.

מה עשה הקב"ה? כיוון שראה השתוקקותם של כל השבטים לזכות להשראת השכינה, עשאן לאבן אחת ואמר שכולם יזכו בכך, ולכך לא נתחלקה ירושלים לשבטים שכן מכולם זכו, והוא אמרו "האבן אשר שמתני מציבה יהיה בית אלוקים" דהיינו שכמו האבן האחת המכוונת נגד כל השבטים כך בית האלוקים בחלקת כל השבטים.

[ד] ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו: {ה} ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו: {ו} ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן: {ז} ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו ...

יעקב אבינו מתחיל להוכיח אותם...

אומר רש"י - הן עוד היום גדול. לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד, אמר להם הן עוד היום גדול, כלומר אם שכירים אתם לא שלמתם פעלת היום, ואם הבהמות שלכם אף על פי כן לא עת האסף המקנה וגו'.

בעברית צחה, בשפה שלנו היום, זה נקרא פרזיטים. שאל הרב מפוניבז' זצ"ל - תארו לעצמכם, לו היה מגיע אדם, לתחנת מוניות בת"א, ורואה את הנהגים משחקים שש-בש... אומר להם "רבותי, אם המוניות שלכם, פרזיטים, לכו לעבוד! ואם אתם שכירי יום, גנבים! ..."

האם האדם שהעיר לנהגי מוניות, היה יוצא בשלום? הם עונים ליעקב ומסבירים לו... לא...תשמעו... הנהגי מוניות גם היו מסבירים לו ככה?

היו אומרים לו "אדוני, יש לך עשר שניות לעוף מכאן, אחרת השולחן והשש-בש עליו" ©

אמר הרב מפוניבז' זצ"ל - למדנו מכאן כלל . אם אתה רוצה להוכיח בן-אדם, בדברים הכי קשים שאותה רוצה, אתה יכל להכניס לו את זה בקלות, תמורת מילה אחת בלבד אחי מאין אתם...

בשפה שלנו היום - "י אחי! © אתה רוצה להוכיח נהג מוניות, תן לו מילה אחת... אחרי זה אתה יכל להכניס מה שאתה רוצה!

ויספר ללבן את כל הדברים האלה (כט, יג)

כתב רש"י, "ויספר ללבן - שלא בא אלא מתוך אונס אחיו ושנטלו ממונו ממנו". ולעיל (פסוק יא) הביא רש"י "ד"א לפי שבא בידים ריקניות אמר אליעזר עבד אבי אבא היו בידיו נזמים וצמידים ומגדנות ואני אין בידי כלום. לפי שרדף אליפז בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו אל"מ לא אעשה לציווי של אבא אמר לו יעקב טול מה שבידי והעני חשוב כמת".

הגרמ"מ שוליינגר זצ"ל סיפר ששאל פעם את הסטייפלער, איזה מעלות צריך לחפש כשרוצים לבחור חתן, אמר לו הסטייפלער שכשבוחרים חתן, לא צריך לבדוק עילוי גדול, רק צריך לבדוק שלשה דברים, שיהיה לו מידות טובות, שיהיה מתמיד, ושהיה לו שכל הישר. אבל לא צריך להיות גאון. וסימנך "משה" מידות, שכל ישר והתמדה, אמר הגרמ"מ שאלתי את הסטייפלער, אם יש לו שכל הישר, והוא גם מתמיד, למה צריך שיהיה לו מידות טובות? הרי התורה מענדת את האדם: ע"י תורה האדם מקבל מידות טובות. ענה לו הסטייפלער, אכן התורה מענדת את האדם, אבל זה לא מספיק, אם האדם לא מתייגע לשנות את המידות ולשפרן, התורה לבד, זה לא מספיק, והביא לו ראייה מהפרשה שלנו, אליפז למד אצל זקיניו יצחק, ומה למד אצלו? "לא תרצח". וכי את הלאו של "לא תגזול" ו"לא תגנוב" הוא לא למד אצלו? הוא למד שאסור להיות רוצח, ושודד מותר כן להיות? מה התירוץ? אם הוא לא היה לומד תורה הוא היה רוצח, אבל היות שלמד תורה, והתורה מענדת את האדם, אז זה הועיל לו להוריד אותו מדרגת "רוצח" לדרגת "שודד". אמר לו הסטייפלער, ודאי שהתורה עוזרת, שבלי התורה הוא היה רוצח ואילו עם התורה הוא סתם "חיה רעה". אם לא עובדים על המידות, זה לא מספיק.

אמר לו הסטייפלער, בחור שלומד טוב, ההוכחה היחידה היא שעם "הסטנדר" יש לו "שלום בית" טוב, ואתה יודע למה? כי ה"סטנדר" אף פעם לא ביקש לו להוריד את הפח... הסטנדר אף פעם לא ביקש לו לקום אל התינוק באמצע הלילה... אם לא עובדים על המידות, יכולים ללמוד ולהיות מושחת. זה מה שלומדים מאלפז, שעל המידות צריך לעבוד.

ויאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתני חנם (כט, טו)

הגמרא במסכת חולין (קכז, א) אומרת: אמר רב גידל אמר רב: נרשאה נשקיך [אם אדם מהעיר 'רש' נשק אותך] מני ככין [ספור את שניך לבדוק שלא גנב לך איזה שן], נהר פקודאה לוייך [אם אדם מהעיר 'נהר פקוד' מתלווה אליך] מגלימא שפירא דחזי עלך [זה בגלל שהוא חומד את בגדיך ורוצה לגנוב לך אותם], פומבדיתאה לוייך [אדם מ'פומפדיתא' מתלווה אליך] אשני אושפיזך [תשנה את אכסנייתך, שכן הוא זומם לפרוץ אליך].

זה מה שאומר הפסוק "ויספר ללבן את כל הדברים האלה" שיעקב סיפר לו שגנב מעשיו את הברכות ולכן גנב לו אליפז את הכל. כששמע לבן שיעקב גם הוא יודע לגנוב, נענה ואמר "הכי אחי אתה" אם כך הרי אנחנו ממש אחים... והוסיף ואמר ליעקב בלשון תמימה הכי אחי אתה - הרי אתה גנב כמוני - ועבדתני חנם? - בטח עוד תגנוב אותי באיזה הזדמנות, כמו שהגמ' מספרת בחולין שודאי יש לגנב כוונות נסתרות איך לרמות ולגנוב, אם כן, "הגידה לי מה משכורתך" בא נסכם מראש כמה אני נותן לך ואל תגנוב אותי...

(ע"פ חתם סופר עה"ת ותורת משה)

ויהיו בעיניו כימים אחדים

כתב האלשי"ך הקדוש שידע יעקב את המדרגות של רחל, שנאמר ויאהב יעקב את רחל, אך מתוך המסירות נפש שעשתה שלא לבייש את אחותה, נכפלה אהבתו שנאמר 'ויהאב יעקב את רחל מלאה' היינו ממה שעשתה ללאה. ויעקב אבינו עבד ז' שנים, מה ראשונות באמונה אף אחרונות באמונה. וצ"ע מדוע היה צריך יעקב לעבוד עוד שנים באמונה, והרי הוא יודע לרמות את לבן כשהיה צריך, כמו לאחר שרימה אותו לבן עם הכבשים, ויסר ביום ההוא את העקודים וכו' עשה יעקב תחבולה במקלות בשקתות המים, לקיים עם עקש תתפל, וא"כ מדוע עבד אחרונות באמונה? ותי' רש"ק והאלשי"ך הק' שהמחיר של רחל הוכפלה ליי"ד שנה, כיון שנתגלו מדותיה הטובים הבין ששבע שנים לא מספיק לאשה כזאת, אפי' י"ד שנה לא מספיק. וזה שכתוב 'ויהי בעיניו כימים אחדים', כי כשאדם משלם מחיר זול על דבר יקר, הוא מרגיש שלא נתן כלום. נמצא שיעקב חשב שאם היה לבן יודע מעלותיה של רחל, היה מבקש שיעבוד שבעים שנה, כשראה יעקב את המדות הטובות, הלך לעבוד בשמחה עוד ז' שנים.

וזהו המשך הפסוקים כיון שאהב יעקב את רחל מלאה, ממה שמטרה הסימנים ללאה במסירות נפש, ויעבוד עוד ז' שנים ויהי בעיניו כימים אחדים, כי ידע שהיא יקרה יותר ויותר.

מפרשי הפשט הקשו מהו כימים אחדים, הרי דבר שאדם מצפה לו וזה מתאחר לבא, זה נראה לו הרבה שנים ולא כימים אחדים? ותירצו שכשאדם אוהב את עצמו זה נראה לו הרבה זמן, כשהוא אוהב את הדבר, זה כימים אחדים, וזה שדיבר יעקב בלשון כזה הבה את אשתך, כי היה זה כחפץ של מצוה, כספר תורה, כמו שאדם מכין לכתוב ספר תורה, ולוקח הרבה שנים להכין הקלף והדיו והכתובה, כל זה כימים אחדים באהבתו אותה, אותה דייקא ולא את עצמו, משא"כ כשאוהב את תאוות גופו ופיצתו, אפי' רבע שעה נדמה לו כימי מתושלח.

(הגרמ"מ רייזמן)

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה (כט, לא)

במדרש תנחומא: "ראה כי שנואין מעשיו עשיו בפניה". יש להבין מדוע דוקא בזכות הזאת זכתה להיפקד?

ביאר בספה"ק קדושת לוי, שהגמ' אומרת שלכן היו אמותינו עקרות, כיון שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. והנה כאן מצאנו שהיו עיני לאה רכות וברש"י שבכתה הרבה מחמת שחששה שתנשא לעשיו, וזה מה שכתב המדרש, שהקב"ה ראה שלאא כבר בין כה וכה התפללה הרבה מחמת ששנואין מעשיו עשיו בעיניה, לכן נפקדה מיד.

ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלקים את חרפתי (ל, כג)

כתב רש"י: "חרפתי וכו' ואגדה כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי תלות סרחונה משיש לה בן תולה בו מי שבר כלי זה בן מי אכל תאנים אלו בנך" עכ"ל. והדברים מפליאים, וכי זהו מעלת הבן אצל רחל אמנו, שמוזכרים דברים קטנים של מה בכך בכבוד, לעומת אושר הגדול של אם הבנים שמחה שמעמידה שבט בישראל ואם עקרה שנפתח רחמה וזכתה לזרע של קיימא וכן ליעקב אבינו, כמה תמוה שתזכיר דבר כזה כלל!?

ופירש הגרא"ל ז"ל שכשאדם איבד כובעו וחבירו רץ אחריו ומה עוד שנכנס למים להציל לו את כובעו, הרי מודה לו מאד, ומכיר לו טובה ע"ז. ואם הוא עצמו היה בסכנה, ונפל לים, ובא חבירו והצילו, וגם הציל לו את כובעו, מטבע האדם שמרוב שבח והודיה על הצלת חייו לא נחשב בעיניו כלום מה שהציל לו גם את כובעו, אמנם, ממידת האמת והכרת הטובה, ראוי לו להודות על כל דבר ודבר בפני עצמו, כי הרי גם זה טובה היא, וכי בגלל שעשה עמו עוד דברים גדולים יותר בטלה חובתו לגבי דבר הקטן? ועד"ז הזכירה רחל אמנו, שלא תשכח לעולם להכיר טובה גם על דבר קטן כזה של אסף אלקים את חרפתי, הרי פשיטא שכל ליבה מלא שמחה ושבח והודיה על זרע ברך ה', על עבד ה' בן יעקב משבטי קה, ומתוך גדולתה הזכירה גם ענין קטן שאין האדם משים על לב ע"כ תו"ד. (ברכת אברהם)

ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה המצבה אשר יייתי ביני ובינך (לא, נא)

בספר "טעמא דקרא" מביא הגר"ח קנייבסקי בשם אביו הסטייפלער זצ"ל, שכאן רצה הכתוב להראות את עוצם שקריו של לבן, שהרי הכתוב מספר שיעקב לקח אבן, כמו שאמר לבניו לאסוף אבנים עד שעשו גל אבנים, והנה בתוך כדי דיבור בא לבן ואומר "הגל הזה... אשר יריתי" והרי הוא לא נגע בכל האבנים.

מסכימה, ותוך חמש דקות התאומים בביתה, מצטרפים לתינוק שלה. ישנם עדיין מים על הרצפה.

סוף סוף היא גומרת לייבש את הבית, ואז היא מביטה בשעון ומגלה לחרדתה שהשעה כבר שתיים-עשרה וחצי ועליה להכין ארוחת צהריים. היא תופסת את התינוק והתאומים, רצה למכולת, חוטפת מהמדף שני קופסאות תירס, נעמדת בתור לקופה, משלמת, ואז רצה הביתה, מחממת מהר משהו מהמקפיא, וב"ה איכשהו הארוחת צהריים מוכנה בזמן.

יעקב מגיע הביתה, מביט בסיר ומפטיר בנימת אכזבה: "אין משהו אנושי לאכול בבית הזה?... והיא שותקת, ממלמלת בשקט: "אני מצטערת, לא היה לי זמן". הוא יוצא מהבית, קונה לעצמו מנה פלאפל, חוזר, השעה כבר שתיים. "אני חייב לישון", הוא מודיע לאשתו, "בבקשה, תשמרי על השקט". היא משתדלת בכל כוחה לשמור על התינוק והתאומים שלא יפריעו את מנוחת בעלה.

בשלוש הוא חוזר לכולל, ובשלוש וחצי חמותה מתקשרת: "רחל, שמעתי שהיום הכנת תירס לארוחת צהריים..."

ברגע זה, הדם עולה לה לפניו, הדמעות עולות לעיניו. היא אומרת: "רק רגע, אמא". היא ניגשת לברו, מוזגת לעצמה כוס מים ומברכת "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, שהכל נהיה בדברו" ושותה. ביחד עם המים נשטפים גם הכעס והדמעות, הכל נמוג כלא היה!

ברגע זה הקב"ה מכנס את פמליא של מעלה, ואומר: ראו בריה שבראתי בעולמי. זוהי גדלות של "לך דומיה תהילה". "וה' בהיכל קדשו, הס מפניו כל הארץ". השבח הגדול ביותר הוא: "הס מפניו כל הארץ".

זכות הגאולה – שתיקת רחל

כאשר נתבונן נגלה, כי המעשים היפים ביותר בהסטוריה של העולם, היו דוקא מעשים של שתיקה!

ידועים דברי המדרש שהגאולה העתידה מהגלות המרה בה אנו נמצאים, תהיה בזכות רחל אמנו, וכך הוא לשון המדרש:

"א"ר שמואל בר נחמן: בשעה שחרב בית המקדש בא אברהם לפני הקב"ה אמר אברהם לפני הקב"ה: רבוננו של עולם מפני מה הגלית את בני, ומסרתני בידי האומות והרגום בכל מיתות משונות והחרבת את בית המקדש, מקום שהעליתי את יצחק בני עולה לפניך? אמר לו הקב"ה לאברהם: בניך חטאו ועברו על כל התורה".

"מיד פתח אברהם לפני הקב"ה ואמר: רבש"ע למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלשים ושבע שנים אמרת לי העלה עולה לפני ונעשיתי עליו כאזכורי ולא ריחמתי עליו אלא אני בעצמי כפתתי אותו ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?".

"פתח יצחק ואמר: רבש"ע כשאמר לי אבא (בראשית כ"ב) אלקים יראה לו השם לעולה בני לא עכבתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הסכין ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?".

"פתח יעקב ואמר: רבש"ע לא עשרים שנה עמדתי בבית לבן, וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרוג את בני ומסרתי עצמי למיתה עליהם ועכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבחא לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גידול בנים כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני?".

"פתח משה ואמר: רבש"ע לא רועה נאמן הייתי על ישראל ארבעים שנה ורצתי לפניהם כסוס במדבר וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ גזרת עלי במדבר יפלו עצמותי ועכשיו שגלו שלחת לי לספוד ולבכות עליהם?!" וכו'.

"באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה: רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים, והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד, כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי, ומסרתני לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי, וסבלתי את תאוותי, ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתני לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד, אלא שנכנסתי תחת המטה, והיה מדבר עמה והיא שותקת, ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי, ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים במ כרצונם?".

מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרוזים רחל מבכה על בניה מהאנה להנחם על בניה כי איננו וכתוב (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' וכתוב (שם) ויש תקוה לאחרייך נאם ה' ושבו בנים לגבולם" עד כאן לשון המדרש.

הבה ונראה מה היה כאן: בא אברהם אבינו לפני הקב"ה ואמר: רבש"ע, לחינם עמדתי בעשרה נסיונות? ענה לו הקב"ה: מה אעשה, עם ישראל עשו הרבה עבירות. בא יצחק ואמר: לחינם פשטתי את צווארי להישחט? וגם לו ענה הקב"ה את אותה התשובה. וכך גם ליעקב ולמשה רבינו. אף אחד לא הצליח להציל את עם ישראל.

מאוצרות המגידים

ויהי בבוקר והנה היא לאה (כט, כה)

"אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תיכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים" (רש"י)

מידת השתיקה

אנו יודעים כי לשון הרע זו עבירה חמורה. וזה נכון. אבל עלינו לדעת כי מלבד עצם האיסור לדבר לשה"ר על אנשים, על חברים, ישנו חלק נוסף בנושא זה, והוא: המידה הכללית הנקראת שתיקה, לאו דוקא מלשה"ר.

ישנו מעשה מופלא שמספרים על האדמו"ר מרוז'ין זיע"א, אחד מגדולי האדמו"רים לפני כמאה וחמישים שנה. מנהגו היה, שעל השולחן שהוא ערך [היטיש] היה יושב בשקט, בדממה.

ומספרים שפעם שאלו את הגוי שהיה מנקה את בית המדרש של האדמו"ר, מה ראה שם. נענה הגוי ואמר בזה הלשון: "ראיתי שם שולחן ארוך שיהודים יושבים משני צדדיו. בראש השולחן יושב וקן אחד, הוא שותק וכולם מקשיבים..."

איזו הגדרה נפלאה: המילה היפה ביותר שנאמרה שם – זו השתיקה!

השירה היפה ביותר – השתיקה!

נאמר בפסוק: "תולה ארץ על בלימה" (איוב כו, ז) כלומר, על שום דבר. מכאן למדו חז"ל ש"אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שכולם עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה". הוא ששתק בשעת המריבה הוא היסוד לכל העולם.

כאן אנו מוצאים גדלות הנקנית בצורה בלתי צפויה; ללא עמל במצוות ובתורה, רק בלימה בשעת מריבה!

ושומה עלינו להבין, איזו גדלות טמונה בשתיקה, בבלימה.

ידוע שהמלאכים אומרים שירה, מהי שירת המלאכים? "קדוש, קדוש, קדוש" ו"ברוך כבוד ה' ממקומו". אך ישנם מלאכים אחרים [חיות הקודש] הנקראים "חשמל", ומבואר בגר"א שהמילה "חשמל" מורכבת משתי מילים – חש מל. "עתים חשות עתים ממלמלות" (חגיגה יג, ב) לפעמים החיות שותקות ולפעמים הן מדברות, ומוסיף הגר"א שזהו ענין חזרת הש"י.

כי כשמשבחים את הקב"ה, מוכרחים להגיע לאותה שלימות של שירה – דיבור יחד עם שתיקה. תפילת שמונה-עשרה של הש"י היא שירה, וגם השתיקה של הציבור היא שירה, וביחד יש כאן את השירה המיוחדת שעניינה: חש מל.

ישנן שתי דרכים כיצד לשיר לה', ישנו ניגון של "קדוש, קדוש, קדוש", ישנו ניגון של "ברוך כבוד ה' ממקומו", וישנו ניגון של שתיקה. שתיקה, אם כן, איננה רק לא לעשות עבירות. שתיקה היא בעצם גם שירה.

אצל אליהו הנביא מובא תיאור של שירת המלאכים: "ויאמר צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה... לא ברוח ה', ואחר הרוח רעש לא ברעש ה'... ואחר האש קול דממה דקה" (מלכים א' יט, יא-יב) השיא של השירה הוא: "קול דממה דקה", כמו שנאמר "לך דומיה תהילה" – השבח הגדול ביותר הוא הדומיה.

נצייר לעצמנו: אילו היה נכנס לכאן תלמיד חכם גדול, היו כולם מנמיכים את טון דיבורם ומתחילים ללחוש. אבל אם היה זה תלמיד חכם עצום, גדול הדור – היו כולם שותקים, היתה משתררת דממה באולם!

שתיקה היא השירה הגדולה ביותר, יותר מהשיר היפה ביותר שישנו. וחז"ל אומרים: איזו שירה מחזיקה את העולם? "תולה ארץ על בלימה", כשאדם יודע לשתוק לכבוד שמים, כאשר הוא מתפוצץ לומר מילה, לעקוץ את השני, להראות את עצמו חשוב יותר. אך הוא צועק שתיקה לכבוד השי"ת – זוהי הגדלות שבגדלות!

שתיקה של גדלות

הבה נצייר לעצמנו תמונה של גדלות.

יענקל'ה מגיע הביתה אחרי חתונה בחיפה. השעה מאוחרת, הוא עייף, מותש, רוצה רק לישון. הוא כבר אמר קריאת שמע שעל המיטה, ואז הוא חושב לעצמו: רגע, אם ה' הוא אחד, עלי לעשות משהו לכבוד ה'. כדי לא להירדם הוא ממלא דלי מים, משליך לתוכו קוביות קרח, מוריד את גרביו, מכניס את הרגליים למים ולומד עד אור הבוקר.

זוהי גדלות, מן הסוג שאנו מאחלים לילדינו. באותה שעה הקב"ה ודאי אוסף את פמליא של מעלה ואומר: ראו בריה שבראתי בעולמי.

נתבונן עתה במעשיה של אשתו, נקרא לה רחל.

השעה תשע וחצי בבוקר. בעלה ב'כולל' והיא בבית עם התינוק, אשר ברגעים אלו מתרוצץ ברחבי הבית. לפתע היא מגלה שישנם מים על הרצפה. מתברר שהתינוק סתם עם פקק את חור הניקוז של האמבטיה, פתח את הברז, המים עלו על גדותיהם וכעת הבית מוצף מים... היא נוטלת מגב ובמשך שעה וחצי עובדת קשה לגרוף את המים [תוך כדי כך היא נזכרת שהיה לה כאב גב לפני יומיים...]

פתאום מצלצל הטלפון. על הקו השכנה מלמעלה ובפייה בקשה: "רחל, אני חייבת לצאת לאיזה מקום, תוכלי לעשות לי טובה לשמור על התאומים שלי?" היא

עד שבאה רחל אמנו. בעצם, מה עשתה רחל? היא שתקה! אבל פעולה זו של השתיקה פשוט פוצצה את העולם. היא ראתה איך שכל בית ישראל נלקח ממנה, איך שהיא עתידה להיכנס לבית עשו, היא ראתה דברים נוראים, ומה היא עשתה? נכון, היא גם עשתה מעשים נפלאים, אבל בעיקר שתקה! זה הכח המופלא שיש

אצל האדם – לעצור את עצמו!

כל נהג יודע כי הכלל הראשון בנהיגה הוא: אם אין מעצור [ברקס] – אל תיכנס למכונית! המעצור הוא הדבר החשוב ביותר במכונית!

ושבו, אינני מדבר על לשה"ר, אלא על הכח לשתוק. לפעמים צריכים לשתוק גם כשמוותר לדבר.

איזו עבירה היתה רחל עוברת אילו היתה מגלה ליעקב שניתנת לו לאה אחותה במקומה? אדרבה, היא היתה מקיימת בכך מצוה, שהרי יעקב אבינו ציווה עליה לשמור על סימנים על מנת לדאוג לכך שלא לא תינתן לו, והיא עומדת בדיבורה ובהבטחתה [ובאמת, בסופו של דבר רחל לא הפסידה כלום, שהרי ממנה נבנה הכלל-ישראל. רחל אמנו היתה "עקרת הבית" – הכל היה ממנה, כי את לאה היא הכניסה, וגם את בלהה וזלפה היא הכניסה, היא הכניסה את כולם].

ואעפ"כ היא אינה עושה כן. מדוע? כי אחותי תבטיש! הכח לשים 'ברקס', לשתוק בשעה שמרגישים שמוכרחים לדבר ומוכרחים להגיב – כח זה הוא הכח אשר יביא את הגאולה, כמו שנאמר "ויש תקוה לאחריה וישו בנים לגבולם".

(תפארת שמשון)

הפעם אודה את ה' (כט, לה)

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאתה לאה והודתו, שנאמר: הפעם אודה את ה' (ברכות ז, ב)

חז"ל למדו אותנו כי אחת מן החובות הבסיסיות ביותר בחייו של יהודי, היא היותו מודה להקב"ה על כל הטובות שגמל אתו.

הגמרא אומרת (בבא קמא טז, א) "שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש, והני מילי דלא כרע במודים".

לאחר שבע שנות קבורה באדמה, הופכת שדרתו של מי שלא כרע במודים לנחש. מדוע הוא מקבל עונש זה? – משום שכמו הנחש, אשר בעקבות קללתו אין לו חוש טעם בפיו, וכל מאכליו הינם בטעם עפר ואינם מסבים לו הנאה, כך מי שאינו יודע להודות לה', שזה שורש הסיבה לכך שאינו כורע במודים – אינו מכיר בטובה שנתנו לו, ולא מרגיש טעם במה שקיבל.

והנה, לאחר שהודתה לאה, היא הפסיקה ללדת ילדים נוספים, כנאמר (כט, לה) "ותעמוד מלדת".

מדוע נענשה לאה, לאחר שהודתה לה'?

מכיון שביחד עם ההודיה לה' על מה שגמל לנו בעבר, עלינו לבקש ולצעוק על העתיד, כמו שכתוב: "הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו, ואמרו הושיענו אלוהי ישענו... להודות לשם קדשיך", אנו מודים להשי"ת על העבר "הודו לה' כי טוב", וביחד עם זאת "ואמרו הושיענו... והצילו מן הגויים", צועקים ומבקשים על העתיד שיצילנו, כדי שאז נודה לשם קדשו.

כאשר שואלים את הרב הלל זקס: "מה שלום כבוד הרב?", הוא נוהג לענות: "ברוך ה' טוב, כן יתמיד חסדו עלינו...". כדי להרגיש שבד בבד עם ההודאה, יש לצעוק ולהתפלל על העתיד.

הבעיה היא שלא תמיד אנו רואים שיש על מה להודות... הרבה פעמים נדמה לנו שאין מספיק, ומה שכבר ישנו, נעלם ואינו קיים, וראייתנו ממוקדת רק במה שחסר ובמה שאיננו.

בין ראובן ושמעון היו קשרי ידידות ענפים במשך שנים רבות, וכאשר הוצעה בתו של זה לבנו של זה, קיוו שניהם להצלחת השידוך. ואכן, לא חלף זמן רב עד שבאו השנים בקשרי שידוכים זה עם זה, ושמחתם גדלה עד מאוד.

אולם לא חלף זמן רב עד שנודע לראובן, כי שמעון, מחותנו, נקלע לקשיים כלכליים, ולמעשה היה מבוסס עד למעלה מארכובותיו בביצת חובות טובעני.

הזדרז ראובן, נטל לידו עט וקסת וכתב לריעו משכבר הימים מכתב תנחומים נוגע ללב. הוא ביכה את מור גורלו והשתתף עמו יפה בכל מצוקותיו, ולבסוף חתם: "נ."

ב. לגבי השידוך שבינינו, ודאי תבין, כי לרגל ההתפתחויות האחרונות בטל השידוך כלא היה, שכן לא יעלה על הדעת, שאנוכי ובני נשתדך עם בעל חוב..."

הוא שלשל את המכתב לבית הדואר, ובכך תמה ונמחתה פרשת שמעון מחייו.

אולם, עודו מהרהר למי יפנה כדי לחפש שידוך אחר לבנו, התקבל בביתו מכתב תשובה משמעון, שבו מודה לו חבירו מקרב הלב על דברי העידוד והנוחם שטרח לכתוב לו, ומוסיף כי השידוך אינו בטל, אלא חי, קיים ונושם...

המכתב המפתיע לימד את ראובן שכל הנראה לא הבין שמעון במה דברים אמורים, וכדי שחלילה, לא יצאו תקלות תחת ידו, מיהר וארז את כל המתנות שקיבל בנו, נתנם ביד שליח ומינה אותו להשיבם לבית שמעון, ולציין באזוני כי השידוך בטל ומבוטל.

זמן קצר לאחר מכן, הודיעו לו כי אורח חשוב הגיע לביתו.

בפתח הבית עמד שמעון בכבודו ובעצמו, אוחז בידו את ערימת המתנות של הבן ואומר: "שלום עליכם! מדוע שלחתם לי את המתנות הללו, שלכם הן!"

"קח לך", אמר ראובן והשפיל את מבטו.

"לא אקח. אלו המתנות שלך, השידוך חי וקיים..."

"יש על מה לדבר, אולם אתה אינך מעוניין לעשות זאת, והשידוך חי".

משנוכח ראובן בעקשנותו של שמעון, הבין כי צרתו צרה, והחליט לנסוע אל אחד האדמו"רים שיחליט בעניין.

ביום שישי, אחרי חצות היום, הגיעו השניים לבית האדמו"ר.

"שלום עליכם".

"הרבי יודע... שידכתי את בני, אולם המחנות פשט את הרגל".

"אני יודע".

"כעת הנני רוצה לבטל את השידוך".

"ככה?... מזל גדול יש לך שאתה באתה אלי... אולם יום שישי אינו זמן לדיבורים, היכנס אלי שוב במוצאי שבת".

בבת אחת נגולה אבן גדולה מעל ליבו של ראובן. ברוך ה'! האדמו"ר אוחז בדעתו, ולבטח הוא ימצא את הדרך להודיע על כך לשמעון בצורה שאינה משתמעת ולשתי פנים.

במשך כל השבת לא סר החיוך מעל פניו, ומיד בצאת השבת הידפק על דלתות בית הרבי.

"שלום עליכם", הושיט לו האדמו"ר את ידו.

"באתי בקשר לשידוך".

"מה?"

"אני רוצה הדרכה. איך, למעשה, לעזוב את השידוך המדובר?"

"אומר לך. כמה התחייבת אתה?"

מאה אלף דולר".

"יוכמה התחייב הצד השני?"

"עוד יותר".

"אם כן, תתן את הכסף שהתחייבת וגם את הכסף שהוא התחייב ולך לחופה שמו וטוב לב...".

פער ראובן את פיו בתימהון, ובקושי הצליח לשאול: "הלא הרבי אמר שהנני בר מזל שבאתי הנה".

"וודאי שהנך בר מזל על שאתה באת הנה", חייך איליו האדמו"ר, "האם היית מעדיף שאתה תפשוט את הרגל, ושמעון יבוא לשאול עליך?!"

כה התרגלנו לראות בכל עניין שהוא את הצד השלילי, עד שאין אנו מבחינים כלל בצד החיובי, וכך אנו שרויים תדיר בעצב רב.

חלק מעבודת החיים שלנו היא "הפעם אודה את ה'", אשר מגיע מכח ההכרה בטובתו של מקום!

(ומתוק האור)

גאולת עם ישראל - על ידי האחדות והשלום

וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה כי מן הבאר הוא יסקו העדרים והאבן גדלה על פי הבאר. ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה. ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו. ויאמר להם הידעתם את לבן בן חזור ויאמרו ידענו. ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן. ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקיניו הצאן (כט, ב-ח)

האלשיך הקדוש בספרו 'תורת משה', דרש פסוקים אלו בדרך רמז "על שלשלת הדורות בגלות שגליונו מארצנו ומבית מקדשנו:

יעקב אבינו ראה כאן מחזה נבואי: וירא והנה באר בשדה. "באר" הוא בית המקדש. משם היו נובעים ה"מים החיים" - כל השפע וכל הטוב שבעולם. והיכן נמצאת "באר" זו? "בשדה", שהרי נאמר על בית המקדש: "ציון שדה תחרש" (ירמיהו כו, יח).

והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה - אלו הכהנים, הלוויים והישראלים, שכולם נכללים בתואר "צאן".

ולשם מה הם באים לשם?

כי מן הבאר הוא יסקו העדרים - כי מבית המקדש, כאמור, היו מקבלים את השפע, הן הגשמי והן הרוחני, ובשמחת בית השואבה היו שואבים משם רוח הקודש כמו שאמרו חז"ל ("בר"ע, ח).

אלא שגרמו העוונות והאבן גדלה על פי הבאר. בגמרא (סכה נב ע"א) מבואר, שאחד משמותיו של היצר הרע הוא "אבן", אבן גדולה הושמה על פי הבאר ומנעה את האפשרות לשאוב משם את השפע. כלומר, בא היצר הרע, החטיא את עם ישראל בעבודה זרה, ועתה הבאר הזו נסתמה, נחרב בית המקדש הראשון.

***

בראות עם ישראל את רעתה הגדולה של ה"אבן" הוא יצר הרע של העבודה זרה -

ונאספו שמה כל העדרים - בתקופת בית שני עלה עזרא הסופר מבבל, יחד עם כל אנשי כנסת הגדולה, ועשו אספה גדולה "ויזעקו בקול גדול אל ה' אלקיהם" (נחמיה ט, ד).

ומספרת הגמרא (יומא סט ע"ב), שהתפללו לקב"ה וכך אמרו: "בייא, בייא [לשון זעקה]! היינו האי דאחרביה למקדשא, וקליא להיכלא, וקטליניהו לכלהו צדיקי, ואגליניהו לישראל מארעהו, ועדין מרקד בין" - אותו יצר הרע של עבודה זרה - בגללו נחרב בית המקדש, נשרף ההיכל, נהרגו כל הצדיקים, ועם ישראל הגלה לבין האומות, ועדיין קיים הוא בתוכנו!

"כלום יבתיה לן אלא לקיבולי ביה אגרא" - הרי כל מה שנתת לנו, רבונו של עולם, את היצר הרע של העבודה זרה, הוא כדי שנתגבר עליו ויהיה לנו על כך שכר. שכר מקבלים רק כשמתגברים. על ימות משיח נאמר: "והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" (קהלת יב, א), כי באותו זמן ישחט הקב"ה את היצר הרע, ולכן יהיו אלו ימים שאין בהם מה לעשות, כי כל החכמה היא לקיים מצוות כשיש נסיון, כשנוקמים להתגבר על מכשולים!

יסוד גדול זה, נלמד מהמעשה הבא שארע עם רבי שלום שברדון זצ"ל: בימי קום המדינה היו ימים קשים. הנוער ברובו נסחף אחרי תנועות ההתנגדות לבריטים, והיה צורך בספינת הצלה למנוע את הסחף הגדול. ר' שלום יחד עם קבוצת תלמידי חכמים אספו בני נוער ויסודו מסגרות תורניות.

אחד הבחורים שהשתתף בקביעות בשעורי הערב החל להחסיר. יום, יומיים שלושה. ר' שלום החליט שמתפקידו לאתר את הנער ולהשיבו לחיק אהבת התורה. נקש על דלת בית הוריו, נכנס פנימה, ולהלן השיחה המאלפת שהתפתחה ביניהם:

"שלוש עליך יקירי. בימים האחרונים לא ראינו אותך, וחששנו אולי נפלת למשכב, או שמא משהו אחר מציק לך..."

"לא, מורי ורבי, ב"ה, אני מרגיש טוב, אני גם אוהב ללמוד גמרא, אלא שהשבוע אחסיר. בשבוע הבא אשוב לספסל הלימודים ביתר שאת."

"מה קרה? משהו חולה במשפחה?"

"לא, חלילה. יש לי סבה צדדית שמונעת ממני להשתתף בשעור, אך כמו שכבר אמרתי אני מביטח להשתתף בשקידה מיד עם סלוק הטרדה."

"סתם מענין, מה הטרדה שמצליחה להפריע לך דוקא באותה שעת ערב מוקדמת של השיעור?"

"קשה לי לספר, אני מתבייש... זה לא בשביל הרב..."

"ר' שלום הפציר בו בעדינות שיספר על מה ולמה ההיעדרות, עד שלבסוף נכנע הבחור להפצרותי ונאות לספר:

"את האמת אספר: השבוע מתקיים המשחק המרכזי ב"כדורגל", שעות המשחק חופפות לשעות השעור, ואני לא מסוגל לוותר על רגעים אלו!"

"ר' שלום שמע את הדברים ושתק שתיקה קצרה. אחריה הרים עיניים אוהבות ואמר: "ידידי היקר, טוב, שמעתי והבנתי. רק מה שמעניין אותי מה סוד האושר במשחק הכדור. הייתי שמח מאד לשמוע מקרוב על מהלך המשחק."

התלמיד חש בנוח ליד ר' שלום החביב, והדברים קלחו מפי בפשטות:

"אם הרב רוצה אסביר לו" אמר בחיך, "המשחק בנוי על שתי קבוצות המשחקות אחת מול השנייה, ואם נרצה להגדיר את ההצלחה על רגל אחת נאמר - שמי שמבקיע את השער הוא המאושר, זאת אומרת, בצדי המגרש יש שער רחב ממדים ומי שבוטט בכדור ומכניסו לשער הוא המנצח. הרגע שהכדור נכנס לשם - הוא הרגע של המשחק!"

"ר' שלום העמיד פני תם כמי שאינו מבין כלל בכדור ושאל שאלה: "מה החכמה הגדולה להכניס כדור לתוך השער?! בוא עמי ואראה לך איך אני בועט לתוך השער עשרים כדורים במהירות הבזק."

הבחור חייך: "את העיקר שכחתי לספר לרב! ליד השער עומד שומר והוא משתדל למנוע, והחכמה היא להתגבר עליו להכניס את הכדור."

"אני רוצה להבין", בקש ר' שלום, "אותו שומר לא הולך לישון? הוא נמצא ליד השער עשרים וארבע שעות בימימה, אוכל שם וישן שם?"

"מה פתאום!" צחק הנער, "ודאי שהוא הולך לישון. הוא עומד שם רק בשעת המשחק. ואחר כך הוא שב לחיי היום יום."

"אם כך" שאל ר' שלום, "מה הבעיה, נבוא בלילה כשהשומר הולך ונבקיע את השער ללא שום בעיה..."

הבחור הגביה את קולו: "דוקא משום כך, דוקא מכיון שהשומר הסתלק ואין קושי להכניס את הכדור - אין זו חכמה להכניס את הכדור. החכמה והגבורה היא רק בשעת הקושי, כשעומדים במגרש שחקני הקבוצה היריבה ומנסים בכל כוחם למנוע את הבקעת השער. אם אז הצלחת להבקיע - זו הצלחתך הגדולה!"

"ר' שלום נעמד על רגליו, הביט על הבחור ואמר בקול: "ישמעו נא אוזני מה שפיך מדבר. האם לבוא לשיעור בשבוע הבא זו גבורה?! אתה הרי רוצה ללמוד, ובשבוע הבא לא תהיה לך שום מניעה לבוא לשיעור, אם כך, החכמה אינה גדולה במיוחד. החכמה הגדולה היא בשעה שיש מפריע שעומד בשערי בית המדרש ומונע את הכניסה. בשעה זו, נקודת האושר היא להבקיע את השער!..."

כשבאים ימים "שאינן בהם חפץ", כשהיצר הרע שוב אינו שולט - אז אין זו חכמה גדולה להמנע מעברות. כל מה שנתן לנו היצר הרע, הוא כדי שנעמוד בניסיונות ונקבל עליהם שכר.

אמר, אפוא, אנשי כנסת הגדולה: "לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן" - איננו רוצים לא אותו ולא את שרכו. הנה תראה, רבונו של עולם, מה קרה: כבר נחרב בית המקדש, היינו שבעים שנה בגלות, ועדיין יצר הרע מרקד בינינו ואיננו מצליחים להתגבר עליו. אנא, קח אותנו מאתנו!

"אותיבו בתענייתא תלתא יומין ותלתא לילואתא" - ישבו בתעניית שלשה ימים ושלשה לילות, עד שמשמים מסרו את היצר הרע דעבודה זרה בידיהם. "נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים" - ראו דמות גור אריה של אש יוצאת מתוך קדש הקדשים. רדפו אחריו, תפסו אותו, שמוהו בתוך סיר של עופרת ובשלוהו עד שמת. רק שיערה קטנה ממנו נפלה ארצה, ומחמתה יש עדיין יצר הרע של עבודה זרה בעולם.

זהו שנאמר כאן: ונאספו שמה כל העדרים - אנשי כנסת הגדולה, וגללו את האבן מעל פי הבאר - הצליחו לבטל את היצר הרע של העבודה זרה, ולבנות את בית המקדש השני, "והשקו את הצאן" - כלל ישראל חזרו להנות מהשפע שנבע מה"באר" - מבית מקדשנו ותפארתנו.

אלא שאז התגלעה מחלוקת בעם ישראל, שנאת חנם. ומה קרה? והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה - עם ישראל השיבו את היצר הרע והחריבו גם את בית המקדש השני. שוב נסתתמה ה"באר".

(ומתוק האור)

"ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות" (כט, ל)

"מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה, ואף על פי שברמאות בא עליי" (רש"י).

סוחר אמיד, בעל בעמיו, הפליג לרגל מסחרו באוניה בלב ים. לפתע סער הים והאוניה נטרפה ושקעה במצולות. כל נוסעי האוניה נספו, מלבד הסוחר שנסחף עם הזרם והושלך על חופו של אי קטן ולא מיושב.

הוא צנח על האדמה באפיסת כוחות לאחר מאמץ גופני אדיר של שחיה ממושכת כשכל העת המוות נוסף בעורפו.

מחשבות עגומות מאיימות להטריף את דעתו: היכן אני נמצא? עד מתי אשהה כאן? בזו אחר זו עולות דמויות הקרובים אליו, געוגעים שוטפים אותו לאשתו ולילדיו מלווים בתהומות עצב.

יום ועוד יום, והמציאות טופחת על פניו. חילוץ לא נראה באופק. גם לקושי יש קצב וסדר יום והוא מסתגל ומתרגל, מנסה לאתר מזון ומקום לשרוד.

עמוק בלב שוכן לו בכי לצד מעיינות כאב, יגון עוטה ונושק לאנחה. הרעב מכה בו, הספק מכרסם, בדל תקווה מנסה לתפוס אחיזה. הוא מתפלל בלהט לבורא שיציל אותו ובכל יום נוהג הוא לסרוק את האופק מקצה עד קצה, אך שום דבר לא נקלט בטווח ראייתו.

תשוש ופצוע הוא בונה לעצמו צריף קטן מעצים שנסחפו אל החוף, לפחות יהיה לו מחסה מחיות טורפות. לצריף הוא מכניס את מעט חפציו שהיטלטלו אתו ביים. זה היה כל רכושו בעולם, זה היה כל עולמו.

הצריף היה בשבילו הכל! באחד הימים, כאשר יצא מצריפו והלך לחפש מזון, פרצה דליקה וכלתה את הצריף ואת כל חפציו, להבות האש גדלו והתפשטו ואיימו לשרוף את כל האי.

עשן שחור היתמר אל על. לנגד עיניו נחרכו ונעלמו מיטלטליו, עולמו עלה באש לקול צפצוף ולחש להבות.

כל שנותר לו הפך למאכולת אש. המשען היחיד שלו, המעט שהצליח ליצור בכל כוחות הגוף והנפש נמוג. עומד מול האש, בלי יכולת להניע אבר, דקות של הלם. אחר כך התיישב על אדמות האי, שטף דמעות פרץ וכל היאוש שבעולם נשקף מעיניו. המציאת הייסורים, שיאה של שפלות.

הוא גנח בצער ובלב מיוסר פנה לבורא ובכה: אבא, למה? למה זה קורה לי? למה בא עלי אסון אחר אסון?

אין אונים הוא מוביל את שרידי גופו החבול אל מערה סמוכה ונרדם.

מוקדם בבוקר הוא מתעורר לקול רעש אדיר. מבוהל הוא משפשף את עיניו וקולט ספינת הצלה מתקרבת.

הוא עומד המום, חלום חיי ומתגשם. "איך ידעתם שאני כאן?" - שאל נרגשות את מושיעיו.

"שבועיים אנו מחפשים אחרך, רק אתמול ראינו את סימני האש והעשן ששיגרת אלינו, הם היו סימני הדרך שהובילו אותנו להצלתך" - - -

דוגמאות רבות, רבות מאוד, ניתן למצוא בכל תחומי החיים.

ברשימות חיי של האדם - כל אדם באשר הוא - מצויות התרחשויות דומות. כאשר מתעקש להגיע, לדחוף, לפרוץ... - והדבר נמנע ממנו, ורצונו אינו מתגשם בפועל - חושב הוא עצמו לבייש-מזל.

אולם לבסוף, יש גם יש, שמתגלה לו הטוב האמיתי, נוכח בעליל שהמניעה ממנו - אי הצלחה שלו - היתה הטובה הגלויה, לעיתים הצלת חיי ממש!

על כגון זו כתב רבינו בחיי בספרו "חובות הלבבות", "וכן ראוי שתבחין את נפלאות ה' בהנהגת העולם, על ידי שתסתכל תמיד בתוצאות הסופיות של המאורעות העוברים עלינו, הנראות כרעות בתחילתם ובאות עלינו שלא ברצוננו, ובסופן הולכות לטובה."

אומרים חז"ל – כשרחל מסרה את הסימנים, היא לא אמרה ללאה "תדעי לך, זה הסימנים שיש ביני לבין יעקב. היא לא גילתה לה את זה. מאיפה יודעים שהיא לא גילתה לה?

בהמשך הפרשה, כאשר רחל אמנו מבקשת מלאה את הדודאים תני נא לי מדודאי בנך... מה אומרת לה לאה?

המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני – לא רק שלקחת את בעלי, את רוצה גם את הדודאים לקחת לי?!

אומרים חז"ל – רחל יכלה להגיד לה "אני לקחתי לך את בעלך? אני נתתי לך אותי! מכאן, שהיא בכלל לא גילתה לה, שמדובר בסימנים... היא אמרה לה "בואי, ואלמד אותך את ההלכות שנחוצות לבית היהודי" ... היא העבירה לה את הסימנים, מבלי שהיא תרגיש שהיא מוסרת לה כאן, איזה שהוא מסר מיוחד.

בזכות המעשה הזה שעשתה אמנו, כתוב בפתיחה לאיכה, שהמעשה הזה של רחל אמנו, עתיד להביא אותנו לגאולה השלמה, שכולנו מצפים לה במהרה.

משמעות הדברים שמביא המדרש כאן, הוא שהמעשה שעשתה רחל אמנו במסירת הסימנים, הוא גדול יותר מעקידת יצחק.

שבא אברהם אבינו ללמד זכות מהעקידה, הקב"ה לא מגיב... כך גם יצחק וכך גם יעקב....

איזה זכות הקב"ה מקבל?

הזכות שמסרה רחל אמנו ללאה, ולכאורה הדבר הזה פלא.

אם הזכות הזאת היא כל-כך גדולה, שהקב"ה אומר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן.

היה צריך הכתוב לומר בראש השנה, במקום "ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור" ... היינו צריכים לומר "ובזכות מסירת הסימנים של רחל ללאה, היום ברחמים תזכור"

ואנחנו מזכירים את העקידה ולא את מסירת הסימנים, והשאלה שנשאלת היא – למה הקב"ה לא מקבל את הטענה של האבות על העקידה, ומקבל את דבריה של רחל?

כדי להבין את יסודם של דברים, נסיף רק עוד שאלה אחת, שעומד עליה הסבא מקלם:

רחל אומרת לקב"ה, שהיא לא מקנאת באחותה, היא מסרה לה את הסימנים ולא קנאתי בה...

שואל הסבא מקלם – איך יכל להיות שהיא לא קינאה, כאשר התורה אומרת, לאחר שלא ילדה את הילד הרביעי, את יהודה, אומרת התורה (ל, א) ותקנא רחל באחיתה

אמנם רש"י במקום, מביא את דברי המדרש רבה, שאומר ותקנא רחל באחותה. קנאה במעשיה הטובים.

שואל הסבא מקלם – מאיפה ידעו רבנו, ש- ותקנא רחל באחותה, מדובר שהיא קנאה במעשיה הטובים?

אומרים חז"ל – היא קנאה, אבל במעשיה הטובים, אמרה "אם היא ילדה יותר ממני, סימן שהיא צדקת."

שואל הסבא מקלם – מאיפה חז"ל למדו את זה?

כדי להבין מה מונח כאן, נעמוד בס"ד, על רעיון יסודי, שעומד עליו רבינו בחיי, בספרו כד הקמח (ערך קנאה):

כותב רבינו בחיי – (קהלת ד, ז) וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו גם זה הכל ורעות רוח. למה הכוונה?

כל עמל הם קנייני הגוף עושר נכסים וכבוד, ושאר מעלות השררה. כל כשרון המעשה – תורה, תשובה ומעשים טובים. כל זה קנאת איש מרעהו. בין בעושר, בין בחכמה, ובאיזה מעלה שתהיה. הכל הקנאה מצויה, בין איש לחברו.

כותב לנו כאן רבינו בחיי יסוד, שאותו יסוד כתוב באבן-עזרא על הפסוק הזה.

הבריאה כולה מתופעלת, על יסוד הקנאה. אם אדם לא היה מקנא, שלושת רבעי הדברים שיש לו בבית, לא היו שם. כל מה שהאדם מבטיח לעצמו יותר דברים, זה בגלל שיש את זה אצל השני. אם יש את זה אצל השני, גם הוא רוצה!

ההראיה לכך פשוטה מאוד:

אדם שחי באי בודד... הוא לבד, אין אף אחד באי. יש לו וילה, יש לו שמש, יש לו דשא... ב"ה מבסוט.

כמה חולצות יש לכן-אדם הזה בבית?

יש לו קניין והוא יכל ללכת לקחת מה שהוא רוצה משם...

מה הוא צריך?

שנים ליום חול ושתים לשבת מקסימום...

למה אדם יש לו מיינומום 18 חולצות בארון?! בשביל מה הוא צריך את כולם?!

אז מי שהולך עם לבן, יש לו פחות בעיות... אבל מי שהולך עם צבעוני, הוא בבעיה, כי מה, תבוא כל יום עם אותה חולצה?!

בלבן אי אפשר לדעת, הכל אותו צבע ☺

מי שבא עם צבעוני, צריך להחליף כל יום חולצה, אחרת יגידו לו "מה, אתה לא מתרחץ?!" ☹

אז הוא חייב להחליף...

ומסופר על חבורת עובדי דרכים שלנה ליד קיר אחד, ובא כלב וטינף את אחד מן החבורה, והוא נעויר משנתו וקם לרחוץ את עצמו, וכשהתרחק מחבריו נפל עליהם הקיר ומתו, והוא ניצול.

והרבה פעמים קורים מקרים דומים..."

ניתן לשער מה חש אותו אדם בעת שאירע לו האירוע. אפשר שהתמרמר על רוע מזלו, כי הנה כשהוא מבקש להתנמנם לשעה קלה מעמל יומו, גם זה לא ניתן לו. אפשר שגם הרהר לעצמו כמה מאושרים חבריו, שהנה הם נמים את שנתם בשלווה, בעת שבה עליו לקום להתרחץ מהתקלה שאירעה לו. אולי הוא גם נזכר במאורעות דומים שקרו לו בעבר, ומכולם הסיק שאכן הוא ביש מזל ללא תקנה. והנה כעבור שעה קלה בלבד התברר שההיפך הוא הנכון ודווקא לו השעה שיחקה לטובה.

הנה בפרשתנו מגלים לנו קורטוב מאישיותו הכבירה של בחירי האבות. פרק באמונה ובטחון שאפיינו את יעקב אבינו. גם כשנגרמה רעה על ידי בעל בחירה - לבן הארמי, קיבל הכל בסבלנות מתוך אמונה שכל מה שעושה ה' הכל לטובה.

על כך מעיר ומאיר הגרי"צ מסלנט בספרו "באר יוסף": "אנו מוצאים לאחר שיעקב עבד ללבן שבע שנים תמימות בעבור רחל - "ויהי בבקר והנה היא לאה". הפתעה גמורה.

נקל לשער את ההתמרמרות שהיתה פוקדת כל אחד מאתנו אחר דבר כזה. אין ספק שבן תמותה רגיל היה מגיב על כך ברוגז גדול ובכעס רב שעולה היה עד לב השמים. ואם אין אפשרות להקים קול צעקה היה לפחות הולך עצוב ונדכא ונשבר לרסיסים.

והנה כאן לא נאמר אפילו "ויחר אף יעקב" אלא הוא פונה ללבן וקובל בניחותא על הרמאות: "ויאמר [בלשון רכה!] אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רימתני" (בראשית כט, כה)

יעקב אינו יוצא מגדרו. הוא מקבל הכל באהבה ובאמונה שמהלך זה מכוון משמים לטובתו ולאורו.

כמה יש לנו ללמוד ולהתפעל מגבורתו ושליטתו על כחות הנפש שבקרבו. ...

ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות" (שם, פס' ל) פירש"י: "אחרות - הקישן לראשונות מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה. ואף על פי שברמאות בא עליו".

מדברי רש"י אלו עומדים לנו על גודל צדקותו של יעקב. הוא לא התמרד נגד רמאותו וחוצפתו של לבן שהעבירו שלא ביושר שבע שנים נוספות, שגם אותן עבד באמונה וביושר. וכל זאת למרות שרמאות זו הולידה צרה נוספת ליעקב.

כידוע שומר יעקב אבינו את כל התורה, ובדודאי הציקה לו מאד העובדה שנאלץ לשאת שתי אחיות. בגמרא מובא שלעתיד לבוא כאשר יתנו ליעקב כוס של ברכה כדי לברך יאמר: "איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן" (פסחים קט"ו ע"א).

למרות כל זאת לא מצאנו את יעקב מתנגח עם לבן על דבר זה.

הוא קיבל הכל באהבה מתוך אמונה ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד".

מהתבוננות נוספת בפרשת אמונה זו, למדים אנו שגם אם רשע ורע מעללים נטפל ומציק לאדם על לא עול בכפו, עליו לדעת שהכל מכוון משמים לטובתו ולאורו. מרמאותו של לבן שגבלה באכזריות נוראה ושיבשה ליעקב את עבודת ה', צמחה הישועה והגאולה לישראל בגלוייתו השונות.

כך מצינו במדרש איכה (בפתיחתא) שבשעת החורבן באו האבות ומשה רבינו, וכל אחד מהם טען והזכיר את זכותו לפני הקב"ה, ולא נתקבלה טענתם. עד שקפצה רחל אמנו ופירטה את עניין נישואי אחותה ליעקב, ואיך שריחמה על אחותה שלא תצא לחרפה, ומסרה לה את הסימנים שמסר לה יעקב. והוסיפה וטענה: "ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר ולא קנאתי לצרה שלי וכו', ואתה מלך חי וקיים, רחמן וכו' - מפני מה קנאת לעבודה - זרה שאין בה ממש". ועיין שם כל העניין באריכות.

התגובה לדבריה לא איחרה לבא "מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, ה"ד: 'קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו', ויש תקוה לאחריתך וגו' ושבנו בנים לגבולם" (שם, במדרש)

בזכות עמידתה של רחל בנסיון וצדקותה היוצאת מגדר הרגיל, הצליחה לפעול לגאולת ישראל יותר ממה שפעלו האבות ומשה רבינו גם יחד. אילו היה נושא יעקב את רחל מיד בתום השבע שנים הראשונות, וכפי שתוכנן מראש - היתה חסרה לכלל ישראל הזכות לצאת מן הגלות!

כל חיי האדם הם לטובה, וגם אם אין הטובה נראית לו לאלתר, הרי היא תעלה ותצמח בבא העת.

(בנועם שיח)

אומרת התורה - (כה) ויהי בבקר והנה הוא לאה...

שואלים חז"ל - מה, רק בבוקר הוא ידע שזאת לאה?!

ואומרים - כן, הוא ידע רק בבוקר...

אומרת הגמרא (מסכת בב"ב,) שמסר יעקב אבינו סימנים לרחל אמנו, ובעלי התוספות כותבים, שהסימנים האלה הם - חלה, נידה והדלקת הנר. אלו שלושת הסימנים של הבית היהודי, ורחל אמנו, בשעה שראתה שאחותה הולכת להתבזות, מסרה לה את הסימנים, כדי שלא תצא לבושה ולחרפה....

יעקב אבינו בא בלילה, ושואל אותה את הסימנים, והיא אומרת לו אותם...חשב יעקב אבינו, שבאמת זו רחל, לא חשב על משהו אחר...

אבל אם הוא באי בודד, הוא יכל ללבוש אותה חולצה מראשון עד שיש...
כל מה שיש לאדם, זה כי הוא נמצא עם אחרים, הוא חייב לרוץ אחריהם, אז אין
לו ברירה ...
לפני כמה שנים, היה למישהו מיקרוגל?
מי היה צריך, היה לוקח סיר ושם על הגז ומחמם...
אז למה אתה צריך מיקרוגל?
תשמע, השכנים שלי אמרו שכדאי שיהיה לי אחד!
למי פעם היה מייבש???? הכל היו תולים בחוץ.... השמש היתה מייבשת ...
היום התריסים סגורים, שמש לא מייבשת.... המייבש פועל.... "למי יש זמן?!" ...
הורים מבוגרים שלנו, אין להם בבית לא מייבש, ואין להם מיקרוגל, אפילו לא
שמעו מזה...
היום ב"ה, יש לכל אחד, שנים מיקרו ואחד תרגום ©
אפילו מיחם אין להם בבית... "מה רע בקומקום?"
על פלאפון, מי מדבר בכלל!?!
אומר רבינו בחיי - כל העולם, מתנהג מסביב לקנאה. כי הקב"ה יצק את הקנאה,
ביום שהוא אמר ויהי אור, נוצק עם האור הקנאה.
מאיפה אני יודע שזה לא התחיל אצל הבן-אדם?
ביום הרביעי לבריאה, היו שמש, ירח וכוכבים. באה השמש ואמרה - ריבוננו של
עולם, אין שני מלכים, משמשים בכתר אחד.
אמר לה הקב"ה - לכי ומעטי את עצמך!
מה שייך אצל ירח קנאה? מה ירח הוא בעל חי? יש לו רגשות!
הפירוש הוא, שכדי לתפעל את הבריאה, הפעיל הקב"ה את מערך הקנאה, כי הוא
נצרך לקיומה של הבריאה!
בלי זה, אומר רבינו בחיי, העולם לא זז.

את רוצה לאכל... תאכלי... תמותי!
אמרה חוה (פרקי דרבי אליעזר פרק י"ג) - אם אני אוכל לבד, אני ימות לבד... לא רוצה!
נאכל ביחד, נמות ביחד!
מה אכפת לך שהוא ישאר???
אם אני ימות והוא ישאר, ימצאו לו אישה אחרת. לזה אני לא מסכימה!
אומר רבינו בחיי, בספרו חובת הלבבות - מעשה בקנאי וחברו, שעשו טובה למלך.
הוא עשה טובה קטנה וחברו עשה טובה גדולה.
אמר המלך - כל מה שתבקש אתן לך, ולחברך כפליים!
תבקש 50 מיליון דולר! ולחברך אתן 100 מיליון דולר!
מה הוא אומר למלך???
אדוני המלך, תעשה טובה, תוציא לי עין... ולחברי כפליים!
אומר רבינו בחיי - זה היסוד של קנאה!
הוא יהיה עיוור, ילך עם מטאטא.... העיקר שאני יראה בעין אחת!
זה טבעו של האדם, זה מה שהאדם נמשך אליו...
רבותי, בואו נראה את הטכניקה, שעליה בונה השטן את היסוד שלו, דברי חז"ל
הקדושים והטהורים:

אומרים חז"ל (בראשית רבה, פרשה נו, אות ד) - ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי
(בראשית כב, ז), בוא לו סמאל אצל אבינו אברהם אמר ליה סבא סבא אברהם לך סבי היקר,
איבדת את שפיות הדעת שלך?!, בן שנתן לך למאן שנה אהה הולך לשחטו, אמר לו על מנת
כן אני מוכן. אמר לו ואם קנסה אותך יותר מכן את יכול לעמוד, (איוב ד, ב): הנסה דבר אליך
תלאה, אמר לו ויתר על דין. אמר לו למחר אומר לך שופך דם את חייב ששפכת דמו של בןך
הוא תבע אותך על ששפכת דמים, אמר לו, על מנת כן. וכיון שלא הועיל מננו כלום בוא לו
אצל יצחק, אמר לו ברא דעלמא אתה הנה הבן של האישה המסכנה... שרה אמנו נשאה בבית
לבד, הולך הוא לשחטך אתה יודע שהוא הולך לשחוט אותך?!, אמר לו על מנת כן אני מוכן.
אמר לו אם כן כל אונן הפרגוזיות שעשת אפק לישמעאל שנאיה דביתה ורוקת תדע לך, לא
סתם אתה תמות... אלא כל הבגדים שיש לך בבית... כל הצעצועים, כל הספרים, הכל יקבל
ישמעאל! ואתה איך מקניס בלכך. פד לא תיעול מילא תיעול פלגא, הך הוא דקתיב: ויאמר
יצחק אל אברהם אביו אבי, למה אבי אבי שתי פעמים, פדי שיהמלא עליו רחמים.
אני לא מבין, מה השטן ממשיר, ומנסה לשכנע את יצחק, אם הוא כבר אמר לו שהוא
מוכן למות!?!
כי השטן יודע, שאדם מוכן למות, אבל רק שאדם אחר לא יגע לו בחפצים שלו! כך
אומר המדרש...
רבותי, לאחר שלמדנו את דברי חז"ל, על יסוד הקנאה, נוכל להבין את המעשה של
רחל אמנו, ומכאן בע"ה להתקדם:

מהו היסוד של קנאה?
קנאה מופיעה לראשונה בתורה (ל, א)... ותקנא רחל באחותה...
אומר הסבא מקלם יסוד נפלא - ברגע שבו-אדם עושה מעשה אחד, המעשה האחד
מקרין לגבי מעשה אחר. הוא מדבר את הדברים האלה, אודות משה רבינו.
אם משה רבינו, נתן את עיניו וליבו מצר על ישראל. הוא לקח על עצמו עול... לוקח על
עצמו משאות....
בשעה שמשה רבינו מדבר דברים קשים כנגד הקב"ה - למה הרעתה לעם הזה למה זה
שלחתני... ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה...
ביקשה מידת הדין לפגוע במשה... מה אמר הקב"ה??
הניחו לו!!! שבשביל כבוד ישראל דיבר!
שואל הסבא מקלם - מאיפה אתה יודע?
אם אתה יודע, שמשה רבינו מוכן לסחוב על עצמו את העול של ישראל... נושא
בסבלם... זה מוכיח, שבגלל כבודם של ישראל הוא אומר את זה.
אותו דבר רחל אמנו. אם היא לקחה את הסימנים ומסרה את זה לאחותה, מתוך ידיעה
שאחותה תהיה אשתו של יעקב, וע"י כך, היא תהיה אשתו של עשו... היא עושה את
זה, ואין בה קנאה!
אם התורה אומרת ותקנא רחל באחותה... זה סימן שהיא קנאה, במעשיה הטובים...
אישה שעושה מעשה כזה, היא נטרלה את עצמה ממידת הקנאה, שאדם מושרש בה,
ולכן אחרי שהיא נטרלה את עצמה... אם התורה מעידה ותקנא רחל באחותה... חייב
להיות, שהיא קנאה במעשיה הטובים!
גם אצל הקב"ה, מצאנו מידה שנקראת קנאה...

הגמרא (מסכת עבודה זרה נה, א) מביאה - שאל אגריפס שר צבא את ר"ג כתיב
בתורתכם (דברים ד-כד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא כלום מתקנא אלא חכם
בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם שנשא אשה
על אשתו חשובה ממנה אין מתקנאה בה פחותה ממנה מתקנאה בה הוא מצא אשה
צדיקה... משהו מיוחד... הוא רוצה להתחתן עם אשה צדיקה... היא מוותרת...
אבל אם האשה פחותה ממנה... "מה, אני לא טובה לך?!"... אם היא היתה צדיקה, אני
מבינה, אבל אם היא לא היתה צדיקה, אז למה אתה לוקח אותה?
אמר לו רבן גמליאל לאגריפס המלך - הקב"ה הוא האל הגדול הגיבור והנורא... במה
שייך אצלו קנאה??
שהולכים ולוקחים עבודה זרה, של עץ ואבן, ואומרים על העץ והאבן, שהוא אלוהים!
כאן באה מידת הקנאה!!!
איך יכל להיות שאתה לוקח עץ ואבן, ואתה אומר "הנה, זה האלוהים!" כאן באה מידת
הקנאה של הקב"ה!
אם ככה, עכשיו נוכל להבין את היסוד הנפלא:

למה חרב בית ראשון?
בגלל עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים...
בא מנשה ומכניס צלם להיכל. אמר הקב"ה "צריך להחריב את בית המקדש... למה?
אני האלקים, אדוני האדונים... אתם מכניסים פסל לבית המקדש!?! ועליו אתם
מכריזים שהוא האלוהים?!"
אבל אם הוא באי בודד, הוא יכל ללבוש אותה חולצה מראשון עד שיש...
כל מה שיש לאדם, זה כי הוא נמצא עם אחרים, הוא חייב לרוץ אחריהם, אז אין
לו ברירה ...
לפני כמה שנים, היה למישהו מיקרוגל?
מי היה צריך, היה לוקח סיר ושם על הגז ומחמם...
אז למה אתה צריך מיקרוגל?
תשמע, השכנים שלי אמרו שכדאי שיהיה לי אחד!
למי פעם היה מייבש???? הכל היו תולים בחוץ.... השמש היתה מייבשת ...
היום התריסים סגורים, שמש לא מייבשת.... המייבש פועל.... "למי יש זמן?!" ...
הורים מבוגרים שלנו, אין להם בבית לא מייבש, ואין להם מיקרוגל, אפילו לא
שמעו מזה...
היום ב"ה, יש לכל אחד, שנים מיקרו ואחד תרגום ©
אפילו מיחם אין להם בבית... "מה רע בקומקום?"
על פלאפון, מי מדבר בכלל!?!
אומר רבינו בחיי - כל העולם, מתנהג מסביב לקנאה. כי הקב"ה יצק את הקנאה,
ביום שהוא אמר ויהי אור, נוצק עם האור הקנאה.
מאיפה אני יודע שזה לא התחיל אצל הבן-אדם?
ביום הרביעי לבריאה, היו שמש, ירח וכוכבים. באה השמש ואמרה - ריבוננו של
עולם, אין שני מלכים, משמשים בכתר אחד.
אמר לה הקב"ה - לכי ומעטי את עצמך!
מה שייך אצל ירח קנאה? מה ירח הוא בעל חי? יש לו רגשות!
הפירוש הוא, שכדי לתפעל את הבריאה, הפעיל הקב"ה את מערך הקנאה, כי הוא
נצרך לקיומה של הבריאה!
בלי זה, אומר רבינו בחיי, העולם לא זז.
כי אם אדם לא היה מקנא, אז חצי מהשבע, הוא לא היה עובד בכלל... בכל מה
שהוא עובד, זה כי הוא יש אוטו, וצריך להחליף את האוטו.... ההוא כבר עבר
מדירת שלושה חדרים, לדירת ארבע חדרים.... ההוא גמר עם ארבעת חדרים, הוא
כבר קנה פנטהאוז... גמר עם זה, עובר לוויולה....
אתה רץ אחריו... רץ ורץ... עד שאתה עובר לוויולת קרקע, כדי להתרגל לקרקע ©
כל הזמן אתה רץ! בשביל מה אתה רץ??
האדם, אומר רבינו בחיי, כל הזמן הוא בריצה, כל הזמן הוא צריך להשיג את
האחרים. זה כבר היה חקוק בבריאה, עוד לפני שהיו כאן בני-אדם!
אומר רבינו בחיי - היסוד הזה של קנאה, יצוק בבריאה, והוא לא רק אצל בני
האדם, הוא נמצא גם אצל בהמות.
איזה בהמות?
על הנחש, אומרת הגמרא במפורש (מסכת סנהדרין) - בשעה שראה הנחש,
שצולים לאדם הראשון בשר ומביאים לו יין, נתקנא הנחש באדם.
גיידו לי - תשמע... הנחש הזה, זה לא כמו הנחש של היום... זה היה נחש עם
רגלים... היה מביא כל מיני אבנים טובות... זה לא בעל חיים, אל תביא דוגמא ממנו!
בסדר, אני מקבל. אבל מצאתי מדרש ©
אומר המדרש, כשאלוהי הנביא מביא שתי פרים, פר אחד הולך לעלות לנביאי הבעל
והאשרה, ופר אחד הולך לעלות לשם ה'... שני אחים שגדלו אצל אמא אחת... אותו
גודל... גדלו במרעה אחד... אומר להם אליהו "לכו...
הוא לא מוכן ללכת... למה??
אומר לו העגל - אח שלי ילך לה, ואני אלך לעבודה זרה??
ואם אח שלך לא היה פה? היו לוקחים רק פר אחד לעבודה זרה, היית הולך!?!
בטח שהיית הולך, אף אחד לא שואל אותך... אז מה אכפת לך עכשיו ללכת??
הוא אומר - אם אני הולך לבד, אז לא אכפת לי, אבל איך יכל להיות שאח שלי ילך לה,
ואני ילך לעבודה זרה? לא מוכן! אם אני לבד... לא אכפת לי...
מאיפה זה בא??
היסוד של הקנאה, מחלחל גם לבעלי חיים, ורבותינו אומרים, שיסוד הקנאה נמצא גם
אצל מלאכי השרת.
אמנם מלאכי השרת, בינם לבין עצמם אינם מקנאים, כי בשמים אין קנאה... במה הם
מקנאים?
בבני-האדם. הם רואים את בני האדם ומקנאים בהם!
כותבים רבותינו, שהיה מלאך אחד, שהיו לו 12 כנפיים, זה היה השיא במלאכים. הוא
נתקנא באדם, וקיצצו לו שיש כנפיים. התכווץ בגלל הקנאה שלו...
רבותי, קשה מאוד לדבר על אנשים גדולים. לא רק שקשה, אלא אסור!
אומרים חז"ל בגמרא (מסכת שבת ק"ט) - אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם
ראשונים כבני אדם אנו כחמורים
אתה הולך לדבר על האבות הקדושים... על שנים-עשר השבטים... אתה צריך
להיזהר במה שאתה הולך להוציא מהפה...
אבל אתם רואים שחז"ל כותבים את זה, למה??
כי הם רוצים שנלמד. לא סתם הם כותבים דברים!
אדם מוכן למות! אין לו בעיה למות... יש לו בעיה, שמישהו אחר יהנה ממה שיש לו.
זה יסוד הקנאה, שמתפעל את האדם.
רבותי, הולכת חוה, מפתה אותה הנחש לאכל מעץ הדעת... את רוצה לאכל!?! תאכלי!
לא... היא הולכת לבעלה ומפתה אותו גם "בא תאכל גם איתי"... בשביל מה??

כי אנכי ה' אלקיך אל קנא – כאן באה מידת הקנאה.

באה רחל לפני הקב"ה, ואומרת – ריבונו של עולם, למה החרבת את בית המקדש?! כי קינאת לעבודה זרה! אני נתתי לאחותי את הסימנים, ולא קנאתי לצרה שלי! אז גם אתה, תבנה את בית המקדש...

בוודאי שמעשה העקידה, הוא מעשה גדול ממסירת הסימנים... ודאי שהוא יותר גדול, כי אתה מזכיר אותו בראש השנה... אז למה כאן, בבניית בית המקדש, הזכות של רחל היא זאת שעומדת?

התשובה לכך היא פשוטה – כי בית המקדש חרב, בגלל עבודה זרה, ובית המקדש חרב בגלל עבודה זרה, ועבודה זרה הוא המקום שהקב"ה הוא אל קנא! אומרת רחל – ריבונו של עולם, אני שאני בשר ודם, לא קנאתי לצרה שלי, אז למה אתה מקנא??

אמר הקב"ה – בשבילך רחל, בטענה הזאת, אני מחזיר בנין למקומם! זאת טענה! אישה שקרובה ממידת הקנאה, נטרלה עצמה ממידת הקנאה... זאת האישה שבזכותה יבנה בית המקדש!

לאחר היסוד הזה, נוכל עכשיו להבין דבר נפלא:

אומר הספר מעדני שמואל – בשעה שמגיע יעקב אבינו לארץ ישראל... בכניסתו לארץ ישראל, מתה רחל אמנו ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. למה דוקא בכניסתו לארץ ישראל היא מתה? לא יכלה למות בחור? לא יכל למות, אחרי שהיו גרים כאן כמה חודשים?!

אומר הרמב"ן (פרשת ויחי) את התשובה – האבות הקדושים בא"י, שמרו את כל התורה כולה, ולכן לא יכל היה יעקב להיות נשוי, לשתי אחיות. רחל אמנו מסרה את הסימנים לאחותה. אחותה היתה הראשונה, שנשאה ליעקב. רחל אמנו, היא האישה השנייה שנשאת ליעקב.

אז אם נכנסים לא"י, מי האשה הראשונה שצריכה למות? האישה השנייה. מי שנכנס שני, הוא מת ראשון. לכן נפטרה רחל, בכניסה לארץ ישראל.

יוצא, שכתוצאה ממסירת הסימנים, רחל אמנו מתה! יוצא שכיבת המוות שלה הייתה, כי עשתה טובה לאחותה!

עשיית טובה לאחותי, נתתי לה את הסימנים, ואני משלמת בחיים שלי!?!?

אומר הקב"ה – תקבור אותה בדרך, שזה יהיה הסמל, שבזכות האישה הזאת תבוא הגאולה! אישה שמסרה את עצמה, מתוך ידיעה, שיתכן שהיא תמות, כשיכנסו לארץ ישראל, ואעפ"י כן, היא הלכה ומסרה לה את הסימנים!

היא מסרה לה את הסימנים מתוך ידיעה, שהכל שווה, בשביל שאחותה לא תצא לבושה ולחרפה. הכל שווה!

אישה שעד כדי כך נטולת קנאה, זאת האישה שבזכותה, אומר הקב"ה – אני מחזיר בנין למקומם.

ויפגע במקום וילן שם וגו', וישכב במקום ההוא, ויחלום והנה סלם וגו' (כח, יא, יב)

בפרשה זו מספרת התורה את יציאת יעקב מבית יצחק אביו, בלכתו לבין הארמי חרנה, ומפסוקים אלו יש ללמוד הרבה כמה צריך האדם להתרחק מן החטא, וכמה יש לפחד שמא נכשל בחטא, ומאידיך, כמה שלוה יש ליראי ה' שאינם פוחדים משום דבר אחר.

הנה יעקב עוזב את בית יצחק אביו מקום הקדושה, והלך אל לבן הרשע, ופחד שמא ישל יולמד מדרכיו הרעים, ואמנם כדי שלא נטעה ונעלה בדעתנו שחשש שמא ישפיע עליו לבן ממש, ראוי להזכיר את דברי יעקב בתחילת פרשתו וישלח, "עם לבן גרתי יום שור וחמור" (ראה רש"י שם) עם לבן גרתי ותר"ג מצוות שמרתי. ואמר ה' במבית יצ"ל, (בשם ריבענר מגרמניה) האיך באמת הצליח יעקב שעם לבן גרתי ותר"ג מצוות שמרתי, מפני ש"ויהי לי שור וחמור" שנדמה בעיניו לבן הרשע לא יותר משור וחמור! ואטו אם יהיה אדם ברפת ילמד מן הבהמות? ולכן לא השפיע עליו מעשיו הרעים. (וסיים הרב זצ"ל שאעפ"י שאין זה פשט הפסוק, אך זוהי השקפה נכונה), וא"כ יעקב הולך לשהות עם "שור וחמור", ובהסתכלותו כזו על הרשע גם בלי להיות בדרגת יעקב אבינו ענו כבר היינו רגועים, כ"ש יעקב אבינו מלאך אלוקים בחיר האבות, וא"כ צריך להבין על מה פחד? כי מה למלאך אלקים עם שור וחמור?

ומי? יעקב אינו רגוע, עדיין פחד לבו מי יודע... ומה עושים כשיש עוד חשש רחוק מלהיכשל במשהו, אצלנו הדבר פשוט, לוקחים ספר תהלים ואומרים כמה פרקי תהלים... אולי גם הולכים לצדיק לקבל ברכה, אך יעקב אבינו, לימדנו חז"ל (מד"ר סח, יד) עה"פ "וישכב במקום ההוא" במקום שהוא שכב אבל י"ד שנים ששימש בבית שם ועבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה! כלומר: על חשש רחוק כזה חגר יעקב עצמו ל"י"ד שנים רצופות בעמל התורה נורא שלא שכב לישון כלל!

ואחרי כל זה מה חושבים אנו כעת? בודאי אין יותר ממה לדאוג, לא! יעקב עדיין פוחד, ומעתיק תחנונים לפני ה' ונודר נדרים כמבואר במהלך הפסוקים, "וידר יעקב נדר" וגו' ושבתי בשלום אל בית אבי (נט, כא) ומפרש רש"י, שלם מן החטא שלא אלמד מדרכי לבן.

ולמה באמת חושש יעקב כ"כ? מפני שבאמת אין סוף וגבול לפחד מן החטא! יסוד זה יודעים הצדיקים, שכח החומר חזק ועלול להכשיל את האדם, ולרוב דאגתם ויראתם מן החטא חוששים תמיד, וכדאמרו חז"ל צדיקים חוששים את עצמם, ולכן בסוף ניצולים מן החטא.

וסיפר אדמו"ר הגרי"ז חסמן זצ"ל, שהגר"א מוויילנא הוצרך פעם לצאת לרחובה של עיר, וכדי שיהיה בטוח שישבו שלם ולא ייפגע חלילה בפגם כל שהוא, התיישב ללמוד (כמו שהגר"א לומד...) פרק ראשון שבמסילת ישרים י"ד פעמים. והדבר הפלא ופלא, יעקב אבינו על שהיה בבית רשע, הוצרך י"ד שנים של עמל התורה, הגאון מוויילנא על יציאה אחת מביתו לרחוב הוצרך י"ד פעמים חזרה על פרק ראשון במסלת ישרים, ואילו אנו... מסתפקים באמירת ה' יעזור, יהיה בסדר...

פעם הוכיח הגר"א לפא"ן ז"ל תלמיד אחד בנקודה זו, היה זה כששחש לפניו תלמיד אחד שבדעתו לנסוע לשמחה משפחתית במקום פלוני, ר' אליהו שכנראה הבין לפי הענין שלא הכל יהיה שם על תהרת הקודש, ואולי גם מחיצה כראוי לא תהיה וכו' שאל את הבחור, ועם שמירת העיניים הינך בטוח?

נענה הבחור ואמר אשתדל לשמור את עיני, וה' יעזור, פנה אליו ר' אליהו ואמר לו: ראה! אני כבר זקן מאד, ובעין אחת אינני רואה כבר כלל, והשנייה ג"כ כבר חולה, ואעפ"י כ"ש כשאיני יוצא לרחוב רעדה תאחזני ואינני יוצא סתם, ואילו אתה בחור צעיר עם רתיחת הדם ושני עינים בריאות וטובות ואיך פוחד?!

ונתבונן עוד מגודל יראת חטא של יעקב אבינו ע"ה.

"וישכב במקום ההוא ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", בחלומי רואה יעקב אבינו את כל העולמות, עולם העשיה, בריאה, יצירה, אצילות, והנה סולם מוצב ארצה וגו', היינו שהראו לו את כל הנובאות העתידות ואת כל התכלית של עם ישראל לדורותיו (ראה ברמב"ן) והקב"ה מבטיחו ושמתין בכל אשר תלך והיה זרעך ככפר הארץ וכו', ולפי מושגינו, הרי שכשנתעורר יעקב משנתו - היה צריך לצאת ברקידה ולשמחה שמחה גדולה.

אך בפסוק כתוב "ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי", וברש"י פירש שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה, כלומר: במקום לשמוח, יעקב פוחד שמא נכשל בנדנד קל של חטא שישן במקום המקדש, והרי"ז נורא למתבונן לדעת ולהשכל מהי "יראת חטא", וכמה רחוקים אנו מהשגה זו מרחק רב.

משל למה הדבר דומה לאדם שלא ידע באיזה תאריך הוא נמצא, ופתאום נופלת עליו תרדמה וחולם שאומרים לו מן השמים שהיום הוא ר"ה, ומבשרים לו שנכתב ונחתם לאתלר לחיים טובים ויזכה בזאת השנה לשפע של ברכה בעושר וכל טוב, והנה האדם הזה כשמתעורר, תחת לצאת בריקוד של שמחה והודיה להש"ת ואמירת נשמת כל חי בהתלהבות מרובה. הרי שמתעצב אל לבו, ורועד הוא בכל גופו, וכל איבריו דא לדא נקשן... ואומר הנה היום יום הדין ואנכי לא ידעתי, ואילו ידעתי לא ישנתי שהרי יום הדין לא ניתן לשינה אלא לפשפוש המעשים וכו'... הלא אם נראה אדם כזה הרי שנפטור אותו במנוח ראש... וכי לא די לו בזה שנתברר לו באופן ברור ביותר ששנתו אשר ישן כעת היתה רצויה ומקובלת לפני המקום? ועל מה מצא כאן "נערוויין"?

אכן, יעקב אבינו קופצת לו הדרך, סדרי בראשית משתנים, השמש שוקעת קודם זמנה, ולהדאי אמרו בפרקי דר"א פל"ה (והובא ברמב"ן) שאמר לו הקב"ה יעקב הלחם בצקלונך והבא לפניך לאכול ולשתות ולשכב במקום הזה. ולכא"ו מה צריך עוד? כ"ש לאחר כל הנובאות וההבטחות שגילוהו ובישרוהו בחלומי כנ"ל, בודאי אנו היינו מכינים שאין מה לחשוש כלל, ואילו יעקב אבינו - מסיימים חז"ל (בפרקי דר"א הנ"ל) "השכים יעקב בבקר בפחד גדול, ואמר ביתו של הקב"ה וכו'", וזהו מה שפרש"י שהקיץ משנתו ופחד פחד גדול, ואמר אכן יש ה' במקום הזה, ואילו ידעתי לא ישנתי! כמו רגע מוותר על ידיעת כל הדברים הללו אינו מתמלא בשמחה רק פוחד פחד גדול, מי יודע...

נדנד קל של איסור!

וכן ראינו אצל דוד המלך (שמואל א כ"ד, ובמדרש שם) במערה, שמן הדין היה מותר לדוד להרוג את שאול כדון רודף והוא לו אותות מן השמים שנותנים את שאול בידו, ואעפ"י פחד והתפלל "קולי אל ה' אזעק", שלא יפול שאול בידו, וצדק דוד בפחדו כדסיימו חז"ל, וכל זה היה נסיון ביד דוד, הוי אומר מכאן כמה רחוקים אנו מהבנה של "יראת חטא"!

ומסופר, כי פעם אחת אמר האדמו"ר ר' אברהם מסלונים זצ"ל לגבאי שלו, חושבים היום שאין אצל הליטאים יראת שמים כפי אשר יש אצל החסידים, בא ואראך אדם שהוא ירא שמים אמיתי, קם האדמו"ר והלך יחד עם הגבאי לביתו של הרב מבריסק, בני הבית אמרו להם שהרב הלך לבדוק כשרותה של מקוה שנבנתה זה עתה. האדמו"ר לא המתין, אלא הלך למקום המקוה לפגוש את הרב מבריסק כשבאו ראו איך שהרב עומד ונר בידו ובדק את כל הפינות ולבסוף מכריז כשר, כשר, הגבאי של האדמו"ר היה מומחה בענייני מקוואות, ומרחוק הצליח להבחין שיש איזה סדק במקום מסוים, והלכה את תשומת לבו של הרב מבריסק על הדבר, הרב הלך מיד ובקש את הענין ומשראה שצדק המעורר בדבריו, התחיל לרעוד כולו ידיו ורגליו דא לדא נקשן, עד שאמר האדמו"ר למלווהו בא נלך, איני יכול לראות את המחזה הנורא.

מעשה זה סיפר אותו גבאי בעצמו, שאכן נוכח לראות יראת שמים מהו, שהרי אף אחד לא טבל במקוה ולא אירע שום מכשול (אנו היינו בודאי אומרים אילו אירע לנו כן, ב"ה איזה השגחה... שבדיק נזדמן אדם זה להצילנו ממכשול!) וגם עצם השאלה אינה מן החמורות, אלא עצם העובדה שהוציא מפיו את המילה "כשר" נחרד כ"כ.

ומסיים המספר, שלאחר תקופה ארוכה נזדמן לביתו של הרב מבריסק, ומכיון שהרב לא זיהה אותו, אמר לו אני הוא שנוכחתי עם האדמו"ר מסלונים בעת שהרב הכשיר מקוה פלונית, ומשנזכר הרב החל שוב כל גופו לרעוד שנזכר שאמר כשר על דבר שהיה בו שאלה, הנה למדנו מהו יראת שמים ויראת חטא.

(ומתוק האור)

בדרך הדרוש

והא"ש ותקנא רחל באחותה וצ"ל שהיתה קנאה ביניהם לכך אמרה ליעקב הבה לי בנין ואם אין מתה אנכי הלא יש לי קנאה על אחותי ואז אסור אני עליך משום אחות אשה כדעת הרמב"ם ומפני כך מתה אנכי ודו"ק (מדרש יונתן) **אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי.** (כח, טז) ויש לדקדק דמה לו לסיים ואנכי לא ידעתי. ויש לומר דהנה איתא בגמרא דכל החלושות הולכים אחר הרעור לבו דמה שמהרהר ביום בא לו בחלום בלילה שמימי לא חלם אדם פיל

ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנין ואם אין מתה אנכי ל, א) ותמוה, ונ"ל לישב הרמב"ם נתן טעם למה כל העריות אסורות אף לאחר מיתה ושתי אחיות אסורות רק בחייה משום דשתי אחיות אסורות רק מחמת קנאה ולאחר מיתה אין שייך קנאה ולכן מותר במיתתה לישא אחותה וקשה למה יעקב נשא שתי אחיות וצ"ל שלא היתה קנאה ביניהם כדאישה שהניחה עצמה תחת מטתה.

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

תפלה התלויה בקפיצת הדרך

ויפגע במקום (כח יא)

למלה ויפגע יש שתי משמעויות: האחת - פגישת שנים הצועדים זה כנגד זה, והשנייה - תפלה. בפסוק שלפנינו מתפרשת תבה זו בשתי המשמעויות כאחת: יעקב פגש בהר המורה ששפץ ובא לקראתו, ובכך שהתפלל שם, תקן לדורות את תפלת ערבית (רש"י הל"ז צא ב ד"ה ויפגע).

מדברי רבי יעקב ריישר בעל 'שבות יעקב' עולה כי שני הפרושים תלויים זה בזה, שכן אלמלא תפץ הר המורה לקראת יעקב, לא יכול היה הוא להתפלל ולתקן את תפלת ערבית. שכן במקרא (ערויב סה א) מבאר שבימי הסמונים הבא מן הדרך לא היה יכול להתפלל שלושה ימים לאחריה, שמתוך שדעתו טרודה מטרם הדרך לא יכול היה לכוון. אך כיון ששפצה הדרך ליעקב, היתה דעתו מישבת עליו ויכול היה להתפלל מיד ובכך לתקן את תפלת ערבית.

עיני יעקב ערובין סה א

יעקב תלה בזכות המקום

והנה ה' נצב עליו... וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" (כח יג: טו)

רבי צבי הירש מליסקא הסביר פסוק זה על פי פרוש הצ"ח למאמר חכמים (ברכות ו א): "כל הקובע מקום לתפלתו - אלמי אברהם בעזרו. וכשמת, אומרים לו: אי ענו, אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו": המקפיד לקבע מקום לתפלתו מראה כי בשל רב ענותנותו אינו חש שתפלתו ראויה להתקבל מאלה, מבלי שתסיע לו קדשת המקום הנובעת מכך שהתפללו בו בקביעות, על כן ראוי לכנותו 'ענו'.

סוד זה נרמז בפסוקים שלפנינו: אף שהקדוש ברוך הוא נגלה ליעקב בזכות עצמו, כפתוב: "והנה ה' נצב עליו", תלה זאת יעקב בזכות המקום שעמד בו, באמרו: "אכן יש ה' במקום הזה", שכן לרב ענותנותו: "ואנכי - שהתגלות ארעה בזכותו, לא ידעתי" - לא עלה על דעתו כלל.

צ"ח' ברכות ו א; ר"ב א"ר תבואה

לבו בן נחור - האמנם!?

"ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו" (כט ה) מפסוק זה הביא רבי ישראל איסרלן בעל 'תרומת הדשן' ראיה לדברי רבי יהודה החסיד שבעת שקוראים לתורה אדם שאביו רשע גמור, יש לקרוא בשם אבי אביו (וכן פסק בשו"ע א"ח קל"א). אף כאן, כיון שאבי לבן היה בתואל הרשע, הזכירו יעקב בשם סבו - "לבן בן נחור".

ספר חסידים תשא: תרומת הדשן' כא

תפלתו של רבי מאיר

"לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו" (כט ו)
היה רבי מאיר מפרמישילן נושא תפלתו ומבקש:

אמן - שער השמים

"ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים" (כח ז)

כתב רבי נתן נטע שפירא כי בתבות "וזה שער השמים" התייחס יעקב למצות עניית אמן הפותחת שיערים כפתוב (ישעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמו אמינים". את סוד 'אמן' מסר יעקב לבנו יוסף אשר נולד לו בהיותו בן צ"א שנים [פג'מטריה של 'אמן']. רמז לכך מצינו בפסוק (בראשית לו א): "וישראל אהב את יוסף מפל בניו כי בן זקנים הוא לו" - "בן זקנים הוא" - סופי תבות אמן.

מגלה עמקות סוף פר' וישיב

אמן מפי שנים

"יעקב הלך לדרפו ויפגעו בו מלאכי אלקים" (לב ב)

כתב הרמ"ע מפאנו כי בתבות: 'מלאך הא-להים' הן בגימטריה 'אמן אמן', בגימטריה של 'יעקב'. ולכתחלה ישתדל האדם לברך בפני שני רעים-מקשיבים שיענו אחריו 'אמן'.

שערה מאמרות' [לרמ"ע מפאנו] מאמר חקור דין ב טו [דבריו הובאו במחצית השקל או"ח ו ט]

הנהגה זו כבר הזכרה בזהר הקדוש בפרשתנו (ד פ"א), שם סמכו לכך את לשון הפסוק (דברים לב א): "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו"; "כי שם ה' אקרא" - בברכה, "הבו גדל" - לשון רבים - "לאלקינו", ללמד ששנים צריכים לענות אמן אחר המברך (ראה רש"י ברכות כא א ד"ה כ').

על פי זאת, מבאר המגיד מבראד רבי משה אוסטרר, את שאמרו חכמים (בי"ק ל א): "האי מאן דבעי למהוי חסידא [אדם הרוצה להיות חסיד]... לקיים מילי דברכות". ולכאורה הקפדה על 'ברכות הנהגין' אינה הנהגה של לפני משורת הדין, שאמורה לזכות את המקפיד בתאר 'חסיד', אלא שפונת הגמרא: 'לקיים מילי דברכות' הינו שיקפיד ששני אנשים יענו אמן אחר ברכותיו, כדברי הזהר. הנהגה כזו היא הנהגה של לפני משורת הדין ומזכה את המדקדק בה בתאר 'חסיד'. לזאת אף כון דוד המלך באומרו (תהלים לא כז): "אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נצור ה' ומשלם..." - מי נמנה על 'חסידיו' זה שאמונים נצור - ששומר ומקפיד שאחרי כל ברכה שמוציא מפיו יענו שני אנשים אמן. ואולם אף על פי שאחרים הם שעונים אמן והוא רק מברך, נצור ה' ומשלם שכר עניתם גם למברך.

הגרא"צ מרמוז'שטיין ראש כולל 'מקור ברוך' מוסיף, שבאור זה אף נרמז בדברי הגמרא, שכן 'מילי' (עם הכולל) בגימטריה 'אמן'.

קדש משה' תהלים לא כד

רבונו של עולם, אף אם חלילה: "לא עת האסף המקנה" - טרם הגיע זמן הגאולה, אנא, לכל הפחות: "השקו הצאן ולכו רעו" - העגם פרוסה ברוח לצאן קדשו, לישראל, בעת גלותם.

מרגינתא דרבי מאיר

אין דבר העומד בפני התפלה

"ויעני לאה רכות" (כט ז)

פרשו חכמים (ב"ב קכג א, הובא ברש"י) ששמעה לאה שהיו הכל אומרים: "שני בני יש לה לרבה ושתי בנות יש לו ללכו; גדולה [לאה] לגדול [עשו], וקטנה [רחל] לקטן [יעקב]". כיון ששמעה כך, היתה בוכה ומתפללת כל העת שלא תפל לידי עשו, ומרב דמעות ששפכה נעשו עיניה רכות.

הוסיף וכתב האלשיך הקדוש:

מלבד סדר הגילאים, היו סבות נוספות לכך שיעקב יכחר ברחל על פני לאה אחותה, כמפרט בפסוקים בפרשתנו. אך על פי כן, בכת תפלתה הצליחה לאה לגבר על רצונו ועל השתדלותו של יעקב, וזכתה להעמיד מפגו ששה שבטים מישראל. לסיים האלשיך: "היו אומר כי אין כאלקינו לכל אשר יקראוהו בנאמת, וטוב טוב אשר יעורנו הוא יתברך מכל משכמי קום, בכל כחות שבעולם".

תורת משה'

מפני מה הקדימה לאה להפקד?

"וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה" (כט לא)

לאה היתה עקרה כרחל (ב"ר ע"א א). מפני מה זכתה להפקד במהרה, בשונה מאחותה שנואלצה להמתין זמן רב?

פרש רבי לוי יצחק מברדיטשוב:

סבת עקרותה של האמהות היתה מפני שהתאנה הקדוש ברוך הוא לתפלתן (במטו ס"ד א). אך לאה שמשחר טל לידותה היתה מרובה להתפלל שלא תפל בחלקו של עשו (רש"י לעיל פ"ז ז), לא היתה זקוקה לעקריות כדי שתתפלל. וזהו שאמר הפתוב: "וירא ה' כי שנואה לאה" - "שנואים מעשי עשו בעיניו" (פנחוא וצ"א ז), ועל כן התפללה רבות שלא תפל בחלקו, לכך: "ויפתח את רחמה". ואולם: "ורחל עקרה", לפי שהתאנה הקדוש ברוך הוא לתפלתה.

באפן נוסף באר רבי צבי שרגא גרוסברד:

לאה שהיתה בגדר 'שנואה' לא שמה מבטחה באדם כלל, וכיון שהשליכה ידה על ה' בלבד נפקדה במהרה. אך רחל לעומתה שמה מבטחה אף ביעקב, "כי חשבה כי באהבתו אותה יתענה יעקב וילבש שק ויפטר ויתפלל עד שיהיו לה בנים שלא תמות בצערה" (רמב"ן הל"ו ל א). לפיכך, כל זמן שלא הפגימה שעליה להשליך את כל ידה על ה' ולא לסמוך על תפלת אחרים, לא נפקדה.

קדש משה' דעת שרגא

ברכות השחר
בחברותא -
פותרים
שוערי ברכה.

כך כותב המקביל האלקי רבי צבי הירש קאיידנבור בספרו 'קב הישר' (פרק צו)
על כחה המפלא של עניית אמן לפתיחת שיערי ברכה:
"הקדוש ברוך הוא, ברב רחמיו וחסדיו משגיח ומביט להאיר ולהשפיע שפע קדשה מפרום, רוח חכמה ובינה... על ידי עניית אמן בכונה. כי כל העונה אמן בכונה וממהר לרוץ לבית הכנסת בשביל עניית אמן - זוכה לאלו ההשפעות".

ברכת המזון - 'הטוב והמטיב' (ו')

'הטוב והמטיב לכל'

תָּרַךְ בְּרַכַּת הַטוֹב וְהַמְטִיב הֵן תַּבְתּוֹ; "הַמְלִיךָ הַטוֹב וְהַמְטִיב לְכָל". וְכַדְבְּרִי הָרְאוּשִׁים שֶׁהוּבְאוּ בְּהַקְדַּמַת הַבְּרָכָה, שֶׁמִּלְכַתְחֵלָה תַּקְנֶה בְּרַכַּת הַטוֹב וְהַמְטִיב כַּבְּרָכָה קִצְרָה הַעוֹמֶדֶת בְּפִי עַצְמָה לְזַכֵּר הַנֵּס שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּהַרְגִי בֵּיתְךָ, וְרַק לְאַחַר מִפֵּן כְּשֶׁקְבַעְנָה בְּבִרְכַת הַמְזוֹן הַמְטַעְמִים שֶׁתַּבְאֵרוּ לְעִיל, הוֹסִיפוּ עֲלֶיהָ בְּקִשּׁוֹת וְשִׁבְחִים, כְּגוֹן שְׁלוֹשׁ מְלָכִיּוֹת, שְׁלוֹשׁ גְּמֻלוֹת וְשְׁלוֹשׁ הַטְּבוֹת' (הַתּוֹסֵפוֹת בְּרַכּוֹת מו ב; אֲרוּחוֹת חַיִּים בְּרַכַּת הַמְזוֹן חג).

כָּלֵם, מֵהֵם נֹאזִים בְּהִטְבָּה גְּשְׁמִית וּמֵהֵם בְּהִטְבָּה רִחֻנִית (מִסַּח מִשָּׁה עֲמוּד הַעֲבוּדָה שלב).

הַסְמִיךְ בְּקִשָּׁה לְהוֹדָא

מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַטוֹב וְהַמְטִיב הִיא: כִּינּוּ שְׁמַהוּתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרָדוֹ הוּא הִיא טוֹב, מֵתוֹךְ כִּף הוּא מְטִיב לְכָל בְּרִיּוֹתֵינוּ. שֶׁפֶן מִי שְׁאִינוּ טוֹב מִצַּד עֵצִים מְצִיאֵנוּ, אָף כִּפְּאֶשֶׁר הוּא מִיטִיב לְזוּלוֹתוֹ, אִינוּ מִיטִיב אֱלָא לְמִי שְׁלֻבוֹ חֶפֶץ (בְּאֵר הַתּוֹרָה קוֹב בְּרַהֲמִיז).

כִּפְּאֶשֶׁר אֲנִי מוֹדִים לָהּ עַל הַטְּבוֹת שֶׁהִיטִיב עִמָּנוּ בְּעֶבֶר וּבַהֲוָה, מְבַעֲיִים אֲנִי אֶת בְּטוּחוֹנֵנוּ כִּי יִמְשִׁיךְ יְיָטִיב עִמָּנוּ אָף בְּעִתִּי. יֵשׁ בְּגוֹתָן טַעַם לְהִבְיֵא כִּפֵּן אֶת דְּבָרֵי הַסַּבָּא קְדִישָׁא מְרֻזָּמִין בְּאַגְרָתוֹ כִּי: "בְּטַחֲחוֹן הוּא שְׁמִשְׁיָג הָאֵדָם שְׁלֻטוֹב שֶׁל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ אִין שְׁעוֹר, וְאֵף עַל פִּי שֶׁחֲטָא, מְטִיב לְרַעִים וְלְטוֹבִים, וְכָל מִי שֶׁשְׁמִשְׁיָג הָאֵדָם יוֹתֵר הַטוֹב - יוֹתֵר יוֹתֵר מוֹשֵׁף הָאֵדָם מֵה שְׂצָרִיךְ".

וּבְאַגְרַת אַחֲרַת הַבֵּיא בְּשֵׁם הַמְּגִיד מְקוֹנִינִי בְּבֵאוֹר מֵאַמֵּר חֲכָמִים (שְׁמוֹר כַּ כֵּן): "עִתִּידִין יִשְׂרָאֵל לִמְרֵ שִׁירָה לְעִתִּיד לְבֹא". "עִתִּידִין יִשְׂרָאֵל שְׂאֵם שְׂצָרֵכוּ וְשִׁיבֵה מֵה, לְהִיֹּת בּוֹטְחִים בּוֹ שְׂדָאִים יַעֲזוּ לָהֶם, וְיִקְדִּימוּ לוֹמֵר שִׁירָה לְהַשְׁמִי יִתְבָּרַךְ מִקְדָּם שְׁעוֹר לָהֶם [לְעִתִּיד לְבֹא], כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים לְאַחַר הַעֲזוּרָה" (בְּפִירוֹ אב"ב בְּמִכְתָּבֵי קִדְשׁ בְּסֻפּוֹר הַסֵּפֶר).

עֲבַר, הוֹנֵה וְעִתִּיד

בְּבִרְכָה זוֹ אֲנִי מוֹזְכִּירִים אֶת הַשְּׁבִיחִים בְּסֻדְרֵ: עֲבַר, הוֹנֵה וְעִתִּיד, לְעַמֵּת זֹאת בְּנִסְחַת הַשְּׁבִיחַ הַיְדוּעִי: "ה' מִלְךָ, ה' מִלְךָ, ה' מִלְךָ, ה' מִלְךָ לְעוֹלָם וָעֶד", הַסֻּדְרָה הִיא, הוֹנֵה, עֲבַר וְעִתִּיד, וְאֵכֶן, בְּכַלְבּוֹ (סִימָן כה) הַבֵּיא יֵשִׁיב גּוֹרָסִים בְּתַחֲלָה טִיב וְאַחַר כִּף הַטִּיב, וְטַעַמָּם עַל פִּי הַשְּׁבִיחַ הָאֲמוֹר (וְרֵאָה עוֹד בְּמִשְׁנֵי חֲכָמֵי בְּמִדְבָר כַּ כֵּא).

הַסֵּבֵר לְגִרְסָה הַמְּצוּיָה לְפָנֵינוּ כּוֹתֵב רַבִּי יִתְנֵן שְׁפִירָא אָבִי"ד הוֹרוֹדְבָנָא (פְּרוּשׁ בְּרַהֲמִיז) שֶׁלִּגְבִי שִׁבְחָ: "ה' מִלְךָ..." הַמִּתְיַחֵס לְגִדְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ רָאִי לְהַקְדִּים אֶת הַהוֹנֵה, מִפְּנֵי שְׁבִיחַס לְקְדוּשׁ בְּרָדוֹ הוּא אִין מְצִיאוֹת שֶׁל זְמַן, בְּפִנְאָמֵר (הַתְּלִים קב כח): "וְאִתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתְמוֹר, וְכָל הַזְּמַנִּים - הַעֲבָר, הַהוֹנֵה וְהַעֲתִיד - הֵם בְּבִחִינַת הוֹנֵה. אָף הַהוֹדָאוֹת הַנְּאֻמְרוֹת בְּבִרְכַת הַמְזוֹן נִגְוְעוֹת אֲלֵינוּ - בְּגִי הָאֵדָם הַמְּקַבְּלִים אֶת הַהִטְבָּה, וְאִינוּ בְּגִיד לְתֵיבָר" (אֲתֵיב אֲלֵינוּ יִתְבָּרַךְ, וְכִפִּי שְׁאֵנוּ מְדַגִּישִׁים: "לְנוּ", וְכִינוּ שֶׁכִּבְנֵי תְמוֹתָה יֵשׁ לְנוּ עֲבַר, הוֹנֵה וְעִתִּיד, רָאִי שְׁנִזְכִּיר תַּחֲלָה לְשׁוֹן עֲבַר, שֶׁהוּא הַקּוֹדֵם בְּסֻדְרֵ הַדְּבָרִים.

בְּשֵׁם הָאֲדָמוֹר רַבִּי דוֹד מִשָּׁה מִשְׁשׁוֹרְטִקוֹב הוּבָא שְׁפַרְשׁ בְּדָרְךָ צַחַת שֵׁיב בְּכָף אָף מִשְׁמַעוֹת שֶׁל תַּפְּלָה, מְבַקְּשִׁים אֲנִי מֵה: "יִתְבָּרַךְ: "הוּא הַטִּיב" - שִׁיְהִי לְנוּ טוֹב, "הוּא מְטִיב" - שְׁנִיְהִי טוֹבִים, "הוּא יְיָטִיב" - שֶׁתַּצְמַח מֵאַתְנֵנוּ טוֹבָה בְּכָף שְׁנִזְכָּה לְהִיטִיב לְאַחֲרִים (דְּבָרֵי דוֹד הַשֵּׁלֶם עִמִּי מא).

שְׁוֹעָה כְּפוֹלָה בְּגִיא צְלָמוֹת

בְּיָד מְחוּצָה לָהּ. בְּרָרוֹת רַבּוֹת לֹא נוֹתְרוּ לוֹ וְהוּא מֵהָר הַמְּלֵט אֶל הַבֵּית הַסְּמוּךְ, תוֹךְ שְׁמֹזֵית עֵינָיו הוּא מְבַחֵין בַּחֲלִים הַגְּרָמִים שֶׁהַתְּחִילוֹ לְחַפֵּשׂ אַחַר מְקוֹר הָרַעֲשׂ.

הַבְּנִין שְׂאֵלֵינוּ וְנִכְנַס הִיָּה נְטוּשׁ וְזִלְתוֹת דִּירוֹתָיו פְּתוּחוֹת לְרוּחָהּ. ר' יַעֲקֹב הַנִּמְלֵט מֵהָר לְפָנֵים אֶל הַדְּלַת הָרְאוּשׁוֹנָה שֶׁבָּה נִתְקַל. הוּא שִׁעַר בְּנַפְשׁוֹ שֶׁתִּהְיֶה זֹז הַדְּלַת הָרְאוּשׁוֹנָה שְׂרוּדְפִיו יִכְנָסוּ בְּעֵדָה, אוֹלָם כְּאֲמוֹר, לֹא הִי לוֹ בְּרָרוֹת רַבּוֹת.

הוּא נִכְנַס מִיַּד אֶל הַמְּטַבָּח וְהִבְחִין בַּחֲדָרוֹן קִטְוֵן שִׁיָּצָא מֵתוֹכוֹ. מְבַלִּי לְחֶשֶׁב הַרְבֵּה גָרַר אֲרוֹן כְּבֵד וְהִסְתִּיר בּוֹ אֶת פֶּתַח הַחֲדָרוֹן, תוֹךְ שֶׁהוּא מוֹתִיר מֵאַחֲרוֹן סֻדָּק צַר שֶׁבְּעֵדוֹ הַשְּׁתַּחַל וְנִכְנַס אֶל הַחֲדָרוֹן. לְמַצַּע הַבְּחִין כִּי בַּחֲדָרוֹן הַקָּטָן פְּעוֹר חָלוֹן עִנְק שְׁנִשְׁקָף אֶל הָרְחוֹב שֶׁהָמָה חִילִים. לֹא נוֹתְרָה לוֹ בְּרָה אֱלָא לְהַתְּפַחֵן עַל רַצְפַּת הַחֲדָרוֹן תוֹךְ תַּקְוָה שֶׁהַגְּרָמִים לֹא יִבְחִינוּ בּוֹ, לֹא מִבֵּית רַבִּי מְחוּץ.

וְלִי יַעֲקֹב שֶׁכֵּב מְכֻזָּב כְּשִׁעֵינוּ נְשׂאוֹת לְשִׁמְיָם. לְבוֹ הַמָּה מְדַאָּה לְגוֹדֵל מִשְׁפַּחְתּוֹ שְׁנוֹתְרָה בְּבוּנָקֵר. הוּא יֵדַע שְׁחִינּוֹ כְּמוֹ חִיָּהִים תְּלִוִיִים מְגֻדָּ. מְבַחֵין יְכוֹל הִיָּה לְשַׁמֵּעַ אֶת הַמוֹלֵת הַחִילִים הַמְּחַפְּשִׁים אַחֲרֵיהֶם, אוֹלָם אֲזַ נִזְכֵּר דְּבָרֵי חֲכָמִים: "אִפְלוּ חֶרֶב חֲבַב חֲדָה... אֵל יִתְאֵד מִן הַרְחֵמִים", וְ"שִׁעֲרֵי תַּפְּלָה לֹא נִגְעֵלוּ", וּמֵדָם לְבוֹ הַחֵל לְשַׁפֵּף תַּפְּלָה רוֹתַחַת בְּעַד חִיָּי וְחִי מִשְׁפַּחְתּוֹ.

שְׁעוֹת אֲרוֹכּוֹת שֶׁכֵּב כְּף, תוֹךְ שְׁפִיו אִינוּ פּוֹסֵק לְרַעַע מִלְמוֹת תַּפְּלָה לְפָנֵי הַיּוֹשֵׁב בְּמִרוּמִים. בִּין לְבִין הוּא שִׁמַּע אֶת קוֹלוֹת הַחִילִים הַעוֹבְרִים בִּין כָּל הַדִּירוֹת שֶׁבְּבִנְיָן, תוֹךְ שֶׁהֵם פּוֹרְצִים דְּלָתוֹת וְשׁוֹבְרִים רְהִיטִים בַּחֲפוּשֵׁיהֶם, אוֹלָם כְּמוֹ הַכּוֹ בְּסַגּוּרִים, דוֹקָא צְמִירָה שֶׁבָּה שְׁהָה, הַדִּירָה שֶׁהִיָּתָה הַכִּי צְמִירָה לְכִנְיָסָה לְבִנְיָן, לֹא נִכְנָסוּ הַגְּרָמִים הָאֲרוּרִים.

מִשְׁרַד הַלִּילָה וְשִׁכְנוֹ הַקּוֹלוֹת מֵהָר לְצַחַת מִמְּחֻבָּאוֹ וְלוֹרֵץ אֶל הַמְּקוֹם שֶׁבּוֹ עוֹב אֶת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ לְפָנֵי שְׁעוֹת אֲרוֹכּוֹת. הוּא גָּשִׁשׁ דְּרִכּוֹ בְּחִשְׁכָה, וְאֵכֶן, אֲשֶׁר יְגוֹר בָּא לוֹ. מִפְּרָאוֹת הַקָּשִׁים שֶׁנִּגְלוּ לְפָנָיו סִפּוֹר לוֹ אֶת הַנְּהוּא מְכֹל; מִסְּתַבֵּר כִּי הַגְּרָמִים גָּלוּ אֶת הַבּוּנָקֵר וְהִרְגוּ אֶת יוֹשְׁבָיו.

וּבְכָל זֹאת, ר' יַעֲקֹב לֹא הִתְיָאֵשׁ. מֵתוֹךְ אֲמוּנָה עֲזָה בְּכַחַה שֶׁל תַּפְּלָה הוּא הַחֲלִיט לְנִסּוֹת... הוּא נִכְנַס אֶל הַבּוּנָקֵר, וּמֵה רַבָּה הִיָּתָה תְּהַמְתּוֹ כִּפְּאֶשֶׁר אֵכֶן הַתְּרַחֵשׁ הַנֵּס. בְּפָנֵת הַבּוּנָקֵר הוּא גֵלָה אֶת זְוִנְתּוֹ וְאֶת בְּנוֹ הַתִּינוּק, מְצַנְפִּים בְּאִימָה, אוֹלָם חַיִּים וְקַיָּמִים.

בְּהִמְשֵׁף הַתְּבָרָר לוֹ כִּי רָגַע לְפָנָי שְׁפָרְצוּ הַגְּרָמִים אֶל הַבּוּנָקֵר, הַבְּחִינָה זְוִנְתּוֹ בְּגִמְחָה עִזְרִיָּה בְּפָנָתוֹ. הִיא נִדְחָקָה בְּתוֹכָה עִם תִּינוּקָה וְחִסְמָה אֶת הַפֶּתַח בְּכַר נִצּוּחַ גְּדוֹל. לְמַרְבֵּה הַנֵּס לֹא הַבְּחִינָה הַגְּרָמִים בְּגִמְחָה, וְכֵן נוֹתְרוּ הָאֵם וְתִינוּקָה בְּחִיָּים יַחֲדִים מְכָל יוֹשְׁבֵי הַבּוּנָקֵר.

תְּלָאוֹת רַבּוֹת וְאִימוֹת עֲבַר ר' יַעֲקֹב עַד שִׁזְכָּה לְהַנְצִל בְּחִסְדֵי ה' מִן הַתַּפְּת. סִפּוֹר הַמְּפִלָּא וְהַבְּלִיָּה יֵאֱמָן חֲרַט כְּאֲמוֹר עֲלֵי סִפּוֹר, מִסְפֵּר לְדוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים כִּי לֹא יִטֵּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ, וְגַם בְּתוֹךְ חֲשָׁף וְצִלְמוֹת, שְׁעֲרֵי דְמַעְוֹת לֹא נִגְעֵלוּ וּבְכַחַה שֶׁל תַּפְּלָה הַבּוּקְעַת מִמְּעַמְקֵי הַלֵּב לְקַרַע גוֹר דִּין וְלְהַצִּיל מִמְּוֹת לַחַיִּים.

הַדְּלַת נְטְרָקָה מִיַּד, מוֹתִירָה אֶת ר' יַעֲקֹב

עֵינֵינוּ shay

פרשת ויצא

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

לשעות ארוכות מהבית, וגם כשאתם בבית אין לכם הפנאי וכוחות הנפש להתרכז בצרכים הנפשיים של הילדים שלכם, ואני לא מאשים אתכם בכלל.

"זו אחת ממגפות הדור, ואי אפשר להפיל את האשמה על האישה. היום שני בני הזוג צריכים להיות גם אימא וגם אבא.

"ובגלל שזה חסד, אנחנו עדים לכל כך הרבה בעיות נפשיות וחינוכיות. זו הסיבה העמוקה לכל התקפי החרדות והקשיים הרגשיים שחווים הילדים בדורנו. זה לא דווקא בגלל טראומות, אלא זה בגלל חסך עמוק ב"ויטמינים" שההורים צריכים לתת לילדים. זה מוביל להתפתחות שורשים חלשים שלא עומדים כנגד הרוחות המנושבות בחיים."

אז מה הפתרון?

ההורים שאלו את הרב האם עליהם להפסיק לעבוד או לנסות לעבוד פחות. אבל הרב אמר שזו בכלל לא כוונתו, והבהיר: "הפתרון הוא לא להפסיק לעבוד ולא להפסיק לחיות. אלא קודם כול להיות מודעים לבעיה שדורשת מההורים ומהמחנכים מצד אחד יתר רגישות למצב, אבל מצד שני אסור לנו להשאיר את הילדים "ניכס" מבחינה רגשית ולקוות שכל ימי חייהם יתייחסו בכפפות משי."

"כולנו יודעים שהחיים מאוד תובעניים והתפקיד המרכזי שלנו כהורים הוא לפתח בהם את החוסן הנפשי, לתת להם את הכלים להתמודד לאורך כל ימי חייהם.

"הוויטמינים העיקריים שילד צריך הם חום ואהבה, שתמיד ירגיש ויידע שאוהבים אותו ושההורים שלו תמיד לצדו גם כשהם לא נמצאים בבית. הוא צריך לדעת שמאמינים בו ומכירים בכוחותיו ובאישיות שלו. **והייבים לתת לו אמונה בעצמו!**"

עצות מעשיות וקלות

"הדברים האלה צריכים להיות לנגד העיניים של ההורים כל רגע בחיים. מהרגע שהילד פותח את המשך בעמוד 3

מאמר ראש הישיבה

עמוד השדרה של החיים

מה עושים עם הילד?

ההורים של יאיר הקטן היו אובדי עצות. כבר שבוע ימים שהוא בבית ולא מוכן ללכת לבית הספר בשום פנים ואופן. לא עזרו השכנועים והשיחות - יאיר בשלו. הכול התחיל כשיאיר חזר הביתה פגוע. המורה כעסה עליו וגערה בו, והוא איבד את כל החשק לחזור לספסל הלימודים. ההורים לא האשימו את המורה שרק עשתה את עבודתה ובוודאי לא התכוונה לשבור את רוחו של יאיר. וגם המורה מצידה התקשרה ליאיר והתנצלה על אי ההבנה, אבל יאיר נותר מסוגר וכעוס.

יועצת בית הספר הפנתה לפסיכולוגים ויועצי חינוך, גם ההורים התחילו להתעניין בסדנאות חינוך וסמכות הורית. דוד, אבא של יאיר, כמו כל אבא משקיע נרתם למשימה, אבל משהו הפריע לו. הוא הרגיש שהם מפספסים את הנקודה.

פער הדורות

זכרוננו החזיר אותנו כמה עשרות שנים אחורה כשהוא הלך ל"מונר" של השכונה, הזקן התימני שלימד אותם לקרוא בתורה. הוא זכר את יחסו הקשות, את גערותיו, ולא פעם גם ספג ממונו כמה מכות; אבל הוא אף פעם לא העלה על דעתו להגיד להוריו שהוא לא מתכוון לחזור למונר. וכך גדלו וחוננו דורות שלמים - והשיטה עבדה. מה קרה עכשיו שהילדים כל כך רגישים וכגיעים? האם באמת הדור השתנה לבלי הכר?

כך חשב דוד ואמר לעצמו, כבר נפגשת עם אנשי מקצוע, שמעתי הרצאות וקראתי מאמרים, אולי אגש גם לרב ואשמע מה יש לתורה לומר על כך?

פגישה בסלון

ומתכננים למעשים, כבר באותו ערב קיבל הרב

את ההורים במאור פנים והושיב אותם מולו ליד שולחן עמוס ספרים. סיפר דוד לרב את הסיפור של יאיר ואת הסיפור שלו עצמו. הרב הקשיב ולא הסיר את עיניו הטובות מדוד. וכאשר דוד סיים, חשב הרב ואז הסביר:

"הורים יקרים. האדם הוא כמו עץ השדה. העץ יכול להיראות מרשים יותר או מרשים פחות, אפשר להשקיע הרבה בעיצוב של העץ, אפשר להשקות ולדשן. אבל אחרי הכול, מה שקובע את חוזקו של העץ וכוח ההישרדות שלו לאורך השנים - אלה **השורשים** שלו. השורשים הבלתי נראים, טמונים בעומק האדמה ושואבים משם מזון וחיות - הם קובעים הכול.

הורים במאה אחוז

"ההבדל בין הדור שלנו לדורות הקודמים הוא השורשים. אימא שלך הייתה מאה אחוז אימא. היא הרעיפה עליך חום ואהבה. היית מרכז חייה. כשהגעת הביתה לא היה לה שום עיסוק, לא טלפון סלולרי, לא שיחות עם חברות ולא קריירה.

"גם אם היא לא הייתה אשת חינוך דגולה ולא למדה את כל מה שאיתה למדת ואף אחד לא אמר לה והזדריך אותה - הלב שלה הרגיש את הצרכים העמוקים ביותר שלכם והיא סיפקה לכם את הצורך הזה בשפע רב. היא בנתה בך שורשים עמוקים וחזקים, שגם אם אתה לא מודע לכך בעצמך - הם הם שעומדים לך לעמוד בתלאות החיים. "אני מניח שאבין היה טרוד במלאכתו ולא היה לו זמן להשקיע רבות בחינוך שלכם, אבל אימא אחת שהיא מאה אחוז אימא - זה הספיק לכם."

מגיפת הדור

ואז המשיך הרב ופנה אל ההורים: "אתם הורים טובים מאוד. אבל אתם עובדים למחיתכם, נעדרים

גיליון 650
ט' כסלו תש"פ

כניסה	יציאה	ר"ת
15:59	17:14	ירושלים
16:15	17:15	תל אביב
16:06	17:13	חיפה
16:18	17:17	באר שבע

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

חולון	ירושלים	רמלה
יום ה', י"ד כסלו (19/12/21)	יום ד', י"ג כסלו (19/12/21)	יום א', י' כסלו (19/12/21)
בית כנסת ע"ש חללי צה"ל המעפילים פינת המצודה, בשעה 21:30	ישיבת "חוט של חסד" שמואל הנביא 13, בשעה 20:30	מתנס מפעלות, רח' הרב אברהם הילל 10 בשעה 20:00

בדיחות הדעת

עיוור, צולע וקמטן נכה בכיסא גלגלים הולכים ביער. לפתע פוגשים מלאך. הוא נוגע בעיוור שצועק: איזה נס אני רואה. נוגע בצולע ופתאום מתחיל לרוץ. הקמטן צועק: אל תגיע ב, אני אפסיד את הקיציבת נכות...

חיים במסגרת-פרק ז'

צהריים בכניסה לבית.

נחשוב, מה הצורך שלנו בקיום החוק, או מה אנו רוצים להשיג?! אנו רוצים להשיג מספר דברים:

- א. שדודי יהיה מסודר, דהיינו שילמד שלכל חפץ יש מקום מיוחד משלו, ועלינו להניח אותו במקומו.
- ב. שהבית יהיה מסודר.
- ג. למנוע מהאחים הקטנים חיטוט בתיק או פיזור חפצי התיק.
- ד. למנוע בעיות ומריבות העלולות לפרוץ בעקבות פתיחת התיק ע"י האחים הקטנים.

שלב שני- נחקור: "מהי הסיבה שדודי זורק את התיק ואינו מניחו במקומו?"

א. האם דודי מבולגן מטבעו או שהוא אינו מניח את התיק במקומו כחוסר חינוך והרגל לסדר?

ב. האם דודי מסודר מטבעו, אלא שהוא ממהר לשחק ולכן אין לו זמן להחזיר את התיק למקומו?!

ג. האם דודי מזלזל או לא מבין את הצורך בלהיות מסודר או לחיות בסביבה מסודרת?!

ד. האם הוא מרשה לעצמו להתרשל, בגלל שהוא סומך על אמו שתסדר בעבורו את התיק בכל מקרה.

ה. יכול להיות שכל התשובות נכונות.

ממצאי החקירה

מסקנות "וועדת החקירה" המשפחתית העלו ממצא מעניין:

לפני שנה וחצי, בתחילת כיתה א', דודי אכן היה מסדר את התיק מידי יום במקומו, ליד הארון. אך לאחר חופשת הפסח הייתה תפנית, אמו של דודי

להורים של דודי בן ה-שבע וחצי הלומד בכיתה ב', הייתה בעיה עם דודי. לדודי היה מנהג מרגיז: בכל צהריים, כאשר הוא חוזר מבית הספר, הוא זרק את תיקו בכניסה ומיד רץ לשחק בחדרו. אביו של דודי לא היה כ"כ מודע למצב, מאחר והיה מגיע הביתה רק בשעות הערב. אך יום אחד ששהגיע בצהריים, הוא נתקל בתיק של דודי, שהיה זרוק בכניסה. "דודי, גש מיד להכניס את התיק לחדר" דרש אביו של דודי. "אבא, אתה לא יודע, אבל כל יום דודי זרק את התיק בכניסה ואימא רבה איתו שיכניס את התיק לחדר" הלשינה עליו אחותו הקטנה. "שירה, אנחנו לא מספרים לשון הרע... תבקשי מדודי סליחה".

חוק התיק

בשעות הערב לאחר שהילדים נרדמו, שוחחו ההורים על עניין התיק: "את יודעת, שירה סיפרה לי, שכל יום דודי זרק את התיק שלו בכניסה, אני לא חושב שזה תקין. עם הלב הטוב והרחמנות שלך, את בטח מרימה לו את התיק ושמה אותו במקום" שאל/אמר אבא של דודי את אשתו. "האמת, בהתחלה הייתי מכריחה אותו לשים את התיק במקום, אבל עם הזמן כבר לא היה לי כוח לריב איתו כל יום ואני לוקחת את התיק בעצמי ושמה אותו במקום". ההורים של דודי הבינו שהמצב הזה לא תקין והוא מחייב שיפור ולכן החליטו על חוק חדש: "חוק התיק". לשון החוק היה כך: "על מנת לשמור על בית מסודר, כשדודי חוזר הביתה בצהריים מבית הספר- מוטלת עליו האחריות להניח את תיק בית הספר בחדרו ליד הארון".

הערכת מצב

בואו נעזור להורים של דודי לעבוד לפי הכללים.

שלב ראשון- יש להציג את המצב הקיים.

המצב היום הוא: שהתיק של דודי נמצא זרוק מידי

חנות הספרים של הרב שלום ארוש שליט"א
בחנות מקוונת

זוהי חנות אלוהים אמר הפסח היחיד של החינוך?
צבאנו בהרבה ויאל ספרי תיקי שלם כלל ספרי
בחינוך ומוחסי!

- ספרי ליקוטי מוה"ר עם פירוש שפת הגותל - מאת המורה א"ש וצוקל
- ספרי ליקוטי מוה"ר עם פירוש מורביא - 7 כרכים
- ספרי ליקוטי מוה"ר עם פירוש חובבי - במשולח חובבי
- ליקוטי מוה"ר עם פירושים - חצאת הקורן
- מ"ם עמוקים - ליקוטי מוה"ר עם פירושים
- ליקוטי מוה"ר הנבאר - ליקוטי מוה"ר עם פירושים
- ליקוטי מוה"ר עם פירוש שלום מלכת - חלק ב'
- ליקוטי מוה"ר עם פירוש שלום מלכת - חלק א'

טלפון להזמנות: 02-5323339
Breslev.co.il

בואי לגלות את האור באומן

שער משו"ת יצחק

02-5308000
חוט של חסד

סיפורי תודה אמרת תודה ונושעת

רפואה מסתחלת קשה

כשהייתי בשערי בבית אל, נגש אלי אהוד ואמר לי שאשתו חלתה בפחלה הכי קשה, בפחלה הנוראה בדם, הרופאים נתנו לה זמן קצר לחיות, והם שקעו את הדיסקים, הודו לה, והיא נהיתה בריאה. כי זה קרה שה' חנן אותי בשנה אחת לסכם תלי תלים של רגיונות באחת מהפגזות של התודה. השנה אוקרת: "אם אתה רוצה קרה שה' עושה, ה' יעשה קרה שאתה רוצה".

אם אתה רוצה קרה שה' עושה - אדם צריך לרצות קרה שה' עושה, לקבל כל מה שעובר עליו באמונה, באהבה, בשמחה. אדם צריך לדעת שכל מה שקורה איתו זה ה' עושה, לחיות את האמונה, ואם חלילה לא רוצים ולא קרצים, פה הוא קאשים את עצמו, חושב שהוא עושה, ופה הוא קאשים כושרו אחר, ופה הוא תולה בטבע, ופה תולה בעין הרע ופה תולה בכשור... אתה צריך לדעת - תרצה כל מה שעובר עליך. אל תתנגד לה'! יתברך בכל מה שעובר עליך. תדע שה' עושה את הכל. ותאמין שכל מה שה' עושה זה רק לטובה, והכי חשוב: תגיד תודה!

העבודה שלך זה לרצות קרה שה' רוצה. לשמוח בכל מה שעובר עליך. זו העבודה שלך. ואז ה' יתברך

יש לך סיפור תודה?
המערכת תשמח לפרסם אותו
al5308000@gmail.com

ילדון הידודון

בין הכותרים יוגרלו מתנות

לאיזה מהשמות שניתנו לילדים שנולדו ללא, התורה אינה מביאה כל הסבר? אך יש על זה רמז בתלמוד!

תשובה מרשת חי' שרה: בכרשת וירא, אברהם רץ וממחר לשרת את שלושת אורחיו שבאו לאוהל, בכרשתו (חי' שרה), רבקה מסהרת להשקות את אליעזר וגמלו.

הזוכה: מושפי שפר זכרון יעקב

פתרונות לשלוח למייל | פקס:

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיזוקית -

כסלו | אור האמונה

כל תודה מדליקה אור נוסף עד שנהיה אור גדול.

(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מחזקים: 052-6672221

למה אדם סובל? למה מתבכנים ומתלוננים? למה יש קאלי שאבדו טעם לחיים? כי הסר להם אמונה שהכל מה' והכל לטובה. ולכן האדם לא מקבל את הגזרות ואת ההנהגה של הקב"ה שעושה איתו. שחושב שהוא יודע איך העולם צריך להתנהל, וחושב שהכל מגיע לו. אבל צריך לדעת שבאמת לא מגיע לו כלום, וה' לא תיב לו כלום, אז ודאי שקרה שה' יתן לו, תמיד רק יאמר תודה, גם אם יצטרך לעבור את מה שצריך לעבור. תמיד יהיה שמח ומאשר. ויחפש לדעת מה עליו לתקן ברוחניות כי אין יסורים ללא עוון.

אמרת תודה ונושעת
052-2240696

רוצה גם לזכות בהגרלה?

גם אתה יכול!

שלח לנו סיפור תודה ותיכנס להגרלה

al5308000@gmail.com

ילדים אומרים תודה סיפור בהמשכים לילדים

חברים חדשים (חלק ד')

זה בטח גם עדיף מלהתחנף או לפנות לחברים שמעליבים אותי או פוגעים בי. מאז למדתי את הסוד: "תפסיק להתלונן ומצבך ישתפר". ולמדתי להשתמש

בשיטה הסודית הזאת.

"אומרים תודה ומקבלים

ישועה!"

במקום

לבנות, יש

להודות,

זה סוד

הצלחת

החיים.

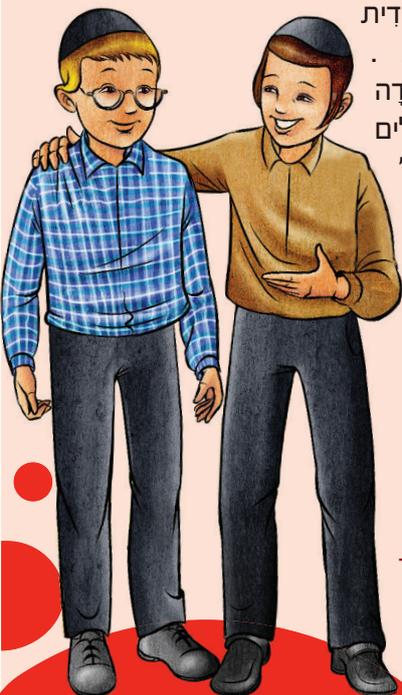
בשבוע

הבא אספר

לכם איך

נגמר הסיפור

שלי

אבל אחרי כמה דקות, התחילה להתגנב למחי מחשבה: 'אולי יש משהו בדיסק הזה שיכול לעזור לי? אולי שנה לשמע לפחות את ההתחלה?' פתחתי את תא הכפפות, הוצאתי את הדיסק, והכנסתי אותו למערכת השמע של הרכב. ובכן, מאותו הרגע שבו שמעתי לראשונה את הדיסק - הבנתי איך אני אמור לפתור את הבעיה שלי. זה כל כך קל, כל כך פשוט. כל מה שצריך זה לזכור שהכל מהשמים, ויש לנו אבא טוב ומקסים שעוזר לכלם. כל מה שצריך זה לא להיות כפוי טובה, ולזכור שמה שה' עושה - הכל לטובתי בלבד.

הבנתי שכשאני מתפלל ומבקש מה' יתברך שיעזור לי, זה לא פחות טוב מלפנות למחנה או לאבא או לאמא. אמנם גם להם צריך לספר, כי אסור להסתיר אם יש ילד שמציק, אבל הכי טוב לפנות לבורא.

אבא אמר: "אברמי, תן חינה החיים יפים ושמחים".

'בטח, חשבת בלבי, 'בוא נראה אותך יושב בכתה כזאת כל יום'.

אבא הוציא דיסק מהכיס. "אני מבין אותך היטב. מאד קשה לך עם המעבר שעברנו. בוא נקשיב לזה, מה אתה אומר?" שאל, "אולי זה יעזור לנו".

"תפסיק להתבכיין" - זה היה שמו של הדיסק. בהתחלה לא רציתי לשמע את זה. 'בטח, בטח, תפסיק להתבכיין. קל לאנשים להגיד. מה אני יכול עוד לעשות חוץ מלהתבכיין?' אמרת בלבי.

"אתה רוצה לשמע את הדיסק?" שאל אבא.

"אין צורך", אמרת. ואבא תחב את הדיסק לתא הכפפות.

הסדרה לשלום הבית
מאת הרב שלום ארוש

052-2240696

שלום הבית שלי הרב שלום ארוש שליט"א

אישה טובה "עושה" רצון בעלה

מה שאמרו חז"ל: "אישה כשרה עושה רצון בעלה", אפשר לפרש, שמה שאשה כשרה "עושה" את הרצון של בעלה, הינו שמעוררת בו רצון לעבוד את ה', ונמצא כל הרצון שיש לו לקדשה, זו היא שעשתה... ועל פי פרוש זה, מובן מה שמובא (רות רכז תרו) בילקוט: "ייתן ה' את האשה", אמר רבי אחא: כל הנושא אשה כשרה כאלו קיים כל התורה מראש ועד סוף, ועליו הוא אמר "אתה כגון פוריה", לפיכך נכתבה אשת חיל מאל"ף ועד תי"ו. ואין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור, שנאמר: זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, לבני ישראל אין כתב כאן אלא לבית ישראל, שאלו הנשים. לכאורה על מדרש זה יש קושיה: מדוע מי שנושא אישה כשרה, כאלו קיים את כל התורה מראשה ועד סופה? ומה אם אינו צדיק? אבל על פי דברינו הנ"ל מובן הדבר היטב, שמי נקראת אשה כשרה? זו ש"עושה" רצון בעלה, כפי שפירשנו, ומביאה את בעלה לקיום התורה, לכן בוודאי זה הנושא אשה כשרה שכזו, כאלו קיים כבר את כל התורה, שהרי בוודאי אשתו הכשרה, בהכמתה ובתפילותיה, תביא אותו לכל המעלות. ולכן תלה הכתוב את כל הגאולה בנשים הצדקניות, כי בוודאי בזכותם יגיעו כל עם ישראל לקיים את התורה ולהיגאל ברחמים.

עובד ה', שיוכל לקחת את הדברים לעבודה? מה הועילו הצעקות?

ראיתי איך גברים מתפוררים, משום שנשותיהם מוכיחות אותם, כי הם לא יודעים איך להתעורר מהתוכחות, והם רק נשברים מכך. נכון שזהו חסרון אצל אותו גבר שנשבר, ולכן את הגברים אנחנו מלמדים להיות יציבים וחזקים, ורק להתעורר בתשובה מהתוכחות שהם מקבלים. אבל המציאות היא שישנם מעטים מאד בדור הזה, בודדים ממש, שמוסגלים באמת לעמוד בניסיון מתמשך של ביזיונות. יוצא שהיא לא מרויחה כלום מכך שהיא שוברת את בעלה. ככה היא לא תחזיר אותו בתשובה. ככה היא רק תזכה לתואר "הנפלא": אשה רעה... תמיד אמרתי לבעלי תשובה: אפשר לחזור בתשובה מתוך תוכחות ויסורים, ואפשר - ועדיף - לחזור מתוך עידוד וחיון, שזה נקרא תשובה מאהבה. לכן תתפללו ותבקשו מה' שיקרב אתכם בדרך של העידוד ולא בדרך של התוכחה.

אחרי כל המדרשים הללו, רואים בברור איך היצר הרע הוא שונכס בנשים מסוימות, ומסית אותן להיות "כנגדו", וכשראות שיש לבעל רצון אל הקדושה, הן מבזות אותו וחולקות עליו, בזמן שהיו יכולות לבנות את הרצון שלו. וכן היצר הרע מסית אותן להציק ולקנטר את הבעל ללא הרף, לפעמים על שטויות ממש, בלי טעם וריח.

לא כל בעל הוא בעל מידות כזה מופלא, לעמוד הן בלחצים האישיים שלו, והן במתקפות החוזרות ונשנות של אשתו. ובסוף, כשהיא מגדישה את הסאה, הוא לא עומד בזה, ואז נעשה מה שנעשה. וגם בעל עובד ה', שיודע לשתוק ולהבליג וללכת לשדה להתבודדות ולפתור את הבעיות שלו, סוף כל סוף אם אשתו רק 'תרד' עליו, הוא עלול למאוס בה.

במהלך השנים אני פוגש שוב ושוב בעלים שממש שבורים מהנשים שלהן. הם מכירים בעובדה שהאחריות ברובה מוטלת עליהם, והם אומרים בפה מלא: נכון. אני יודע שאני צריך להבין אותה ולהקשיב לה ולסבול את הביזיונות באהבה. אני יודע את זה ואני מתפלל על זה בכל יום. אבל פשוט אין לי כלים לעמד בזה. אני מתפרץ בעל כורחי... לכן כל אשה - לפני שהיא מתפרצת או דורשת מבעלה דברים שהוא אינו יכול לעמוד בהם, או מבזה אותו, תחשוב טוב: ואם בעלך הוא לא כזה

לכן, גם אם היה אפשר להחזיר בתשובה את הבעל, את הבן, את הבת, עם תוכחות, ואפשר היה עם אהבה. מה עדיף? הדרך של האהבה עדיפה, שרק היא באמת מועילה. וכן כתוב: אוהב את הבריות ומקרן לתורה - וגם את הבעל שהוא הוא בכלל הבריות, צריכים לאהוב על מנת לקרב...

וכל מה שנאמר כאן, לגבי האשה, תקף - כפי שכתבנו בשבוע שעבר - עוד יותר לגבי הבעל. שאסור לו להעיר לאשתו ולתת לה ביקורת.

לאורם נלך הילולא דצדיקא

רבי דוד אבוחצירא-עטרת ראשון
הי"ד זיע"א
י"ד כסלו

בלבוש שחורים וכל פניו צער ודאגה סן הבאות, עוד בטרם הסתימה התפילה, פרש רבינו לחדרו, כשהוא אינו מביט לימין ושמאל.

הובא הצדיק הקדוש לפני אותו רשע, ועיניו כל העדה נשואות אליו לראות מה יעשה, ומה יעשה לו. וכשראה רשע את דמות רבת הודו של הצדיק, בערה בו חמתו עד להשחית. ושאלו: מה הניא אותו להתקשר בקשר עם המורדים הצרפתיים? נענה רבינו בנחת: "חלילה לך" ברור שהצורר לא קיבל את דבריו ועל אחר נתן פקודה להוציאו להורג יחד עם שני עשירי העיר.

בחצר המפקדה הוצב תותח ועל לועו הציבו את גופו הקדוש של רבינו. ביריית פגז הפרידו את נשמתו הטהורה מגופו הטהור כנשמתו ממש.

אבל בכך לא נרגע הרשע, אף גזר הוא שלא להזיל דמעה, ואכן אחד מיהודי העיר שלא יכל לכבש את צערו בלבו הזיל דמעה, ובמקום הוצא להורג.

נכד אחיו אדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א סיפר, כי למרות יריית הפגז נשאר גופו שלם למעט עצם הקיבורת שנשמטה ממקומה. באותו לילה נגלה רבינו לאחיו הבבאי סאלי זצוק"ל, ואמר לו כי לא בחינם נשמטה עצם הקיבורת, אלא זה בא לו על כך שבאחד הימים כשהניח תפילין של יד שחכ לכוון כוונה אחת סן הכוונות. בעיניים דומעות (בסתר) הובא רבינו למנוחת עולמים בעיר תאפיללת. זכות תורתו ומעשיו הקדושים יהיו לזכות ולמליץ ישר עלינו ועל כלל ישראל אכ"י.

רבי דוד נולד בעיר תאפיללת לאביו רבי מסעוד בן מרן רבי יעקב אביחצירא זצוק"ל, רבי דוד גדל על ברכי סבו הקדוש וינק מרוח הקדושה ששרתה בבית סבו, ונודע קדוש ופועל ישועות גדול בקרב יהודי מרוקו.

בשנת תרע"ז כבש צבא צרפת את מרכז מרוקו, בקרבות עקובים מדם. הערבים הקנאים לדתם הדכו בחרוץ נפש ותוך אבדות קשות את האויב הצרפתי אל מחוץ לארצם. את המורד הנהיג רשע עריץ בשם מולאי מוחמד בן קאסם, ימ"ש. שהכריז עצמו כ"שאהיד" והלהיב את בני עמו לגאול את אדמתם מידי הכופרים. במאמצים מרובים הצליחו לכבוש את מחוז תאפיללת וקבעו את בירתם בריסאני, מקום מושבם של משפחת אביחצירא ורבינו יושב על כס ההנהגה. אותו מוחמד היה מושל עריץ ואכזר.

ליל שבת אור ל"ד כסלו תר"פ (בדיק לפני 100 שנה) יהודי תאפיללת מסבים לסעודה ולבם בל עמם. ובבית רבינו נוסף על כל אלו מראהו המפחיד כשהוא יוצא מחדרו אל שולחן השבת עם בגדי חול שחורים, אף רבינו אינו נוהג כמדי שבת ומקצר את הסעודה ככל שניתן ולאחר ברכת המזון נוטל הוא את אחד מתלמידיו שימשע עמו בצוותא לתלמודו, כל הלילה למדו הם בסודות של קריאת שמע. עם שחר החישו כל יהודי תאפיללת את צעדיהם לבתי הכנסיות, ועם היכנס הרב והוא בבגדי שחורים, נעתקה נשימת כולם, בזכריהם את מראיהו לבוש ההוד כמלאך אלוהים-ממש, ועתה רואים אותו הם

התודה זה לא פטנט
זו דרך חיים

ספרו החדש של הרב ארוש
052-2240696

02-5308000

העיניים בבוקר ועד הרגע שהוא הולך לישון. לכן אני רוצה להמליץ לכם כמה המלצות מעשיות וקלות שתוכלו ליישם גם במציאות החיים של הדור. אני מתחנן אליכם שכאשר אתם מגיעים הביתה ונרגעים מעט, תעזבו את כל העיסוקים ותשקיעו בילדים שלכם. גם אם יש לכם רק עשר דקות, זה גם טוב, אבל שאלה יהיו עשר דקות שבהן אתה **מאה אחוז** אבא ואת **מאה אחוז** אימא. לא תוך כדי דפדוף בטלפון ולא תוך כדי בישול או ניקיונות. "תדברו עם הילד בגובה העיניים, תתעניינו באמת במה שעבר עליו, בעולם שלו, בחיים שלו. אל תבקרו ואל תטיפו, רק תקשיבו ותנסו להבין ולהדהות. אתם יכולים ללכת עם הילד לסיבוב קצה לשחק אתו, ללמד אותו כל מיני מיומנויות קטנות לחיים.

רגעים מקודשים

"כמו כן חשוב מאוד שלפני השינה תדברו עם הילדים. אל תשלחו אותם לישון בעצבים, הרגעים האלה צריכים להיות רגעים מקודשים של בניית שורשים עמוקים בנפש שלהם. תגידו להם שאתם אוהבים אותם, שה' אוהב אותם, שהם צדיקים טובים, תחבקו אותם. תחפשו בכל הכוחות דברים טובים שהם באמת עשו ותשבחו אותם, תגידו להם: אני רואה שיש לך רצון טוב וקדוש מאוד.

"תכירו בכשרונות הייחודיים לכל ילד ותעצימו אותם. כשרון לימודי זה לא הכול בחיים. יש ילד שמוכשר בלב טוב, ברגישות ובעדינות, בסדר ובניקיון, במידת האמת ובלשון נקייה - תחפשו את הטוב שבילדים שלכם ותגלו אותו ותיתנו גם לילד לגלות את הטוב שב עצמו. בבוקר חשוב מאוד לעשות את כל המאמצים שהילדים יקבלו דקה או שתיים של חיבוק ואהבה ויציאו ללימודים במאור פנים. זה יאיר להם את כל היום. תשאירו להם פתקים קטנים בילקוט או בקלמה וכך לאורך כל היום כולו הם יהיו חזקים יותר עמידים יותר ומוצלחים יותר. ובאשר ליאיר, אתם צריכים להפסיק ללחוץ עליו ולעשות את כל מה שאמרתם בעוצמה גבוהה יותר, עם הרבה חום ואהבה, והשינוי יבוא בוודאי במהרה, אבל גם כאשר יאיר יחזור ללימודים, אתם חייבים להמשיך באותה דרך". סיכם הרב.

ההורים חדלו ללחוץ על יאיר, ופעלו על פי המלצות הרב, וכעבור יומיים התוודה יאיר כי הוא משתמעם בבית, וביקש לחזור לספסל הלימודים.

בנו שתיהן את בית ישראל

בפרשת השבוע שלנו אנחנו פוגשים את האיסורה הקדושה. יעקב אבינו היה עסוק עד מעל לצוואר במקנה של לבן. ואותן נשים גדולות ודגולות עמדו במקום המטא ביותר, שלא קשה ובעייתי של הרמאי הגדול ביותר שלא הפסיק לרגע אחד לחשוב כיצד להרוס את חינוך הנכדים, ודווקא שם גידלו את השבטים הקדושים שהם עמודי התווך של כל עם ישראל.

זה הזמן שלנו כהורים לעשות חשבון נפש ולחפש דרכים פשוטות וקלות אבל עוצמתיות וממוקדות מטרה - לבנות את הנפש של הילדים שלנו ולשמור עליהם בריאים ויציבים בתוך עולם חולי ובלתי יציב.

בברכת שבת שלום ומבורך

לצוות או לבקש?

קדושי עליון. דור דור וחכמיו, דור דור והצדיקים שהקב"ה שתל בו. אך במשנה מסכת אבות הוזכרו על ידי התנאים הקדושים: "רבי אליעזר אומר... הווי מתחמם כנגד אורן של חכמים, והווי זהיר בגחלתן שלא תיכווה, וששיכתן - נשיכת שועל, ועקיצתן - עקיצת עקרב, ולחישתן - לחישת שרף, וכל דבריהם כגחלי אש".

לא בגלל שהיו חלילה קפדנים או מענישים. אדרבה, ההפך הוא הנכון, ליבם שפע טוב וחמלה לכל יהודי באשר הוא. אלא שלעיתים קצרה ידם מושויע שכן רצון הבורא היה להיפך.

ברם, לימדונו חז"ל שהקב"ה תובע עלבונם של הצדיקים, אפילו אם הם סולחים למו שפגע בהם (כפי שקרה בדרך כלל) ו"קללת חכם אפילו על תנאי מתקיימת", כפי שראינו בפרשתנו, שאמר יעקב ללבן "עם אשר תמצא את אלוהיך לא יהיה ולא ידע יעקב כי רחל גבתם".

מכאן קללה זו - נפטרה רחל מכניסתם לארץ. גם כאן, נדרשו מן הגבאי אומץ ותעוזה לא רגילים כדי שלא יקפיד עליו הצדיק וחלילה יענש. רבי אהרן חייך קלות. עתה הבין מה רוצה ממנו הגבאי הפיקח. "ובכן", שאל האדמו"ר, "מה עשה אבי בעת שכזאת?" הגבאי נשם לרווחה בשקט, הצדיק מקבל את דבריו.

"אביו של הרבי - בעת שקרה מקרה שכזה - היה מצווה על המלאך רפאל לבוא ולרפא את החולה", אמר הגבאי בפשטות. משל מדובר כאן על בקשה מחבר... רבי אהרן נאנוח: "איני במדרגה של אבי הקדוש. הוא יכול היה לצוות על המלאך. אני יכול רק לבקש ממנו".

ואכן כך היה, ימים מספר לאחר מכן החלימה הנכדה ושבה למסלול חיים תקין.

רבי אהרן הרים עיניים תמורת מן הגמרא בה היה שקוע רוב שעות היום, לא הבין מה רוצה ממנו הגבאי הקשיש ומדוע הוא סודר בכזו חומרה ותקיפות. הגבאי המשיך: "אם הרבי לא יכול לפעול ישועות אביו הקדוש, שהכרתיו היטב, ולעשות מה שאביו עשה - הרי שעליו להתפטר מן האדמו"רות ולתת למו שכן יכול לעזור ליהודים לפעול עבורם ישועות".

וזאת יש לדעת, שצדיקי ישראל לדורותיהם הינם

עצב ודאגה רבה שררו במעונו של הרב הקדוש רבי אהרן מטשערנוביל (יום פטירתו ח' בכסלו) מגדולי הצדיקים ברוסיה. אחת מנכדותיו של הרבי חלתה אנושות, מיום ליום החמיר מצבה והרופאים לא הצליחו להביא לה מזור ותרופה.

ניסו הורי הילדה וסבתה - אשתו של רבי אהרן, להזכיר אותה לברכה ורפואה שלמה אצל הסבא הקדוש, אך רבי אהרן כאילו אוטם אוזניו. מן הסתם שראה את שאין עיני הסובבים רואות בשמי מרום שכבר נגזרה גזירה.

בני הבית של האדמו"ר כססו ציפורניים במתח. אל הרבי הקדוש מגיעים אלפי יהודים מכל רוסיה, בכוח צדקותיו ותורתו הוא ממציא להם מזור ותרופה, ישועה והרווחה, זיווגים, פרנסה וילדים. האם רק לנכדתו שלו אינו מסוגל לפעול ישועה ובריאות!?

עד שאחד הבנים מצא פתרון נועז ויצירתי. הוא קרא לגבאי הקשיש של האדמו"ר, גבאי שעוד שימש את אביו של רבי אהרן - המגיד הקדוש רבי מרדכי מטשערנוביל, וגילה את אוזנו אודות מצבה החמור של אחייניתו הצעירה, וביקש שיעשה כל שביכולתו כדי להשפיע על הרבי לרפאה.

הגבאי הקשיש התאזר בעוז ונכנס לחדרו של הצדיק: "רבי, עפר אני תחת כפות רגליך, אולם מוכונית לומר באוזניך את שחושבים בני הבית". רבי אהרן הרים עיניים תמורת מן הגמרא בה היה שקוע רוב שעות היום, לא הבין מה רוצה ממנו הגבאי הקשיש ומדוע הוא סודר בכזו חומרה ותקיפות. הגבאי המשיך: "אם הרבי לא יכול לפעול ישועות אביו הקדוש, שהכרתיו היטב, ולעשות מה שאביו עשה - הרי שעליו להתפטר מן האדמו"רות ולתת למו שכן יכול לעזור ליהודים לפעול עבורם ישועות".

וזאת יש לדעת, שצדיקי ישראל לדורותיהם הינם

צילום: יוני שפירא. ישראל, זוכה להתנשאות. (התנשאות ספר)

חד פעמי **מבצע עד חנוכה!!**
הצטרף למפיצי עליון חוט של חסד
וקבל-פדיון נפש ע"י הרב שלום ארוש בחנוכה

02-5308000

גן הדעת חידושים לפרשת שבוע

ידוע הדבר כי שלשת האבות הקדושים הם שגילוי אלקות ומלכותו בעולם. ואופן הגילוי העיקרי היה בזה שידעו לצמצם אורו הגדול למחשבות דיבורים ומעשים פשוטים. ועל כן כל אחד מהם תיקן תפילה אחת. כי עיקר התיקון מתחיל במחשבה, ועיקר התיקון המחשבה הוא בתפילה.

אברהם תקן שחרית. לתקן את המחשבה כבר בראשית היום, לצמצם את האור האלוהי האינסופי שמתעורר בעולם בבוקר, לתוך תיבות ומילים, לזכור כי המלך וכי נותן חיים. אחר כך בא יצחק והוסיף תפלת מנחה, כדי להטעין את מצברי החיים שהתחילו להדלדל מנסיעת הבוקר, ולרמוז לאלו שנחלשו מטלטלות הדרך שתפילה יכולה לחדש כוחותיהם. עד שהגיע יעקב והשלים את המשולש ותיקן תפילת ערבית, כדי להורות, שגם במצב של חושך גמור, של אובדן התקווה, התפילה היא כמו נר במערה חשוכה, ויש בכוחה להציל חיים, לתת אוויר לנשימה.

במילים אחרות, תפילת שחרית היא כנגד המצב בו אדם נמצא בהארה שלמה, טוב לו והוא מרוצה מחייו, שגם במצב כזה צריכים להתפלל, להתחבר למידת הענוה ולומר תודה. תפילת המנחה באה להזכיר לאדם שמתחיל לאבד כוחותיו תשוקותיו, כשכבר אין לו כח להוסיף כח, שחיבור לתפילה היא הטענת הסוללה מחדש. ותפילת ערבית באה להזכיר לאדם הנמצא בקריסה מוחלטת,

שעוד טיפה ועוד טיפה, גם לב האבן ימס, ויש עניין שנתהפך הכל לטובה.

ועל כן יעקב בצאתו מברך שבע בדרכו לחרון חשכה עליו השמש, ואז דווקא בשעת החשכה עמד להתפלל כמו ש"ו יפגע בפקום" היינו שפגע ופגש עם ה' יתברך הנקרא "מקום", בכדי לקבוע בתודעת עם ישראל לדורות "כי אָשֵׁב בְּחֶשֶׁךְ ה' אֹר ל'".

לא בכדי אמרו חכמים, שלמרות ששלוש האבות כל אחד מהם הוא עמוד העולם, יעקב הוא בחיר האבות, ואמרו זאת דווקא בגלל נקודה זאת, שדעתו של יעקב כיונה הכי רחוק, מחשבתו הייתה על כל הנשמות הנדחות של כל הדורות, איך לרומם אותם, איך להצמיח אצלם תקווה גם כשלא רואים שום תקווה.

לכן התאמץ לקבוע תפילה זו, להמשיך התחזקות לבני ישראל לדורותיהם, שידעו שאפילו מי שנפל לחושך ממש, יוכל גם הוא אם ירצה לפגוע במקומו של עולם, ולהמשיך את אורו אליו.

וכל אחד מאתנו יש לו לעשות עבודה מעין זו. לראות איך לעזור ולהרים את מי שנמצא למטה. מי שיכול לעשות זאת בפועל מצויין, אם זה בעזרה כספית אם זה בעשיית חסד הכנסת אורחים מציאות מקום עבודה, סתם שיחה טלפונית מחזקת, מלא דרכים למקום, אך כל אחד מאתנו צריך גם לעשות זאת גם בדרך של תפילה, על פי היסוד של

כנינים חסידות ברסלב

ההלכה בליקוטי הלכות "הקלות כוונתה" הלכה ד' על ויצא יעקב נאמרה בשבת בבוקר אחר שנטל ידיו לאכל שחרית, והקושי באמירתה, עד שפסקט נעשה ערב. (אבן"ה ברזל, שם ס"ב), וכל הרוצה לטעום טעם דבש ונופת צופים ילמד בהלכה זו שבבת פרשת ויצא.

היה מפרש רבי שמשון בארסקי ז"ל בכנת מאמרים ז"ל (פסחים פח). אברהם קראו להקדוש ברוך הוא ה', יצחק קראו שדה, יעקב קראו בית וכי (פנבאר באור בליקוטי מוהר"ן תורה י"ח א), שיש בכנת הדברים שאברהם גלה אלקותו והאמונה בהשם יתברך בבחינת הר שהא ספסע יותר וכי, והינו שפועלת יעקב אבינו היה שגלה אלקותו לכל באי עולם שידעו שגם בבחינת בית, דהינו הדברים הסמוכים לאדם וכל כח שפועל עמו לטוב ולרע הכל הוא פועל ה', וזהו שאמרו שיעקב קראו בית שהכניס גלי אלקותו אף לתוך ביתו ופנימיותו של כל אדם שידעו שכל פרט ופרט הנעשה עם האדם הוא בהנהגתו יתברך לבד. (שיש"ק ה - תטו)

תפילת ערבית, להתפלל על אלו שנמצאים למטה בחושך אחד המרבה ואחד הממעט, למלמל כמה מילים עבור אלו שאין להם אוויר לנשימה, לכוון עליהם לחשוב עליהם לחסול עליהם, ובכך לרומם נפשותיהם, באור של אהבה.

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה-חוט של חסד

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של חסד" מנהל רחוני ב"קו ההלכה"

קו ההלכה הספרדי: *3030

מקבץ שאלות מ"קו ההלכה"

בית כנסת המתקיימים בו מנינים רבים והנה במנין של שעה 6 לא הגיעו אלא תשעה אנשים, ובשעה רבע לשבע הגיע מתפלל נוסף למנין של 7 אמנם המתפללים של המנין הקודם הפצירו בו שיתפלל עימם וידלג את פסוקי דזמרה וידע שאם לא ישלים להם המנין חלקם יתפללו ללא מנין, ומאידך חפץ להתפלל כפי הסדר, וכעת שואל האם עליו לדלג התפילה ולהשלים מנין או שיתפלל בשלימות במנין הבא וישאיר את המנין הזה לגורלו?

עליו לדלג את פסוקי דזמרה ולהתפלל במנין הזה ואח"כ ישלים את החסד. טעם הדבר: מבואר בשלחן ערוך (סימן נ"ב) שהבא לבית הכנסת ומצא שהציבור התקדמו מודלג על כמה מזמורים וכו' ואח"כ משלים את התפילה, ואף שמבואר בכף החיים שתפילה שאינה מסודרת מבלבלת את צינורות השפע, מכל מקום אין זה מועב את התפילה בדיעבד, ומאידך תפילה בציבור יש לה חשיבות עצומה, ויש פוסקים שנוקטים שזה חוב מועיקר הדין להתפלל במנין (תלוי בסתירה שבש"ע סימן צ' סעיף ט' - ט"ג, ועי' באגרות משה חלק א' סימן כ"ח כ"ט). ובפרט שמצאנו בגמרא ברכות (דף ס"ז) שרבי אליעזר שחרר את עבדו כדי לקיים מצווה של תפילה במנין, ולכן נראה שעדיף שיזכה את הרבים להתפלל במנין ועדיף יותר מאשר להתפלל אח"כ מתחילה ועד סוף.

תורה, אפשר להקל ולשמוע השיעור גם בלא כיסוי ראש. (ביע אומר חלק ו' אורח חיים סימן ט"ז אות ז')
אדם שהלך במקום הפקר וראה עץ שהבשילו פירותיו וקטף מהפירות והביאם לביתו האם חייב במעשרות?

כלל בידינו שפירות הפקר פטורים ממעשרות (שלחן ערוך יורה דעה סימן של"א), ולכן אם לקח מעט פירות אינם חייבים במעשרות, אבל אם הניח הפירות בארגז באופן שזה נחשב כמו שרגילים לקבץ לצורך מסחר חייב לעשה ראב"ד (הלכות תרומות פרק ב' הלכה י"ב).

שקית חלב קפואה שהניחו אותה בכלי בשרי שבישלו בו בשר בתוך 24 שעות, וכעת עירו מים רותחים על שקית החלב, האם נאסר החלב או הכלי?

אם השקית חלב היתה נקיה, יש להתיר את הכל, משום שלהלכה אנו נוקטים שיעורו של מים רותחים שאינם על גבי האש מבשלים "כדי קליפה" וא"כ השקית נתבשלה לבדה ולא החלב, וממילא לא היה מועל של חלב ובשר זה בזה, אמנם אם על גבי השקית היו שרידי חלב, הכלי צריך הכשר מחמת השריידים של החלב שהיו על השקית ויש לערות מים רותחים על הסיר ולהכשירו.

האם מותר לקנות ברוך או קפה בחנויות שמצהירים שהמוצרים כשרים אבל החנויות עובדות בשבת?

אסור לקנות במקומות אלו כל מוצר שהוא בלי אריזה, כי אינם נאמנים לומר שהמוצר כשר, ובפרט בענייניו שהמכונה נאסרה עקב העבודה שעבדו בה בשבת והיא צריכה לעבור הגעלה. (אף שיש המקילים שאין המכונה צריכה הגעלה כמ"ש בהליכות עולם חלק ד עמוד ל"ט, מכל מקום יש להחמיר ולהרחיק כי יש עוד כמה סיבות נוספות).

ודברים באריזה סגורה וחתומה מעיקר הדין מותר לקנות, אבל ראוי להרחיק ולא לקנות ממקומות אלו כל דבר, כדי שלא לסייע בידי עוברי עבירה.

אדם ההולך בגילוי הראש, האם מותר לו לשמוע ולדבר דברי תורה, או שצריך לכסות ראשו?

ראוי מאד להקפיד לשים כיפה וכיסוי ראש כדי שתהיה עליו יראת שמים בשעה ששומע דברי תורה (שו"ת זכרון יהודה סימן כ') וכמו שמובא בגמרא שבת (דף קנ"ו) שכיסוי ראש גורם ליראת שמים, אמנם אם אין בידו כיפה ועלול מחמת כן להתבטל מהשיעור

ליקוטים נפלאים פרשת ויצא

איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע על דברי המדרש 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו' עולים ויורדים ביעקב, רוקדים בו, וכשראה יעקב שכל מלאכי אלוקים תלויים בו ועומדים בו ובמעשיו, אמר, אילו ידעתי עד כמה אני פועל בהאי עלמא לא ישנתי.

ז"ל הרי"ם, ואם היה אדם מישראל יודע עד היכן ולא יזיה מקום מגיעים מעשיו, כי אז לא היה מבטל שום דבר מהעבודה וממעשים הטובים, והוא על ידי מעשיו יכול להרבות שפע ושמחה בעולמות העליונים.

"והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו" (כה, יב)

פירש רש"י ז"ל "עולים ויורדים - עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוץ לארץ ללוותו".

לכאורה יוקשה, הלא מעשה זה, שחלם את החלום על המלאכים העולים ויורדים, התרחש בעת שהיה בהר המוריה, שאינו גבול ארץ ישראל ומדוע התחלפו שם המלאכים?

כך הקשה ה'באר יוסף', ואמר על כך 'חאפ' נפלא, מתיקות התורה: על הפסוק: "הארץ אשר אתה שוכב עליה", דרשו חז"ל "מלמד שקפלה

הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו", נמצא שכעת היה יעקב בסוף גבול ארץ ישראל, ומן המקום שהוא כעת משם ואילך הוא חוץ לארץ, ממילא הוצרכו מלאכי ארץ ישראל להתחלף עם מלאכי חוץ לארץ, מלאכי ארץ ישראל עלו לרקיע, ומלאכי חוץ לארץ ירדו ללוותו לחוץ לארץ. (יחי ראובן)

"הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו" (כט, ז)

מבאר רבינו האור החיים הקדוש, מה זה עניינו של יעקב אבינו האץ הרועים מתנהגים עם הצאן, וזה לשון קודשו:

באחת התקופות רצו להוציא את מוסדות 'יד עזרה' מידי של הרה"צ ר' אשר פריינד ז"ל. הרוחות סערו והיה אמור להתקיים דין תורה בעניין. אחד האנשים שהיה אמור ללכת ולהציג את הצד של ר' אשר בדין תורה, נכנס לר' אשר וביקש ממנו הכוונה לקראת הדין. אמר לו ר' אשר: אם אתה הולך לדין תורה, רק כי אתה רוצה לעמוד על הזכויות שלך, תלך, כי באמת צריכים לנהוג כדין תורה. אבל...! אם הדבר יגרוור אותך לקנאה ולשנאה - עדיף שכל יד עזרה תישרף, מאשר שתיגרר למקומות הללו!!!

(נקודות של אור - ספינקא)

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

"ויפגע במקום" (כה, יא)

פירש רש"י "ורבותינו פירשו (ברכות כו:): לשון תפילה, כמו 'ואל תפגע בי' (ירמי ז. טז).

יש לרמוז, שהתפלל לפני הקב"ה שבכל מקום שיהיה, לא יהיה לבו חלוק על המקום, דהיינו, כענין שאומרים בשם הרה"ק ר' שלמה מקרלין זצוק"ל, על מה דאיתא במדרש, וכן פירש"י בחומש על פסוק (דברים ו. ה) 'ואהבת את ד' אלוקיך בכל לבבך' 'שלא יהיה לבך חלוק על המקום', ואמר הפירוש, אשר בכל מקום שהוא, יעבוד את השי"ת. כי יש בני אדם כשהם באיזה

מקום ואינם עובדים להשי"ת, אומרים שהמקום גורם, כי אם היה באיזה מקום אחר, בוודאי היה עובד להשי"ת. על זה אמר שחלילה לומר כן, כי לא המקום גורם ח"ו איזה מניעה לעבודתו ית', כי כיון שהכל מאתו ית', ורצון השי"ת הוא שיהיה האדם כעת במקום הזה, מסתמא גלוי לפניו ית' שזה המקום לא יגרום שום מניעה ח"ו לעבודתו ית', רק המניעה הוא מצד האדם, לכך אמר: 'שלא יהיה לבו חלוק על המקום' שהוא שם. וזהו הרמז "ויפגע במקום", יעקב אבינו התפלל על כך שבכל מקום אשר יהיה, לא יהיה לבו חלוק על המקום. (בית אהרן)

"ויקה מאבני המקום"

וישם מראשותיו" (כה, יא)

ברש"י: "התחילו מריבות זו עם זו וכו' מיד עשאן הקב"ה אבן אחת וכו'. יש לדקדק: אם כבר נעשה נס וכל האבנים נעשו לאבן אחת, מדוע לא נעשה נס יותר גדול שיהפכו לדבר רך שיהיה יותר נוח. אלא מכיוון שהנס נעשה על ידי שהאבנים רבו, לא רצה הקב"ה שיהפך לדבר נוח, כדי ללמדנו שמריבה לא יכול לצאת דבר נוח. (הגר"א)

"והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו" (כה, יב)

ליקוטים נפלאים פרשת ויצא

בתחילה לבן אומר שהגל יהיה עד, ואח"כ אומר לבן ליעקב שגם הגל וגם המצבה יהיו עדים. הלא דבר הוא! ונראה לבאר ע"פ דברי הגמ' (סנהדרין נז): שבן נח די לו בעד אחד, אך ישראל צריך שני עדים. ולפיכך: "ויאמר לבן" כלפי עצמו "הגל הזה עד" לבדו, שהרי איני צריך אלא עד אחד, אך "ויאמר לבן ליעקב" שהוא צריך שני עדים - "הנה הגל הזה והנה המצבה... עד הגל הזה ועדה המצבה" - שני עדים... (מהרי"ל דיסקין)

"לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו"

(כט, ז)

מרגלא בפומיה דהרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע, רבנו של עולם לא עת האסף המקנה, אם טרם הגיע העת לקבץ ולאסוף את גלויות עמך ישראל, על כל פנים, השקו הצאן ולכו רעו, תשפיע לכלל ישראל צאנך פרנסה וכל הצטרכויותיהם על אף שחטאו, עד שתחיש הגאולה השלימה במהרה בימינו.

"טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר"

(כט, יט)

צריך להבין, מדוע היה כ"כ ברור ללבן שיעקב הוא המובחר שבעולם וטוב שישא הוא את רחל משישאנה שום איש אחר בעולם? ועוד יש להבין, מה שרימה לבן את יעקב ונתן לו את לאה במקום רחל, והרי לאחר מכאן נתן לו גם את רחל ולא נשארה היא בידו, וא"כ למה לא נתנה לו מיד ותשאר על כל פנים לאה בידו, וגם ממנה ירויח כסף מעוד חתן... ישוב נאה כתב בספר "צמח דוד": לבן ידע שבנותיו צדקניות, ויען שלבן היה שורש הרע, היה מתיירא שבאם תינשא אחת מבנותיו לאיזה רשע מן המקום, תחזירהו למוטב ויהא עוד אדם כשר בעולם. וגם יעקב אבינו אם ישא איזה מרשעת, בוודאי יחזירה למוטב ותהא עוד אשה כשרה בעולם. לזה אמר "טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר", כי שניכם צדיקים אתם ולא יתווסף עי"ז צדיק בעולם, משא"כ אם אתן אותה לאיש אחר ואתה תשא אשה אחרת, אז יהפכו בעלה ואשתך לצדיקים, ואיככה אוכל וראיתי שמרשעים נעשים צדיקים. ולכן שמח לתת את שתי בנותיו ליעקב כדי שידבקו כל צדיקים אהדדי ולא יתערב רשע ביניהם פן ישוב גם הוא.

לפי"ז מובן נפלא, גם למה נתן לו עוד את שתי בנותיו הנוספות זלפה ובלהה. שגם הם לא יתחתנו עם עוד שני אברכים ו"פדן ארם" בסוף תיהפך לקהילה חרדית... (להתעדן באהבתך)

'טעמו אשר נעשה שופט להם, הוא לצד צער בעלי חיים דבר תורה, וחש על הצאן'.

כמו"כ בפרשת וישלח מצינו שיעקב אבינו עשה סוכות לבהמות כדי להגן עליהם מהחום, וכותב רבינו הקדוש שזה דבר שלא עשה עדיין שום אדם מעולם, ויעקב יחס לזה חשיבות מיוחדת, ובוזה מפרש את הפסוק 'ועקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות' (לג, יז) 'ואם תאמר, וכי בשביל שעשה שם יעקב סוכה יקרא למקום כן. אולי, כי עשה דבר חדש בחמלתו על המקנה, מה שלא עשה כן אדם קודם, שיכין סוכה לבהמות, ולשינוי חדש קרא המקום עליו'.

"וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים" (כה, טז)

לאחר שנתעורר יעקב אבינו משנתו אמר, 'הנה יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', ונשאלת השאלה וכי הוא צריך לדעת כל דבר, ומה איכפת לו שלא ידע?

רבינו האור החיים הקדוש מביא את פירושו של רש"י הק', שאם היה יודע על קדושת המקום, לא היה יושן במקום קדוש כזה. אולם שואל על זה, שהרי שאם לא היה יושן לא היה זוכה לחלום נבואי כזה עם כל ההבטחות הגדולות האלו, ובוודאי שגם אם היה יודע על קדושת המקום, היה הולך לישון כדי לזכות בכל ההבטחות.

אלא מתרץ ומבאר, שכוונת יעקב אבינו היתה, שאם היה יודע היה מכין עצמו כראוי, ואז היה זוכה לנבואה כזאת בהקיץ ולא בחלום, ולא היה צריך לישון, כדי לזכות בנבואה.

לכך גם נאמר 'ויירא יעקב מאוד' שחשש שלא יהיה קיום והמשך להתעוררות שהיתה לו, שמי שזוכה להתעוררות מהשמים צריך להלביש אותו מיידיית במעשה טוב, כדי שההתעוררות לא תפוג מאלה, ולכן מיד 'וידור יעקב נדר' שיהיה פעולה גם מצד עצמו.

"ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש והיה ה' לי לאלוקים" (כה, כ)

יעקב ביקש שאף כאשר יתן לו הקב"ה לחם לאכל ובגד ללבוש ויהיה לו כל טוב ושפע רב לא ישכח ח"ו את השי"ת ויהיה ח"ו בבחינת 'וישמן ישורון ויבעט', אלא והיה לי לאלקים.

"ויאמר לבן הגל הזה עד ביני ובינך היום... ויאמר לבן ליעקב... עד הגל הזה ועדה המצבה..." (לא, מח-נב)

א לוט שבת

סיפורים נפלאים פרשת ויצא

באומרו זאת הוציא החייל שעון זהב מכיסו. "מפחד אני ליטלו עמי אל החזית ואין לי אדם אחר נאמן חוץ מכם. אני מפקיד אותנו בידיכם בתנאי שתשיבוהו לי אם אשוב לקחתו, אם לא אשוב, חלילה, יהא שלכם במתנה..." (במחשבה תחילה)

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (כה, י)

איתא במדרש (סח, ג) יש שהוא הולך אצל זיווגו ויש שזיווגו בא אצלו, יצחק בא זיווגו אצלו שנאמר (כד, סג) ויצא יצחק לשוח בשדה, יעקב הלך אצל זיווגו שנאמר ויצא יעקב מבאר שבע. כשהרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה מלובלין ז"ע נשא אשה (בזו"ש), היתה החתונה אמורה להיות במדינה אחרת מעבר לגבול, ומפני שנתעורר איזה קושי בהפאספאר"ט שלו, לא נתנו לו רשות לעבור הגבול, והוצרכו לעשות החתונה באמצע הדרך. אמר הבדחן על חתונתו, ביצחק אבינו מצינו שזיווגו באה אצלו, וביעקב אבינו מצינו שהוא הלך אצל זיווגו, והיות ששמו של רבינו הוא 'יעקב יצחק', לכן חצי הדרך הלך הוא אצל זיווגו, וחצי הדרך באה זיווגו אצלו. (בישורון מלך)

"ויחבק לו וינשק לו" (כט, יג)

כאשר יעקב הלך לדרכו ולבן שב למקומו, כתוב "וינשק לבניו ולבנותיו" - ולא ליעקב, לפי שכאשר בא יעקב אל לבן חשב לבן בלבו שיש לו אבנים טובות ומרגליות מוסתרות בפיו, כמו שמביא רש"י בשם המדרש, ולכן נשק לו, אבל כאשר הלך יעקב ממנו, ידע כבר שאין לו, ועל כן לא ראה כל תועלת לנשקו ... (חפץ חיים)

"ויספר ללבן את כל הדברים האלה" (כט, יג)

כתב רש"י, "ויספר ללבן - שלא בא אלא מתוך אונס אחיו ושנטלו ממנו ממנו".

לעיל (פסוק יא) כתב רש"י: "ד"א לפי שבא בידיים ריקניות אמר אליעזר עבד אבי אבא היו בידיו נזמים וצמידים ומגדנות ואני אין בידי כלום. לפי שרדף אליפו בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו ולפי שגדל אליפו בחיקו של יצחק משך ידו אל" מה אעשה לציווי של אבא אמר לו יעקב טול מה שבידי והעני חשוב כמת".

הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל סיפר ששאל פעם את הסטייפלער, איזה מעלות צריך לחפש כשרוצים לבחור חתן, אמר לו הסטייפלער שכשבוחרים חתן, לא צריך לבדוק עילוי גדול, רק צריך לבדוק שלשה דברים, שיהיה לו מידות טובות, שיהיה מתמיד, ושיהיה לו שכל הישר, אבל לא צריך להיות גאון. וסימנך "משה" מ'ידות, ש'כל ישר וה'תמדה.

אמר הגרמ"מ שאלתי את הסטייפלער, אם יש לו שכל הישר, והוא גם מתמיד, למה צריך שיהיה לו מידות טובות? הרי התורה מעדנת את האדם! הרי ע"י תורה האדם מקבל מידות טובות. ענה לו הסטייפלער, אכן

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (כה, י)

בדרך כלל, אם עיקר המטרה של אדם היא להגיע למקום מסוים, לא מציינים מאיפה הגיע אלא רק לאן הגיע. לדוגמא: "פלוגי טס למזרח". אין זה משנה שהוא עזב את נס ציונה וטס למזרח.

מאידך, אם המטרה של אותו אדם הייתה לעזוב מקום מסוים לא נצייין לאן עזב. לדוגמא: "פלוגי עזב את הבית בכעס". לא נצייין לאן עזב.

אצל יעקב אבינו גם נזכר שיצא מבאר שבע וגם שהלך לחרן, ומדוע?

התשובה נעוצה בכך שרבקה אמרה ליעקב בפרשה הקודמת: "הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך קום ברח לך אל לבן אחי חרנה" (כז, מב), אם כן, עיקר הכוונה היא לברוח מבאר שבע, אולם יצחק אומר ליעקב: "קום לך פדנה ארם וקח לך משם אשה מבנות לבן" ... (כה, ב) הרי שעיקר הכוונה ע"פ יצחק היא להגיע לחרן, לקחת אשה.

זהו שכתוב: "וישמע יעקב אל אביו ואל אמו" (כה, ז) קיים ציווי שניהם ולכן נאמר: "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה".

"ויצא יעקב מבאר שבע" (כה, י)

וברש"י יציאת צדיק מן המקום עושה רושם.

מעשה בהגה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל בעל ה"לבושי שרד", שהוצרך לעזוב את עיר רבנות סורוקה, מכיון שאנשי המקום התנגדו לו, לפי שהיה מטיף להם מוסר, ומצביע על מעשיהם הרעים.

כיון שנפרד מהעיר, יצאו כל אנשי העיר ללוותו. פנה ר' שלמה ואמר: מה נאה הודה וזיווה של עיר זו. שאלוהו: הכיצד רבינו אומר דבר זה והלא היה רגיל לומר שאין כסורוקה שהיא הפחותה בערים?

השיב להם ר' שלמה: אף אני אומר כן כשנמצאים אתם בעיר, אבל עתה משיצאתם ללוותני ולא נותר בה איש - הרי היא מלאה הוד והדר.

"ויצא יעקב מבאר שבע" (כה, י)

במדרש (בראשית רבה סח, ב) מופיע אודות מה שנטל אליפו מיעקב את כל רכושו, שיעקב אמר 'לית אנא מובד סברי מן בריי' (אינני מאבד את ביטחוני בבוראי), אלא עזרי מעם ה'".

באחת הפעמים באמצע שיעורו של רבי חיים מוולאז'ין, שאל הרב את תלמידיו למי יש שעון. השקט שהשתרר - ענה את התשובה בלי מילים. לאף אחד לא היה שעון. אמר רבי חיים לתלמידיו: "סימן הוא שחסר לנו בביטחון בהשם, שכן אם היינו בוטחים בו יתברך כראוי, היה לנו כעת שעון, אפילו שעון זהב".

המשיך רבי חיים במסירת השיעור, כשלפתע נשמעו דפיקות בדלת, חייל לבוש במדי הצבא ניגש אל השולחן בבהילות: "רבי, סליחה על ההפרעה. יהודי אני, משרת בעל כרחי בצבא של גויים. יוצאים אנו כעת אל הקרב, וברשותי יש שעון יקר",

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת ויצא

בעולם. יודעים הם שאין זה מתאים לשאול אותי על החנות, ובכל זאת הגיעו אלי לשאול בחוות דעתי. "משמע, אין להם מישהו אחר לשאול אותו על כך! אם כן, החובה מוטלת עלי לעשות כל שאפשר כדי שירגישו שעזרתי להם בלב שלם. "ולא רק אני מצווה בזכות גדולה זו לעזור לשבורי לב", הטעים החזון איש מדוע אין כאן טורח ציבור, "כל הנכחים באולם מצווים אף הם כמוני בדיוק בעזרה נצרכת זו לגלמודים אלו..."

***

נשוב לרחל שמסרה סימניה לאחותה בלא לשאול לחוות דעת של יעקב. חז"ל הפליגו מאוד בחומרת העוון לבייש יהודי. רחל מלמדת אותנו שלמרות שאסור להצטדק ולקיים מצוות על חשבון אחרים, יש מצוות שמוטלות על הכלל, יש איסורים שבכל מחיר אסור לעבור. במקרה שכזה אין שואלים ואין מבקשים רשות. כולם חייבים במצוה באותה צורה ובאותה רמת חיוב. "עמדה ומסרה לה אותן סימנים". ויעקב? הוא לא יכעס. זה אמנם על חשבוננו, אבל אף הוא חייב במניעת בזיונה של לאה... (במחשבה תחילה)

"ויאמר לבן לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה" (כט, כו)

מסופר על הרה"ק בעל ה"פני מנחם" מגור זי"ע שקרא פעם לאיזה 'עסקן' ובקש ממנו לעזור למאן דהו, ואותו עסקן לא ענה תשובה ישירה, אלא הנהן בראשו איזה תשובה מתחמקת... אמר לו הרבי בפיקחותו: "אל תענה לי תשובות כמו פוליטיקאי..." והסביר את עצמו ואמר: גם כאן יעקב שואל את לבן: "למה רמיתני?" ומה עונה לו לבן על כך: "לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה". ונשאלת השאלה: איך יכול היה לבן להיות כל כך גס רוח ולומר ליעקב כזאת תשובה, איפה הוא היה עד עכשיו עם הטענה הזאת? אלא זה היה כוונתו של לבן, "לא יעשה כן במקומו" - אצלנו לא נוהגים לומר "כן", רק עונים בדרך עקיפה...

"ויאהב גם את רחל מלאה" (כט, ל)

ניתן לפרש שיעקב אהב את רחל גם מסיבת לאה, כלומר: שע"י שלא רימתה את יעקב ורחל לא סיפרה לו מזה - מדה טובה זו של רחל השפיעה על יעקב שיאהב אותה יותר ויותר. (ר' שלמה קלוגר)

"וישב לבן למקומו ויעקב הלך לדרכו" (לב, א-ב)

למרות שראה לבן את מעשי יעקב עדיין לא הושפע ממנו להיטיב מעשיו, אלא "וישב לבן למקומו" נשאר "לשבת" במקומו, במדרגתו הראשונה בדעות ובמדות, ולעומת זאת יעקב החזיק מעמד ולא הושפע מלבן לרעה אלא "ויעקב הלך לדרכו" התקדם והלך בדרכו, דרך ה'. (ע"פ ר' מאיר שמחה מדווינסק)

התורה מעדנת את האדם, אבל זה לא מספיק, אם האדם לא מתייגע לשנות את המידות ולשפרן, התורה לבד, זה לא מספיק. והביא לו ראייה מהפרשה שלנו, אליפז למד אצל זקיניו יצחק, ומה למד אצלו? "לא תרצח". וכי את הלאו של "לא תגזול" ו"לא תגנוב" הוא לא למד אצלו? הוא למד שאסור להיות רוצח, ושוודד מותר כן להיות? מה התירוץ? אם הוא לא היה לומד תורה הוא היה רוצח, אבל היות שלמד תורה, והתורה מעדנת את האדם, אז זה הועיל לו להוריד אותו מדרגת "רוצח" לדרגת "שוודד". אמר לו הסטייפלער, וודאי שהתורה עוזרת, שבלי התורה הוא היה רוצח ואילו עם התורה הוא סתם "חיה רעה". אם לא עובדים על המידות, זה לא מספיק.

"ויהי בבוקר והנה היא לאה" (כט, כה)

"לפי שמסר יעקב סימנים לרחל, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה, אמרה: עכשיו תיכלם אחותי. עמדה ומסרה לה אותן סימנים" (רש"י).

המעשה של מסירת הסימנים ללאה היה מפעים בכל קנה מידה. העובדה שהיא יכולה לעלות בגורלו של עשו, להפסיד את כל הקמת בית ישראל יחד עם יעקב אבינו, ואולי לאבד חוץ מעולמה הגשמי גם את עולמה הרוחני - הייתה ידועה לרחל בפירוש. והיא ויתרה. לקחה את הסיכון ומסרה סימניה לאחותה. וכאן הבן שואל: ייתכן סיכון - לפחות קטן - שיעקב יתוודע לכך שזו לאה, שהוא יכעס על רחל ויגרש את לאה ובמקום המטרה הנעלית, למנוע מלאה להתבייש, ייתכן מצב של בושה גדולה וכפולה.

הכיצד נטלה רחל את העוז לעשות חסד עם אחותה - שלא תבוש - על חשבוננו של יעקב?!

***

מחוץ לחדרו של החזון איש הסתובב בעצבנות קלה תלמיד חכם צעיר, רבי יהושע ברים שמו. הוא ממתין לחזון איש כרבע שעה, בדרכם למסיבת ה'תנאים' של בחור מבוגר שזכה להבטחת החזון איש שישתתף בתנאים.

בתוך החדר ישב החזון איש עם זוג יהודים בגיל העמידה, הם שטחו על השולחן מחטים וחוטים, כפתורים ממינים וגדלים שונים, הם מראים לחזון איש אחד אחרי השני, הבעל אומר את דעתו, הגברת מחווה את דעתה והחזון איש פוסק... הם רושמים את דבריו וממשיכים הלאה, כאילו זה הדבר הכי טבעי ונכון.

ר' יהושע ברים מסתובב בחוץ בלחץ. החתן מחכה כבר וכל הנוכחים ממתניעים שהחזון איש יגיע לכבד בנוכחותו את התנאים. רק כעבור זמן ארוך יצאו בני הזוג, נטלו את צרורותיהם ופנו משם, והחזון איש מסביר במתיקות לר' יהושע: "טורח ציבור - יודע אני מהו ואינו קל בעיני כלל, חלילה וחס". ר' יהושע המתין בשתיקה, דעת הייתה בו וידע שההסבר יגיע מיד. החזון איש המשיך בעדינות מתנצלת: "בני הזוג הללו ניצלו מן המלחמה הנוראה. הם הגיעו לארץ חסרי כל ובדעתם לפתוח באמצעות כספי השילומים - חנות למוצרי תפירה ממנה יתפרנסו. אין להם בני משפחה קרובים, אין להם בני משפחה רחוקים. בודדים הם

{ אז נדברו }

פרשת ויצא תש"פ | גליון מספר: 443 | לסדר: "ושמרתיו ככל אשר תלך"

להצטרפות לשיחת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

ניתן להשיג עלונים יחידים מידי
שבוע בבני ברק ברחוב חזון איש
34 (מינת דסלר מש' דרייטוס)
0527117271

ובר' הרב גנחובסקי 26 קומה א'
קרית הרצוג.

גיליונות יחידים **מתועלים**:
בר אילן 39 קומה א'

ובביתר עילית רחוב החוזה
מלובלין 19/3

**להשתתפות
בהוצאות הגליון:**

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

תבא אחרי החגים... מתי?? בחודש כסליו!!! אז נתחיל...

ישנה חוברת תורנית גדולה ועבה שרואים אותה בבתי כנסיות... קוראים לזה "אליבא דהלכתא" (י"ל ע"י רשת הכוללים של "אהבת שלום") השבוע הצפתי בחוברת הזו ולתדהמתי ראיתי שהם אווזים עכשיו בהלכות תשעה באב!!! בהתחלה זה היה נראה לי מאוד מוזר... מה הקשר עכשיו ט' באב?? אנהנו בחודש כסליו... הלכות חנוכה... אז מה הקשר עכשיו הלכות תשעה באב?? אז ממש בהשגחה פרטית!!! בדיוק באותו יום יצא לי ללמוד בנביא זכריה... ומה אני רואה שם?? "היה דבר ה' אל זכריה בארבעה ל'חודש התשיעי בכסליו" כתוב כאן שהנבואה הזו נאמרה בד' בכסליו... ממש התאריך שלנו פחות או יותר... נו... מה הנושא?? הסיפור שם היה שישלחו בית אל וישלחו מלך ואנשיו לחזקת פני ה', מפרש רש"י: ששראצר ורגם מלך מדובר באנשים צדיקים שנאלצו להישאר בבבל למרות שבית שני כבר נבנה... והם כעת שלחו מכתב לקרוביהם שמתגוררים בא"י... שילכו לנביא זכריה וישאלו אותו שאלה בהלכה... מה השאלה?? "האבכה בחודש הזומישי, הנזר כאשר עשיתי זה כמה עמים?? השאלה היא: האם גם השנה צריך לצום בתשעה באב או לא?? ואני עומד ושואל: רבש"ע: התאריך שם הוא ד' כסליו!!! ומה מטריד אותם בד' כסליו?? צום תשעה באב!?!?! מה הקשר תשעה באב לחודש כסליו?? מה זה קשור לעכשיו?? אז בשלמא החוברת "אליבא דהלכתא" אותם אני מבין... הם לומדים לפי סדר השו"ע ולפי צורת הדף של המשנה ברורה... אז בארגון "דרשו" למדו הלכות פסח בראש השנה... וחברת אהבת שלום לומדים בחנוכה הלכות תשעה באב... נו... את זה אני מבין... ככה זה יוצא כשלומדים בעקבות לסדר הדף... אבל אז!!! אותם צדיקים מבבל... מה בדיוק עכשיו... בד' כסליו! בדיוק עכשיו מטריד אותם האם לצום בט' באב שזה בעוד 8 חודשים? והעניין הוא כנראה כך: אנהנו כבר אלפיים שנה נמצאים בתוך הגלות!!! זה שאנחנו כבר אלפיים שנה בגלות... זה לא סתירה שזה מצב לא טבעי!!! כלומר: זה שהמצב הזה מתמשך המון שנים... זה לא סתירה שזה לא אמור להיות ככה!!! המצב המתוקן של עם ישראל זה שמלכות שמים מתגלית בעולם ובית המקדש נבנה ויש גילוי שכניה... וממילא כל כמה זמן יהודי אמור לשאול ולברר... רגע... האבכה?? האם הגלות עדיין בתוקף, או שאולי הגיע כבר זמן הגאולה?

והזמן המתאים ביותר לשאול את השאלה הזו זה חודש כסליו!!! ולמה?? כי לאורך הדורות כל ההתנערות וההתחדשויות שהתנערו מהגלות אירעו דווקא בחודש כסליו... זה התחיל כבר בדור המדבר... שעם ישראל התנקה לגמרי מחטא העגל בסיום מלאכת עבודת המשכן... זה ממשיך בחנוכה הראשונה של בית שני שהייתה בכ"ד כסליו... (עיין נביא חגי) וממשיך בחנוכה המזבח של החשמונאים שאירעה בכ"ה כסליו... ממילא כל שנה בחודש כסליו מתעוררת הארה של התנערות מעפר... ונשאלת השאלה: הא ב כ ה ? ? ? האם בשנה הבאה ממשיכים לצום כרגיל... או שאולי משהו חדש מתחיל... וזה נפקא למעשה מידיית!! כי אם כן... אז קדימה... בא ניגש לחנוכה המזבח.

וצריך לדעת שמובא בספרים הקדושים שההארה הזו נוגעת גם לכל אחד מאיתנו בגלות הפרטית שלו... כל אחד מול המשכן הפרטי שלו שעדיין לא לגמרי בניו... מול גלות הנפש הפרטית שלו... מול הסחבת האישית שלו בשלל תחומים... חודש כסליו הוא זמן להעלאת הנושאים מחדש על סדר היום... כן... תנוק תנוק... מה קורה איתו?? האם להמשיך לבכות ולדשדש בבון?? האם להמשיך לגרור את הרגלים?? האם להמשיך לסחוב את החיים?? או הגיע הזמן להתנער??

כולנו יודעים שצריך להשתנות!!! ולכולנו ברור שזה קשה!! ולכולנו ברור שכשזה יקרה... יהיה רגע מסוים שבו זה יקרה!!! השאלה מתי?? מה שבטוח... שצריך מידי פעם להוציא את הראש מהמערה ולבדוק... ולפחות לנסות שוב... אולי עכשיו הגיע הזמן... אז זהו!!! שחודש כסליו זה אחד מהתאריכים שבהם מומלץ להוציא את הראש מהבונקר ולנסות עוד פעם להתחיל...

מישהו שאל אותי: האם אתה מאמין שכן אדם מסוגל להשתנות באמצע החיים??

עניתי לו: השאלה הזו בכלל לא רלוונטית... כי בן אדם משתנה בין אם הוא רוצה ובין אם לא... הקב"ה לא שואל אף אחד... הקב"ה יום אחד תופס את הבן אדם ומזיז אותו... אף אחד לא נשאר במקום אחד... החיים הם תובענים... תסתכל אחורה על עצמך... במשך השנים כל אחד מאיתנו עובר שינויים בלתי נמנעים!! זה שינויים שהחיים מזמינים אותם... כל בחור יום אחד צריך להתחתן... וכל אדם נשוי צריך לגדל משפחה... והמערכת המשפחתית מזמינה כל מיני שינויים ותזוזות שאי אפשר להידבק לכסא!! כך שהשאלה האם אתה מאמין שאפשר לעשות שינוי בחיים?? זה בכלל לא שאלה נכונה!!! כי שינויים נעשים!! זו עובדה! אנהנו עוברים שינויים ועוברים... ואנחנו לומדים לעשות אותם... כל מה שנותר לשאול: האם יש סיכוי שאני בעצמי מסוגל לזום שינוי בחיים... או רק הקב"ה יכול לעשות לי את זה... ככה באזניים?? **כאן זה כבר עניין של בחירה!!! כאן זה כבר לא שאלה של בטחון עצמי...** אלא עניין של קבלת החלטה... אתה יכול בכל רגע נתון לדפוק על השלחן ולהחליט: הרי כל אחד מאיתנו יום אחד מחליף סטטוס... אז למה שאני לא אזום סטטוס משלי?? מי אמר שאני לא יכול להחליט שאני מהיום עושה שינוי בחיים ומתחיל להיות יותר מרוםם ופחות שטחיי? להתחיל לקבוע יותר עיתים לתורה? מתחיל להתפלל כמו בן אדם? וכי השינויים שלי בחיים חייבים להגיע רק כשתופסים אותי בגרון... אז הנה... חודש כסליו זה הזמן להוכיח שגם אני מסוגל לבצע שינויים ולהפגין לקב"ה שאני יכול להיות יותר טוב...

עד כאן בנימה של מבוגרים... אבל בעמוד הבא בגיליון זה... זה יותר בנימה של "אז נדברו" לבחורים...

ניתן לקנות את הספר "אהבתי", העוסק בענייני תקווה ותפילה, יצירת קשר, פתיחות רגשית ותלותיות מול אבינו שבשמים.

כמו כן ניתן לקנות את הספר "וימאן", העצמה אישית וכח למתמודד בניסיונות דורנו, והדרך חזרה ברגעים של נפילה והיום שאחרי.

ניתן להשיג במוקדי ההפצה של גיליון זה...
לביור המוקד הקרוב אליך: 052-7683095

שוב פעם ביזיונות... איזה כפדיחות...

בשבוע האחרון אני כל היום מקבל טלפונים... מה קרה?? מה כבר עשיתי?? במדור הלכה בקרוב ממש למעשה כתבתי בדרך אגב שקרבן פסח טעון נסכים!!! ומאז הטלפונים לא מפסיקים להגיע... ההלו... מה... אתה לא יודע... שבמנחות דף צ יש משנה מפורשת שפסח לא טעון נסכים... וככה עשרות מתקשרים... מאי ומחול ומכל גווי הקשת... והפעם אני באמת מתביישת... כי זה באמת פדיחות!!! כי גם האנשים שמתקשרים... הנימה שלהם היא מתפללת... מה... אתה באמת לא יודע שקרבן פסח לא טעון נסכים??

וככה כל השבוע האחרון... עוד אחד מתקשר ועוד אחד... ועוד היה אחד מסונסי שזרה לי מלח על הפצעים. הוא טען לי בביור: שהוא בטוח שהסיבה שכתבתי את זה... זה רק בשביל לבדוק את העירונות של הקוראים... כי הרי לא יכול להיות ששכחתי לגמרי גמ' מפורשת במנחות דף צ'... לא תקנתי אותם... שיהיה ככה...

תסלח לי על ההשוואה... כשאנשים מתקשרים אלי להעיר לי על הטעות... אני מרגיש דפוק... כמו... כמו... כמו... כמו שתשוב שיש בן אדם שעדיין לא התעדכן שיהדות התורה ירדה לשבע מנדטים ולא שמונה כמו שהיה בהתחלה... הההלו... השתגעתי?? מה... אתה לא יודע שירד לנו מנדט?? מה... אתה לגמרי לא בעניינים??

אז שוב תסלח לי על ההשוואה אבל ככה הרגשתי... אנשים מתקשרים אלי בנימה של "הלו... אתה באמת לא מעודכן שבמנחות כתוב בפירוש שלקרבן פסח אין נסכים... **אבל!!! אח"כ חשבתי לעצמי מחשבה נוראה: שיחי ההבדל הקטן:** אם למפלגת ג' יש שמונה מנדטים או שבע... זה ממש לא רלוונטי. כי בלאו הכי הולכים לבחירות חוזרות... ממילא מי שלא יודע כמה מנדטים יש לג' זה ממש ממש לא מעניין ולא רלוונטי... אבל!!! אם קרבן פסח טעון נסכים או לא?? זה לנצח נצחים יהיה עדכני במנחות דף צ'... וזאת התורה לא תהא מוחלפת!!! ואם יהודי ח"ו עולה לשמים עם הטעות הזו... הוא לנצח נצחים סוחב איתו פדיחה של החיים!!!! ואנא... אנא אוליך את חרפתי...

אי לכך ובהתאם לזאת: ידידי... אתה עם המכשיר המוגן... שתמיד מתעדכן מה קורה... ותמיד מפחד להישאר לא מעודכן... בא מהר מהר לקבוע חבורת לדף היומי... למען לא נבוש ולא נכלם לעולם ועד... כן... אני יודע שאתה עסוק כעת בעוד איזה אמירה נבובה שאמר עוד איזה ח"כ... שתוך כמה שעות יתברר שעורבא פרח... אבל יש לך פה דף גמ'!!! שדור הולך ודור בא והדף גמ' ממשיך להיות איתו ויציב... ואם את זה לא נדע... אנא נולך את חרפתי...

מהר מהר... להצטרף לכה"פ למעגל דף היומי... כדי שבאמת לא תהיה מנותק מהעדכונים הנצחיים שלעולם לא ישתנו... מהמידע היציב ביותר שהוא כמסמרות נטועים וכל דף גמ' הוא חיי עולם שנטע בתוכנו!!!

אבל אתם אוהבי תורה שהתקשרתם... לא!!! אל תתנצלו... תמשיכו להתקשר... אני אסתדר איכשהו עם הביזיונות... מגיע לי... לפחות אלמד מטעויות... אבל לרבש"ע אני יכול בודאי להגיש את הוואצפ האמיתי... רבש"ע: הנה!!! פה הראש של הבנים שלך נמצא... זה מה שמטריד אותם... האם קרבן פסח טעון נסכים או לא... האם עצם כשעורה מטמא באוהל או לא... זה מה שמצויץ אותם מכליהם... אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו... ברוך אלוקינו שהבדילנו מן התועים... **וחיי עולם!!!** נטע בתוכנו... תורה זה המידע היחיד שהוא נכסי דלא נייד!!! בחירות שלא חוזרות... מפה שלא משתנית... אמת ויציב ונכון...

האם שייך לעבוד את ה' בשעמום!!! שעמום נטו...??

בפתח הגיליון נכתב שחודש כסליו הוא מסוגל לשינויים חיוביים בחיים... ושם זה מובא בשם הספה"ק... **אבל בינינו... לא חייבים להגיע לזה...** אם נדבר בשפה פשוטה של העלון הזה הסיבה שחודש כסליו הוא מסוגל לשינויים **זה מסיבה מאוד פשוטה...** העניין הוא שבחודש כסליו נכנסים עמוק עמוק לתוך השנה... זה כבר לא חשוון... זה כבר כסליו... ואז הבן אדם מתחיל להשתעמם... והוא משתעמם ומשתעמם... ושוב פעם משתעמם... עד ש-די... כמה אפשר להיות משועמם?? בשלב מסוים הבן אדם קם ומחליט... אין לי ברירה... אני חייב לעשות משהו עם עצמי... אחרת אני אמות משעמום... ואז הוא מתחיל לעשות...

וכשמתחילים לעשות אז מתחילים אז משהו פה מתחיל... זהו!!! זה הכל!!! ולכן אני פונה אליך בחור יקר: תקשיב טוב טוב: אם קורה שאתה מתחיל להרגיש משועמם... אל תלחם בכח עם השעמום הזה... אל תברח לסודוקו... ולגן... ולכל מיני סידורים בעיר... **לא!!! תשתעמם!!!!!!! תתייחד עם השעמום!!!! תשתעמם ותשתעמם ותתפוצץ משעמום** עד שתבין ש... ש... שאי אפשר ככה להמשיך... אין לי ברירה... אני חייב לעשות משהו עם עצמי... אני מוכרח ליצוק תוכן בזמן הכ"כ מיותר ומשועמם שלי...

שתדע לך כלל בחיים: כל בן אדם הכי עסוק בעולם... ויש לו מפעל חיים מלא בעשייה מבורכת... אתה יודע איפה הכל התחיל אצלו?? הכל התחיל אצלו מרוב שעמום!!!! הוא פשוט היה משועמם ומשועמם עד שהוא החליט לעזור לעצמו... ואז הוא התחיל להזיז את עצמו ולעשות משהו טוב... וככה לאט לאט הוא עשה עוד הרבה דברים טובים עד שהיום הוא ממש ממש עסוק ואין לו דקה אחת... אבל זה תמיד התחיל משעמום!!! אם ככה... אתה בחברה טובה... כי אתה משועמם... ושעמום זה השדה תעופה שממנו!!! ממנו כל אנשי העשייה יצאו בהמראה!!! אבל!!! יש תנאי אחד ויחיד!!! בשביל זה צריך לתת לשעמום לעשות לך את זה... תעמוד מול השעמום ותתפוצץ מולו... עד שתבין שאתה חייב למלאות את החיים בתוכן רוחני אמיתי!!! רק ככה ממריאים... **אל תברח!!! אל תברח לכל מיני הסחות דעת נקודתיות שיעבידו לך את הזמן לכמה שעות...** ויחזירו אותך אח"כ בחזרה לאותו בוך... ועוד יותר עמוק... ותשמע לי... אני מדבר מניסיון... בתקופות הארוכות והממושכות שהייתי משועמם... ולא מצאתי את עצמי בלימוד... אני זוכר שהפסוק שאימצתי לעצמי וחרזתי עליו הרבה פעמים בתפילה היה הפסוק: **ישם מדרב לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים ויושב עם רעבים וכווננו עיר מושב וחרנו שדות ויטעו כרמים ויעטו פרי תבואה...** התפללתי לה' ואמרת: רבש"ע: אני נמצא עכשיו במדבר!!! מדבר של שעמום... צחיח... יובש... כלום... הולך הלוך חזור ולא עושה כלום... אני מאמין באמונה שלימה שאתה יכול לקחת את המדבר של הזמן המשמים והמיותר שלי... ואתה יכול להפוך אותו לאגם מים... אתה יכול למלאות אותו בשדות וכרמים ומוצאי מים... אתה יכול להפוך אותי מיציקת שעמום... ליציקת תוכן רוחני... אתה יכול להפוך אותי מאחד שמחכה שהזמן יעבור... לאדם ששקוע בעבודת ה' מלאה במוצאי מים של גישמאק בלימוד והזמן שלו עובר ביעץ... אנא ממך!!! תעזור לי להגיע לזה... תזכה אותי להודות לך על זה... (למי שלא יודע... הפסוקים האלו הם בפרק הודו לה' בתהלים... שמדבר על ארבעה שצריכים להודות...) וברוך ה' התפילה התקבלה... ואין לך מושג עד כמה שזה התקיים...

כל פעם שאני שוב פוגש את הפסוק הזה... הוא מחזיר אותי למדבר הצחיח של השעמום של פעם... אני נזכר איך שפעם חשבתי לעצמי... האם יש סיכוי יום אחד שאני אוכל להגיד שאין לי זמן?? האם יש סיכוי שהזמן שלי יהיה מלא בסיפוק ובעשייה מבורכת?? זה שאלות ששנים שאלתי אותם!!! והקב"ה קיבל את התפילה והיום ב"ה אני עסוק מאוד מאוד...

אבל מה אתה חושב?? התפילה הזו והישועה הזו הגיעה רק בזכות שלא הייתה לי ברירה!!! הייתי משועמם והתמודדתי מול השעמום הזה... ולא היה לי איך להפגי אותו!!! ולא נותר לי אלא להתפלל שהוא!!! הוא יתברך ישם מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים... אבל אם הייתי בדור שלך... ה' ירחם... אני מאוד מאוד חושש... שהייתי איכשהו מארגן לעצמי כל מיני דרכים יצירתיות איך להפגי את השעמום... הייתי מתחיל להתקשר לקווי הנייעס... מתחבר לוואצפ... העיקר לברוח משועמם... ועד עצם היום הזה הייתי ממשיך כל הזמן בלהפגי את השעמום ולהישאר חסר כל תוכן... אני מודה בפה מלא!!! אם הייתי בדור שלך... זה לא היה פשוט... אני לא יודע אם לא הייתי נופל בזה... אז היה לי נס ואני לא הייתי בחור ישיבה בדור שלך... אבל אתה?? אתה כן נמצא בדור הזה!!! ואם הקב"ה שתל אותך בחור ישיבה בדור הזה עם כל הדרכים הקלות איך לברוח מהשעמום... אז הקב"ה כנראה סומך עליך יותר ממני... הקב"ה כנראה מצפה ממך יותר ממני... הקב"ה מצפה ממך שתהיה משועמם ובמקום להפגי את השעמום בדרכים קלות וזולות... אתה תבחר להשתעמם מול הקב"ה... ולהופיע לפניו עם השעמום הזה ולצעוק לו יתברך: אנה ה'... בורא נפשות וחסרונם!!! נתת לי זמן מיותר!!! השארת אותי עם בור וחלל של שעמום... ועכשיו תמלא לי את הבור הזה... תמלא את החלל והחסרון הזה... בטובך... בתוכן רוחני עשיר וגדוש... בשבענו מטובך!!! רק מטובך...

אם תתעקש להשתעמם רק מול הרבש"ע... הקב"ה ישיע אותך!!! והוא יתברך ימלא את הבור הזה בתוכן אינסופי של תורה ועבודת ה'... אבל אם תפגי את השעמום בדרכים זולות ופשוטות... אז חבר חדר שלי עדיין שמה... הוא עדיין שולח וואצפ... שוב מסתכל בתמונות... ממשיך לישון שעות רבות... ו... ולא נותר אלא לברך עליו בורא פרי האדמה...

כן!!! זה אחד החידושים בעבודת ה' שיש בדורנו!!! להשתעמם מול הרבש"ע!!! זה סוג של ביטוי!!! יש אחד שמתפלל לקב"ה... יש אחד שמתוודה לקב"ה... ויש אחד שמתעמם מול הרבש"ע... לא!!! אני לא לומד... לא עושה מי יודע מה מצוות ומעשים טובים... כי אין לי היום כוחות נפש... אבל להשתעמם?? להשתעמם אני יודע!!! והרי אני מאוד בקלות יכול להפגי את השעמום בדרכים פסולות... אבל אני בוחר להשתעמם רק מול הרבש"ע!!! עד שיחנני!!! עד שהוא יתברך יפגי את השעמום שלי... **אני בטוח שהתפילה באלם קול הזו תבקע וקיעים...** זה הזמן!!! חודש כסליו... תנסה... תנסה להפגי את השעמום מול הרבש"ע... תנסה שוב למצא את עצמך בתוך הבית מדרש... בתוך עבודת ה'... ואם זה לא הולך תתקע את הראש בתוך הסטנדר ותצעק צעקה (שאישי לא ישמע) רבש"ע: לא יעזור כלום!!! אני רק פה מוכן להפגי את השעמום שלי!!! כל זמן שלא תתן לי גישמאק בלימוד... אני נשאר עם לשון בחוץ... אני לא מוכן ללכת ימין ושמאל... רק פה!!! רק פה!!!

אבל גם לי יש תפקיד!! אני נשארתי לשמור על הבית בשביל להזכיר לכם שאם בנימין לא חוזר איתכם הבייתה... אין לכם לאן לחזור... והורדתם את שיבת אבינו ביגון שאולה... אם בנימין לא חוזר... אין ישראל סבא...

זה תפקיד שמאפיין את בן השפחות!! הוא נשאר לשמור על הבית!! בני הגבירה יוצאים למבצעים הקשים... הם אלו שנאלצים לצאת מגדרם... אבל בני השפחות הם אלו שנשארים מידי פעם בבית בשביל להזכיר לנו שאחרי שיצאנו מגדרנו... צריך יום אחד לחזור הבייתה...

אותו דבר שבת דן!!! שבת דן מייצג את הגדר!! הוא עומד על הגדר!! מגיע חסיד ביקורתי ומציגו מי שמגלח את הזקן או לא אומר קרבנות... מבחינתו הוא לא בכלל עושה מעשה עמך... באותה מידה מגיע הליטאי הביקורתי ומבחינתו מי שלא יושב בכלל יום שלם הוא מהגבעונים שדוד המלך גזר שלא יבואו בקהל... ומי מעמיד את אותם שנים במקום?? דן!!! דן נשאר לשמור על הבית!! דן יודע בדיוק מה יהודי **חייב** לעשות מעיקר הדין!! ודן מזכיר לבני הגבירה... כן... אני יודע... שניכם עושים שטייגן... שניכם יצאתם מגדרכם ואתם תובעים מעצמכם יותר ויותר... ואני מאוד מעריך את זה שיש יהודים שעושים לפנים משורת הדין... אבל אני בן השפחות... נשארתי לשמור על הבית!! אני פה בשביל להזכיר לכם שכל יהודי שעושה מה שצריך מעיקר הדין הוא בפנים... בתוך הבית

אותו דבר נפתלי בקיצור נמרץ... נפתלי מופקד על השמרנות!! כלל ישראל במשך השנים מחדש כל מיני דברים חיוביים. מידי פעם מתעוררות כל מיני הנהגות חדשות בעבודת ה'... והכל טוב ויפה... כלל ישראל יוצא מגדרו ועושה כל מיני דברים מיוחדים למען שמו יתברך... אבל נפתלי נזהר מכל החידושים האלו... הוא לא אוהב תוספות בניה חדשות... הוא נשאר נאמן לבית!! הוא פה בשביל להזכיר לנו תמיד מה הנסח טאבו המקורי מקורי של בית ישראל... כדי לשמור על הבית המקורי...

ואחרון חביב גד... גד מזכיר לנו שיש הנהגה לבית!! גם אם יש לך פטרויות מאוד חיובית בבית שלנו ואתה רוצה לקחת את החוק לדידים... גד תמיד מושך אחורה ומזכיר לך שההלו בסופו של דבר צריך לקבל אישור ולתאם עמדות מול הנהגה!! יש את מנהיגי ישראל שהם גודרי הגדר!! שרק על ידם נוכל באמת באמת לשמור על הבית...

מניתי כאן בקיצור נמרץ את ארבעת בני השפחות!!! שהמכנה המשותף ביניהם זה **שמירה על הבית!!!** בני הגבירות הם אלו שיוצאים מהבית... הם אלו שיוצאים מגדרם... ואילו בני השפחות נשארים תמיד בבית... להראות לנו את הדרך חזרה... שלא נאבד את הצפון...

ככה זה בכל דבר ביהדות!!! בכל תחום נקודתי ביהדות יש את אלו שיותר פרומערים ויותר יוצאים מגדרם... והם כעת בבחינה של בני הגבירה שתפקידם לצאת מהגדר... ומאיך יש את הבחינה של בני השפחות שבנקודה הזו הם נשארו לשמור על הבית... הם בנקודה הזו לא

אדם יוצא לגמרי ממקומו זה נקרא עקירה... אבל הוא משאיר מקצת חברים אז זה שינוי מקום ללא עקירה... זה בדיוק מה שדוד עושה... הוא משאיר כמה פלגשים כדי שיהיה לזה חלות שינוי מקום ללא עקירה גמורה!!

טמון פה יסוד כללי ומהותי במבנה של כנסת ישראל: אדם לפעמים צריך לצאת מגדרו!! אבל גם כשאתם נאלץ לצאת מגדרו!! הוא חייב שמישהו ישאר לשמור על הבית... כי אם יקרה שאדם יצא מגדרו... אז גם הגדר בעצמה תצא יחד איתו... אז כבר לא יהיה לו לאן לחזור... לכן גם כשהוא יוצא מגדרו... הוא חייב להשאיר מישהו שישאר בתוך הגדר!! כדי שיזכיר לו ברא הזמן לחזור בחזרה... שידע לאן לחזור...

יעקב אבינו בנה את הבית!!! בית יעקב!!! בית ישראל!!! הבית הזה הוא בית יציב... ביום יום יש שלוה בבית... שנים עשר שבטים חיים באהבה ואחוה שלום ורעות בשיויון גמור... כולם שוים לטובה...

אבל!!! לפעמים מתעוררים כל מיני מצבי חירום מיוחדים... שאין ברירה!! **וכאן העבודה מתחילה להתפצל**... כאן פתאום יש את בני הגבירה!! יש את בני השפחות!! בני הגבירה הם אלו שנאלצים לקחת את העבודה השחורה... את העבודה היותר קשה והאחרית והם נאלצים **לצאת מגדרם!!! הם יוצאים מהבית!!!** אבל... גם כשהם יוצאים מהבית... לא כולם כולם יוצאים... בשביל זה **יש את בני השפחות** שהם נשארים כדי לשמור על הבית... כדי שיהיה בסוף לאן לחזור...

רוצה דוגמא? הנה... צריך לאהוב כל יהודי מעם ישראל... נכון?? נכון!!

האם תמיד?? לא!! **לא תמיד!! לא!! לא!! ממש לא תמיד!!** אם רח"ל יש יהודים פושעים שעשו נבלה בישראל... אי אפשר להמשיך לאהוב אותם... אם בשבת בנימין יש יהודים שחטאו בפילגש בגבעה ובני שבטם לא מוכנים להוקיע אותם... אי אפשר להמשיך לאהוב ולחבק אותם... כלל ישראל נאלץ **לצאת מגדרו ולצאת** בחרב וחנית נגד שבת שלם בישראל!!

אבל!!! גם כשדוד יוצא מהבית יחד עם כולם... גם אז צריך להשאיר מישהו לשמור על הבית!! ובשביל זה יש לנו את שבת אשר... אשר הוא בן השפחה... אשר נשאר לשמור על הבית!! אשר כל הזמן מזכיר לנו... שיהיה מה שיהיה... נכון... שבת בנימין חטאו וצריך לעקור אותם מן העולם... אבל עדיין... אחי!!! נא לא לשכוח... אני פה נשארתי בבית בשביל להזכיר לכם שלבנימין מחכה מיטה בבית שלנו... והוא חייב להישאר בחיים!! אבא שבשמים חרד לשלומנו...

כלל ישראל שומעים את דבריו של אשר וברגע הראשון הם מתרגזים מאוד... מה אתה מבלבל את המוח?? אתה יודע מה ששבת בנימין עשו?? אתה יודע איזה נבלה נעשתה בישראל?? מה עונה אשר??

אתם צודקים מאה אחוז!!! בשביל זה יצאתם מגדרכם!!!

סאטמר או אגודה? אברך או בעלבת??

בסוף ימיו של דוד נגזר עליו גלות... ודוד ידע שזה הולך לקרות... והוא חיכה לזה... והנה יום אחד אבשלום הכריז מרד נגד דוד המלך...

באותו רגע מה דוד המלך עשה?? **ויאמר דוד לכל עבדיו אשר אתו בירושלים קומו וברחו... ויצא המלך וכל ביתו ברגליו... וכל עבדיו עוברים על ידו וכל הכרתי והפלתי וכל הזחיתים...** בקיצור: כל נאמני דוד יצאו איתו לגלות... כל המשפחה... כל הגבורים... כולם... כל אנשי ירושלים... אבל!! היה מישהו אחד מסוים שדוד המלך השאיר בירושלים!!

יעלזב המלך את עשר נשים פלגשים לשמור הביתה!!!

את עשר הפילגשים דוד המלך השאיר בירושלים... למה??

לשמור על הבית!! אתה שומע?? **ל ש מ ו ר !!!** לשמור על הבית!!!

רבש"ע: מה זה נקרא **"לשמור על הבית"???** ממתי משאירים אשה בתור מאבטחת עם אקדח ותשמור על הבית?? אני רוצה שתבין: דוד המלך בעצמו בורח... את כל הגיבורים שלו הוא לוקח יחד איתו... ובדיוק את מי הוא משאיר **לשמור** על הבית?? כמה נשים... **מה הפשט בזה??**

והעניין הוא ככה:

דוד המלך כעת צריך לצאת לגלות!!! זה עכשיו הנושא!! עכשיו צריך **לצאת** מהבית וללכת לגלות! ודוד לוקח איתו את ככולם!! את כל המשפחה... את כל העבדים... את כל יושבי ירושלים... את הכרתי והפלתי... אבל רגע רגע... אם דוד לוקח את ככולם יחד איתו... אם ככה זה בכלל לא גלות?? כי כל הבית הולך יחד איתו??

הרי מה כל העניין של גלות... שלאדם פעם היה בית!!! ועכשיו הוא גולה מביתו והלך למקום אחר... אבל אם כאן דוד לוקח את כל הבית יחד איתו אז אין פה יציאה מהבית... כי הבית הולך יחד איתו??

אז יש פה בעיה: מה עושים?? מצד אחד דוד המלך צריך לצאת לגלות! ומצד שני אם כולם הולכים יחד איתו זה לא נקרא שהוא יוצא!!!

נו... מה עושים?? בשביל זה אין ברירה!! דוד המלך חייב להשאיר מישהו שישאר בבית!! דוד חייב להשאיר איזה אישיות או סממן משמעותי ששייך לו... שימשיך להישאר שם בבית!! כדי שזה יחשב שזה עדיין הבית והמקום של דוד... ואז!!! זה יקרא שדוד יצא!! יצא מהבית... ולכן דוד המלך השאיר את הפלגשים... כדי **לשמור על הבית!!** כדי לשמור על השם בבית!!! שזה יקרא שיש פה בית שדוד יצא **ממנו** ולא יצא יחד איתו!!! (זה כמו אדם שיוצא מגדרו... הגדר קיים... ואני רק יוצא מהגדר... אבל אם הגדר מפורק לגמרי ואין כאן בכלל גדר... זה לא נקרא שיצאתי מהגדר... כי אויס... אין גדר... ככה גם מצינו בהלכות ברכות לגבי שינוי מקום... שאם

האינטרנט.. ולמה?? לא ברור למה... הרי מה אכפת לי? הרי אני לא צריך לנתק שום דבר???

אבל חשבתי על זה הרבה והגעתי למסקנה שזה בדיוק כמו החילונים... אם שמת לב. בזמן אחרון התחיל להפריע לחילונים שיש אצלנו הפרדה בין גברים לנשים... וכל החרדים נזעקים. מה אכפת לכם? מישהו הפריע לכם?? זה אירועים פרטיים שלנו... תנו לנו לחיות אין שאנחנו רוצים???

ובינינו... אני מבין את התחושה שלהם... כי כשהרבים מדברים יותר מידי נגד אינטרנט... אני מרגיש שמשוה נהיה לי חנוק בגרון... אה... מה אכפת לי... מה זה משנה לי?? כנראה... כנראה כשמדברים לשכן שלי... לי זה גם עושה איזה תחושה מחניקה... וזה בדיוק מה שמפריע לחילונים... כשאצלך יש הפרדה... זה מחניק גם אותם... **ועל זה אנחנו צריכים לעבוד!!!** אנחנו חייבים להתגבר על המחנק הזה!! ואנחנו מוכרחים לגבות את המאבק נגד האינטרנט... גם אם אתה בעצמך לא נמצא בחוד החנית ולא מוביל את המאבק... **אתה חייב לגבות אותנו!!!** כי בנפשנו הוא!!! **חייבים לצאת מגדרנו!!!** אה... יש רבנים חשובים שכבר שותקים ומעלימים עין?? בטח... זה רבנים שנאלצו להישאר לשמור על הבית... לאותם רבנים יש חיים לא קלים... לשמור על הבית זה לא קל... ואני אומר לך שאתה לא היית רוצה להחליף איתם... הם נאלצים להתמודד עם משפחות חלשות ומורכבות שלא עושים חיים קלים לרבנים... אם אתה רוצה לעזור לרבנים. ולהתחלק איתם בתיקים הכבדים שהולכים ליפול עליהם אוטוטו לקראת הרישום הקרוב... בבקשה... אבל אם לא!!! והרי לא!!! אז בבקשה... תצטרף לבני הגבירה ותגבה את המאבק המשותף... אם אתה לא חייב להישאר עם בחינת בני השפחות... אז צא יחד עם בני הגבירה... (דבורה הנביאה מאוד כועסת ואפילו מקללת את תושבי מרוז שלא יצאו לעזרת ה' גבורים...)

ולא זו בלבד!!! אלא גם **אתה עם המנוג... כן...** אתה שנאלץ להחזיק מכשיר כזה מאיזו סיבה מוצדקת שתהיה... ויש לך את הרב ש... נו... שויין... אמר לך שבססידר... **אתה בעצמך!!!** צריך להכריז ולגבות בכל הזדמנות אפשרית אני אווזח ומסכים עם כל מילה של הרבנים שנאבקים נגד האינטרנט!!! **תהיה אמיתי!!! לא תפסיד מזה!!!** אם אתה תודה על האמת ותכריז אני דיעבד!!! יש לך סיכוי שהילדים שלנו יצאו לכתחילה... אבל אם אתה תחזיק מכשיר מוגן ותכריז אני לכתחילה... הילדים שלך יצאו בשעת הדחק ממש... אם לא פסולים לגמרי...

נחזור ונסכם: יש בחינת בני הגבירה ויש בחינת בני השפחות... בני הגבירה לוקחים על עצמם את העבודה השחורה!!! אם תשים לב: ראובן שמעון לוי ויהודה... מקבלים את הנחלה הכי פחות טובה... ראובן בעבר הירדן... שמעון לא ברור איפה... לוי בכלל לא מקבל... יהודה מקבל את דרום ארץ ישראל... ואילו נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה'... אשר?? שמנה לחמו... טובל בשמן רגלו... גד?? מרחיב גד... כלביא שכן... בני הגבירה לוקחים על עצמם את היציאה מהגדר!!! את החזיתות!! ואילו בני השפחות מזכירים לנו ש... הלוח להרגיעו... להרגיעו ישראל...

נגד האינטרנט... הם מתריעים על זה בלי סוף ולא מפסיקים לדבר על זה... ומצד שני יש היום גם רבנים חשובים שנאלצים להישאר איכשהו ולשמור על הבית!!! מה פירוש לשמור על הבית?? הם נאלצים להכיל ולהתמודד ולהעלים עין מול כל מיני אנשים שמחזיקים כלים לא לגמרי מאושרים... חצי כן חצי לא... בקיצור: יש את החלק האפור שזה כבר בשביל להתמודד עם מה שיש... **והבעיה הגדולה שלנו!!!** שזה מצטייר בציבור כאילו יש פה חילוקי דעות בין הרבנים... ואז הפרשנות מתחלקת לשניים... יש אחד שמציג את זה ככה: שיש רבנים שמנותקים מהמציאות... ולכן הם מנהלים מאבק בלתי מתפשר... ואילו יש רבנים ריאליים והם מבינים שאין מה לעשות ולכן הם מעגלים פינות... **וכמובן שיש כאלו שמציגים את זה בדיוק הפוך:** שיש רבנים אמיתיים וערלעכרעס שעומדים בפרץ והולכים עד הסוף ולא מוותרים... ואילו יש את הרבנים הלייט האלו... הפשרניים האלו... שמתקפלים ומוותרים וזה לא בסדר...

והמכנה המשותף בין שתי הגישות האלו... ששניהם רואים את הדברים כחילוקי דעות בין הרבנים!!! **זה לא נכון!!! שניהם טועים!!!**

ולמה?? כי כשדוד המלך יצא בגלות והפלגשים נשאר לשמור על הבית... כולם הבינו שהפלגשים האלו הם יד ביד עם דוד המלך!!! רק הם נשאר פה בפקודתו ובהוראתו כדי לשמור על הבית!!! אמנם חיצונית זה באמת לא נראה ככה... תכל'ס... כל מי ששייך לדוד הלך אחריו באש ובמים... אבל למרות כן אין אחד שהתבלבל ולא הבין שאותם פלגשים נשאר פה בהוראתו ובשליחותו של דוד כדי לשמור על הבית!!! אותו דבר אצלנו... יש פה מנגנון משולב של בחינת בני הגבירה מול בחינת בני השפחות... מצד אחד יש את הרבנים שמייצגים את בני הגבירה שהם אלו שנאלצים וחייבים לצאת מגדרם ולצאת במלחמת חרמה נגד האינטרנט... ובד בבד יש רבנים שמוכרחים מתוקף תפקידם לייצג את בני השפחות ולהישאר לשמור על הבית... להיות שם ביום שאחרי... להתמודד עם אפסי ארץ שכבר נמצאים שם... **זה לא יכול להיות חילוקי דעות!!!** זה בסה"כ שתי בנינים של יעקב אבינו... רק משתי אמהות שונות...

וכל מי שיש לו קצת ראש גדול וקצת מבין עניין... מבין שמוכרחים את שתי הקצוות האלו... אנחנו מצד אחד חייבים לצאת מגדרנו בשביל להילחם באויב הזה ולעשות הכל בשביל למזער את הנזקים שלו למינימום... ומאידך אנחנו חייבים להשאיר מישהו שישמור על הבית... שיתמודד מול משפחות שלמות שכבר מתנדדות שם ואנחנו לא יכולים להפקיר אותם... (אנחנו לא יכולים לגמרי להפקיר נשמות טהורות של ילדים יהודיים שאחד מההורים שלהם מחזיק אינטרנט... אנחנו לא יכולים לעשות קירוב בבת ים ובנתניה ולהכניס חילונים תחת כנפי השכינה... ובד בבד לאבד ילד חרדי גמור שההורים שלו זו שמאלה... מאוד קל לחשוב שאפשר... יש כאלו שהיד שלהם קלה על ההדק... אבל כשיש לך עסק מול משפחה שלימה שיכולה לרדת לאבדון זה לא פשוט... ואין צורך להרחיב... כי מי שלא מבין לא יבין...)

תכל'ס... כלפי מה הדברים אמורים???
אנחנו אשמים!!! נקודה!!! אנחנו שונאים את המאבק נגד האינטרנט!!!
כשאני אומר אנחנו... זה אתה!!! כן... אתה ואני!!! לי אין אינטרנט פרץ ח"ו... ואין לי שום גישה לוואצפ... ובכל זאת אני מודה בכנות... **אני שונא שמדברים נגד**

פרומערס.. לא יצאו מגדרם... נשאר בתוך הגדר... **אני אתן לך דוגמא קלאסית:** עם ישראל אופן טבעי אמורים להיות מחוברים בכל רמ"ח ושס"ה לחיבת ארץ ישראל... **נו... אנחנו החרדים עושים את זה??? לא... לא רבתי!!!** למה לא??? כי נכון שבאופן טבעי אמורה להיות לנו חביבות אינסופית לא"י... אבל מה נעשה... אנו נמצאים במצב חירום של המדינה והציונות וכו'... אז אין לנו ברירה אלא לצאת מגדרנו וכאילו להתנכר לארץ ישראל! נו... אז מי זכיר לנו שיש חיבת הארץ?? מי ישמור על הבית?? בשביל זה יש את המתנחלים שבנקודה הספציפית הזו הם מאיישים את תפקיד בני השפחות... הם שומרים על הבית!!! הם אוהבים את ארץ ישראל כי זה ערך יהודי קדוש שהתורה לא מפסיקה לדבר עליו... והם מזכירים לנו שיש ארץ ישראל... כדי שנדע לאן לחזור אחרי שהמדינה תתפרק...

והנה!!! שבוע שעבר הגיע לכאן כ"ק האדמו"ר מסאטמאר... וסאטמאר הם הרי נגד המדינה!!! והם עד כדי כך נגד הציונות שהם לא מוכנים לגור בארץ ישראל... נו... מי צודק? אנחנו או הם?? מה התשובה?? שוב אותו עניין... בנקודה העוד יותר ספציפית הזו הם תפסו את תפקיד בני הגבירה והם יצאו מגדרם!! יצאו מארץ ישראל!!! ואילו אנחנו? אנחנו לא יצאנו מגדרנו... אנחנו נשארו לשמור על הבית... סו"ס זה ארץ ישראל... ההלו... אל תשבור את הכלים ואת הבית...

הבנת? אנחנו בעצמנו מסוגלים לשמש כבני הגבירה בייחס למתנחלים!!! ומצד שני משמשים כבני השפחות בייחס לסאטמאר... וכן הלאה וכן הלאה... בכל דבר ביהדות... יש הקילות שיצאו מגדרם בנושא של קדושה וצניעות ולקחו את זה מאוד פרו'עם... ויש כאלו שיצאו מגדרם בנושא של תורתו אומנותו ולקחו את זה הכי קיצוני... כל מי שיצא מגדרו ביידישקייט יש כאן בחינה של בני הגבירה!! ומי שנשארו לשמור על הבית זה בחינת בני השפחות... בייחס לכל נקודה בפ"ע...

אם תחשוב על זה... זה יעשה לך סדר בהמון המון בעיות פנים חרדיות שיש לנו... ולא זיק... הגיע הזמן לעשות את הסדר הזה... כל אחד מאיתנו מחזיק איזה תחום מסוים ביהדות שהוא הולך איתו עד הסוף ויוצא מגדרו!!! ויש את האלו שגם יודעים שהתחום הזה קיים... אבל ההלו... תרגע... בסדר... אל תשבור את הכלים... וככה... בכוחות משותפים נעשה איזון כללי בביתו של ישראל סבא... אגב: אתה מבין לבד שאתה לא חייב להסכים עם התאוריות הנקודתיות שלי... ברמת העקרון.

יש עוד דוגמא שהיא ממש נחוצה בשבילנו... אינטרנט!!!

אינטרנט זה האויב הגדול ביותר שלנו בדור האחרון... (למי שמבין ולמי שעדיין לא מבין ועתיד הבין... נקווה שלא רק כשמאחר מידי...) לכל הדעות כלל ישראל צריך לצאת מגדרו בנושא הזה!!! צריך שבני הגבירה יצאו במלחמת חרמה כמו שהיה ב"פילגש בגבעה" בשעתו... ופשוט לצאת באש וגפרית נגד כל חרדי שמחזיק מכשיר לא מסונן... **אבל במקביל!!!** תמיד צריך שישארו בחינת בני השפחות שהתפקיד שלהם יהיה לשמור על הבית... **ויש כאלו שזה נורא מבלבל אותם!!!** כי זה מה שבאמת קורה... יש רבנים שלקחו על עצמם את המשימה לצאת מגדרם ולצאת אש וגפרית

איפה תתחיל התהלוכה?? האם תתחיל מהצפון או מהמרכז?

שלום... קוראים לי יוחנן ואני מתגורר בבקעת בית נטופה... אולי אתם זוכרים אותי משנה שעברה... כן... כל שנה מחדש בתקופה הזו... **יש לנו חגיגה!!!!** אנחנו יוצאים למסוק את הזיתים הנוטפות שמן של בית "נטופה" יהודים מגיעים מכל הסביבה לראות את המחזה המופלא של ארץ זבת חלב ודבש... הקרקע כולה רוויה ומחליקה משמן... איזה ברכת ה'... טובל בשמן רגלו... וברכת את ה' אלוהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך... אבל אנחנו מתאפקים!!! אנחנו שומרים את הרגשות הצפים לבית המקדש... אנחנו רוצים לסיים פה כמה שיותר מהר ולהתחיל להתיידי לכיוון ירושלים... עם ביכורי שמן!!! אין לנו הרבה זמן עד חנוכה... שזה המועד האחרון להבאת ביכורים... (וגם עכשיו זה כבר בלי מקרא ביכורים כי זה לא זמן שמחה...) עכ"פ עד לפני כמה שנים... כל שנה היינו גומרים למסוק את הזיתים... מכניסים אותם לבית הבד שלנו פה במקום!!! מכניסים את כסככל הזיתים למעטן (הבור שבו הם נצפים וכל השמן זב מהם...) ואז לאחר שכל הזיתים נמצאים במרוכז... ומכניסים אותם לבור של המעטן אז חל הגמר מלאכה לעניין הכשר טומאה... (עד עכשיו הזתים היו אוכל שעדיין לא הוכשר... אבל עכשיו הם מתחילים להיות שמן ומסילא הוא מוכשר...) **ככה היה עד עכשיו!!!**

דא עקא... שיש לזה חסרון אחד גדול!!! כי עכשיו להעלות את השמן הזה לירושלים לביכורים... המשמעות היא שאתה לוקח איתך שמן **שכבר** מקבל טומאה... ולא סתם אלא ביכורים... לשמן הזה יש דין של תרומה!!! ורמת הסטריליות של הטהרה שלו היא ברך כמעט הכי גבוה... מספיק שיבא אחד שלא נטל ידיים ויגע בשמן הזה וזהו... הכל טמא... ו... וכבר קרה לנו פעם אחת שהתהלוכה החגיגית הסתיימה במסוף נפש... התהלוכה יצאה בשמחה ובצהלה... ולאחר כמה עשרות קילומטרים הגיע איזה אורח לא קרוא שמאוד התרגש ונגע בשמן ולאחר תיחקור קצר התברר שהוא ע"ה וטמא מת והכל נמצא חזרנו בפחי נפש הבייתה... והייתה כזו עגמת נפש... **שהיה ברור לכולנו שכזה דבר כבר לא יקרה פעם שניה!** אנחנו נהפוך את העולם ונעמוד על הראש העיקר שזה לא יקרה... ובאמת מאז... כל פעם שמתחילה התהלוכה לכיוון ירושלים... ההתקפת לב מתחילה... לאורך כל הדרך אנחנו עושים טבעת אנושית קפדנית והדוקה סביב השמן... וככה התהלוכה החגיגית מתנהלת עד ירושלים... זהו מערך לוגיסטי מורכב ומתיש וכרוך בהסמך מתח... **אבל!!!! לפני כמה שנים אבא חזר מירושלים עם רעיון יצירתי**... הוא עסק בתורה עם אחד מהתנאים והוא שיבר את אזורו שבתקופה האחרונה יצא סעיף קטן חדש מלשכת הגזית שהגמר מלאכה של הזיתים לעניין טומאה הוא רק כשגומרים לגמרי לאסוף ולרכז את כסככל הזיתים לקראת הדריכה! לדוגמא: **המוסק זיתיו נגליל העליון ועמיד להוריס נגליל התמון חין מקבלים טומאה עד שיוקיס נגליל התמון** (רמב"ם טו"א פ"א ה"י) ואם ככה אז יש פתרון מצוי... אמנם הפרדס העיקרי שלנו זה בבקעת בית נטופה... אבל!!! אנחנו יכולים לקנות עוד איזה פרדס אחד קטן יותר קרוב לירושלים... לכה"פ בנחלת אפרים... שמה ליד אריאל ואלעד... (גם שם יש מגד שמים מעל... ויש מתיקות מיוחדת לפירוש) וניקח את כל הזיתים לשם... ולשם!!!! שם נרכז את כל הזיתים ושם יתחיל הגמר מלאכה ואז יצא שרק שם זה יתחיל לקבל טומאה... וזה כבר הרבה יותר קרוב לירושלים... וחסכנו חלק גדול מהלחץ דם... (שלא תבין לא נכון... זה גם סיפור... לשנע כמות של עשרות קילו של זיתים הלך וחזר זה כבד ומסורבל... זה כמעט בגדר "כי לא תוכל שאתו" אבל עדיין הרבה יותר "כבד" זה לשנע שתי קילו בסה"כ לביכורים... שכל נגיעה לא במקום יכולה להסתיים בפחי נפש של פסול הביכורים... עדיף לנו לסחוב כבד מאשר לסכן את הביכורים שלנו)... מסמך התלהבנו מהרעיון... קדימה... בעליה לרגל הקרובה... נכנסים לאחד הישובים שנמצאים על הדרך בסמוך לירושלים... ונחפש שם את הגזבר המקומי... ונפדה ממנו שדה אחוזה שמישהו הקדיש אותה... ואנחנו נפדה אותה (לפי הערכים של שנת היובל... זרע חומר שעורים בחמישים כסף) התכנית כבר כמעט יצאה לדרך... ו... ופתאום אמא והילדות שמעו את התכנית וחשכו עיניהם... מה?? מה שמענו?? שאתם הולכים לעשות שם!!! שם את הגמר מלאכה?? רגע... ומה עם הפרשת תרומות ומעשרות?? את זה גם תעשו שם...??? (יש גמר מלאכה לעניין טומאה, וזה סמתי שכל הזיתים מרוכזים ויש גמר מלאכה אחר לעניין תר"ם, וזה שלב יותר מאוחר... סמתי שמורידים את הזיתים בפועל לבור... וא"כ לפי התכנית שלנו מוכרח להיות שחיוב תר"ם יהיה רק שם) נניח ר' אהרן הכהן... הוא לא באמת גר פה... הוא רק מתנדב במיוחד להגיע פה בשביל לקחת תרומה... נו... מצידו אתם יכולים לתת גם לכהן אחר... אבל ר' אליהו הלוי?? הלוי שלנו!!! זה שיושב פה כל היום בבית מדרש ולומד תורה!!!! וכל זכות הקיום שלנו זה שאנחנו נותנים לו מעשר ראשון... למען יחזק בתורת ה'... ועכשיו?? אתם תלכו שם לסוף העולם... ותתנו את זה ללוי אחר?? מה קרה לכם?? ואז יענקי ניסה להרגיע... רגע... מה הבעיה אמא... אנחנו מקסימום ניתן לר' אליהו הלוי את המעשר ראשון פה... עוד לפני הגמר מלאכה... ואז נלך לשם... ושם נעשה את הגמר מלאכה... אמא פתחה עליו עיניים גדולות וכועסות!!!! יענקי?? אני לא מאמינה עליך... אתה לא יודע ש"בן לוי שהקדימו בשיבילים וכ'...?? אתה לא יודע שמי שהופך את הסדר של ונותן ללוי את המעשר ראשון לפני שהוא הפריש ביכורים ותרומה וגדולה אז הוא עובר בלאו? יענקי נבהל... וזו לצד... לא... לא אמרתי כלום... ואז גם ציפי ושושי הצטרפו להפגנה... רגע... ומה עם התהלוכה של הבאת הביכורים...? הרי כל שנה התהלוכה יוצאת מפה!!! כל העיר לובשת חג... כל הנשים והילדים יוצאים עם דגלים ולפידים... יש פה שמחה עצומה וזה מחמם לנו את הנשמה לכל החורף... כמה דמעות אנחנו משגרות יחד עם הביכורים האלו... ועכשיו אתם רוצים להוציא אותנו מהתמונה... לבא פה עם איזה משאית הובלות של נהג ערבי טמא ולקחת את כל הזיתים לאי שם... ושם!! שם להתחיל את התהלוכה בטהרה...?? **לא בא בחשבון!!!!** אל תשאל... היה פה דמעות... הפגנה... טוב טוב... לא עשינו עסק... כבר לא ידענו איך לרדת מהעץ... **בסופו של דבר הוחלט על פשרה!!!!** אנחנו נעשה כאן גמר מלאכה!! הכל ייעשה כאן!!! כאן אנחנו נתחייב במעשרות... כאן נפריש גם ביכורים... וגם תרומות ומעשרות... ומכאן גם תצא התהלוכה... עסקים כרגיל... אבל לייטר בתחון!!!! כדי למנוע עגמת נפש כפי שהייתה פעם... אז במקביל!! אנחנו נקנה דונם אחד של פרדס שם... בנחלת יוסף... וניקח כמות קטנה של עשר קילו זיתים שלא נגמור אותם כאן!! ואת הכמות הזו אנחנו נגמור שם יחד עם הזיתים שנגדל שם... וכל זה בשביל מה?? שאם חס ושלום יקרה שהשמן יטמא או יפסל באמצע הדרך... אז אנחנו לכה"פ לא נחזור לגמרי בפחי נפש... כי יש לנו פה זיתים שעדיין!! עדיין לא גמרנו אותם... ואז נשאר לנו לפחות משהו בידיים... יש לציין שבאמת התכנית הזו מאוד הרגיעה אותנו!!! השנה התהלוכה הייתה הרבה יותר רגועה... כי נכון שיש לנו ביכורים בידיים... וכל שניה זה יכול להיטמא... אבל יש לנו גם זיתים רגילים שהם עדיין לא מוכשרים לקבל טומאה... ואפשר לגעת בהם כמה שרוצים והכל נראה הרבה יותר רגוע וידידותי... והצחוק הגדול ביותר היה שהזיתים האלו שימשו לנו גם פעולת הסחה מצונית!! בכל צומת או ציר חדש שפתאום הופיעו כל מיני יהודים פשוטים שרצו לפזז ולכרכר סביב הביכורים... נתנו להם לשמוח ולנשק ולחחוף ולרקוד סביב הזיתים שעדיין בכלל לא מוכשרים... ואילו בצידי הדרך הילך לו שם ר' מאיר הנוטופי בשקט בשקט עם הביכורים האמיתיים... והצנע לכת עם אלוהיך... אף אחד בכלל לא חולם שהביכורים האמיתיים נמצאים הרחק מהשאון... הרחק מהזרקורים... מה שבטוח בטוח.

"למען לא נבוש..."

מושגים בסיסיים בהלכה.

שאלה מצויה שלא כ"כ נעים לשאול אותה בצורה רשמית: אני צריך ישועה באיזה עניין דחוף!! ויש רשימה ארוכה של סגולות ומבצעים נקודתיים שעושים אותם... אבל אני בן אדם רציני!! יש לי קבלה באמת רצינית שנדבה אותי רוח לקבל ע"ע שאם תבא הישועה אני מקבל ע"ע נניח להתחיל ללמוד כל יום דף היומי בעקביות או להתחיל להתפלל במניין מכובד כל יום... בקיצור: קבלה רצינית ומשמעותית שתדרוש ממני להתרומם... **אבל!!! ברור לי כשמש... שהקבלה הזו תקפה רק בתנאי** שאכן תבא הישועה... כי אם לא תבא הישועה אז... אז לא נעים לומר... אבל... אבל לא... האם מותר להוציא כזו סוג קבלה מהפה... או עדיף כבר לשתוק ולא לעשות תנאים עם ה'???

אנחנו מבין לבד שהרקע לשאלה הזו הוא פסוק מפורש בפרשתנו שיעקב אבינו אומר "אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני... וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך..." כאן לכאורה כתוב בפירוש שיש כזה דבר!!! יש סגנון של קבלה על תנאי... ובאמת בשו"ע (או"ח סי' תקס"ב) כתוב: "וכן אם אמר אם יצילני ה' מצרה או אם יצליח דרכי לא הוי אסמכתא", (והמ"ב שם מצייני שלומדים את זה מ"אם יהיה אלוקים עמדי" עכ"פ רואים מכאן שקיים כזה סגנון של קבלה... עיין ב"י יו"ד סי' ר"ט ד"ה מצאתי כתוב...) **אבל!!! צריך לדעת שגם אם יש מקור לקבלות מהסוג הזה...** זה עדיין לא אומר שזה סימפטי!!! כי סו"ס עדיין רוב הראשונים סוברים שמה שיעקב אמר "אם יהיה אלוקים עמדי" זה לא תנאי אלא לשון שבועה... והש"ה הקדוש (ויצא) אפילו מתבאר על זה בהרפות שלא יעלה על הדעת שיעקב אבינו עשה תנאים עם הקב"ה...

אז שוב: כעת אנחנו לא מדברים מצד ההלכה... (כי ההלכה בעיקר מתמקדת מצד הלכות נדרים... ואנחנו בטח לא מדברים כעת על נדר ח"ו... שמהו בדאי צריך להתרחק כמחוי קשת... אלא אנחנו מדברים) - אלא מצד ההרגש שבדבר... האם מתאים לקבל כזו קבלה או לא?? סו"ס עומד לפנינו בן אדם שרוצה לקבל קבלה בשביל שהיא תעמוד לו לזכות... השאלה היא: האם בכלל יש בזה זכות... או שאדרבה... אם אתה הולך לעשות תנאים עם הרבש"ע... עדיף כבר שתשתוק? לא יודע... אני משאיר את הנושא פתוח... תשאל את הרב שלך... לא לוקח אחריות... **אבל!!! רק בתור הצעה... לעורר למעיון...**

חשבתי על פשרה... הרי יעקב אבינו בעצמו... כשהוא קיבל את הנדר הזה הוא היה הרי עני מרוד... (כי אליפו לקח ממנו את הכל וכו')... ממיילא כשהוא קיבל על עצמו לתת מעשרות... הוא במילים אחרות אמר: רבש"ע: אני רוצה לתת!! **אבל אין לי!!!** אבל אם תתן לי אז יהיה לי מאיפה לתת... הבנת?? זה לא שהוא עמד עם ארנק בידיים ועשה שרירים... רק אם תתן לי אני אתן... לא!!! אם תתן לי יהיה לי מאיפה לתת... **אז על אותו משקל:** ליהודי יש שלוש בנות מעוכבות בשידוכים... אותו יהודי זועק לקב"ה: רבש"ע במצב הנוכחי **אני לא מסוגל** להתחיל ללמוד דף היומי... אין לי את הפניות ואת הישג הדעת... אבל אם תבא הישועה **אני אהיה מסוגל** להתחיל ללמוד דף היומי... אז אנא... אם יהיה אלוקים עמדי ותשלח לי ישועה... **אני אוכל להתחייב** ללמוד דף היומי... **זה נשמע אחרת לגמרי!!!** היהודי הזה לא עושה תנאים אלא הוא אומר כמו יעקב אבינו... מכל אשר תתן לי אני אוכל לתת לך... (ויש פה עוד נקודה שהיא עוד יותר מורכבת: לפעמים יש לאדם קושי... והוא מפשפש במעשיו **ומאבטן** שהקב"ה בא לרמוז לו להתחזק בנקודה מסוימת בשלמות העבודה... ואם זה אכן נכון... אז ברגע שהוא יתחזק אמור לעבור הקושי... ואם הקושי לא עבר אז **כנראה טעני באבטון**... לא שלא עשיתי עסק!! אלא כנראה הקב"ה רוצה משהו אחר... רוצה שאתחזק בתחום אחר... אבל בזה כבר צ"ע... כי סו"ס מאוד תלוי מהי הנקודה שהוא התחזק בה... כי אם זה דבר שבלאו הכי נדרש להתחזק בו אז א"א להרפות מזה גם אם לא באה הישועה... אבל אם זה מדברים של קדש עצמן במותר לך... כאן אפשר להסתפק מה הקב"ה רוצה לרמוז... זה או זה... ואכמ"ל.)

כל אחד והגטו שלו!!!

אני גר בחיפה ומידי פעם אני נוסע להתארח בשבת בירושלים וכדו... **ושמתי לב לדבר מאד מעניין!!!** כשאני נמצא בירושלים בשבת... יש לי הספקים גדולים מאוד... אני מסוגל ללכת רגלית מגבעת שאול עד קרית בעלזא לטיש... ועד שכונת בית ישראל לבקר את פלוני ולפעמים אני גם מגיע לכותל... וכשאני חוזר ושואלים אותי המארחים איפה הלכתי... ואני מספר להם את המסע שעשיתי... הם בההלם טוטאלי... מה... עד שם אתה הולך ברגל??? עד עזרת תורה?? זה ההההמון דרך...

ותמיד אני לא מביין... מה ההתרגשות?? תמיד כשאני בירושלים אני הולך את המרחקים האלו... אז מה הירושלמים האלו מתרגשים... אז פעם חשבתי שהירושלמים לא יודעים ללכת... אבל בשלב מסוים אציל גיליתי שגם בצפת אותו דבר!!! אם אני שבת בצפת... נניח במאור חיים... אני מסוגל בשבת אחת ללכת פעמיים עד לעיר העתיקה... (לא כולל מקווה האר"י) וכשאני מספר לחבר שלי שגר בצפת הוא בההלם... מה... הלכת את כל זה ברגל??? הרי אני... אני לא זוכר מתי פעם אחרונה הלכתי ברגל עד העיר העתיקה?? ואותו סיפור גם בטבריה!!! תמיד כשאני מגיע לטבריה... שמה איפה שכל החרדים בק... שמואל... תמיד באופן ספונטני אני תופס את הרגלים והולך עד קבר רבי עקיבא ברגל!!! וכשאני פוגש את חבר שלי הטברייני ואני מספר לו שהלכתי ל"ע ברגל... הוא כמעט מתעלף... מה... אפשר בכלל ללכת את זה ברגל??? ואני כבר שנים הולך את זה ברגל... בקיצור... הגעתי למסקנה שכנראה שאני בן אדם מאוד רזיז!!! כנראה שאני מטיב לכת... ואני אחד כזה שלא מתעצל אף פעם וכר...

אבל לא!!!! שבת אחת נפל לי האסימון וקלטתי הכל!!!!

מה שקרה זה... ששבת אחת הגיעו תורם של המארחים שלי מירושלים... הגיע תורם להגיע אלי ולהתארח אצלי לחיפה... ובליל שבת הם הלכו לטייל... כשהם חזרו שאלתי אותם: איפה טיילתם?? והם סיפרו לי הלכנו עד... ואז הגיע תורי להיות בהלם: מה?? עד שמה הלכתם?? מה הקשר?? זה הרי סוף העולם... איך בכלל הגעתם לשם?? ואז הם התחילו לשאול אותי כל מיני שאלות... מה זה השכונה הזו? ומי גר שם? ואיך הולכים לשם? ואני מושך בכתפיים ואומר להם: רבותי... תסלחו לי... אבל אני החיפאי בחיים שלי לא הייתי שם!! זה כבר הספיקו לחשוב את כל חיפה... יש להם כמעט שאלות... ואני... אני בחיים לא הייתי שם... ואילו אני אותו דבר!!! כשאני מגיע לירושלים... בשבת אחת אני גומע מרחקים ומגיע למחוזות שירושלמי מצוי לא דורך שם...

ואז קלטתי את הנקודה: לכל אחד מאיתנו יש את הקופסא שלו!!!

לכל אחד מאיתנו יש את **הגטו הפרטי המגודר** שהוא בונה לעצמו בחיים וזהו! מעבר לקילומטר המרובע המסוים הזה... כבר לא יוצא לי להגיע... כי אין לי מה לעשות שם!!!! ולכן זה נהיה אצלי מחוץ לתחום... **תבין:** אם יש לי בית כנסת ברחוב... והמכולת ברחוב הסמוך... והחידר בשני הרחובות הסמוכים... ויש עוד איזה חנות ירקות בהמשך... וגם מקוה מצד שמאל... והכספומט נמצא עוד טיפה בהמשך... אז זהו... זה המעגל היומי שלי!! זה הקילומטר המצומצם שסביבו אני מסתובב בחיים!!!! מכאן ואילך... יכול להיות שיש רחוב או שכונה שנמצאת מרחק של מאתיים מטר בלבד מהבית שלי!! אבל היות וזה לא נמצא בתוך מעגל הטיול היומי שלי... אז זה אצלי מחוץ לגטו!!! זה מצטייר אצלי כסוף העולם... ולא בגלל שזה באמת רחוק... אלא בגלל שזה מחוץ לקופסא שלי!!!

קורא יקר: אתה לא לגמרי מבין על מה אני מדבר? בבקשה: בא תתרגל את זה על עצמך... עצור כעת!!!! תשרטט כעת לעצמך את הגטו הפרטי שלך... תשרטט את גבולות המעגל היומי שלך... ומאיה רחוב זה נקרא אצלך סוף העולם... אתה תהיה בהלם!!! אתה תגלה שיש רחובות שקרובים אליך **מאה מטר מהבית!!!** אני חוזר: **מאה מטר מהבית** ואתה לא דרכת בהם שששנים... ואם יציעו לך ללכת לגור שם אתה תעלב כאילו מדברים איתך על מטולה... ולמה? לא כי זה רחוק אלא כי זה מחוץ לגטו הפרטי שלך... תבדוק את זה על עצמך ותראה כמה שזה נכון...

כל זה!!! כל זה נכון בייחס אלי!! אני המקומי!!! אני שגר כאן!!!

היות ופה **העולם שלי!!!** אז פה אני גם משרטט איפה **סוף העולם** שלי! אבל כשמגיע לכאן אורח... הרי האורח לא מוגבל לשום מוסכמות...

פה זה **לא העולם שלו**... ממילא הוא לא יודע איפה **סוף העולם!!!**

ממילא הוא פתוח לכל כיוון... ולכן האורח מסתובב באופן הכי משוחרר והוא מסוגל ללכת וללכת... ואין שום גדר שתעצור אותו ותגיד לו עד כאן... זה **יותר** מידי!!! (כי כידוע יותר ופחות זה נטו עניין של יחס!!) ולכן האורח הולך והולך ומגיע רחוק רחוק רחוק... וכשהוא חוזר ומספר לי איפה הוא היה... אני בהלם מהזריות ומהחוסר גבולות שלו... אני בהלם מההישגים שלו... אתה בהלם בכמה מקומות הצלחתי לטייל בשבת אחת בירושלים... כי אני אורח פה!!! הוא לא נמצא בגטו!!! אני משוחרר!!! אז מה שקורה לי כשאני מגיע לירושלים... וזה מה שקורה לך ירושלמי... כשאתה מגיע לחיפה... זה מה שקורה לי כשאני מגיע לצפת... אני בשבת אחת הולך עד ציון עדינו העצמי שבמאור החיים ולקבר נחום איש גמזו ברחוב הנשיא ומחשיך על התחום לקבר בנייה בן יהודע בביריה... נו... צפתי יקר: מתי פעם אחרונה עשית את זה??? איפה... בחיים לא... אבל אותו צפתי... כשהוא יגיע לירושלים... אזי בשבת אחת הוא ילך לטיש של תולדות אהרן ומשם לכותל המערבי... ולמחרת הוא יגיע לשמו"ת של ר' צבי מאיר שליט"א וגם לסעודה שלישית אצל הבעלזא רוב... נו... ירושלמי יקר: מתי פעם אחרונה הצלחת להגיע לכאלו הישגים ועוד בשבת אחת? אבל לא!!! שלא יהיה לך חלישות הדעת... כי ברגע שאתה תגיע שבת אחת לבני ברק... אתה גם תמצא את עצמך הולך גם לקבלת שבת אצל מרן ר' חיים וגם לטיש של ויזניץ וגם של זוטסקא וגם תבקר בכמה ישיבות.

--- **עד כאן פטפטת... תכלס... מה זה נוגע אלינו??**

כשקלטתי את הדבר הזה... הבנתי נקודה מאוד חשובה בעבודת ה':

עד היום הייתי בטוח שהסיבה שאני שלעפער... ובקושי זז בעבודת ה'... ובקושי מתקדם... הייתי בטוח שיש לי את מידת העצלות או הקרירות בעבודת ה'... ש... ש... לך התחיל לעבוד על המידות ועל ההתייבשות... **אבל פתאום גיליתי שיש פה משהו הרבה יותר קל ומעודד!!!** זה לא שיש עניין כפי שצפתי... אלא מאי!!! אני בסה"כ חי בתוך גטו!!! הידישקייט שלי שמוקמת בתוך איזה גטו!!! בתוך איזה סטנדרטים מסוימים רגועים... שהתקבעתי בהם!!! שזהו!!! עד כאן תחום שבת!!! וככה זה כל אחד מאיתנו בעולם שלו...

אם זה חסיד או ליטאי... כל אחד בתחום החזק שלו יותר או פחות... מסמן לעצמו את הגטו שלו!! זה הצפי שלי מעצמי בעבודת ה'... וכל מאה מטר נוספים זה מעל ומעבר... **אתה יודע איפה ראיתי את זה בצורה מאוד בולטת??**

כידוע... ליטאי שקם מאוחר בשבת... הוא מקבל את העונש במקום!! הוא נאלץ ללכת להתפלל אצל החסידים... ושם יש קרבנות ופסוד"ז לאט... ושרים... ושרים... ושוב פעם שרים... ויש מקומות שהכל נעשה בחו"ק... ואח"כ יש גם הפסקה... ובקיצור: כל פעם שאני מתפלל אצל החסידים אני מקבל חלישות הדעת... איך הם מסוגלים להתפלל כ"כ הרבה זמן... ועוד בשמחה ובהתלהבות... תבין: גם אני אוהב להתפלל... אבל התפילה שלנו בשבת היא לא יותר משעתיים... ואילו החסידים מתפללים ארבע שעות ואין להם קוצים?? איך?? איך הם עושים את זה?? הם כנראה באמת אווזים במדרגה אחרת לגמרי ממני שאני כנראה לא שייך בזה!!! **אבל איפה נפל לי האסימון?** ששבת לאחמ"כ שמתה שעות מעורר כדי שלא לחזור על הטעות וקמתי והתפללתי אצל הליטאים... לא ארבע שעות!!! אבל!! הגבאי הגיש איזה ש"ץ אחד שמשך ומשך את התפילה יותר מידי... התפלל לאט לאט... כל מילה הוא משך וסלסל... ושר לבד... וזה היה בלתי נסבל... נו... תזוז כבר... אחרי שהתפילה נגמרה וגם אני גמרתי להתפוצץ... אני מסתכל בשעון... ומה מתברר? שאחרי כל המשיכה שלו הוא בסה"כ **משך עשר דקות**

יותר!!! במקום להתפלל שעתיים!! התפללנו שעתיים **ועשר דקות!!! זה הכל!!!**

מה גיליתי?? שאין לי בעיה להתפלל ארבע שעות עם החסידים!! יש לי בעיה להתפלל **עשר דקות יותר** מהשתיים שאני רגיל להתפלל... וגם אתה החסיד שכבר מסוגל להתפלל ארבע שעות!!! תבדוק מה יקרה אם יהיה איזה משהו שימשוך יותר מידי ותתפללו ארבע שעות **ורבע!!!** אתה תראה איך שיצאו לך קרנים וזה יהיה לך בלתי נסבל... ולמה????

כי כל אחד מאיתנו בונה לעצמו גטו! ולא משנה איפה נמצא הגדר של הגטו... אצלי הגדר זה הגטו זה שעתים בתפילה... ואצלך זה ארבע שעות... **אבל כאן הגדר!!! וזהו!!!** כאן סוף העולם שלי בתפילה... אם תמשוך ארבע שעות אחרי הגדר... חסר לך... אני לא עומד בזה...

ממילא החכמה היא בסה"כ ליזום מרד גטו וורשא!!!

לפרוץ את החומות של הגטו שבנתי לעצמי... לפתוח ראש ומעוף בעבודת ה' ולא להשאר תקוע... כי שוב: הסיבה שאני לא מסוגל להתפלל יותר... זה לא בגלל שיש לי קרירות בעבודת ה'... אלא כי יש לי איזה קיבעון שהתרגלתי אליו שכאן זה נגמר!!! זה בדיוק כמו הבני ברקי שהוא בכלל לא עצלן... הוא מסוגל כל יום לצאת רגלית את רחוב רבי עקיבא וחזון איש ונחמיה... אבל אם תבקש ממנו שיכנס לרחוב דמשק אליעזר או נועם אלימלך... הוא פתאום ימשוך ויזכר שאין לו כח... כי זה מחוץ לגטו שלו!!! שים לב: זה לא מחוץ למדרגת הזריות שלו! אלא מחוץ לגטו שלו!!! בסה"כ צריך לפתוח את שערי הגטו... ולפתוח ראש...

עכשיו: השאלה הגדולה היא איך באמת פורצים את שערי הגטו?? התשובה היא: פשוט מאוד: **ת ת א ר ח ! ! ! ! !** תלמד להתארח!!

הנה... אני גר בגטו של חיפה... כל זמן שאני בחיפה אני לא זז מטר מהגטו שלי!!! אם אני אשאר תקוע בחיפה חצי שנה רצוף... אני עלול לסכוח שיש לי רגלים... אני איהפך להיות כמו איזה דוב שלא יודע לזוז... בשביל זה ב"ה אני מתארח מידי פעם בירושלים... בצפת... בטבריה... ושם אני נזכר שיש לי רגלים... כי שם אני לא מוגבל לחומות הגטו... ואני פתאום מגלה ונזכר במעוף שלא ידעתי על קיומו כשהייתי בתוך הגטו...

על אותו משקל: כל אחד מאיתנו נמצא בתוך הגטו שלו!! שם!! שם אתה גר!! שם מקום ההתעלות הטבעי שלך!! שם השטייגן האמיתי שלך!! שם הבית הרוחני האמיתי שלך!! **אבל מותר מידי פעם לשזוף את העיניים??** בשביל זה פרשת השבוע מספרת לנו על השבטים... וכן... יש בכלל ישראל י"ב שבטים... ויש מגוון קהילות קודש שנמצאות מחוץ לגבולות הגטו שלך... שיש להם מה להוסיף לך!!! וגם לך יש מה להוסיף להם!!! אתה בתחום החזק שלך יכול לפתוח להם את שערי הגטו שלהם... וגם הם יכולים לפתוח לך את הראש ואת הגטו שלך... לא!!! לא!!! לא בקשתי ממך שתלך לגור אצלם... אלא לכה"פ להתארח... כן... תבא כמו אורח!! כמו תייר!!! אל תבא להתפלל אצל החסידים כי אז יצאו לך קרניים... אבל כן תבא לראות... תבא לטיש... תבא לראות מושגים שהם חזקים בזה יותר ממך... ואתה החסיד... תבא פעם לבית של אברך ליטאי... תראה מושגים בפשטות... תראה מה זה עמודון ספרים ושולחן יד שניה עם כסאות כתר... לא!!! אל תבא לגור בבית שלו!!! לא!!! בקשתי ממך שתקנה את הבית שלו עם הרצפות סיבטיי הכתומים האלו... אבל לפחות תבקר... תראה שיש כזה דבר... ומה אתה חושב?? אותו אברך ליטאי הוא כזה רבי חנינא בן דוסא?? לא!!! הוא כזה בדיוק כחומר... אבל בנקודה הזו הוא קיבל חינוך יותר תובעני... ובנקודה הזו הגבולות של הגטו שלו רחבים יותר משלך... ברגע שאנחנו נהיה פתוחים להתארח אחד אצל השני ממקום של הערכה... ממקום של "תלמדו זה מזה..." זה יפתח לנו את הראש... ישחרר לנו את הרגלים ויעניק לנו חילוף עצמות ומעוף ומושגים רוחניים... ומשם אתה כבר יכול לחזור בחזרה לגטו הפרטי שלי... ולדעת שאפשר!!! אפשר יותר!!! לפחות לזכור שגם לי יש את זה!!!

אגב: זה הקסם היחודי שיש במושג ששמו חיזוק!! יש כאלו שהולכים לחיזוק בישיבה אחרת ומשהו טוב קורה להם... הם פתאום מתחילים לפרוח יותר... כי כשאתה נמצא במקום אחד יותר מידי הרבה זמן... מצד אחד העקביות היא מבורכת... ומצד שני אתה עלול לבנות איזשהו גטו מסוים!! אתה מתחיל להתרגל לסטנדרטים מסוימים בעבודת ה'!! שעד כן אני מצפה מעצמי ולא יותר... וצריך לפרוץ את הגטו הזה... ואם לא מצליחים אז צריך ללכת להתארח בחיזוק... (דא עקא שרוב הבחורים שמפתים לצאת לחיזוק זה דווקא אלו שמפתים מעקביות... ממילא בהרבה מהמקרים הרצון לצאת לחיזוק הוא עצת היצר... ובריחה מהתמודדות... לכן נא לא למרר לאמץ את הרעיון של חיזוק... מומלץ להתיעץ עם רב המכיר טבעך...)

גיליון מס' 354 | פרשת ויצא
תש"פ, שנה שביעית

גליון זה יו"ל לזכות ולהצלחת
ידידינו החשוב
שיראה ברכה והצלחה
בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

מעניני הפרשה

"ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך"
(כח, יד)
פירש הרד"ק: בעבורך ובעבור זרעך יהיו כל המשפחות נברכות. כיבמה שעשו מצוות האל ויכירו כי הוא לבדו אדון העולם, הוא קיום בעולם ובעבורו העולם עומד.
באחת ממערכות המלחמה הקשות בארץ ישראל ביקש אחד ממקורבי רבינו לתלות את הקולר בצואר פורקי העול ועבירותיהם.
אמר לו: החוטאים והפושעים האלה כבר אינם משפיעים כמעט!
הקובעים מה יקרה בעולם הם כלל ישראל, ובתוך עם ישראל הקובעים העיקריים הם שומרי התורה והמצוות.
(תורת חיים ע"פ מאחורי הפרגוד)

לקודאנו דיקדוים!

להלן סדר המאמרים והמדורים בגליון לתקופה זו:
מדור עלי שיח - יופיע בעז"ה כל שבוע
מדור עלי הדף - יופיע כרגיל בכל שבוע
מדור ותלמדם חוקי חיים בעניני החינוך - יופיע אחת לשבועיים
מדור 'פה מראה' - מראות הקודש, יופיע בכל שבוע שני.
מכתבים למערכת - אחת לארבע שבועות בעז"ה.
שאר המדורים הוא לפי המזדמן בס"ד

לכל הקוראים החשובים!

לקראת מעמדי סיום השי"ס מחזור י"ג, כל מי שיש תחת ידו שו"ת, עובדות, הנהגות, מכתבים, תמונות וכד' מרבינו שליט"א, בעניני סיום שי"ס וסיום מסכת, נשמח שימציא לידינו לזיכוי הרבים.

בברכה מרובה

יצחק גולדשטון

עלי פרשה

רשימות אישיות מפנקסו של תלמיד רבינו הגאון רבי יצחק שלמה בן שמואל קרליבך זצ"ל, ממה שזכה לראות, לשאול ולשמוע במחיצת רבינו מרן שליט"א (תודתנו נתונה לאחיו הגאון רבי יחיאל שליט"א על מסירת הדברים לע"נ רבי יצחק שלמה)

פרק ג'

ערב שבת נצבים - תשע"ב, לא זכיתי להיות נוכח בזמן הלימוד הקבוע של מו"ר עם הגר"י זילברשטיין, אך מפי השמועה שמעתי ששאל, על אחד שנתן הלואה לשני בני אדם, לאחד הלווה 500 ד' ולשני 1500 ד' ולאחר שהחזירו מוצא המלווה 2001 דולר למי יחזיר את הדולר, וכן הוא שאל שהבן איש חי אומר שאסור להלביש בגד אשה לאיש ולהפך מפני פריצות האיך רבי יהודה בר אלעאי השתמשו באותו בגד (כדאיתא בגמרא), ולא זכיתי לשמוע מה ענה לו.
בתקופת השואה היתה אשה בגטו שנוולד לה בן וקראה שמו כשם אביו שסברה שהוא הרוג ולאחר שנים הגיע אביו ונבהל... כי קראוהו שם בנו כשמו, ואומר הרב מנשה הקטן קליין זצ"ל שבעירובין פה: מביאה הגמ' בינויים בן בינויים, רואים שזה לא כ"כ נורא... ודחה את זה רבינו ואמר, זה טעות כי צריך ליתן פסיק בין בינוס לבין בן בינוס.
ואמרתי למו"ר שהראש ישיבה דתפרח הגר"י פרידמן שליט"א טוען שודאי בעל המשנה הלכות זצ"ל יודע שצריך לעשות פסיק בין בינוס לבן בינוס אבל כדי להרגיע יהודי בכזה

מצב שעבר שואה וכו' אמר לו והרי גמ' מפורשת היא בינוס בן בינוס...
איתא במדרש שיר השירים מעשה דרבי אליעזר ברשב"י שהעלה את הבהמות לגג הרי דמותו להעלות אעפ"י שנתביישו הבעלים של הבהמות. ומעשה זה הביא מו"ר שליט"א כאשר שאלו הגר"י זילברשטיין אחרי הלויית הבית ישראל שאחד לא רצה להזיז את מכוניתו כדי שיוכלו לעבור, באו ארבע חסידים והרימו את המכונית למקום גבוה... והיה נידון האם צריכים לשלם כדי להוריד את זה, והביא מרן שליט"א את אותו מדרש ורואים שכבוד התורה שאני.
אריס שמנע מים שלושים יום קודם שביעית מבצלים הסריסים ופול המצרי כדי להנצל משביעית ואילו בעה"ב טוען מה מנעת ממני מצות שביעית והאריס טוען לטובתך התכוונתי. וענה רבינו לטובת הבעה"ב התכוון, וחתן רבינו הג"ר יהושע צביון טוען שיש שני יעודים אם מונע מים כוונתו לזרע ואם משקהו וכוונתו לירק ויש שטענו שלאריס יש אינטרס שכך מקבל אחוזים אבל בשביעית הכל הפקר ולא יקבל כלום.
סיפרו בשם רבי בנימין רימר כשהיו לו חמשה ילדים ודירתו בת שני חדרים היתה צפופה מאוד,

והוסיפו לו כסף, והיה לפני שתי ברירות או דירה בת שלש חדרים או בקצת כסף נוסף ארבעה חדרים שאל את מרן הגרישי"א זצ"ל והשיב דירות של שני חדרים או שלשה זה דבר מצוי אבל של ארבעה זה כבר מותרות!!
בחוה"מ פסח הייתי אצל מו"ר הרב שליט"א ושאלתיהו:
אם אפשר לעשות עירוב תבשילין עם מצה מכונה לאלה שאוכלים מצות יד, והשיב כתוב אצלי בענין זה מה אמר החזו"א ואיני זוכר ונדמה שהתיר אבל הכתבים נמצא אצל הגוי (בפסח מנהג רבינו לסגור את כל הארונות ספרים ולמכור כל חמץ שבהם לגוי), חזרתי ושאלתי מה דעת הרב שליט"א והשיב צריך לעשות עירוב לכתחילה לכל הדעות.
לאלה שלא אוכלים קניידלך האם מותר לעשות בשביעי לצורך שמיני שזה שבת, השיב כ"ל, ושאלתי מה דעתו, והשיב אל תעשה מה אתה צריך את זה.
מה השינוי בין שביעי לשמיני ולמה אין איסור של בל תוסיף, השיב הרי זה יו"ט שני. [הגר"י טשזר שליט"א אמר לי, כל השנה אוכלים מצה א"כ אין בזה לא תוסיף].

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

והלמדנו חוקי הייב פרק ג' - אחים לצרה

מה בדיוק הם רבו, אבל יש הסבר נפלא בדברי רבינו, שבזה אנו מבינים את שורש וסיבת מרבית המריבות. בפסוק נאמר (בראשית ד' ו') ויאמר ה' אל קון למה תרה לך ולמה נפלו פניך, והתמיהה עולה מאליה: וכי לא ראוי לו לקון להיות עצוב? הרי ה' לא קיבל את מנחתו, ואיך לא יהיה עצוב?

אלא, ענה רבינו, לאמיתו של דבר היה יכול קון לחשוב שהקב"ה לא קיבל את מנחתו מסיבה צדדית, הרי לא כל מנחה עולה לרצון לפני ה' וצריך לה הרבה תנאים, אבל הקב"ה הבחין בו שהוא מצטער על שמנחתו הבל כן התקבלה ושלל - לא.

כלומר, הפריע לו שהשני הצליח יותר משלו, וזה כבר התנהגות לא ראויה.

נמצא לענייננו, כי המריבות, קנאה, רדיפה, שבין האחים היא תוצאה של קנאה שהוא מקנא בו, ולכן על ההורים לנסות למנוע מצב כזה, וכנ"ל מיעקב אבינו ויוסף, וכן לא לתת לשום צד להרויח מהמריבה.

עיצה נוספת: להנד, פשוט להנד!

במריבות המקרים שבאים לפני רבינו, מאבות שבורים המתלוננים על המצב האיום של מריבות הילדים בבית, (ומי שלא התנסה בזה לא יבין כמה הוא נורא, ולא אחת ולא שנים, נאלצים לבחור אפשרות מוגדרת אחת לאחד הילדים), הוא אומר לאבא, תהנך אותו!

לפעמים ההורים שוכחים להשתמש בכוח שהקב"ה נתן להם. להנד!

על כך במאמר הבא, אי"ה, ובו נרחיב גם בענין הפליות וקנאה.

אייר תשע"ו: מנהלי התת"ם בבני ברק מסתופפים להאזין הוראות בדרכי חינוך הילדים מרבינו.

הערות הקוראים:

לכבוד מערכת 'דברי שי"ח' השלום והברכה!

א. תודה רבה על העלון הנפלא, אנו נהנים ממנו כל שבת מחדש!!!

ב. רצינו להעיר על טעות שנכתבה בגליון פרשת תולדות האחרון, שם נכתב שבבר מצוה של רבינו השתתף הרב מפונביז' ואיחר בגלל הלווייתו של הגרי"מ חרל"פ.

אין זה נכון שהרי הבר מצוה היתה באחד מימי חודש טבת, והרי היארציט של הגרי"מ חרל"פ הוא ב'ז-כסלו, ואמנם בספר שירת הים מסופר שבחנתונה של רבינו נפטר הגרי"מ חרל"פ ולכן הרב אריה לוי (שהיה מסדר הקידושי), איחר בגלל ההלויה.

בכבוד רב,
משפחת רוט.

יותר מאחרים?

זאת ועוד: מה באה הגמרא בהדגישה 'לעולם'? מה רוצים לכלול בזה?

והשיב, והוא יסוד מוסד לחיי הכלל והפרט:

שאלה אחת מתרצת את חברתה. גם אם לפעמים יש סיבה לדאוג לילד אחד יותר מהשני, אסור שזה יגרום לקנאה. זה גם הטעם שהגמרא מדגישה לעולם, גם כשיש סיבה טובה, אין להפלות בין על אחיו, וצריך להזהר בזה!

וזה צריך לזכור כל מי שענינו בראשו. גם אם רואה צורך לדאוג או לפנק בן אחד, מאיזה סיבה, על פני שאר בניו, מוטלת עליו החובה לדאוג בדרכים חכמות, שהדבר לא יגרום לקנאה, שכן אפילו על יעקב אבינו, אנו רואים בגמרא שהיה תביעה בנושא זה.

ודבר זה יכול לחסוך הרבה מאוד מהבעיות של מריבות בין האחים, כי כאשר האבא מצידו מפלה, הבנים מרגישים שוים, וזה מסייע מאוד לכן שלא להרגיש שונה, וממילא מונע הרבה מריבות.

שתיכם תקבלו עונש!

בתוך ביתו, הינך רבינו את ילדיו בכך שהביא למצב שלא רק שלא כדאי לדיב, אלא שמשותלם לברוח ממריבה, כך יצר מצב שגם במידה וילד החליט לפגוע באחד, הנפגע מיהר לסיים את המריבה כדי שלא להפסיד עוד יותר.

וכך מספרת בת רבינו, הרבנית צבינו תחי', בספרה המומזנטלי רב המכר 'בית אימי':

"...אבא, היה מקפיד מאוד גם על מריבות בין הילדים בבית, והיה מעניש את שני הנצים, מבלי להתעניין מי התחיל ומי אשם"

גישה זו, יכולה לחסוך המון 'כאבי ראש', כי אם שני הילדים יידעו שלא ירויחו, הם יחשבו טוב יותר לפני כל מריבה בה הם יהיו שותפים.

אנב, את הגישה ניתן להמשיך לכל מיני שלבים בו הילד מתנהג או עושה משהו נגד ההורים, הוא תמיד צריך להרגיש שלא הרויח שום דבר טוב ממה שעשה נגד ההורים.

נציין, כי קיימת גישה הגורסת כי כאשר שני הילדים רבים, על ההורים מוטל לשתוק ולא להתערב, שיסתדרו הם עם עצמם לבד, ורבינו הביע דעתו כי זה לא דרך התורה, אמנם, בודאי אין חיוב על ההורה לחפש את המריבות, אבל אם רואה הוא חייב מדין חינוך לגעור בהם.

הגאון רבי יצחק זילברשטין שליט"א, בלימודו השבועי, מראה לרבינו, שיש לו ראייה לפסק הלכה, מתוך עובדא המובאת בספר בית אימי...

למה דווקא הוא?

המריבה הראשונה בין האחים שעליה אנו מוצאים במקורותינו, היא של קין והבל. הפסוק לא מדבר לפרט על

חבר של כולם חוץ מ...

מקור הביטוי המפורסם 'אחים לצרה' הוא מפסוק במשלי (י"ז י"ז) וְכָל עַת אֶחָב הָרַע וְאֶחָ לְצָרָה וְגַלְד, כלומר, השתדל תמיד לקנות לך רעים אוהבים, וזו כאשר תבוא עליך צרה חלילה, הרע יוולד (ימציא עצמו) ויסייע לך כמו אח. "אח" הוא ביטוי לקורבה הכי שיכולה להיות.

אלא, שהמציאות היא קצת שונה, פעמים רבות קל לו לאדם להסתדר עם רעים, אוהבים ויודים, ואילו אם אחיו שלו עצמו ובשרו הוא ההיפך מרע. דווקא בין אחים יש מתחים ותככים רבים.

בדרך כלל הדבר מצוי אצל ילדים קטנים, אבל האמת ניתן להאמר שבהרבה מאוד מקרים גם אצל אחים מתבגרים יש מתח מסוים בין האחים, אבל משעבר הילד את גיל החנוך, הוא אחראי לעצמו ולא נעסוק בו במאמר זה.

במסגרת סדרת המאמרים על החינוך, אנו ננסה להביא מתורת ודברי רבינו שליט"א כיצד ניתן לפתור את הבעיה מהשורש [קיימים מספר ספרי חינוך, שמקדישים עמודים שלמים להסביר את 'התופעה הפסיכולוגית של יצר הקנאה בין אח לאחיו, הגדיל לעשות ספר נוסף שאף מצדיק את התופעה הזו, וקורה לזה קנאת סופרים... אין דרכנו לכלות את הזמן לשוא ולעסוק בכאלה, אלא להביא את מה שיכול לגרום תועלת].

אחיו של לבן - אלו הכלבים

בפרשת וישלח מסופר על לבן הארמי שלקח את אחיו עמו' (בראשית ל"א כ"ג) לדרוך אחרי יעקב אבינו, רבינו שליט"א ציטט לא פעם, את דברי המדרש הכותבים כי אחיו לא הכוונה לאחיו הביולוגים, אלא הוא כינוי לכלבים אשר היו איתו...

כי לפעמים - הח"ל עם (להבדיל) כלביו, האדם מסתדר טוב יותר מאשר עם אחיו.

כמוכן, אין הכוונה כאן לאף משפחה דברינו דק באו ללמד על הפרט, כי הרגישות והמתחים שיכולים להיות קיימים בתוך הילדים עצמם, הם דברים שיש לתת עליהם את הדעת.

ג) ולבן תקע את אחיו, במדרש' אלו כלבים שהולך עמו ותקע להם בקרן כדי לקבצן כמו שעושים הציידים. (ר"טו).

ו) וכ"ה בספר שפתי כהן כשם מרש ובכ"י רמזי התורה להר"י ואין ידוע מקורו.

קטע לא ידוע, שהראה רבינו מספר תוספות השלם על התורה בפרשת ויצא.

לפני שנביא דברים שנשמעו מרבינו בחינוך למעשה, ואיך הינך בזה את ילדיו נעתק ב' גורדים נאים. ראשית נביא נקדים את דברי הגמרא הנודעים, עליהם סובבים חלקים גדולים בתורת החינוך.

אל ישנה בנו - לעולם!

בשבת דף י' ע"ב לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת (פס משי שהוסיף יעקב ליוסף סביב פס ידו - רש"י) שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. שאל רבינו (דאב בהרחבה בספר תורת חיים, בראשית, עמוד 568) וכי לא היה מגיע ליוסף יותר משאר אחיו? הלא באמת הוא היה יתום, ולא היה מי שידא לו, בודאי מגיע לו

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310